

MANUÁL

pre

asistenciu

OFS a Františkánskej
mládeže

Rím 2006

Obsah:

I. KAPITOLA	3
STRUČNÉ DEJINY FRANTIŠKÁNSKEHO SVETSKÉHO RÁDU (OFS)	3
1. Úvod.....	3
2. Obdobie pred sv. Františkom	3
3. Kajúcnici v období Františka z Assisi	5
4. Právna disciplína františkánskych kajúcnikov	11
5. Významné udalosti OFS od XIII. až po XIX. storočie	14
6. XX. storočie	21
7. Obnova Reguly	24
8. Nové generálne konštitúcie	27
II. KAPITOLA	36
IDENTITA FRANTIŠKÁNSKEHO SVETSKÉHO RÁDU	36
1. Plán života	36
2. Františkánska svetská spiritualita	38
3. Bratský život.....	43
4. Svetskosť	44
5. Jednota	46
6. Autonómia	52
7. Formácia	57
III. KAPITOLA	62
AKTÍVNA PRÍTOMNOSŤ OFS V CIRKVI A V SPOLOČNOSTI	62
1. OFS v rámci Františkánskej rodiny	62
2. Cirkevný život františkánskych laikov	72
3. Misijné povolanie svetských františkánov	78
4. Cirkevný život v bratstvách OFS	81
5. Poslanie OFS vo svete	86
IV. KAPITOLA	92
DUCHOVNÁ A PASTORAČNÁ ASISTENCIA PRE OFS	92
1. Asistencia v priebehu dejín	92
2. Od vodcu k duchovnému asistentovi	94
3. Duchovná asistencia podľa generálnych konštitúcií OFS	96
4. Asistent miestneho bratstva.....	101
5. Regionálni a národní asistenti	110
6. Skúsenosť Konferencie generálnych duchovných asistentov (CAS)	118
7. Vízia asistencie: plán a poslanie	120
8. OFS v rámci formáčnych programov Prvého Rádu a TOR	125
KAPITOLA V	135
FRANTIŠKÁNSKA MLÁDEŽ (GIFRA), HERALDÍNI A HERALDI	135
1. Sv. František a mládež	135
2. Krátke dejiny GiFry	137
3. Františkánska mládež: Cesta františkánskeho povolania	137
4. GiFra v perspektíve pastorácie povolani	143
5. Regula OFS: Dokument inšpiratívny pre GiFru	145
6. Povolanie a poslanie v GiFre	150
7. Poslanie GiFry	158
8. Duchovná asistencia v GiFre	164
9. Heraldíni a heraldi vo Františkánskej rodine	168
VI. KAPITOLA SPOLUPRÁCA OFS S OSTATNÝMI SKUPINAMI	175

1. Predslov.....	175
2. Príslušníci bratstva.....	175
3. Priatelia svätého Františka (ASF).....	177
4. Príslušníci a ostatné cirkevné skupinky či hnutia.....	178
KAPITOLA VII.....	180
REGULY OFS A ŠTATÚT PRE DUCHOVNÚ ASISTENCIU	180

I. KAPITOLA

STRUČNÉ DEJINY FRANTIŠKÁNSKEHO SVETSKÉHO RÁDU (OFS)

1. Úvod

OFS je **kajúcim** rádom, pre ktorý sa často nazýva aj termín rovnaneho významu - hnutie – lebo sa zrodilo v Cirkvi ako výsledok cirkevnej disciplíny a pokánia. Cirkev už od začiatku vykresľovala určité učenie, ale aj prax – pokánie, ktoré by sme mohli zhrnúť týmito pojmami: pokrstený človek, ak spáchal hriech, môže získať odpustenie len ak „začne robiť pokánie“, ak „sa obráti“. Ak sa hriešnik chcel obrátiť, teda zmeniť svoj život, zanechať hriech, vstúpil do kajúceho rádu alebo do rádu kajúcnikov – a v ňom zostal až do splnenia pokánia, ktoré sa vykonávalo na základe rozhodnutia cirkevného spoločenstva na čele s biskupom. Okrem „povinných“ kajúcnikov sa v tomto období rodia aj „dobrovoľní kajúcnici“, ktorí túžia žiť dokonalejší život.

OFS je **svetským** rádom. Táto hodnota tejto svetskosti sa prejavuje vždy v priebehu času, pretože v stredoveku sa uznával ako jeden z troch všeobecne známych rádov Cirkvi: *Ordo Clericorum, Ordo Monacorum, Ordo Poenitentium*. Tento rád kajúcnikov nepoukazuje na všetkých veriacich v Cirkvi, ale len na kresťanov, ktorí sa rozhodli podieľať na rôznych formách života dobrovoľných kajúcnikov.

OFS je **františkánskym** rádom. Preto je našim zámerom ukázať, ako časť týchto svetských kajúcnikov požiadala o pomoc Františka, jeho bratov a rozhodli sa nasledovať normu, podľa ktorej žil sv. František z Assisi. Tak sa tento kajúci svetský rád dostáva k Františkovej charizme, necháva sa ňou viesť a vytvára súčasť veľkej Františkánskej rodiny.

František je človekom pokánia, bol kajúcnikom v evanjeliomom zmysle. Prví bratia sa volali „kajúcnici z Assisi“¹ a Tretí františkánsky rád bol známy aj ako Rád kajúciich bratov a sestier.

2. Obdobie pred sv. Františkom

2.1. Povinnosti kajúcnikov

¹ „Hovorievali: „Odkiaľ ste?“. Alebo sa pýtali: „K akému rádu patríte?“. A tí im jednoducho odpovedali: „Sme od kajúcnikov a pochádzame z mesta Assisi“ (Perudž. legenda, 19).

Dnes by sa len ťažko dala znovu zrekonštruovať situácia kajúceho rádu v období pred sv. Františkom z Assisi a jeho spoločníkmi. Mohli by sme povedať, že ako prví hovorievali o hnutí kajúcnikov biskupi a ostatné osobnosti. Tí mali veľký vplyv na spiritualitu kajúcnikov. Tieto osobnosti pomáhali pri dovŕšení gregoriánskej reformy – teda aspoň čiastočne – a prostredníctvom kázania a chudobného apoštolského života ukazovali kresťanskému ľudu, ako sa dá žiť forma evanjeliového života.

Povinnosti kajúcnikov by sme mohli zhrnúť do niekoľkých riadkov:

- habit – jednoduchý, vyrobený z vlny, nemal veľkú hodnotu, bol tmavej farby, charakteristický pre kajúcnikov a pustovníkov, často ušitý so znakom TAU na plášti alebo kapuci, s palicou brašnou a sandálmi;
- profesia: tá sa skladala pri obliečke habitu a vyžadoval sa o tom aj zapísaný dokument²;
- tonzúra: znak verejného kajúcnika. Nemuseli sa starať o vlasy a nosili bradu³, ženám sa zvyčajne udeľovalo osobitné kajúce pozhnanie⁴;
- zákazy: išlo o zákaz zúčastňovať sa na verejných predstaveniach, hostinách⁵, pracovať v obchodníctve (zo strachu pred klamstvom a špekuláciou)⁶, ďalej vykonávať verejné administratívne alebo právne funkcie či vojenskú činnosť⁷;
- konať pôst, odriekať si aj dvakrát, trikrát za týždeň počas *feriae legitimae*⁸;
- zúčastňovať sa na Eucharistii, obzvlášť počas Vianočných, Veľkonočných a Turíchnych slávností⁹;
- venovať sa charitatívnym a nemocničným dielam, otvárať hospice pre pútnikov a malomocných;
- opravovať kostoly a nezištne pomáhať pri výstavbe katedrál.

2.2. Od gregoriánskej reformy po Františka z Assisi

Cirkevná reforma sa neskončila pontifikátom Gregora VII. Po jeho smrti v nej pokračovali ďalší pápeži, či už v oblasti boja proti investitúre, ale aj na poli reformácie kléru. Svetský klérus bol málo pripravený¹⁰ jednak po stránke formácie, jednak v pastoračnej službe, kázanim či vyučovaním ľudu. Mnoho z týchto vecí patrilo medzi aktivity mníchov.

Táto nepripravenosť veriacich priniesla so sebou v druhej polovici 12. storočia vstup bludárov do kajúceho rádu, ale aj bludárstvo mnohých putovných kazateľov, medzi ktorých

² V Španielsku, keď išlo o zloženie profesie zo strany žien, sa vyžadovala aj profesia „in scriptis“, ako sa prikázalo na X. Toledskom koncile (*Mansi*, XI, 36).

³ V 6. kánone I. Barcelónskeho koncilu (540), (*Mansi*, IX, 109) a 7. kánone na VI. Toledskom koncile (638) (*Mansi*, X, 665).

⁴ 21. kánon z koncilu v Epaone (517) (*Mansi*, VIII, 561).

⁵ I. barcelónsky koncil (540) (*Mansi*, IX, 109).

⁶ Tamtiež. Valdo sa vzdal svojho obchodu, ale Omobon z Cremony (13. XI. 1197) zostal vo svojom úrade a bol kanonizovaný štrnásť mesiacov po smrti Innocenta III. – dňa 12. januára 1199.

⁷ Mikuláš I. dovolil niektorým kajúcnikom, aby nosili pri sebe zbrane v boji proti pohanom. Aj Gregor VII. Udelil povolanie jednému španielskému kajúcnikovi, aby bojoval proti arabom. Tento princíp sa aplikoval až po všetkých krížových výpravách.

⁸ Na koncile v Agde (506) zaznela myšlienka, aby mladí neboli prijímaní medzi kajúcnikov práve kvôli krehkosti veku (*Mansi*, VIII, 327, c. 15). To isté žiada aj koncil v Orleans (538) (*Mansi*, IX, 18).

⁹ Koncil v Agde (506) (*Mansi*, VIII, 327, c. 18). Vulfred z Bourges to pripomína vo svojom liste Epistola pastoralis PL. 121, 1140-1141. A synoda v Magonze žiada, aby minimálne dvakrát v roku prijímali sv. prijímanie: Počas veľkonočného obdobia a na Vianoce (*Mansi*, XXII, 1010).

¹⁰ „Kňazi sa až príliš pripodobňovali mase veriacich...“. Cahiers de Fanjeaux, n. 11, Privat, Toulouse 1976, *La religion populaire en Languedoc du 13 s. à la moitié du 14 s.*

patrili valdenci¹¹ a vplyv herézy katarov.

Neistá situácia vytvorená spojením nových putovných kazateľov s tradičnou formou, nijako nebránila v tom, aby sa objavovali skupiny či bratstvá, ktoré si prisvojili kajúce *Propositum vitae* (čiže nie čo ako Regulu, pozn. prekl.), pričom boli poslušní bratskej autorite a zaväzovali sa takzvanou *professio*. Takéto bratstvá máme zdokumentované v Belgicku, v Taliansku, Holandsku, v Nemecku a taktiež aj v Španielsku. Niektorí z týchto kajúcnikov (penitentov) prijímajú spoločný život, podobný ako na vidieku. Medzi nimi je osobitne preslávenou komunitou spoločenstvo zo San Desiderio pri Vicenze¹², bratia Ducha Svätého založení v roku 1195, ktorí mali celý majetok spoločný a chcu radikálnym spôsobom nasledovať Krista a apoštolské spoločenstvo; bratstvo humiliátov v Lombardii - tí celý deň spoločne pracujú a modlia sa, pritom žijú polomnišským životom a budujú si kláštory a kostoly, ako to bolo vo Viboldone pri Miláne v roku 1195. *Propositum* (Regula) humiliátov malo dve časti: jedna je dlhšia, povzbudzujúca a evanjeliová a druhú, kratšiu, právnickú, ktorá poukazuje na to, čo treba konať a ponúka smernice pre bratský život¹³. Jestvujú ale aj bratstvá s osobitnými vlastnosťami. Tie žijú pravoverne, s kajúcim duchom. Niektoré z týchto skupín sa dokonca pospájajú aj do viacerých rytierskych rádov.

Keď sme si už toto všetko povedali, môžeme povedať, že „kajúce hnutie“ alebo „kajúci rád“ naďalej kráča dejinami a udržuje si myšlienku pokánia, skôr však ale na rituálnej úrovni – ponecháva si skôr rovinu gest a vonkajších znakov – než úroveň biblickú, úroveň prvotnej Cirkvi. Výsledok je zrejmy, pretože mu chýbajú mravné a existenčné osobnosti, duchovní vodcovia, ktorí by hnutiu dopomohli svojím životom i slovom.

3. Kajúcnici v období Františka z Assisi

3.1. Prebudenie kajúceho hnutia

Už sme sa zmienili o tom, že ku koncu 12. a na začiatku 13. storočia jestvovali určité vidiecke bratstvá, ktoré žili mimo mestských múrov a okrem toho existovali aj pustovníci, reklúzi (uzavretí mníši)... Hnutie bolo veľmi dynamické, aj keď valdénsky a katarský vplyv sa dostal aj medzi týchto kajúcnikov. Srdece ľudu je zdravé, ale chýba mu duchovný vođa.

František a jeho spoločníci, nazývaní ponajprv ako „kajúcnici z Assisi“¹⁴, ovplyvnili svojím životom a putovnou kázňou hlavne nové prebudenie kajúceho rádu. Mnohí „dobrovoľní kajúcnici“ si žiadali od svätca z Assisi, od jeho spoločníkov akúsi formu života,

¹¹ Valdéz a jeho nasledovníci sa snažili žiť evanjelium, požadovali pre seba právo kázať a keď ho dostali, žili život materiálnej chudoby, čo si našlo u kresťanského ľudu veľký pŕvab, takže jeden anglický kňaz na konci 12. storočia opísal Lyonských chudobných týmito slovami: „prosti a nevzdelaní ľudia, bez stáhe domova, bez vlastníctva, všetko majú spoločne ako apoštoli a ako nahí nasledujú nahého Krista“. GEREST, C.: Comunidades y movimientos en el cristianismo en los siglos XI y XII, en “Comunidades de Base”, por Casiano Floristán, Madrid, s. 179.

¹² Rodiny žijúce vo svojich domoch pospolu, spoločne pracujú, všetko vlastní – nemovitosti či nástroje pre výrobu, ale aj pre žatvu. Por. MEERSSEMAN-E. ADDA, *Pénitents ruraux communautes en Italie au XII s.*, en “Revue d’Histoire ecclesiastique” XLIX, 1954.

¹³ V roku 1178 niektorí tkáči a roľníci z Lombardie vytvorili skupinu kajúcnikov nazývaných aj “humiliáti”. Táto skupina zahŕňala klerikov, slobodné ženy, ale aj zosobašený ľud. Innocent III. ich prijal vo svojom chráme a rozdelil ich na tri rády: klerikov, slobodné ženy a sobašený ľud, ktorý sa začne nazývať Tretím rádom humiliátov. Innocent III. v roku 1201 schválil “Propositum” tohto Tretieho rádu humiliátov, v roku 1208 bolo schválené aj “Propositum” chudobných katolíkov, v roku 1210 a 1212 schválil aj Propositum ďalších kajúcnikov spomedzi katolíckych chudobných.

¹⁴ *Peruđ. anonym*, 19.

ktorá by v sebe ukrývala františkánsku spiritualitu. Naďalej sa volajú „kajúci bratia a sestry“, avšak ku koncu XIII. storočia začne prevažovať názov „Tretí rád sv. Františka“.

František začína svoju cestu pokánia ako „kajúcnik“, ako „donát“ v kostolíku San Damiano: „prosi ho (kňaza), aby bol prijatý do služby Pánovi“¹⁵. A Giordano z Giano opisuje Františka vo svojej Kronike ako človeka pokánia: „V roku Pána 1207, František (...) započal život pokánia v pustovníckom rúchu“¹⁶ (...), v roku 1209 (...), keď začul v evanjeliu slová, ktoré povedal Kristus svojim učeníkom (...) zmenil svoj spôsob obliekania, prijal za odev to, čo nosia bratia, stal sa nasledovníkom evanjeliovej chudoby a usilovným hlásateľom evanjelia“¹⁷. Ida Magli tvrdí, že Giordano „predstavuje Františkovu kajúcnosť nie na spôsob všeobecného, pomiňavého pokánia, ale ako stav ako *modum poenitentis*“¹⁸.

František sa teda stal „oblátom“, „konvertitom“, prijal formu, ktorá bola v Assisi dobre známa. Konvertita bol po právnej stránke ozajstným rehoľníkom, patrilo do cirkevného fóra a nezávisel od občianskej legislatívy, ale od cirkevného práva: „Heraldovi odpovedal, že sa z Božej milosti stal slobodným a že konzuli už nad ním nemajú právo, pretože je len a len služobníkom najvyššieho Boha. Preto konzuli povedali otcovi: „Od chvíle, keď vstúpil do služby Bohu, nespadá pod našu právomoc... (...) Ten (otec) šiel a predložil svoju žiadosť biskupovi mesta“¹⁹.

František žil aspoň dva roky v kajúcom ráde: „Keď už blažený František dokončil opravu kostola svätého Damiána, nosil pustovnícky odev, v ruke mal palicu, na nohách obutu obuv a prepásaný remeňom. Avšak raz pri slávení svätej omše počul slová, ktoré riekol Kristus učeníkom, keď ich rozposielal, aby kázali. Aby si nebrali na cestu zlato ani striebro, ani vak, ani brašnu, ani chlieb, ani palicu. (...) Dva roky po Františkovom obrátení začali niektorí muži konať pokánie podľa jeho vzoru, opustili všetko a odevom i životom s ním boli spojení“²⁰.

Ťažko teda môžeme rozpoznať cestu, ktorú František nastúpil, aby dospel k rozhodnutiu vstúpiť do kajúceho rádu, veď kto bol jeho duchovným vodcom, kto ho na tejto ceste sprevádzal? Assiský biskup Guido? Benediktínski mníši v Subasio? Nejakí osobní známi, ktorých spoznal na svojich cestách po Francúzsku? Ako sa vlastne podučil a utužil v spiritualite tohto hnutia? No určite je pravdou, že mala naňho veľký vplyv a povaha tohto hnutia sa odrazila aj na Františkovej spiritualite“²¹.

Tomáš z Celana vo svojom prvom životopise píše: „Mnohí, urodzení aj neurodzení ľudia, klerici, laici, sa pridávali z Božieho vnuknutia k svätému Františkovi, aby pod jeho vedením a učením neustále slúžili Bohu (...) A všetkým (ľuďom) dal smernice života a každému stavu ukázal aj cestu k spáse...“²². A legenda z Perugia istým spôsobom dopĺňa tento text, keď spomína Františkových spoločníkov ako sprevádzajú týchto ľudí: „Podobne prišli a hovorili ženati muži: 'Máme manželky, ktoré nemôžeme opustiť' (...) Poučte nás teda, akou

¹⁵ *I Cel*, 9.

¹⁶ Porov. *I Cel*, 21; GIULIANO DA SPIRA, *Vita di San Francesco*, 15, AF. X, p. 342.; Legenda choralis Camotensis, AF, X, p. 583.

¹⁷ GIORDANO DA GIANO, *Kronika* 1-2, FF, 2323-2324.

¹⁸ MAGLI Ida, *Gli uomini della Penitenza*, Garzanti 1977, s. 42-43.

¹⁹ *Legenda troch druhov*, 19.

²⁰ *Legenda troch druhov*, 25 e 27. No Tomáš z Celana rozpráva, že František ešte predtým, než mal nejakých spoločníkov, zmenil svoj habit, keď začul evanjelium o rozposlaní (porov. *I Cel* 22).

²¹ Peruđ. legenda, 19; Por. *Legenda troch druhov*, 37.

²² *I Cel*, 37. Svätý Bonaventúra píše: „Mnohí ľudia zapálení Františkovou kázňou, rozhodli sa zaviazat’ novými zákonmi pokánia, podľa toho, čo im povedal Boží muž. Kristov sluha stanovil, že táto forma života sa bude volat’ Rádom kajúcich bratov. Tento nový rád prijímal všetkých: klerikov i laikov, panny i ženatých, mužov ale aj ženy, pretože kajúci život je spoločný všetkým, čo sa chcú dostať do neba“ (*Legenda maior* 4, 6).

cestou máme kráčať, aby sme boli spasení. A tak vytvorili rád, ktorý sa nazýval kajúcim rádom²³.

Meersseman, tento veľký znalec kajúceho hnutia, tvrdí, že okolo roku 1215 bolo možné v mnohých talianskych mestách vidieť, ako sa kajúnci vzmáhajú, rastú do počtu, dokonca prijímajú medzi seba aj ženatých mužov a vydaté ženy – a ako správne poznamenáva legenda z Perudže, ktorú sme práve citovali – zachovávajú normy a cirkevné zákony kajúceho rádu a „hlavne toto nazývajú historici titulom kajúce hnutie“²⁴. A ten istý Meersseman dodáva: „Spontánny nárast kajúncov v meste sa pripisuje – ako je všeobecne známe – svätému Františkovi z Assisi, ktorý sám žil ako kajúci brat ešte predtým, než založil svoj rehoľný rád“²⁵. V roku 1276 Bernard z Bessy napísal: „Tretí rád pozostáva z kajúcich bratov a sestier a skladá sa aj z klerikov, laikov, panien, vdov a ženatých, ktorých cieľom je žiť počestne vo vlastných domovoch, venovať sa charitatívnym skutkom a vyvarovať sa svetského zmýšľania. Preto medzi nimi postretnú aj vznešených rytierov alebo iných vznešených mužov podľa zmýšľania tohto sveta, vo vznešených šatách a zahalených do čiernej kože, ktorí sa svojimi šatami, pokornou jazdou premiešavajú s bedármi, takže by si nezapochyboval o tom, že sa naozaj boja Boha. Týmto bol brat ako služobník (minister) už z princípu zverený, ale v poslednom čase sa zvykli zverovať svojim ministrom *in loco* – hlavne v tom, že bratia na seba navzájom hľadajú ako na spolubratov, ktorí majú rovnakého otca a majú rovnakú výsadu evanjeliových rád a posily (...) Taktó Pán rozhojnil Františka do veľkého pokolenia a zoslal naň požehnanie všetkých národov...“²⁶.

3.2. František a kajúnci

Zdá sa, že František sa zaujímal o kajúncov nielen po roku 1221, ale ešte pred tým. Tieto myšlienky cítíme z jeho spisov, hlavne v jednom z nich, ktorý sa nazýva „List všetkým veriacim“. Vyšiel v dvoch vydaniach (redakciách), ktoré sa podľa posledných štúdií nedotýkali priamym spôsobom veriacich, ale hlavne tých, čo boli na ceste Františkovo nasledovania – teda kajúcich bratov a sestier. Ešte dôležitejšia je úvaha, ktorú napísal o prvom vydaní (recensio prior) Listu všetkým veriacim K. Esser. Tú sme až doteraz považovali za prvý náčrt druhého vydania. No po starostlivej analýze tohto dokumentu sa dospelo k názoru, že ide o prvé *propositum vitae*, ktoré predložil František kajúncikom²⁷. Aj keď nám chýbajú ostatné dokumenty, Esser tvrdí, že keď sa priamo zahľadíme na kajúce hnutie, „je úplne jasné, že sa nachádzame pred doktrínou, ktorá bola určená ľuďom akceptujúcim kajúce hnutie (...) hnutie, s ktorým bol František i jeho bratstvo hlboko spojení a zviazaní (...) Adresátov by sme nemali hľadať medzi menšími bratmi. Malo ísť o *fratres et sorores de poenitentia in domibus propriis existentes* (...) teda tých, ktorým František daroval *formu vivendi* – ako dosvedčujú jeho prví životopisci“²⁸.

²³ Perudž. legenda, 41; Porov. Legenda troch druhov, 60.

²⁴ MEERSSEMAN, *Disciplinati e Penitenti nel Duecento*, Perugia 1962, s. 45; Porov. MEERSSEMAN, *Dossier de l'Ordre de la pénitence au XIII siècle*, Fribourg 1961. Týmto spôsobom sa dnes už neuznáva myšlienka K. Müllera a P. Mandonneta, ktorí sa ku koncu minulého storočia nazdávali, že „skupiny kajúncikov“ zhromaždené okolo Františka z Assisi sa vyčlenili proti Františkovej vôli a založili „menších bratov“ a „chudobné ženy“.

Porov. MÜLLER, K., *Die Anfänge des Minoritenordens und der Bussbruderschaften*, Freiburg 1885; MANDONNET, P., *Les origines de l'Ordo de Poenitentia*, Fribourg 1898.

²⁵ MEERSSEMAN, *Disciplinati...*, s. 46.

²⁶ BERNARDO DA BESSA, *Liber de laudibus*.

²⁷ Por. ESSER, Kajetan., *Un (documento) precursore dell'Epistola "ad fideles" di San Francesco d'Assisi* (kódex 225 z knižnice Guarnacci vo Volterre), in *Analecta TOR*, 1978, s. 39.

²⁸ ESSER, K., cit. d., s. 38.

Tento dokument ukrýva Františkovo učenie, ktoré daroval kajúncikom pri svojom potulnom kázaní ešte pred rokom 1221 – ako tvrdí Esser²⁹. Ukazuje aj Františkov záujem o kajúncikov. „Dve redakcie jednotne ukazujú, že František sa hlboko zaujímal o kajúcich bratov a sestry a pozoroval ich progres s ešte väčším záujmom, než sú ešte aj dnes niektorí historici schopní akceptovať“³⁰.

Zhoduje sa takáto norma života vyjadrená prvotnými životopiscami na svätcovom opise s prvým vydaním Listu všetkým veriacim? Podľa Essera áno, aj keď nemáme žiadne dokumenty, ktoré by to dokazovali. Tento fakt, ako hovorí Iriarte, nám ukazuje „a autenticky dokazuje u Františka ako svätca vedomie zakladateľa“³¹.

3.3. František a jeho bratia ako vodcovia kajúncikov

Ku koncu 12. a na začiatku 13. storočia nastáva určité prebudenie laikých hnutí, ktoré sa prejavuje v hľadaní evanjelia a vo vstupe do kajúceho rádu. Samotný IV. lateránsky koncil bol prvým koncilom, osobitne sa zaujímajúcim aj o laikov³². Jeho prvý kánon hovorí: „Ak niekto po krste upadol do hriechu, môže sa napriek tomu zachrániť pokáním. Nielen panny a ľudia žijúci životom odriekania, ale aj ženatí s rodinami si môžu zaslúžiť večnú blaženosť, ak s vierou a dobrými skutkami slúžia Bohu“. Práve táto svetskosť prežívaná s túžbou o evanjelióvu radikálnosť v Cirkvi a s Cirkvou je charakteristická pre laikov nasledujúcich Bernardoneho syna.

V tomto okamihu sa na jednej strane situácia kajúcich hnutí nachádza v nerozhodnom váhaní medzi evanjelióvymi a cirkevnými kritériami, na druhej strane medzi valdénskymi a katarskými hnutiami žijúcimi evanjelióvu chudobu, bojujúcimi proti biskupom a kňazom a podporujúcimi vzburu a ľahostajnosť voči sviatostiam. Chýbala im tak určitá harmónia medzi evanjelióvym životom, cirkevnou hierarchiou a sviatostným životom.

František a jeho bratia predkladali život, kázali v súlade s evanjeliom, nábádali ľudí, aby mali kňazov a teológov v úcte, pretože nám môžu podávať Eucharistiu, bez ktorej „nebudete mať život“. Nespomínajú a nehovoria nič proti valdéncom a katarom a spolu s Františkom sa usilujú žiť evanjelium, aj keď oni – a v tom je ten rozdiel – si etia kňazov, teológov a snažia sa pristupovať k sviatostiam: hlavne k sviatosti pokánia a eucharistii. Z tohto dôvodu K. Esser píše: „Burkhard, prepošť v Urspergu, vysvetľuje rýchle šírenie minoritského rádu ako reakciu na súdobých heretikov, oproti ktorým boli menší bratia ako keby katolíckym protielikom“³³. No v tej istej dobe aj František tvrdí, že laici majú svoje miesto v Cirkvi a že môžu dosiahnuť svätosť vďaka svojmu laickému stavu a ako takí žiť evanjelium. Až oveľa neskôr – v dobe Františka Saleského a II. vatikánskeho koncilu - začujeme o laikoch podobné slová.

František je mužom katolíckym. Nechce žiadnu reformu, ale svojím životom pozýva všetkých do Cirkvi – a k harmónii s Cirkvou. To isté sa týka aj spoločnosti. Nikdy si nič nežiada, no jeho život mení mnohé veci. František je človekom evanjelióveho dialógu,

²⁹ „Môžeme sa bezpochyby nazdávať, že náš dokument pochádza z doby pred týmto dátumom (1221), aj keď len niekoľko rokov pred ním“. ESSER, K., *Un documento dell'inizio del Duecento sui Penitenti*, in AA.VV. *I Frati penitenti di San Francesco nella società del Due e Trecento*, Roma, Istituto Storico Cappuccini 1977, s. 96.

³⁰ ESSER, K., *Un (documento) precursore...*, p. 45.

³¹ IRIARTE, L., *Historia Franciscana*, Ed. Asís, Valencia 1979, p. 516.

³² Por. AA.VV., *Nueva Historia de la Iglesia*, Ed. Cristiandad, Madrid 1983, t. II, s. 270-71.

³³ ESSER, K., *Origeni e inizi del Movimento e dell'Ordine francescano*, Jaca Book 1975, s. 52.

skúsenosť s reformou spôsobuje, že sa uňho evanjelium naozaj stáva realitou a predovšetkým to bola reforma ako taká. František aj v tomto prípade nenásleduje mnišsku cestu, respektíve klerikov, ale má svoju vlastnú, autentickú, evanjelióvu cestu.

František nechce byť zakladateľom kajúceho rádu v úzkom zmysle slova, keďže toto hnutie existovalo už niekoľko stáročí, ale jeho osobnosť, charizma a vedenie spolu so spoločníkmi vdýchne tomuto Rádu život a krásu. Kajúcnici budú Františka (a spoločníkov) nástojčivo prosiť, aby im dal vodcov, nejakú regulu života. Preto môžeme Františka považovať - lepšie povedané - preto ho považujeme za zakladateľa tohto Rádu, ako to spomína aj Mikuláš IV. vo svojej bule *Supra montem* (z 18. augusta 1289): „Takýto spôsob kajúceho života bol ustanovený blaženým Františkom“. Ešte predtým – v roku 1238 – pápež Gregor IX. píše Anežke Českej a spomína jej, že František založil tri rády: „Rád menších bratov, Rád uzavretých sestier a Rád kajúcnikov“³⁴. Iná kronika - *Cronaca minore* - zasa hovorí o Františkovi, že bol zakladateľom troch rádo: Rádu menších bratov, Rádu chudobných žien a Rádu kajúcnikov³⁵.

František dobre vedel, čo je svetlou a čo temnou stránkou storočia, v ktorom žil – rovnako vedel, čo je slabou a silnou stránkou kajúceho hnutia, do ktorého vstúpil, ktorému dopomohol tým, že mu daroval viac než obyčajnú, právnickú normu evanjelióveho života: dal mu prvé vydanie „Listu veriacim“. Duch pôsobí v tomto hnutí i Cirkvi prostredníctvom Františka. Neskôr získa pomoc aj na onej právnickej rovine, aby dokázal rozriešiť množstvo problémov súvisiacich s občianskou autoritou tzv. *Comuni*, ale aj s cirkevnou hierarchiou. V tomto zmysle bude spolupracovať s kardinálom Hugolínom a v roku 1221 vydá svoj *Memoriale propositi*, respektíve *Regula antiqua Fratrum et Sororum de Poenitentia*. Tohto dokumentu sa nám dostane až v roku 1228, keď sa Hugolín stane pápežom Gregorom IX. V dokumente *Memoriale propositi* sa sice zachová evanjelióvo-kajúci duch svätého Františka, ale istým spôsobom zostane uväznený v právnych formuláciách...

3.4. Založenie a pôvod františkánskych kajúcnikov

Len ťažko by sme mohli upresniť dátum založenia, aj keď tradícia bežne hovorí o roku 1221. V prvom rade preto, že nešlo o skutočné „založenie“, ale o pripojenie sa ku kajúcemu hnutiu, ktoré jestvovalo už predtým a ktoré bolo potrebné animovať. Práve skutočnosť, že toto hnutie spomína IV. lateránsky koncil, nám chce napovedať, že nastáva určité prebudenie, na ktorom majú účasť j menší bratia. František predstavi kajúcnikom celý program života. Ten sa ešte pred prvým vydaním tzv. *Listu všetkým veriacim* veľmi podobá samotnému spôsob života bratov (dokonca by sme našli aj podobnosti medzi bratskou Regulou, Listom všetkým veriacim a Františkovým Testamentom).

Základnými vlastnosťami kajúceho života sú:

- forma evanjelióveho života
- bratský život

³⁴ Iriarte hovorí, že „tohto svedka (Gregora IX.) si treba veľmi ceniť tým viac, čím viac poukazuje na prvotného iniciátora, ktorý založil františkánske hnutia“. IRIARTE, L., *cit.d.*, s. 5515. Mne sa zdá, že by sme si mali viac uvedomiť nielen kvalitu priateľstva medzi Františkom a kardinálom Hugolínom, ale pochopiť, že Hugolín zdedil niečo z charizmatického ducha tohto svätca z Assisi a pohotovo využil toto Františkovo charizmatické hnutie v prospech Svätej Stolice.

³⁵ Cronaca Minore z Erfurtu, Porov. *FF*, 2657-2659.

- život „vyvlastnenia“ – expropriatio (tento pojem vyzerá bohatšie a primeranejšie než termín „chudoba“)
- život modlitby a kajúcnosti
- vzťah k hierarchii
- život manuálnej práce a almužny
- kajúci kazatelia a promótori pokoja
- dokonalá radosť
- prijatie
- vzťah k chudobným v príslušnej spoločnosti
- priblíženie sa laikom

Laici si začali pýtať od bratstva rady a normu evanjelióveho života, hoci zostávali žiť v svojich radoch. Ďalšie legendy toto potvrdzujú, keď rozprávajú, že v blízkosti Cortony žila istá žena, ktorá sa snažila nájsť Františka kvôli tomu, aby zistila, ako má „slúžiť Pánovi“. Po Františkových slovách sa rozhodne spolu so svojim manželom, ktorý riekuje: „Žena, slúžme Pánovi a zachráňme tak svoje duše tu vo svojom dome“³⁶. A legenda z Perudže rozpráva, ako František s radosťou povie svojim bratom v Grecciu: „Neexistuje tak veľké mesto, kde by sa k Pánovi obrátilo toľko ľudí, ako v Grecciu, v tomto maličkom mestečku“³⁷. Kvietky zasa rozprávajú, že po Františkovej kázni obyvatelia istej obce (podľa istých rukopisov to bola Cannara, podľa iných to bolo Savurniano alebo podľa ďalších les v Alviáne) ho chceli všetci nasledovať a zanechať všetky svoje majetky: domy, polia, rodinu... Svätec im ale povie: „Neukvapujte sa, neodchádzajte a ja vám poviem, čo by ste mali robiť, aby ste zachránili svoje duše“. Preto sa rozhodol, že vytvorí Tretí rád kvôli všeobecnej spásе všetkých³⁸.

Laici nasledujúci Františkovu radu a Františkových spolubratov sa rozptýlili po celom Taliansku (a práve bratia rozšíria kajúcich laikov do zaalpských oblastí v šľapajach Františka z Assisi) a tak sa rodí Rád kajúcich bratov a sestier, čo je ešte jasnejšie podľa prekladu Perudžského anonyma, ktorého preložil Béguin: „Bratia sa preto spojili do Rádu nazývaného kajúci a nechali si ho schváliť Najvyšším Veľkňazom“³⁹. Prvými zodpovednými⁴⁰ za organizáciu a podporu či vytvorenie Tretieho rádu sú bratia. Tento preklad skúma viac prácu, ktorej sa bratia venujú so svetskými, čo nie je zohľadnené v oficiálnom preklade: „Tak sa zrodilo to, čo sa nazýva kajúcnim rádom, ktorý bol schválený Najvyšším Veľkňazom“⁴¹.

Podľa tradície boli prvými terciármi blahoslavený Lucchesio a Buonadonna z Poggibonsi z Toskánska⁴². Nemohli by sme však istým spôsobom hovoriť aj o Jakube zo Settesoli alebo o Prassedovi z Ríma⁴³ ako o františkánskych terciárkach? Prípadne o Jánovi Velitim z Greccia alebo grófovi Orlandovi di Chiusi z Verony ako o františkánskych kajúcnikoch?

³⁶ 2 Cel, 38.

³⁷ Perudžská legenda, 34.

³⁸ Kvietky svätého Františka, 16.

³⁹ BÉGUIN, P.B., *L'Anonimo perugino*, Franciscaines, Paris 1979.

⁴⁰ „Podobne aj ženatí muži a vydané ženy, ktoré nemohli opustiť manželstvo, konali na dobrú radu bratov prísnejšie pokánie vo svojich domovoch“. Legenda troch druhov, 60

⁴¹ Perudž. legenda, 41.

⁴² Prvýkrát, čo sa tu kajúcnici nazývajú „Tretím rádom“, je miesto u Bernarda z Bessa v jeho diele *De laudibus beati Francisci*, b. 7.

⁴³ Tomáš z Celana o nej hovorí, že bola „slávna spomedzi Rímskych rehoľníčoch“ (3 Cel 181), kým svätý Bonaventúra píše: „v meste Ríme bývala žena pod menom Prassede, slávna vďaka svojej nábožnosti“ (LM, 8,7).

4. Právna disciplína františkánskych kajúcnikov

4.1. Od Prvého vydania až po Memoriale Propositi

Už sme si povedali, že dnes sa podľa Essera a ďalších františkánológov považuje takzvané prvé vydanie „Listu všetkým veriacim“ za prvú formu života kajúcnikov, ktorých viedli menší bratia a ktorú František daroval kajúcnikom hľadajúcim jeho radu a radu spolubratov: „Adresáti tohto spisu, ale aj vzťahy medzi nimi navzájom nesmú poukazovať na všetkých kresťanov ako takých, ale musia chápať jednotlivcov, ale aj komunitu úzko a osobitným spôsobom spojenú s Františkom, ktorý im daroval onú *formu vivendi* – veľmi podobnú forme života menších bratov“⁴⁴.

Po roku 1221 kajúcnici dostali aj *Memoriale propositi*, aj keď nám sa zachovala len kópia urobená v roku 1228. Tento spis „Memoriale“ sa považuje za prvú právnu regulu kajúcnikov⁴⁵. Ukrýva v sebe Františkovo duha zakomponovaného v listoch, aj keď sú tam obsiahnuté prvky prevzaté z *Propositum* lombardských humiliátov, ktoré chválil Innocent III. v roku 1201.

Františkova osoba, či „svätcova úloha pri organizácii laického hnutia vychádzala – vlastne priam prýštila – z jeho skutkov a slov“⁴⁶ alebo bratský život a kázanie, forma života ponúknutá kajúcnikom spôsobujú, že mnohí vstupujú do kajúceho rádu, ktorý duchovne viedli menší bratia⁴⁷. Memoriale pomáha kajúcnikom žiť evanjelium v bratstve, lebo bratstvo je základným a nesporným oporným bodom života. Každé bratstvo má svojich predstavených, ktorí sú zvolení bratmi a sestrami samotného bratstva. „Rada“ môže prispôbovať jednotlivé články Memoriatu, ak to predtým ohlási celému bratstvu.

4.2. Niektoré význačné aspekty františkánskych kajúcnikov

Podstatou spirituality kajúcnikov, ktorú nachádzame v prvom Liste veriacim, je „život podľa ducha“. Na zozname päťdesiatich siedmich bratov z Bologne, ktorý sa dostal až k nám, sa ukazuje sociálna úloha i remeslo, ktoré každý jeden z nich vykonával - považujú sa za členov Rádu so všetkými privilégiami a výňatkami, niektorí za členov kajúceho rádu, ktorý im darovali pápeži. To všetko nás utvrdzuje v tom, že nešlo len o obyčajné bratstvo:

- mali žiť „v cirkevnom spoločenstve: mala sa skúmať viera tých, čo túžili vstúpiť a

⁴⁴ ESSER, K., *L'Ordine della Penitenza di San Francesco d'Assisi nel secolo XIII*, 1973, s. 71.

⁴⁵ Prvý dokument, ktorý sa k nám dostal, hovorí o kajúcnikoch, ktorí žili v jednom zhromaždení. Je to bula Honória III. „*Significatum est*“ (16.12.1221), ktorá bola zaslaná biskupovi do Rimini. Pápež prosí, aby chránil kajúcnikov pred občianskou autoritou, ktorá sa chce zbrojiť pod prisahou obrany mesta. Posiela preto ďalšiu bulu: „*Cum illorum*“ (1. 12. 1224). Týmto apoštolskými listami boli schválené práve tieto skupinky kajúcnikov. Gregor IX. obnoví toto schválenie svojím apoštolským listom „*Nimis Patenter*“ (26. 5. 1227), ktorý zaslal talianskym biskupom, a listom „*Detestanda*“ (30. 3. 1228), ktorý zaslal kajúcnikom a sestram.

⁴⁶ COSENTINO, Giovanni, *L'Ordine Francescano Secolare*, Ed. Porziuncula, S. Maria degli Angeli 1994, p. 39.

⁴⁷ „Len hnutie, na čele ktorého stojí František, Dominik a apoštolát rádov, aké založili (...) mohli výjsť v ústrety kresťanom, ktorých motivujú evanjeliové ideály, aj keď zostávali vo svojich domovoch. Len takéto hnutie dokáže usmerniť všetku ich energiu a naplniť náboženské prania, keď im definitívnym spôsobom darúva formu, novú pevnosť a obživu v evanjeliovom, a nie mníšskom živote – v Ráde obyčajných kajúcnikov“. POMPEI, Alfonso, *Il movimento penitenziale nei secoli XII-XIII*, in Atti del Convegno di Studi Francescani, Assisi 1972, s. 20-21.

niekoľkokrát sa v Memoriale spomína v tomto zmysle biskup,

- bratstvo sa považuje za zdroj spirituality a svätosti,
- láska k Bohu a k blížnemu nás len utvrdzuje v tom, že mnohé bratstvá vlastniace hnutelný i nehnuteľný majetok, preukazujú svoje milosrdenstvo konkrétnymi skutkami v nemocniciach, almužnami, depozitármi potravín a šiat určených pre chudobných, pútnikov...⁴⁸. Mnohé mestá a občianske združenia ponúknu františkánskym kajúcnikom správu a riadenie sociálnych či charitatívnych diel, len čo spoznali ich úprimnosť,
- kajúcnici nenosili so sebou zbrane⁴⁹ (lebo by to priam „odporovalo svedomiu“) a neprisahajú vernosť⁵⁰. Tieto skutočnosti dopomohli ku koncu feudálnej vlády a k odmietaniu rivality a sporov, ktoré boli vo vtedajšej dobe tak časté⁵¹... Vláda ďalších Comunes bojujúcich proti tomuto privilégiumu sa bude usilovať, aby každého františkánskeho penitenta zaviazali nejakou občianskou službou, pretože boli veľmi schopní a čestní...,
- vyňatie z občianskeho zákonníka znamenalo, že františkánsky kajúcnik mohol byť súdený cirkevným súdom. Všeobecne sa vyžadovalo, aby sa hádky riešili v rámci bratstva, inak sa predkladali diecéznemu biskupovi;
- od všetkých kajúcnikov sa vyžadovalo, aby spísali závet ešte pred zložením profesie, aby sa tak vyhlili sporom a rozdeleniu v rodinách – a zároveň aby sa vyhlili tomu, že si feudálny panovník prívlastní majetok mešťana, ak zomrel bez spisania závetu,
- počas interdiktú ziskavali penitenti indult, aby mohli prijímať sviatosti, božské omšu či cirkevný pohreb...
- františkánski terciári museli usilovať o zmierenie so všetkými, žiť v pokoji a usilovať o pokoj; žiadalo sa od nich, aby konali v súlade so spravodlivosťou a spravodlivo sa uzmierovali pomocou navrátením a vyrovnaním dlžôb.

4.3. Reguly františkánskych kajúcnikov

Memoriale z roku 1228 mal 39 článkov a bol to revidovaný text, ako ho poznáme z Memoriatu z roku 1221⁵². Tak v „Memoriale“ Gregora IX-**teho** ako aj v Regule Mikuláša IV., ktorá obsahovala 20 kapitol, dokonca aj v Regule Leva XIII. sa presne popisuje každý aspekt bratského života: ako sa majú prijímať tí, čo chcú vstúpiť do bratstva, ako sa má nosiť habit, ako sa má skladať profesia... Všetky tieto osobitosti sú obsiahnuté v každej z Regúl v podobe siedmej kapitoly.

⁴⁸ Gregor IX. svojou bulou „*Detestanda*“ (21.5. 1227) umožňuje kajúcnikom, aby užívali „plody svojho majetku v prospech charitatívneho diela, ktoré nie sú podrobené opatreniam kvôli dlhom a deliktom spoluobčanov, ktorí nie sú pozbavení verejných úradov“. Celestín V. (1294) ich zbavuje povinnosti všeobecných príspevkov, lebo sa venujú božskému kultu.

⁴⁹ Honóriu III. píše biskupovi v Rimini, aby chránil kajúcnikov z Faenzy a bránil magistrátom, aby ich zaväzovali prisahou a zbrojili a nasledovali do vojny, keď si to žiadali („*Significatum est*“, 16. 12. 1221); aj Gregor IX. potvrdil toto všetko bulou „*Nimis Patenter*“ (26. 5. 1227).

⁵⁰ Prisaha vernosti zaväzuje k tomu, aby sa kajúcnici zaviazali zbrojením v prípade obrany feudálneho alebo všeobecného majetku. Znamenalo to vyňatie spod verejných funkcií, ktoré sa zdali nezlučiteľné s životom pokánia.

⁵¹ Niektorí pápeži udelili tieto privilégia kajúcnikom preto, aby tak vzdorovali proti Fridrichovi II. a iným politickým nepriateľom Svätej Stolice.

⁵² Sabatier v roku 1901 objavil „Memoriale“ v Kódexe knižnice františkánskeho bratstva v Capestrano; Lemmens ho našiel v Kódexe v Koenigsbergu – v roku 1913 a v roku 1921 bol objavený P. Bughettim práve Kódex „Veneto“, ktorý sa našiel vo Florencii. Zdá sa, že uvádzajú „Memoriale“, ktorý bol prepracovaný Gregorom IX.tym. Kódex „Veneto“ nazýva kajúcnikov „continenti“ (zdržanlivými) a jeho verzia začína slovami: „V mene Otca i Syna i Ducha Svätého. (Za čína Memoriale programu (života) kajúcnikov a sestier žijúcich vo vlastných domoch, ktorý sa začal písať v roku Pána 1221...“

Spiritualitu tohto kajúceho hnutia usilujúceho žiť formu života, ktorú im daroval František, by sme mohli zhrnúť takto:

kajúci život: pokánie: pôst, abstinencia, skutky milosrdenstva
život modlitby
život v bratstve: žiť ideály humanity, byť vnímavý voči ostatným ľuďom, vnášať do komunity, rodiny i bratstva pokoj a dobro...

V tejto epoche, ktorá ubehla medzi publikovaním „Memoriálu“ a Regulou Mikuláša IV., nachádzame veľmi úzky vzťah medzi menšími bratmi a kajúcim rádom, hlavne za generalátu Giovannioho Parentiho (1227-1232), ale zdá sa, že za generálneho ministra brata Eliáša (1232-1239) sa postavilo do opozície voči tejto zodpovednosti a tento postoj zostal nezmenený až po generála Jána z Parmy (1247- 1257). Innocent IV. počas jeho ministéria odporúčal provinciálnym ministrom v Taliansku a na Sicílii svojou bulou *Vota Devotorum* (13. 6. 1247), aby vizitovali kajúcich bratov, aj keď sa rok nato dostali pod jurisdikciu biskupov v Lombardii a v roku 1251 zas pod jurisdikciu biskupa z Florencie. Svätý Bonaventúra sa postavil proti takejto dohode bratov s Tretím rádom⁵³. Alexander IV. svojím listom *Cum illorum* (20. 1. 1258) potvrdil jurisdikciu talianskych biskupov nad hnutím kajúcnikov. V roku 1284 nastáva návrat k dobrým vzťahom medzi menšími bratmi a kajúcim rádom. V tomto roku sa „apoštolským vizitátorom“ kajúcich bratov a sestier stáva br. Caro z Florencie, ktorý aj redikuje Regulu pre františkánov.

Regula Mikuláša IV., schválená bulou *Supra Montem* (18. 8. 1289) bola napísaná bratom Carom a ponecháva v nej všetky hlavné body z „Memorialu“, ale uvádza už aj „vizitátora“ a „inštruktora“. Vyžaduje, aby všetci vizitátori a formátori kajúcnikov boli menšími bratmi⁵⁴. Niečo, čo sa vyhlási až bulou *Unigenitus Dei Filius* (8. 8. 1290), v ktorej sa hovorí, že František je zakladateľom kajúceho rádu⁵⁵. Nariadil terciárom, aby si zvolili ministrov v rôznych bratstvách. A pretože sa niektorí z penitentov postavili proti Regule vydanéj bulou *Supra Montem*, potvrdil zároveň platnosť Reguly, ktorú sám podpísal, ale aj to, že privilégia Svätej Stolicy sa týkajú len tých, čo sa túto Regulu rozhodli zachovávať. Práve preto zostane platná asi po sedem stáročí, počas nich sa zdôrazňuje úbytok terciárskej autonómie a závislosť terciárov od Prvého Rádu: bulou *Romani Pontificis Providentia* vydanéj dňa 15. decembra 1471 udeľuje františkánsky pápež Sixtus IV. Prvému Rádu voči *superioritas, praeminentia et auctoritas* vo vzťahu k terciárom.

Ostatnými dôležitými dokumentmi pre svetských františkánov boli v priebehu stáročí tieto:

- Július II. svojím listom *Cum multae et graves* (16. 04. 1506) žiada, aby sa konventuáli a observanti (každý za seba) starali o vlastných terciárov;
- Pavol III. v roku 1547 prepracúva Regulu Mikuláša IV a dáva do jurisdikcie generálneho ministra TOR španielskych, portugalských a indických terciárov, ale bola

⁵³ Por. SAN BONAVENTURA, Determinationes quaestionum circa Regulam fratrum minorum, p. II, q. 16, en Op .Om., s. 368n.

⁵⁴ To bola veľká zmena, pretože až dovtedy mávali práve biskupi právo vizitovať bratstvá a často určovali pre túto službu svetských klerikov, a dokonca aj obyčajných laikov.

⁵⁵ Generálny minister dominikánov br. Munio de Zamora organizuje v tomto období kajúcnikov, ktorých duchovne sprevádzajú dominikáni a nazýva ich Kajúci Rád svätého Dominika. Honóriu IV. Hovorí v roku 1284 ako prvý o Tretom dominikánskom ráde.

to len teoretická novinka, pretože vzťah Prvého a Tretieho svetského Rádu sa nezmenil;

- Innocent XI schvaľuje Konštitúcie či Generálne štatúty na základe svojej konštitúcie *Ecclesiae Catholicae* (26. 04. 1686).

O posledných Regulách (teda o Regule **Leva XIII.** z roku 1883 a Regule **Pavla VI.** z roku 1978), ale aj o Generálnych konštitúciách (z roku 1957 a z roku 1990, ktoré boli poopravené v roku 2000) si budeme hovoriť dôkladnejšie v poslednej časti tejto kapitoly, keď opäť prebehne dejiny svetských františkánov 19. a 20. storočia.

5. Významné udalosti OFS od XIII. až po XIX. storočie

5.1. XIII. storočie

František je dôsledný aj v oblasti svojich aktivít. To, čo urobil s dvomi Regulami pre menších bratov, v ktorých sa nachádzajú evanjeliové myšlienky a texty, a to s menšou koncentráciou právnických prvkov, to isté urobil aj so svetskými ľuďmi, keď si od neho žiadali radu k evanjeliómu životu. Aj pre nich je evanjelium Ježiša Krista *forma vitae*, hoci štruktúra, štýl a podmienky života sa líšia ... František spolu s bratmi predkladá laickým kajúcnikom obsah a štýl Listu, keď si od neho žiadali radu, ako majú žiť evanjelium v rodinách a vo svete. Tento list nazývame *recensio prior* (prvé vydanie). A preto sa v niektorých aspektoch, hlavne právnických, líši od *Memoriale propositi*.

V *recensio prior* nenachádzame žiadnu zmienku o štruktúre bratstiev OFS, nehovorí sa nič ani o animovaní bratstva. Obsahom tohto vydania je skôr charizmaticko-evanjeliové poslanie. *Memoriale propositi* skôr definuje charizmu, programuje ju pre život kajúcnikov v Tretom františkánskom ráde.

K „*Memoriale propositi*“ sa pripájajú ďalšie pápežské dokumenty, ktoré pomáhali k uskutočneniu života OFS, hlavne keď ukrývajú niektoré ťažkosti kvôli určitým neprírodnostiam a neporiadku, ktorého príčinou bol jednak neustále sa vzmáhajúci kresťanský národ, ale na strane druhej je ním často kontrast s hodnotením a vierou katolíckej cirkvi. V prvom františkánskom storočí sa svetskí františkáni premiešali s beginnami a begardmi, ale aj s bratmi rebelujúcimi proti cirkevnej autorite. Preto pápeži museli bojovať o svetských františkánov, aby ich zachránili pred týmto zmätkom a ochránili pred úkladmi biskupov, kléru a hlavne občianskej autority.

Ako to urobili menší bratia, tak aj ľudia a ženy rôznych sociálnych oblastí: šľachtici a bežní ľudia, vzdelaní a analfabeti, klerici i laici (...) prijímajú na seba rozhodnutie nasledovať Františkov evanjelióvy život, život jeho bratov a tak žijú evanjelium vo svojich domovoch. K tomuto šíreniu prispel aj Prvý rád. Pre povzbudenie povolania je veľmi dôležitý aj štýl života kajúcnikov, ktorý si ich spoluobčania vážili a preto ich nazývali *dôveryhodnými ľuďmi*. Z tohto dôvodu im aj mnohí mešťania zverili všetko, čo mali a v mnohých mestách, hlavne v Romagni a v Umbrii ponúkli kajúcnikom kandidátku pri voľbách, finančnom obchode či komunálnych záujmoch.

Život svetského františkána nebol taký, ako u mnícha či rehoľníka, ale bol to život kajúceho rádu. Svetský františkán sa práve preto, že slo o Rád, tešil z istých privilégií:

- najdôležitejším privilegiom bola asi **exempcia spod občianskej autority** (vyňatie spod jej právomoci, pozn. prekl.). Z tohto dôvodu bol svetský františkán (či už terciár alebo kajúcnik) oslobodený od prisahy „hradnému pánovi“, teda „panovníkovi či iným mocnostiam a zároveň bol oslobodený od vojenskej služby;
- ďalším privilegiom bolo **exempcia z občianskeho fóra**. Svetský františkán ako člen prislúchajúci k určitému rádu, nepatril k obyčajnému združeniu zbožných laikov, nemohol byť preto súdený občianskym súdom, ale jedine cirkevným;
- radovať sa mohli aj z **ochrany pred interdiktom**. Svetskí františkáni – tak ako klerici a rehoľníci – mohli sláviť Eucharistiu a officium vo vlastných domovoch, teda za zavretými dverami a nemuseli ani znieť zvony – v momente keď bol interdikt prehlásený.

Hoci priznáme, že mnohí sa stávali svetskými františkánmi práve preto, aby mohli využívať tieto privilegia a nie preto, aby žili evanjelium, pravdou zostáva, že civilná autorita sa cítila oslabená. Proti kajúcemu hmutiu často zavázili poplatky a majetky kajúcnikov; zakazovalo sa im darovať majetok chudobným a zaväzovali ich pod hrozbou platiť cudzie dlhy. Práve proti takejto perzekučnej situácii museli bojovať rímski pápeži svojimi bulami a apoštolskými listami. Aj preto, že svetský rád svätého Františka, ale aj Rád sv. Dominika, predstavoval mocnú duchovnú silu schopnú cirkevnej a spoločenskej obnovy, no aj preto, že v niektorých momentoch predstavovali autentický duchovný život v boji pápežstva proti občianskej a politickej moci. V tomto zmysle sú dôležité slová Piera delle Vigne, sekretára Fridricha II., ktoré napísal imperátorovi bojujúcemu proti Svätej Stolicy, keď uzrel množstvo terciárov a ich vernosť: „Aby uštedrili posledný, definitívny úder našej moci a zabránili tomu, aby nám bol ľud podriadený, (minoriti a kazatelia) ustanovili medzi sebou dve nové bratstvá, ktoré prijímajú všetkých mužov i ženy. Všetci sa k nim utiekajú, sotva nájdete niekoho, kto by nebol zapísaný v jednom alebo v druhom bratstve“⁵⁶.

Svetskí františkáni vďaka privilegiám, ktoré im udelila Svätá Stolica, predstavovali prekážku imperiálnej moci, hlavne pre svoju formu života, pre vernosť Cirkvi a exempciu spod občianskej moci (...) A boliaj dôvodom napätia medzi Svätou Stolicou a občianskou či biskupskou mocou. Počas tohto obdobia bol za generálneho ministra zvolený svätý Bonaventúra (1257-1274), ktorý zakázal bratom starať sa o „penitentov“. Dôvody, ktoré predložil učencom v Paríži odsudzujúcim bratskú prítomnosť na univerzitných katedrách a zanedbávanie kajúceho rádu, sú:

- nevyhnutnosť, aby boli bratia pri svojej pastoračii slobodní, pričom Bonaventúra myslí na všetkých bratov, nielen tých, čo žijú v skupinkách;
- problém, akým spôsobom možno brániť svetských františkánov (penitentov) u cirkevných a občianskych autorít, keď už dostali svoje veľké privilegia;
- snaha vyhnúť sa pohoršeniu bratov, ktorí navštevujú terciárske domy;
- obvinenie z herézy, ktoré bolo vznesené proti niektorým penitentom;
- neschopnosť menších bratov pomôcť svetským františkánom, ak sa kvôli dlhom alebo iným zločinom, nachádzali v rukách spravodlivosti;
- problém, ako vnášať pokoj do bratstiev, keď medzi nimi prevláda svár alebo keď sa bratia obviňovali z toho, že uprednostňujú bohatších a mocnejších členov v bratstve.

⁵⁶ ANDREOZZI, Gabriele, *San Bonaventura e l'Ordo Poenitentiae*, in *San Bonaventura Maestro di vita francescana e di sapienza cristiana*, a cura di A. Pompei, Pontificia Facoltà Teologica "San Bonaventura", Roma 1976, vol. I, s. 359.

Nie je jednoduché prijať takúto odpoveď svätého Bonaventúra, z dnešného hľadiska pre nás nepochopiteľnú. Kajúci bratia a sestry sú po sociálnej a cirkevnej stránke veľkou hodnotou, lebo „síce nepochádzajú od sveta, môžu však zotrvať vo svete, zúčastňovať sa občianskeho i cirkevného života a konať kroky k ustavičnému obráteniu (metanoia), teda nepretržite sa obracať k Bohu“⁵⁷.

Táto situácia sa vyrieši ešte pred vydaním Reguly Mikuláša IV., čo nám konkrétne dokazuje prítomnosť brata Cara – „vizitátora“ kajúcnikov v Toskánsku. Táto reakcia Prvého Rádu a Regula „*Supra Montem*“ dá veci do poriadku, hlavne vo vzťahu medzi dvomi františkánskymi Rádmi, medzi Prvým a Tretím Rádom, pretože od roku 1275, keď zobravé rády už viac nepotrebujú laickú podporu, Pápežská kúria vyzýva biskupov, aby pod svoj plášť prostredníctvom vizitátorov vzali práve združenia a spolky kajúcnikov, ktoré sú ekonomicky nezávislé a schopné ponúknuť (finančné) zdroje diecéznym správcom.

5.2. XIV. a XV. storočie

Na začiatku 14. storočia, v čase napätých a komplikovaných vzťahov medzi Prvým rádom a fraticellmi, boli kajúcnici niektorými biskupmi považovaní za „beginov“, „begardov“ či „fraticellov“ – teda za „heretikov“. Klement V. preskúma a potvrdí túto ich pravovernosť, to isté potvrdí aj Regula Mikuláša IV. v roku 1318. Aj Ján XXII. ich bude musieť brániť proti rôznym francúzskym biskupom v roku 1318 a 1321.

Počas čierneho moru sa počet kajúcnikov zmenší, ale v roku 1385 opäť jestvuje už 244 bratstiev, ktorým asistujú menší bratia⁵⁸.

Po tom, čo boli podozrievaní z herézy a duchovného úpadku, nastáva na Východe východná schizma (1378-1417) a Tretí rád sa na to znova zúžil. V 15. storočí sa vtedajší veľkí kazatelia, medzi nimi svätý Bernardín zo Sieny, sv. Ján Kapistránsky a sv. Bernardín z Busta rozhodli propagovať Tretí rád. Sv. Ján Kapistránsky napísal v prospech františkánskych kajúcnikov knihu, ktorú nazval *Defensorium Tertii Ordinis* (1440). Za pomoci pápeža Eugénia IV. (1431- 1447) sa snažil podporovať talianskych svetských františkánov, napísal im aj list začínajúci slovami *Noveritis qualiter*. Ten istý Eugén IV. nachádzal v radoch OFS veľkú úctu a dôveru vďaka svojej reforme Cirkvi.

Bernardín z Busta napísal traktát „Nasledovanie Krista v Treťom ráde“, kde hovorí o Františkánskom svetskom ráde toto: „Tento Rád je veľký čo do svojho počtu. Veru, celé kresťanstvo má plno mužov a žien, ktorí úprimne zachovávajú Regulu“.

Svätý Anton z Florencie (1389-1459), veľmi pozorný kronikár svojej doby, poznáva túto skutočnosť a hovorí: „učitelia nehovoria o Treťom ráde svätého Dominika tak ako o Treťom ráde sv. Františka, pretože dominikánskych terciárov je málo a takmer nik z nich nie je muž. Tretí rád svätého Františka naproti tomu obsahuje množstvo ľudí obidvoch pohlaví, navyše bratov žijúcich v pustovniach, nemocniciach či v kongregácii“. Práve preto mnohí nemôžu využívať oslobodenia (privilegiá), ktoré boli udelené Tretiemu dominikánskemu rádu⁵⁹.

Na základe kroník františkánskeho rádu vieme, že vizitátorov menovali vždy menší

⁵⁷ ANDREOZZI, G., *cit. d.*, s. 362.

⁵⁸ Bolu ich 141 v Taliansku a v Oriente, 23 v Španielsku, 29 vo Francúzsku, 37 v nemeckých zemiach a 8 na britských ostrovoch. Ide o štatistiku, ktorú prináša G. GOLUBOVICH vo svojej *Biblioteca*, II, s. 260.

⁵⁹ Por. SANT' ANTONIO DA FIRENZE, *Summa theologica*, Ed. Verona 1740, t. III, tit. 28, c. 5,5.

bratia v súlade s Regulou Mikuláša IV.-teho. Očividným znakom františkánskej činnosti a františkánskeho rozkvetu je ich sociálne a charitatívne dielo. Počas tohto obdobia – tak ako v predošlej ére – uskutočňujú členovia bratstva OFS všetky skutky milosrdenstva: pomáhajú chorým či postihnutým rôznymi chorobami, dokonca aj tými najmrzkejšími, ako: lepra, mor alebo týfus. Ďalej pomáhajú chudobným, otvárajú pre nich nové, bezplatné školy po celej Európe. Často vidíme, že sa v blízkosti bratstva nachádza nemocnica, alebo nejaké zbožné dielo, ktoré svetskí františkáni podporujú svojimi obetami a spravujú statky, ktoré im do dedičstva zanechali tamojší obyvatelia mesta.

Bulou Sixta IV. *Romani Pontificis Providentia* (15. 12. 1471) sa uzatvára pre Františkánsky svetský rád jedno osobitné obdobie, „obdobie praktickej autonómie kajúceho Rádu a začína sa nová éra, počas ktorej názov Tretí rád nadobudne úplne odlišný význam: stane sa súčasťou Prvého rádu, závisí len od neho a bude len jeho frakciou“⁶⁰.

5.3. XVI. storočie

Františkánsky svetský rád musel podstúpiť počas tejto periódy dôsledky kultúrnej, sociálnej a politickej evolúcie prichádzajúcej s renesanciou a protestantizmom, ale musia sa konfrontovať aj s dôsledkami oddelenia konventuálov od observantov, ktoré schválil Lev X. (1517) a v roku 1525 musia konfrontovať aj založenie kapucínov. Františkánsky svetský rád

(Tretí rád) bol vždy „jeden jediný a jednotný“, no poskytol podnet k rozlíšeniu, nie však rozdeleniu bratstiev podľa poslušnosti. Na základe nej dostávali duchovnú asistenciu a vytvorilo sa aj určité umelé rozlíšenie štyroch základných rodín: menší bratia (observanti), menší bratia konventuáli, menší bratia kapucíni a regulovaní terciári – ktorých Regulu schválil Lev X. v roku 1521.

V krajoch, ktoré boli zdevastované protestantizmom i v mnohých talianskych mestách, si františkánski terciári udržiujú vo svojom vnútri, ale aj v okolí seba vernosť Cirkvi, a to aj za cenu mučeníctva. V kalvínskom Francúzsku sa rodia kajúce bratstvá, napr. v Montpellier a v Paríži, ktoré sa vyznačujú duchom kázne, počestnosti a lásky. Tak sa začínajú vytvárať a množiť „Komunity Najsvätejšej Sviatosti“ sužované hlavne zo strany hugenotov.

Renesanciou a protestantskou reformou sa Tretí rád začne strácať a klesá aj kvalita života v Taliansku a severoeurópskych krajinách, kým v Španielsku, v Portugalsku či v kolóniách obidvoch krajín ich počet rastie. A ku konci 15. storočia za pomoci Prvého rádu, pápežov, biskupov a občianskych autorít Františkánsky svetský rád znova rozmnožuje svoje bratstvá a charitatívne diela.

Po Tridentskom koncile sa zanechávajú svoje sociálne a apoštolské aktivity a uberajú sa po ceste charitatívnej činnosti a milosrdenstva. Istým spôsobom sa stávajú zbožnejšími, žijú viac medzi kostolnými múrmi a strácajú zmysel pre svetskosť a strácajú chuť žiť Františkovu charizmu vo svete. Františkánska spiritualita sa dostáva do laických bratstiev, ktoré práve prekvitajú: úcta k Eucharistii, úcta k „štyridsiatim hodinám“ (Kristovho umučenia, pozn. prekl.) sú znakom intenzívnejšieho vnútorného života. V Španielsku, v Portugalsku a v kolóniách obidvoch mocností nastáva oživenie svetských františkánov, konkrétne: v Neapole, v Lombardii, vo Flandrách (...). Ale vždy prejavujú skôr svoju stránku zbožnosti než pokánia, je to skôr pre nich záležitosť sociálna, a nie evanjeliové úsilie zmeniť

⁶⁰ ANDREOZZI, G., *cit. d.*, p. 181.

sociálny i cirkevný život vtedajšej doby.

16. storočie bolo tiež storočím svätých. Ti mali vždy istým spôsobom niečo spoločné s duchovnými prameňmi Františka z Assisi a jeho evanjeliovou charizmom, ako napríklad: veľký organizátor Ignác z Loyoly, veselý a trepezlivý Filip Neri, vychovávateľka dievčenského dorastu Angela Merici či protireformátor Karol Boromejský...

5.4. XVII. a XVIII. storočie

Ako sme už spomínali pri 16. storočí, aj v 17. storočí sa Tretí rád vyznačuje skôr známkami zbožnosti, než charakterom pokánia. Stáva sa „módnym“ aj v oblastiach, ktoré žijú na vyššej sociálnej úrovni. Terciársky habit, večný znak pokánia, sa začne obmieňať a rastie počet veľkých osobností, ktoré vstupujú do Rádu: králi, kráľovné, šľachtici, cirkevní i politické autority... , no znižuje sa kvalita kresťanského a evanjeliového života, podobne je plytkejšia aj hĺbka duchovného života. Bratstiev začína nesmierne pribúdať: 11 000 bratstiev v Lisabone v roku 1644, v Madride zasa 25 000 v roku 1689⁶¹. V tom istom čase TOF v Belgicku rekrutuje aristokraciu a zabúda pritom na bežný ľud, čo vyústi až do extrému, že chudobní sú prijatí len vtedy, ak o to žiadajú – zo strachu, že by mohli v bratstve vytvárať väčšinu⁶². V Ríme – podobne ako v Neapole – vstupuje aristokracia k františkánskym terciárom.

V 17. storočí pápeži podporujú Františkánsky svetský rád kvôli katolíckej obnove, aby tak dokázali čeliť herézam. Tretí rád zároveň predstavuje veľký nástroj k výchove vládnuúcich vrstiev. Bohatí a mocní sa využívajú k službe chudobným, vedením nemocníc, udržiavaním sýpok, pivníc a lekární... a rovnako aj k tomu, aby sa dali k dispozícii chudobným lekárom, advokátom a notárom.

Keď zostáva aktívny a sociálny rozmer živý, potom aj Františkánsky Tretí rád je plodný a narastá počet členov, počet bratstiev. Keď je ale dynamikou tohto Rádu len cirkevná zbožnosť, potom klesá aj počet členov.

Je pravdou, že v 17. a 18. storočí sa stráca kajúci rozmer Rádu, ale taktiež je pravdou, že z Františkánskeho svetského rádu odišli mnohí muži a ženy, zakladatelia a zakladateľky nových rehoľných inštitútov, ktorí takto symbolizujú silu, akú ukrýva Regula OFS. Tá je evanjeliovou formou života, je schopná prekvásiť a posvätiť spoločnosť i kultúru každej doby.

Počas 18. storočia dochádzalo aj k určitým právnickým sporom ohľadom závislosti svetských františkánov od iných františkánskych rodín. Pápeži, medzi nimi hlavne Benedikt XIII. (1724-1730), prisúdili menším bratom (observantom), konventuálom, kapucínom a regulovaným terciárom možnosť zakladať a viesť bratstvá Tretieho Rádu, ale vždy len ako jeden jediný Rád.

Pre Tretí rád nastali v druhej polovici 18. storočia a sčasti aj v nasledujúcom storočí krušné časy. Cezarizmus, absolutizmus a regalizmus Márie Terézie Uhorskej zakazuje Tretiemu rádu, aby prijímal nových členov (1776). Jej syn – Jozef II. – svojím ediktom z 23. septembra 1782 zakáže Tretí rád v akejkoľvek podobe, spolu s ostatnými rehoľnými rádmami, ak sa nepodrobili jeho kontrole. V rovnakom roku 1782 je OFS zakázaný aj vo Francúzsku. V

⁶¹ Por. IRIARTE, L., *cit. d.*, s. 529.

⁶² Por. GRILLINI, Giorgio, *Presenza francescana. Appunti storici per un profilo socio-politico del francescanesimo secolare*, Ed. Porziuncola, S. Maria degli Angeli 1995, s. 38.

roku 1790 Občianska konštitúcia kléru prehlási, že zakazuje všetky rehoľné združenia, medzi nimi aj svetských františkánov a zoštatňuje ich majetok. Po období Francúzskej revolúcie zaplatia niektorí terciári za svoju vernosť Cirkvi väzením alebo smrťou. Napoleon počas svojho vládnutia v roku 1810 opätovne zakáže františkánsky rád.

5.5. XIX. storočie

Potláčanie a zakazovanie rehoľných rádov v 19. storočí, či už v Taliansku, v Španielsku a iných krajinách ukazuje, že Tretí rád bude musieť niesť rovnaké dôsledky. Často sa práve františkánske svetské bratstvá stali terčom útokov a útlaku. Nepredstavujú právnický subjekt, žijú len ako súkromné spoločenstvá a o ich vedenie sa stará svetský klérus alebo exklaustrovaní bratia.

Tento storočie je aj storočím veľkých svetských františkánov-kňazov. Tí prichádzajú so sviatosťou zmierenia – svedčujú a evanjelizujú nanovo chudobných – medzi nimi napr. svätý farár z Arsú Ján Maria Vianney. Alebo evanjelizujú robotnícku vrstvu, ktorá sa rodí pri veľkých fabrikách. Taktó začínajú vznikáť krúžky charitatívnej činnosti, útulky, oratóriá, siročince, hospice charitatívnej lásky, robotnícke spolky alebo spolok vzájomnej pomoci: sú to veľké diela dona Benedikta⁶³, don Bosca⁶⁴, don Guanella⁶⁵, don Cafassa⁶⁶, don Cottolenga⁶⁷, don Piamarta⁶⁸, don Murialda⁶⁹...

Značné obrodenie nastáva v dobe pápeža Pia IX. a neskôr aj za pontifikátu Leva XIII. Počas vládnutia **Pia IX.** sa svetskí františkáni dostávajú do plnej svojprávnosti v sociálnych otázkach, hlavne na základe diel, ktoré mali dopad aj na obnovu, napríklad stať „*Kresťanstvo a otázka robotníkov*“, ktorú napísal svetský františkán - biskup Wilhelm Emanuel von Ketteler (1811-1877) arcibiskup z Magonzy. Alebo jeho reč v magonzskom dome s názvom: „*Súčasná sociálna otázka*“. V tejto dobe si továrnik a svetský františkán Romanet zakladá pokladnicu Odškodnenia pre robotníkov s rodinami a Leon Harmel (1829-1915), továrnik a obnoviteľ sociálnej sféry, zakladá prvú „Sporiteľňu“ („Fond na sporenie a podporu robotníkov“) a v ústave Val de Blois založí „Nadáciu rodinných prídavkov“, „Nadáciu vzájomnej pomoci“, „Centrum sociálnych štúdií“ a obnovuje „Továrenskú radu“. Harmel zhrnie svoj sociálny program do štyroch bodov:

- ochrana zdravia u našich bratov robotníkov;
- je striktné spravodlivým, aby sme ponúkli robotníkom správnu mzdu;
- treba zabrániť, aby umierala šľachetnosť,
- treba im zabezpečiť materiálny chlieb, ale aj každodennú obživu pre dušu.

⁶³ Boží služobník Giuseppe Bedetti (1799-1889).

⁶⁴ Svätý Ján Bosco (1815-1888), otec a učiteľ mládeže, autor, spisovateľ, zakladateľ saleziánskej spoločnosti a dcér Márie Pomocnice kresťanov.

⁶⁵ Blahoslavený Luigi Guanella (1842 -1915), apoštol sociálneho diela, zakladateľ Dcéry Najsvätejšej Márie od Prozreteľnosti a Služobníckej kresťanskej lásky (Guanelliani).

⁶⁶ Svätý Giuseppe Cafasso (1811-1860), učiteľ a formátor kňazov, apoštol sviatosti zmierenia, utešiteľ a otec uväznených.

⁶⁷ Svätý Jozef -Benedikt Cottolengo (1786-1842), zakladateľ Domčeka Prozreteľnosti (il "Cottolengo"), Dcéry Cottolenga ...

⁶⁸ Ján Piamarta (1841-1913) pracoval v oblasti prípravy mladých na život, založil Zbožnú spoločnosť Najsvätejšej rodiny z Nazaretu.

⁶⁹ Svätý Leonard Murialdo (1829-1900), zakladateľ Kongregácie sv. Jozefa venujúci sa výchove mladých...

Lev XIII. bol tiež františkánskym terciárom a v rámci františkánskej spirituality správne docenil prácu, ale aj lásku k chudobe spolu s úctou k majetku, pokorné a pravé bratstvo, propagandu pokoja, ktoré dokopy vytvárajú harmóniu medzi odlišnými sociálnymi triedami. Lev XIII. bol pápežom známym vďaka „*Rerum Novarum*“, snažil sa v TOF nájsť určitú oporu a solidný základ sociálnej reformy. Tvrdieval: „Chcem v Ráde sv. Františka nájsť bdelú oporu, ktorá by mi pomohla brániť cirkevné práva a uskutočniť sociálnu reformu. A keď hovorím o sociálnej reforme, myslím hlavne na Tretí rád svätého Františka“⁷⁰. Lev ďalej tvrdieval: „Tretí rád svätého Františka organizovaný s cieľom sociálnej činnosti, dokáže prinášať nádherné ovocie“⁷¹. Pápež bol presvedčený, že prostredníctvom šírenia františkánskeho rádu sa svet zachráni od zášti, ktorá šíri voči kresťanstvu v slobodomurárskej sekte a v marxistickej ideológii.

TOF by mal odpovedať na poslanie, ktorú mu pápež chcel zveriť a za tým účelom by mal byť mladý, aktívny a disciplinovaný. Preto bolo potrebné, aby sa prispôbil dnešnej dobe a zachoval si pritom zbožnosť minulých generácií. Aj z tohto dôvodu Lev XIII. zreformoval Regulu Tretieho rádu, schválil ju dňa 30. mája 1883 bulou „*Misericors Dei Filius*“. V nej sa pritom píše: „*Tretí rád sa zrodil z ľudu a to, že má účinne formovať dobré, zbožné a integrálné mravy, je jasné samo sebou na základe minulých generácií*“.

Pred veľmi rýchlym porovnaním s Regulou Mikuláša IV. sa hneď varuje, lebo by to bolo veľmi zjednodušené:

- v prvej kapitole vidíme zámer: znova omladiť rady TOF a stanoviť vek prijatia na 14. rok života. No nestanovuje sa už celý habit, len škapuliar a pod šatami cingulum;
- v druhej kapitole sa jasne nehovorí o vonkajšom habite, len sa zdôrazňuje jednoduchosť pri obliekaní či už bratov alebo sestier. Naďalej sa zakazuje zúčastňovať na nebezpečných predstaveniach. Násilne sa redukujú asketické predpisy ohľadom abstinence a pôstu, podobne je to aj ohľadom modlitieb, ktoré sa majú denne prednášať. Odporúča sa väčšia frekvencia spovedí a sv. prijímania. Nehovorí sa nič o zákaze nosiť zbrane, aby sa terciárom žijúcim s vtedajšími vojenskými kabinetmi nešťažoval život;
- v tretej kapitole sa predpisuje, aby vizitácie bratstva boli „úradné“ a vizitátormi aby boli bratia Prvého rádu alebo Tretieho regulovaného rádu.

K tejto novej Regule bol pripojený zoznam odpustkov. Bolo ich množstvo! A boli veľmi „príťažlivé“ pre ľudí, aby sa rozhodli vstúpiť do Tretieho rádu.

Podpora a vedenie Leva XIII. znamená začiatok celej série kongresov, na ktorých sa budú zdôrazňovať myšlienky ako: „bratská svornosť“, „duchovný súzvuk“, „jednota“ a ďalšie a budú sa vracáť k sociálnym myšlienkam – tejto špecifickej oblasti Tretieho rádu. Pápež Lev XIII. udelí audienciu delegátom kongresu z roku 1900, ktorému predsedal kardinál - františkán Vives y Tuto – na tomto sneme sa zúčastnilo 17 tisíc terciárov z celého sveta a pápež im vtedy riekol: „je potrebné, aby sa terciári bez okolkov dali do služby *sociálneho obrodenia* a priniesli františkánskej inštitúcii nádherné plody, ktoré ukrývajú vo svojej podstate a ktoré z nej vytvorili tak dobre známu inštitúciu dejín“⁷².

⁷⁰ Generálnemu ministrovi a defintóriu OFM, AAVV., *Dizionario francescano*, Ed. Messaggero Padova, 1995, col. 1299.

⁷¹ PERUFFO, A., *Il Terz'Ordine francescano nel pensiero dei Papi*, Roma 1944, s. 188.

⁷² Prevzaté z *Dizionario francescano*, col. 1301, ktorý spomína štúdiu S. DESCLUX, *Le Tiers-Ordre de saint François*, libr. Canisius, Fribourg (Suisse) 1913, s. 49.

V roku 1893 Leon Harmel vytvára Františkánsky kongres vo Val de Bois, kam prihádzajú bratia z celého Francúzska, Belgicka a Holandska. Iný františkánsky terciár – kardinál Manning – približi na konferenciách tieto svoje princípy: „Nazhromažďovanie kumulatívneho bohatstva je pohoršením! Žiaden štát nemôže obstáť na takýchto základoch! Evanjelium sa nekáže prázdny žalúdkom!“⁷³.

Takáto účasť na sociálnej reforme a v sociálnej oblasti dokazuje, že Rád rástol čo do počtu i v mužskom zložení.

Aký výsledok mala Levova reforma? Veľmi rušivý v oblasti numerického šírenia TOF (hovorilo sa až o miliónoch terciárov po celom svete!), ale veľmi mierny v oblasti vyťaženej dopadu v sociálnej sfére. Mariano Bigi⁷⁴ určuje niektoré dôvody takéhoto neúspechu:

- chýbajúca definícia právnej prirodzenosti TOF a povahy členov, ktorá ponechávala priestor myšlienkam prameňom z vtedajšej doby. Podľa nej boli tretie rády len redukujúcim prejavom rehoľného života;
- protiklad medzi dvoma tendenciami, v rámci jedného jediného františkánskeho sveta: medzi tými, čo túžili zachovať Tretiemu rádu jeho povahu, ktorej cieľom bola vyslovene kresťanská dokonalosť a tými, čo chceli usmerňovať pôsobenie terciárov v sociálnej sfére;
- problém jurisdikcie a vzťahov k diecéznemu kléru, pred ktorý bol postavený Prvý Rád ako dôsledok šírenia bratstiev do nie-františkánskych farností;
- prorocký charakter, možno trochu unáhľený, ktorým bol plán Leva XIII., ktorý nenašiel podporu, nebol adekvátne pripravený a sformovaný.

Napriek očividnému úpadku, celá vec už bola rozbehnutá a medzi osvietenými duchmi tejto doby sa razila myšlienka, že Tretí rád nie je “obyčajnou kongregáciou ľudí, ktorí môžu len ako keby ťažiť určitý počet odpustkov”. Bolo potrebné takmer jedno storočie, aby mohla nádiť reforma Pavla VI.

Treba poznamenať, že v 19. storočí sa rodia aj mnohé františkánske rehoľné kongregácie, ktoré sa správajú podľa Reguly Leva XIII., neskôr v roku 1927 upravenej Piom XI-tym. Ján Pavol II im 8. decembra 1982 daroval novú Regulu – *Franciscanum vitae propositum*.

6. XX. storočie

6.1 Ďalší krok

Pius X. spochybni sociálnu činnosť Tretieho františkánskeho rádu a zverí ju Prvému rádu. Podobne aj organizáciu kongresov. Dôsledkom toho sa ihneď zredukujú počet mužských členov. Rád stráca veľkú časť svojej identity a bratstvá sa prinavracajú viac k devocionizmu, než aby boli školami evanjeliového života – ako si to žiada Kódex

⁷³ Prevzaté z knihy od GRILLINI, G., cit. d., s. 44.

⁷⁴ Por. M. BIGI, “L’universale salute”, s. 142.

kanonického práva z roku 1917.

Prvý rád a TOR obrátia svoju pozornosť k iným formám apoštolátu, istým spôsobom pritom odsunú Tretí rád, hlavne bratstvá, ktoré nie sú konventuálne. Na mnohých miestach je Tretí rád niekoľkokrát nahradený Katolíckou akciou⁷⁵ kvôli nedostatku vlastnej vízie pre OFS, v oblasti života, apoštolátu či vízie budúcnosti OFS.

Ani to nezabrání Benediktovi XV., ktorý svojou encyklikou „*Sacra Propediem*“ (6. 10. 1921) vyzval biskupov, aby naozaj preskúmali, či sa bratstvá Tretieho rádu vzťahujú a v prípade, že sa niekde už nenachádzajú, nech tam zakladajú nové. Pius XI. svojou encyklikou „*Rite expiatis*“, pripomínajúcou sedemsté výročie smrti svätého Františka, od biskupov vyžaduje, aby podporovali a povznášali TOF a terciárom 30. septembra 1938 adresuje vetu: „Toto musí byť vaša cesta: život aktivity“⁷⁶.

Počas tohto obdobia sa začínajú objavovať „kňazské bratstvá“ – napríklad „*Zbožné bratstvo*“, založené kardinálom Vives y Tutom v Ríme v roku 1900. Členmi a ministrami tohto bratstva sú Giacomo della Chiesa (Benedikt XV.) a Eugénio Pacelli (Pius XII). V Taliansku, Španielsku, v Belgicku a vo Francúzsku existovali mnohé tieto kňazské bratstvá (27 bratstiev roku 1950).

6.2. Nová jar

Po druhej svetovej vojne sa aj v rámci Františkánskeho tretieho rádu zintenzívňuje túžba po obnove, ktoré bolo možné v Cirkvi vybrať – hlavne v prípade laických združení.

Prvé oficiálne znaky týkajúce sa obnovy legislatívy Františkánskeho tretieho rádu vystupujú priamo po vojne: 5. septembra 1946 schválili štyria generálni ministri Prvého rádu a TOR *Statutum Consilii Internationalis Tertii Ordinis Sancti Francisci Assisiensis*. Takáto rada definovaná ako *caput Tertii Ordinis* (hlava Tretieho rádu) bola zložená zo štyroch generálnych komisárov (=asistentov), ktorí predstavovali delegátov príslušných generálnych ministrov. Jednou z prvých iniciatív Rady bola úloha zasláť štyrom generálnym ministrom list, ktorý by zdôraznil, že Regula Leva XIII.-teho bola len obyčajnou kostrou a vyžaduje si presnejšie, jednoznačné interpretácie, aby sa zamedzilo subjektívnym interpretáciám rôznych komentárov. Naznačovala sa preto požiadavka legislatívnej revízie, ktorá by zohľadnila jednak Regulu a jednak Konštitúcie TOF.

V roku 1948, po informačnej porade u Kongregácie pre rehoľníkov, bola štyrom komisárom zaslaná štúdia ohľadom možných revízií. Tá sa sama držala predpokladu, že sa nedotkne Reguly z roku 1883, ale že sa zameria na rozpracovanie Konštitúcií. Tie museli pamätať na potrebu zharmonizovať (hlavne na právnej rovine) legislatívu TOF s Kódexom kanonického práva z roku 1917 a vyregulovať funkciu provinčných či národných diskretórií nachádzajúcich sa v rôznych kultúrnych oblastiach, aj keď nebrali do úvahy Levovu Regulu. Ak v tejto prvej fáze boli príslušní svetskí bratia TOF vylúčení zo začatej práce, udalosti dosť rýchlo nabrali iný spád. Naozaj, ku koncu svätého roku 1950 sa v Ríme konal **Medzinárodný kongres vedúcich orgánov Tretieho františkánskeho rádu** a ten už v prípravnej fáze dával veľký priestor laikom. Kongresu bolo predstavených približne 1500 osôb, medzi nimi boli aj

⁷⁵ Práve samotní terciári zakladajú Katolícku akciu – v roku 1867 terciár Mario Fani a Ján Acquaderni vytvorili Taliansku katolícku mládež; terciári Toniolo, Pericoli a Meda v roku 1909 utvárajú *Univerzitnú federáciu talianskych katolíkov* (FUCI); Armida Barelli, františkánska terciárka v roku 1918 vytvára *Ženskú mládež katolíckej akcie* v roku 1922, August Ciriaci – ďalší terciár – zorganizuje *Mužský spolok katolíckej akcie*...

⁷⁶ Prevzaté z knihy od GRILLINI, G., cit. d., s. 58.

mnohí rehoľníci spomedzi 15 národov a siedmych jazykových oblastí. Navyše, po prvýkrát bol tento kongres zorganizovaný vo forme „vzájomnej pomoci“. Témou bol apoštolát – ako najpríhodnejšia potreba príslušnej doby. Prednášky sa potom ale začali dotýkať aj celostnej vízie života a činnosti svetského bratstva v dnešnej dobe. Rozmýšľalo sa nad tým, ako by dnes svetskí františkáni mohli nachádzať aktuálne formy života, prežívať františkánsku charizmu a pritom neznetvoriť samotnú inštitúciu. Ako by mohli udržiavať vzťahy s laikými združeniami, ako koordinovať schopnosti i dielo Tretieho rádu práve v trendoch, ktoré sú hlavnou charakteristikou svetského života v druhej polovici 20. storočia.

Prí záverečnom hlasovaní kongresu vyvstala istá požiadavka, ktorej obsahom bolo, aby „sa okrem miestnych Rád vytvárali aj krajské, provinčné, národné či medzinárodné Rady“⁷⁷. Zaujímavá je aj požiadavka, ktorá vyplynula z odpovedí dotazníka: pripraviť Kongres s tým cieľom, aby sa vypracovali a vyhlásili nové Konštitúcie zostúladené a upravené podľa Reguly Leva XIII. Ďalšia požiadavka bola ovplyvnená viacerými dôvodmi: stružnosťou Levovej Reguly, potrebou prispôbiť legislatívu Kódezu kanonického práva, ďalej to boli vzťahy vznikajúce s Katolíckou akciou, organizačné šírenie samotného Tretieho rádu, jednotné vedenie celého Prvého františkánskeho rádu v súvislosti s Tretím rádom.

Jasným a výstižným pozvaním k obnove bol aj **Rozhovor pápeža Pia XII. s talianskymi františkánskymi terciármi, ktorý sa konal 1. júla 1956**. Pápež, sám františkánsky terciár, už od prvých chvíľ svojho kňazstva nadviazal na predošlé myšlienky Magistérii a vyjadril trekné a otcovsky pevné slová. Nimi poukázal na dôvody, ktoré by mohli viesť k „organickéj kríze“ a „duchovnému marazmu“ a jasne svojimi presnými myšlienkami teologického charakteru načrtnol, ako by mal celý program obnovy napredovať a poukázal aj na kvalitatívny skok, ktorý bratstvo malo uskutočniť k tomu, aby sa stalo „školou kresťanskej dokonalosti, práveho františkánskeho ducha, horlivej a pohotovej aktivity a tak buďovalo Kristovo telo“. Či už rozhovor s Píom XII. alebo zozbieraný a pripravený materiál – oboje bolo použité k vydaniu Konštitúcií, ktoré boli schválené a vyhlásené 25. augusta 1957.

Konštitúcie z roku 1957 sú jedným z najrozsiahlejších a najúplnejších textov ohľadom legislatívy OFS. Obsahujú, nariaďujú a obsahujú všetko ohľadom Tretieho rádu, čo bolo dovtedy spracované: počnúc definíciou prirodzenosti i zámeru vlády, pričom rozlišuje medzi *vonkajším* (ktorou bol Prvý rád) a *interným* vedením (samotní terciári), ďalej hovorí o programe života ako o duchovnej hĺbke a z širšej i užšej stránky o disciplinárnych normách.

Mohli by sme povedať, že tento dokument naznačuje „momentálnu situáciu“ OFS pred sklonkom II. vatikánskeho koncilu. Práve to vraj zaradilo problémy a štruktúry do odlišného, hlbšieho teologického kontextu a do cirkevného života – čo prinieslo potrebu vypracovať novú Regulu. Brat Jaime Zudaire⁷⁸ poukazuje na koncilové smerovanie, to vraj malo väčšiu príklon k TOF:

- výzva k obnove, návratu k prameňom a mať srdce otvorené voči naliehavým potrebám spoločnosti a Cirkvi;
- teológia Cirkvi ako Božieho ľudu a „spoločenstva“;
- kapitola V. z konštitúcie *Lumen Gentium*: univerzálne povolanie k svätosti. prekonalo určité mniške stanov y v súvislosti s evanjeliovými radami; tak

⁷⁷ Acta congressus internationalis moderatorum laicorum Tertii Ordinis Saecularis S. Francisci Assisiensis, Romae, 17-20 decembris Anni Sacri 1950 habiti, 105.

⁷⁸ Jaime Zudaire, „L'Assistenza Pastorale e Spirituale all'OF S“ - Napoli 1992, s. 67.

dopomohla k prekonaniu ťažkostí prítomných v spojení „rehoľníci žijúci vo svete“ a dopomohla aj k predstave povolania františkánskych laikov k dokonalosti;

- kapitola IV. z konštitúcie *Lumen Gentium* a dekrét *Apostolicam Actuositatem*: povolanie a poslanie laikov v Cirkvi, ich právo vytvárať a viesť združenia s rehoľným a apoštolským cieľom;
- dekrét *Presbyterorum Ordinis*, hlavne body 6 a 9: vzťahy k Božiemu ľudu, k laikom;
- *Gaudium et Spes*: dialóg medzi Cirkvi a súčasného sveta, prítomnosť kresťanov vo svete.

7. Obnova Reguly

7.1. Prípravné práce

O prínose a obsahu novej Reguly budeme pojednávať zoširoka v ďalších kapitolách tohto Manuálu. Tu len predstavíme určitú syntézu etapu vydania a schválenia tejto Reguly.

Práca začína ihneď po ukončení koncilu a prejaví sa na obsiahlej reštavracii, ktorá sa týkala všetkých rehoľných inštitútov, medzi nimi aj štyroch františkánskych rodín obnovujúcich svoje vlastné Konštitúcie. Tieto konštitúcie troch vetiev Prvého rádu, aj keď s rôznymi odlišnosťami, mali potvrdzovať povolanie a samotné umiestnenie Tretieho rádu vo Františkánskej rodine, každý mal za seba, vhodným spôsobom vyrovnávať svoju autonómiu (aj keď sa nevyužíva tento výraz), pritom im zostáva povinnosť i právo starostlivosti, ktoré sa týkajú svetského bratstva a prislúcha františkánskym predstaveným. Konštitúcie TOR zároveň potvrdzujú, že k plnosti františkánskej charizmy je potrebný svetský aspekt, preto zdôrazňujú aj osobitný vzťah medzi TOR a TOF⁷⁹.

Práce sa pretiahli až na dvanásť rokov. Profesor Mariano Bigi, ktorý bol aj Medzinárodným viceprezidentom OFS, vytýčil v jednom svojom veľmi hodnotnom článku o dejinách a pôvode Reguly OFS⁸⁰ tri fázy tejto *cesty*, ktorá prispela k vypracovaniu a schváleniu definitívneho textu Reguly Pavla VI

7.2. Prvá fáza (1966-1969)

Oficiálne sa začína listom napísaným 9. marca 1966, ktorý podpísali štyria generálni komisári Tretieho rádu. Ním sa začína rozsiahla porada a získavajú sa prvé názny obnovy a perspektívy do budúcnosti: postup prác by sa mal dotýkať jednak Reguly, Konštitúcií, ale aj Ceremoniálu (Rituálu). Obnova by tak začala Regulou Leva XIII. a nová Regula by tak dostala „pozitívnejšiu, evanjeliovjšiu a františkánskejšiu rás“, obnova by napokon mala zohľadniť základné princípy II. vatikánskeho ekumenického koncilu „hlavne čo sa týka poslania laikov v Cirkvi“. Brat Leon Bédrune vo svojom článku⁸¹ píše: „do Ríma došla úchvatná dokumentácia“, evidentný znak túžby po obnove, ktorá sa rozšírila po celom františkánskom svete. Prvý prieskum odpovedí sa uskutočnil za pomoci pracovnej skupiny, ktorá pozostávala zo štyroch generálnych komisárov a výborných expertov z rôznych rodín

⁷⁹ Jaime Zudaire, *Ibidem*, pag. 70 e segg.

⁸⁰ Mariano Bigi, „La Regola dell'Ordine Francescano Secolare – Origini e storia del testo“, in VITA FRANCESCANA, n. 3/2001.

⁸¹ Leon Bédrune „Le tappe della redazione“. In: Osservatore Romano z dňa 5 februára 1979.

Prvého rádu. Neskôr bola vytvorená aj patričná Komisia, do ktorej boli hneď prizvaní aj laici. Na základe práce tejto komisie sa rodí prvá schéma Reguly redigovaná v latinskom jazyku. Tá bola 20. júla 1968 poslaná na pripomienkovanie Národným radám. Komisia zostala, čo sa týka schémy, veľmi naklonená Regule z roku 1883. Mariano Bigi k tomu dodáva: „nové víno koncilového učenia sa ukrýva v mechoch silne ovplyvnených „rehoľnou spiritualitou“ a devocionalizmom“.

Z kritických poznámok a postojov v Ríme vzniká silná túžba udržať si „základ“. Všetci si žiadajú, aby nová Regula bola plodom neustálych, rozsiahlych porád a rôznych kultúrnych oblastí, nie len tej „rímskej“ komisie ustanovenej na začiatku. Toto horlivé hľadanie či túžbu po obnove potvrdzuje aj skutočnosť, že počas tohto obdobia sa v rôznych kultúrnych oblastiach vynárajú inšpiratívne dokumenty, ktoré sú síce odlišné čo do štýlu a obsahu, ale ukazujú veľké podobnosti.

7.3. Druhá fáza (1969-1973)

Ide o vrcholný moment medzinárodného kongresu, ktorý ohlásili štyria generálni komisári. Kongres sa konal od 27. septembra do 3. októbra 1969 v Assisi. Zúčastnili sa na ňom - okrem štyroch generálnych komisárov a ich náhradníkov – aj osemnásť delegátov rôznych národností pochádzajúci zo štyroch kontinentov (Afrika nebola zastúpená žiadnym zástupcom).

Mariano Bigi vo svojom (vyššie spomínanom) článku opisuje prácu kongresu týmito slovami: „Zúčastnení zástupcovia boli rozdelení do piatich jazykových oblastí (talianskej, francúzskej, anglickej, španielskej a nemeckej) a predstavili svoju víziu v otázke, ako zosúladiť odpovede týkajúce sa prvej schémy z roku 1968, neskôr boli rozdelení do troch komisií a diskutovali o týchto témach: charakteristiky svetského Rádu sv. Františka tvárou v tvár dnešnému svetu, základné body spirituality a základné zákony svetského rádu. Samotní laici na plenárnom sedení 3. októbra tieto body schválili. Hoci rehoľníci mali na to právo, sami sa zriekli hlasovania – a počtom hlasom väčším ako dve tretiny bolo schválených konkrétne dvadsaťpäť návrhov vypracovaných zo strany komisií, v ktorých sa akoby *in nuce* nachádza aj veľká časť dnešnej Reguly“. Na kongrese bola schválená aj jednota Tretieho rádu, rovnako sa prijala aj požiadavka, že sa treba usilovať o jednotu všetkých štruktúr.

Aby sa tieto myšlienky vyzdvihnuté na Kongrese uskutočnili a podporili následné kroky s vytúženým cieľom, Komisia pre Regulu sa spojila s členmi kongresového Predsedníctva a stanovili si úlohu, že pripraví nové znenie „základného textu“ v súlade s návrhmi schválenými na kongresovom sedení. Počas vypracúvania tejto novej Reguly sa zároveň v rôznych kultúrnych oblastiach rozpracovali a *ad experimentum* schválili „orientačné texty“. Dalo sa im niekoľko názvov: napríklad: „*Way of life*“ (pre anglickú jazykovú oblasť), „*Orientations*“ (pre francúzsku), „*Ideario*“ (pre španielsku), „*Richtlinien*“ (pre nemeckú) a „*Itinerario spirituale del Francescano secolare*“ (*Duchovné itinerárium svetského františkána*, pre taliansku oblasť).

To všetko sa dialo za pozornej kontroly generálnych ministrov Prvého rádu a TOR. Tí tieto materiály 17. júla 1969 poslali Kongregácii pre rehoľníkov, aby schválila spomínané návrhy kultúrnych oblastí, ale v rámci toho, čo hovorí dokument *Ecclesiae sanctae*. Osobitným povzbudením bola reč pápeža Pavla VI.-teho, ktorú 19. mája 1971 predniesol

účastníkom medzinárodnej púte TOF – pri príležitosti osláv sedemstopäťdesiatich rokov vydania dokumentu „*Memoriale propositi*“ (1221-1971). Najvyšší veľkňaz načrtnol terciárom program intenzívneho a náročného života, pritom ich utvrdil, že v nich má „trojakú dôveru“: v prvom rade dôveruje, že sú schopní žiť a svedčiť o evanjeliovej chudobe, ktorá predstavuje „primát lásky k Bohu a bližnému. Ten je zasa prejavom (...) slobody i pokory, vnímavosti a jednoduchého života“. Po druhé im dôveruje v tom, že sú naozaj schopní „milovať kríž tak ako svätý František“. A po tretie im dôveruje, že sú „verní Cirkvi“.

7.4. Tretia fáza (1973-1978)

Táto fáza začína konštitúciou Medzinárodnej rady TOF (CITOF). Už v článku 121 Konštitúcií z roku 1957 sa spomína možnosť vytvárať rady na vyššej úrovni ako predstavuje úroveň miestneho bratstva, ale aj možnosť rozšírenia bratstva na medziprovinčnú úroveň. Spomína pritom aj funkciu národného predsedu či funkciu „generálneho predsedu“. Prvý takýto medzinárodný orgán bol vymenovaný v roku 1969 a založil ho Generálny minister kapucínov, ktorý za predsedu vymenoval Manuelu Mattioli. Štyria generálni ministri vymenovali prvú Medzinárodnú radu Tretieho františkánskeho rádu dokumentom zo dňa 4. októbra 1973. Tá priniesla veľmi dôležité impulzy k jednote OFS, ale aj k obnove legislatívy a štruktúry a k vlastnej prítomnosti v Cirkvi – to všetko za aktívneho, odborného a výrazného predsedníctva Manuely Mattioli. Základnou súčasťou novej Rady majú byť predstavitelia navrhnutí každým národom alebo kultúrnou oblasťou, nemá sa však zohľadňovať ich pôvod. Medzi úlohami, ktoré boli zverené Rade, vystupuje osobitným spôsobom úloha podporovať a rozvíjať štúdium novej Reguly. 17. septembra 1976 títo štyria generálni ministri schválili štatút CITOF.

Zacitujme si ale niekoľko myšlienok z článku Mariano Bigiho: „Prvým dôsledkom utvorenia Medzinárodnej rady bolo to, že sa predsedníčka – Manuela Mattioli – stala legislatívne súčasťou Komisie pre Regulu. Hneď na to CITOF ako orgán, ktorému „na celosvetovej úrovni prislúcha koordinovať, animovať a viesť svetské bratstvo svätého Františka“ (Štatút, čl. 2), zozbieral návrhy, ktoré mu boli zasielané predtým a dokončil konzultáciu ohľadom týchto návrhov“.

Popri práci komisie postupovali medzičasom aj práce na piatich úspešných verziách. 30. apríla 1975 bolo konečne možné zaslať vypracovaný návrh Reguly Národným radám. Táto verzia, okrem oporných citácií zo Svätého písma a Františkánskych prameňov či koncilových dokumentov, jasne vyjadrovala a zdôrazňovala základné jadro „formy života“, ktoré bolo načrtnuté v kongresových návrhoch z Assisi.

7.5. Záver prác a schválenie

Odpovede získané týmto prieskumom boli klasifikované do nových *akt* predbežne ich študovali generálni asistenti a potom ich preskúmalo Predsedníctvo CITOF, ktoré sa zišlo v Assisi v septembri 1976. Predsedníctvo nominovalo komisiu kvôli pokračovaniu prác. Tá mala za úlohu podávať správy o pláne jednotlivých úprav, brať na vedomie postrehy zo strany Národných rád. Komisia zoširoka vyložila svoj mandát, vypracovala nový plán, ktorý bol veľmi odlišný v štruktúre i motíve od toho predošlého. Oba plány si v podstate chceli ponechať „dve perspektívy a odlišné vízie: jednu vyslovene teologicko-spirituálnu, druhú zasa skôr praktickú a normatívno-právnickú“⁸². Oba texty preskúmali štyria známi experti františkánstva a kanonického práva, každý z nich zastupoval jednu z františkánskych rehoľných rodín. Nevyslovovali však svoj dojem, spoločne udržiavali spoločenstvo a na záver

⁸² Mariano Bigi, článok „*La Regola dell'Ordine Francescano Secolare*“, ktorý sme už citovali.

vyslovili predsedníctvu svoj celkový dojem asi v tom zmysle, aby sa „oba (texty) rozumne prepracovali a zohľadnili užitočné prínosy týchto textov“.

Súhrn celej dokumentácie preskúmalo Predsedníctvo na zhromaždení, ktoré sa konalo v Ríme počas Svätého týždňa roku 1977. V tomto zmysle bol prijatý predsedníčky Manuely Mattioli, aby sa na tomto sedení bez ďalších predlôh spísal nový text a aby sa použil materiál, ktorý predstavoval dlhú prácu a rovnako aj dlhé porady a rôzne revízie. 27. júna toho istého roku bol tento text zaslaný generálnym ministrom Prvého rádu a TOR. Tí ho spoločne preskúmali počas pracovného stretnutia, ktoré trvalo dva dni a konalo sa v Rieti. Samotní generálni ministri 18. októbra 1977 zaslali latinský text novej Reguly Kongregácií pre rehoľníkov a žiadali jej schválenie.

Štyria generálni ministri potom 4. októbra 1978 odovzdali Regulu *bratom a sestrám Františkánskeho svetského rádu*. A to spolu s listom, kde ozrejmovali dva „oporné body“ vytúženej obnovy: návrat k prameňom a osobitnú vnímavosť voči Duchu a jeho pôsobeniu v znamení čias.

Keď pod kontrolou medzinárodnej rady bola preložená do moderných jazykov, vo februári 1979 bol pergamen s textom Reguly a pápežský odobrujúci list bratom Pasqualom Rywalskimu OFM Cap odovzdaný v mene Konferencie ministrov generálov viceprezidentovi Marianovi Bigimu, delegátovi predsedníčky Manuely Mattioli. To všetko počas slávnostnej eucharistickej slávnosti v kostole Corporis Christi u sestier klarisiek-kapucínok v Garbatelle, v Ríme.

Regula bola svetskými františkánmi prijatá s radosťou a nadšením a jej rozšírenie a obnovenie sa rýchlo stalo predmetom rôznych sympózií a štúdií.

8. Nové generálne konštitúcie

8.1. Začiatok prác a konzultácií

Práce usilujúce o aktualizáciu Generálnych konštitúcií OFS začali hneď po Medzinárodnom kongrese v Assisi (6.-10. októbra 1979), ktorý schválil návrh v tomto zmysle s cieľom využiť novú Regulu.

Už behom roku 1980 niektoré národy priniesli vlastné znenie široko rozpracované podľa Konštitúcií z roku 1957 a obsahovali zaujímavé podnety. Ďalšie národy zasa formulovali pre Predsedníctvo CITOF postrehy a čiastočné návrhy, aj keď menej významné. Ak zoberieme do úvahy túto spoluprácu, na stretnutí zo dňa 19.-22. decembra 1980 prišlo Predsedníctvo k záveru – aj keď z právnických (čakalo sa na nový Kódex kanonického práva) a existenčných dôvodov (Regula pápeža Pavla ešte nebola celkom prispôbená) – že ešte nedospel čas k tomu, aby sa menil text Konštitúcií. No napriek tomu sa zrevidovali niektoré otázky vyžadujúce si urgentné objasnenie.

Preto sa aj predsedníctvo na svojom sedení v decembri 1980 rozhodlo, že preskúmanie týchto otázok zverí skupine rehoľníkov - expertom na kanonické právo, a iným laikom. Predsedníctvo ich požiadalo o objasnenie niektorých „zhodných miest“ medzi rozhodnutím Konštitúcií z roku 1957 a Regulou schválenou v roku 1978. Prvú takúto informáciu

predstavila Komisia počas zhromaždenia v septembri 1981. Tej istej komisii bola neskôr (vo februári 1982) zverená úloha predstaviť postrehy a zmeny, ktoré bolo potrebné zaviesť do štatútu CITOF a pritom zobrať na vedomie odporúčania, ktoré boli navrhnuté zo strany členov Medzinárodnej rady.

Treba však zároveň povedať, že dušou a oporným pilierom celej práce od začiatku až po záver v roku 1990 bol brat Jaimé Zudaire, generálny asistent OFS pre kapucínsky rád. Prejavil veľkú lásku k svetským františkánom, svoje povolanie, skúsenosť, vnímavosť a nevyčerpateľný elán pri všetkých ďalších „stanovených úlohách“.

Na **III. generálnej kapitule OFS**, ktorá sa konala v Assisi od 22. do 27. septembra 1982, boli dohodnuté niektoré základné tendencie nových Konštitúcií:

- do šiestich mesiacov od publikovania nového Kódexu kanonického práva ich bolo potrebné zakomponovať;
- predsedníctvo malo nominovať po 1. januári 1983 komisiu, ktorá by bola poverená prípravou nového textu.

Ako prvý prístup k problematike nových Generálnych konštitúcií OFS sa uvažovalo o spojitosti troch smerodajných prameňov (ktoré uvádzame v chronologickom poradí, nie významovom). Tieto tri pramene sú oporné body nových Konštitúcií:

- Konštitúcie TOF z roku 1957;
- Obnovená regula z roku 1978;
- nový Kódex.

Názor expertov v otázke vzťahu medzi novou Regulou a Konštitúciami z roku 1957 bol taký, že spomínané konštitúcie by sme spolu s Regulou Leva XIII nemali chápať ako abrogatívne (zrušené, neplatné). Za automaticky zrušené by sme mali skôr považovať také normy Konštitúcií, ktoré si protirečia s novým textom Reguly. Čo sa týka všeobecného postavenia novej legislatívy, experti potvrdili, že by sme mali brať do úvahy „deklerikalizáciu“ OFS, ktorou sa nechala inšpirovať Regula pápeža Pavla: preto „autoritatívne práva“, podľa Konštitúcií z roku 1957 pripísované kňazom (predsedom a komisárom), by sme mali preniesť na laikov.

Nový Kódex kanonického práva bol vyhlásený 25. januára 1983. Stojí za to, aby sme si tu spomenuli krátky úryvok z príhovoru počas slávnostného podpisovania. Tento príhovor predniesol Mons. Rosalio Castillo Lara, viceprezident Pápežskej komisie pre revíziu Kódexu: „Novým je aj štatút *christifideles* (*veriacich laikov*), ktorý obsahuje najvýznamnejšie práva a povinnosti cirkevného života. Operatívny priestor laikov – teda tých, ktorí neprijali posvätný rád – bol veľmi rozšírený, jednak majú účasťou na trojitej funkcii „vyučovať, posväcovať, vládnuť“, jednak sa im priznáva právo i sloboda zhromažďovania“⁸³.

Veľmi zaujímavé náznaky ohľadom dôsledkov nových predstáv laikátu v súvislosti s legislatívou OFS predstavil sám Mons. Castillo Lara. V rozhovore, ktorý sa konal 28. apríla 1983 s bratom Jaimem Zudaikom, s ostatnými generálnymi asistentmi rôznych Tretích svetských rádo, Mons. Castillo Lara sa opiera hlavne o dve kritériá nového Kódexu čo sa

⁸³ Por. *Promulgazione e Presentazione ufficiale del Codice di Diritto Canonico*, Città del Vaticano.

týka laických združení:

- uviesť rozdiel medzi verejnými a súkromnými združeniami;
- Ponechať široký priestor štatútom týchto združení.

Mons. Castillo Lara poukazoval hlavne na Tretie rády, a tým poukázal aj na to, že kánon 303 dokazuje skutočnú „výnimku“ z momentálnej legislatívy: je to naozaj jediný článok, v ktorom sa hovorí o osobitnom druhu združení, o Svetskom treťom ráde, ktorému priznáva význam, úctu v dlhých cirkevných dejinách a osobitý charakter. Kódex prijal *základné* charakteristiky Tretieho svetského rádu tieto vlastnosti (ak neberieme do úvahy rôzne názvy tohto rádu):

- má účasť na duchu rehoľnej rodiny;
- usiluje sa o svätosť (kresťanskú dokonalosť);
- apoštolský život;
- vzťah s rehoľným inštitútom.

Na špecifické otázky ohľadom „*altius moderamen*“, Mons. Castillo Lara odpovedal v tom zmysle, že obsah tohto pojmu neznamená nutne „potestas regiminis“ (teda skutočnú a vlastnú jurisdikciu) a dodal že osobitným právom každého štatútu Tretieho svetského rádu je to, aby si určil, kto má vykonávať toto *vyššie vedenie* i aký má byť spôsob tohto vedenia. Pritom si má uvedomovať cieľ, ktorý chce dosiahnuť: zaručiť ozajstný podiel terciárov na charizme rehoľného Inštitútu.

Mons. Castillo Lara napokon upresnil, že terciárske svetské rády sú radené medzi verejné združenia podliehajúce vlastným normám združení:

- ich štatúty musia byť schválené príslušnou cirkevnou autoritou;
- majetok týchto rádov sa považuje za cirkevný, sú teda podriadení normám V. knihy nového Kódexu CIC.

Na tieto závažné tvrdenia Mons. Castillo Laru zareagovali niektorí ďalší cirkevní právnici. Tí začali prízvukovať, že Regula pápeža Pavla sa nechala inšpirovať II. vatikánskym koncilom a predišla línie, ktoré boli neskôr potvrdené aj Kódexom kanonického práva z roku 1983. Tento kódex nechcel príliš *prískrcovať* spomínané združenia ustanovením mnohých štruktúr a záväzkov zhora, preto zredukoval normy len na tie nevyhnutné a použil *princíp subsidiarity*, ktorým uzákonil len to, čo patrí výlučne do jeho kompetencie. Tým chcel priznať zodpovednosť a zaangažovať do nej aj predstavených nižšej úrovne, aby si uvedomovali svoje začlenenie a legislatívou svojho vlastného združenia doplnili legislatívu vyššej úrovne.

Aj predsedníctvo CIOFS sledovalo túto líniu a túžilo po tom, aby sa angažovanosť netýkala len najvyšších predstavených OFS (rehoľníkov a laikov), ale aj celého Rádu po celom svete. Preto vyvinulo široký okruh konzultácií, do ktorých mohli zasiahnuť tak národné ako aj medzinárodné rady, ako aj jednotlivé kompetentné osoby, ak mali záujem.

Komisia právníkov mala za úlohu zozbierať a koordinovať príspevky, ktoré prichádzali zo všetkých strán a kvôli Predsedníctvu evidovať aj jednotlivé zhodné body či tie, v ktorých sa odhalili väčšie či menšie odlišnosti.

Určitú „provizórnu schému“ Konštitúcii predstavila Komisia Predsedníctvu CIOFS 27. 9. 1983. Tento text bol význačný nadmerným množstvom zohľadnených aspektov, ktoré

bolo potrebné prebrať, istými témami, tónom, ktorým sa preberala spiritualita a strácaním zmyslu pre to dôležité, čo bolo naozaj podstatné aj z hľadiska práva.

Redakčná práca ukázala niektoré *nevralgické body*, v otázke ktorých bolo potrebné zistiť názor cirkevnoprávnych expertov. Tí boli ustanovení príslušnými generálnymi ministrami. Bolo na nich, aby sa s láskou pustili do úšľachtilej spolupráce s Komisiou počas toho, čo sa práca vyvíjala, aby prešli gordické uzly, odpovedali na otázky, prekonalí rôzne zmatky a podporovali prácu Komisie i Predsedníctva v spojení s právnou skúsenosťou.

Po preskúmaní tejto „provizórnej schémy“ dalo Predsedníctvo Komisii za úlohu, aby vytvorila harmonickejšie znenie, ale pritom aby zobrala do úvahy zozbieraný materiál a predložila ho ako hypotetickú prácu a pridala k nemu aj názory expertov. Takto redigovaný text bol uverejnený okružným listom zo dňa 8. december 1984. Od národnej rady a medzinárodných radcov sa požadovalo, aby ho preskúmali vo svetle príslušných skúseností a aby k dátumu 31. marca 1984 formulovali vlastné odpovede na dotazníky priložené ku každému pričlenenému titulu.

Tak sme došli k **IV. generálnej kapitule a I. volebnej kapitule (konala sa v Madride od 29. apríla do 3. mája 1984)**. Pojednávalo sa o osobitne dôležitom prípade v rámci obnovy OFS a utuženia medzinárodného bratstva.

- po prvýkrát sa pristúpilo k priamej voľbe generálneho ministra a Rady Predsedníctva;
- zvolil sa a schválil nový text **Štatútu pre CITOF**;
- Prezident kapituly – brat José Angulo Quilis TOR odovzdal Svetskému rádu **Rituál** (v latinskom texte), schválený predtým 9. marca Posvätnou Kongregáciou pre sviatosti a božský kult. V Rituáli boli obsiahnuté dôležité predlohy niektorých hľadísk, ktoré boli neskôr definitívne zosystematizované v Konštitúciách.

Čo sa týka Konštitúcií, brat Jaime Zudaire predstavil širokú správu o prácach, ktoré sa do tej chvíle uskutočnili a o delikátnych otázkach vyžadujúcich si hlbšie preskúmanie. Kapitula ich vzala na vedomie a určila postup pri priebehu práce.

Keď sa získali zo strany národnej rady a medzinárodných radcov odpovede v dotazníkoch, o ktorých sme sa zmienili vyššie, Predsedníctvo ich začalo skúmať, č článok po článku na dvoch sedeniach, ktoré sa konali v St. Polten (Rakúsko) v septembri 1986 a v Ríme v septembri 1987. Komisia sa postarala o vydanie nového návrhu, ktorý bol uverejnený obežníkom dňa 30. októbra 1987. Znova sa od národných rád a medzinárodných poradcov vyžadovala revízia textu v niektorých špecifických bodoch, aby svoje obmeny a návrhy, prípadne zmenené formulácie jednotlivých článkov poslali do 31. marca 1988 kvôli budúcej generálnej kapitule, ktorá by mala diskutovať a schváliť nové Generálne konštitúcie.

8.2. Schválenie Konštitúcií „ad experimentum“

Generálna kapitula (v Ríme, konala sa od 6. – 15. júna 1988) bola zahájená prezentáciou generálnej ministerky Manuely Mattioli, ktorú by sme chceli priniesť takmer celú, jednak kvôli dôležitosti témy, jednak preto, že ide o jedinú generálnu kapitolu - bohužiaľ, z ktorej sa nepodarilo skopirovať zápisy.

Manuela začala historickou zmienkou: „Dekrét Posvätné kongregácie pre rehoľníkov (z roku 1957), ktorá schválila Konštitúcie Tretieho svetského rádu svätého Františka, ukazuje

„otcovskú starostlivosť rímskych veľkňazov – napríklad Mikuláša IV. a Leva XIII. -teho, ktorí prispôbili samotnú Regulu zmeneným podmienkam života. Iní – napríklad Innocent XI. – pozorne pripravili a schválili nové Konštitúcie. Lev XIII. prispôbil Regulu zmeneným pomerom súčasného života ... Keď sa objavila potreba nových Konštitúcií, generálni ministri zo štyroch františkánskych rodín ich vypracovali – aby „terciári jasnejšie pochopili hlboké františkánske princípy obsiahnuté v Regule (Leva XIII. -teho). Hoci je táto regula kratučká, mali by ich preniesť do svojho praktického života“. No bohužiaľ – Konštitúcie z roku 1957, hoci veľmi bohaté na myšlienky a spiritualitu, neboli dostatočne všeobecne známe a praktizované.

Dnes sa už o toto aktualizovanie nestará otcovská starostlivosť Najvyšších pápežov či generálnych ministrov. Po schválení Pavlovskej Reguly – ktorej 10. výročie budeme sláviť tento rok 24. júna – berieme na seba my, svetskí františkáni, zodpovednosť za úpravu legislatívy OFS.

Preto je to jedinečná skutočnosť minulých, súčasných a trvalých dejín OFS. Je to historický moment, ktorého sme spolu s Kristom a Františkom protagonistami svojím postojom služby, ochoty, načúvaním Pánovmu hlasu, bratom a vôbec hlasu vlastného vnútra pri rozlišovaní.

Nie sme tu preto, aby sme realizovali vlastné názory alebo osobné či skupinové stanoviská. Mali by sme realizovať myšlienky vyslovené Regulou a Kódexom kanonického práva vo vzťahu k svetským františkánom. Mali by sme to presadiť do svojho individuálneho i bratského života, vo svetle františkánskej charizmy, ovplyvnení myšlienkami národných rád a našich vlastných existenčných i pastoračných skúseností.

Snažme sa dať univerzálnemu bratstvu štruktúru, ktorá by vytvárala jeho jednotu i odlišnosť, hlavne svojou vnímavosťou voči poryvom Ducha“.

Hlavnými bodmi, o ktorých sa živo diskutovalo na kapitule, boli:

- poverenie úlohou animácie a vedenia bratstva na všetkých úrovniach (kolegiálna alebo individuálna autorita?);
- štruktúra medzinárodného bratstva;
- motivácie a procedúry pri odchode z bratstva alebo z Rádu;
- umiestnenie a funkcie duchovných asistentov v Rade OFS na rôznych úrovniach, hlavne čo sa týka kánonu CIC 303.

Museli sme ich spomenúť, lebo práve tieto body a riešenia, na ktorých sa zhodlo v roku 1988, boli znovu navrhnuté počas revízie Generálnych konštitúcií v roku 1990, ako uvidíme podrobnejšie v nasledujúcich riadkoch.

Generálna kapitula bola ukončená pápežskou audienciou pre účastníkov kapituly 14. júna 1988. Svätý otec vo svojom príhovore spomenul hlavne univerzálne povolanie k svätosti. Zdôraznil, že dokonalosť nie je prepychom a rovnako nie je ani zbytočným aspektom dnešného života, ale ponúka všetkým pokrstným presnú a priamu odpoveď na otázku spásy. Ján Pavol II. spomenul aj rozhovor Pia XII.-teho s terciármi 1. júla 1956 a na základe neho zdôraznil: „Máte svoj Rád, Rád laický, ale zato ozajstný Rád. A napokon, aj Benedikt XV. hovorieval o *Ordo veri nominis* (o Ráde v pravom zmysle slova). Tento starobylý – môžeme povedať priam stredoveký – termín „Rád“ neznamená nič iné, než vašu priamu príslušnosť k františkánskej rodine (...), znamená podiel na vlastnej disciplíne a strohosti františkánskej spirituality, aj keď s vlastnou autonómiou laického stavu, čo so sebou napokon prináša nemalé obete, na ktorých nesú podiel rehoľníci či kňazi“. Napokon pápež

poukázal aj na úlohu laikov v Cirkvi (nezabúdajme, že len krátko predtým sa skončila synoda o laikoch!) a zdôraznil: „dôležitým nie je množstvo, počet, ale skôr kvalita. Ide hlavne aj o malé skupinky a po ľudskej stránke chudobné: podstatná je dobrá vôľa a zároveň vernosť Cirkvi. Ako to kedysi so žartom povedal Jacques Maritain – budú ako žiarivé hviezdy rozptýlené v noci sveta“⁸⁴.

Voľbou na kapitule sa zahájila nová fáza prípravy Generálnych konštitúcií: fáza schválenia zo strany príslušnej autority. Tento kapitulou dokončený text ukázal viaceré formálne nedostatky spôsobené viacerými jazykmi, v ktorých sa predkladali úpravy odsúhlasené kapitulou. Mnohé voľby na kapitule sa prihovárali uvažovali o vytvorení článkov, ktoré by sa ďalej upravovali, aby boli zosúladené s ostatnými normami. Komisia právnikov sa dala opäť do práce a znova boli oslovení kanonisti z Generálnej kúrie v otázke niektorých špecifických tém a presnosti formulácií.

Napokon mohol byť takto aj po jazykovej stránke skorigovaný text odoslaný kardinálovi Hamerovi, prefektovi Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života. Konkrétne sa tak stalo listom zo 17. septembra 1988, ktorý podpísali štyria generálni ministri františkáni a generálny minister OFS. V tomto liste sa zdôrazňovala „dlhá práca a spoluúčasť, ku ktorej boli prizvané mnohé národné rady Františkánskeho svetského rádu“ a žiadalo sa jeho schválenie *ad experimentum*. Pritom si uviedomovali „rôzne nové skutočnosti obsiahnuté v tomto texte Konštitúcií, veľký rozmach Rádu po svete, rôznosť kultúr a sociálne či cirkevné prostredie, v ktorom svetskí františkáni žijú a pracujú“.

Kongregácia podrobila text veľmi pozornému a hlbokému skúmaniu. Hneď na začiatku uviedla, že „text bol redigovaný a predložený s veľkou starostlivosťou“ a že „duch, ktorý ním preniká a je v ňom vyjadrený, je naozaj výborný“. Kongregácia zariadila, aby sa zaviedli úpravy takmer 24 článkov v zbierke textov. Komisia právnikov CIOFS sa o to postarala a takto úspôsobený text bol znova zaslaný Kongregácii, ktorá ho napokon schválila dekrétom zo dňa 8. septembra 1990, prot. N. T. 69, a) – 1/90.

Oficiálne bol odovzdaný CIOFS pri príležitosti VI. Generálnej a II. volebnej kapituly (vo Fatime, v Portugalsku, kde sa konala od 13.-20. októbra 1990). V mene Konferencie františkánskych ministrov generálov jej predsedal už zosnulý brat José Angulo Quilis, generálny minister TOR. On sám aj doručil posolstvo, ktoré prefekt Kongregácie IVCSVA adresoval Cirkvi a svetu. „Isté je – napísal kardinál Hamer – že Františkánsky svetský rád, hlavne dnes, po splynutí štyroch hlavných vetiev františkánskych rodín (minoritov, konventuálov, kapucínov a regulovaných terciárov) do jediného obrovského organizmu svetových rozmerov, predstavuje vojsko, ktoré by mohlo byť predvojom Cirkvi i celého sveta pri budovaní humánnejšej a kresťanskejšej spoločnosti“⁸⁵.

„Numerická sila, rozšírenie tohto rádu na všetky kontinenty, príťažlivosť františkánskej charizmy – toto všetko sú vlastnosti, ktoré priznávajú Františkánemu svetskému rádu hlavne účinnosť v spolupráci na projektoch svetového prínosu, ako pokoj budovaný na základoch spravodlivosti alebo riešenie problémov dotýkajúce sa humánosti – síce s rôznymi odtienkami, ale musia sa presadiť v celej šírke. Aby sme sa ale k takému bodu dostali, je nevyhnutné, aby si všetci členovia Františkánskeho svetského rádu

⁸⁴ JÁN PAVOL II.: Ad eos qui generali Capitulo Tertiariorum franciscalium in speculo viventium interfuerunt coram admissos: AAS 80 (1988) s. 1786-1789; L'Osservatore Romano, 15. jún 1988, s. 4.

⁸⁵ HAMER, J., Cardinale, *Lettera della Congregazione per gli istituti di vita consacrata e le società di vita apostolica* (Rim, 12. september 1990), in *Atti del VI Capitolo Generale del Consiglio Internazionale dell' OFS*, Allegato 1 (Roma 1996) (<http://www.ciofs.org/doc/ki90lm01.htm#3>).

uvedomovali svoje povolanie a poslanie v Cirkvi i vo svete⁸⁶.

Kardinál Hamer poukázal aj na Regulu Pavla VI. slovami: „Stačilo by, keby sami terciári o nej meditovali a uskutočňovali jej podstatu podľa interpretácie, ktorú ponúkajú nedávno schválené Konštitúcie, aby nadobudli si boli istí autenticnosťou a aktuálnosťou svojej odpovede na povolanie a poslanie príslušných františkánskych laikov. Dovolím si ale zdôrazniť, že františkánsky laik je podstatným spôsobom povolaný nasledovať Krista vo Františkových šľapajach, prispôbiť celý svoj život evanjeliu. Je apoštolom evanjelia, snaží sa aktualizovať túto charizmu, ktorej je nositeľom a prejsť od evanjelia k životu a od života k evanjeliu. Byť niekým, kto si osvojí túžby a starosti celého ľudstva, ale osobitne túžby vydedených a trpiacich ľudí, niekým, kto svojou dokonalou vnímavosťou voči Rímskej cirkvi bude spolupracovať na poslaní záchranu duší. Františkánsky laik robí z modlitby a sviatostného života dušu svojej existencie, svojho konania. Žije vo svete, ale v duchovnej slobode, ktorá mu umožňuje svojím príkladom i slovom hlásať evanjeliové blahoslavenstvá.

Františkánsky laik sa okrem toho musí cítiť zaviazaný budovaním bratskejšieho spoluzitia. Musí naozaj podporovať spravodlivosť a mier, byť nositeľom radosti a nádeje. Jednotlivé bratstvá preto nesmú byť len obyčajnými zbožnými spolkami, ale mali by sa pozdvihnúť na úroveň ozajstných formačných, evanjeliových a františkánskych škôl, aby skrze Krista Cirkvi priniesli zapálené duše – podobne ako František z Assisi⁸⁷.

8.3. Šírenie Rádu a prvé uplatnenie

Generálna kapitula z Fatimy po prijatí Generálnych konštitúcií vo svojich záveroch zaviazala novozvolené predsedníctvo k tomu:

- aby ponúкло národným radám niektoré míľniky k lepšiemu pochopeniu novozavedených myšlienok v Konštitúciách;
- aby zostavilo príručku základných bodov, ktoré treba zaviesť do národných štatútov a zosúladiť ich s Konštitúciami.

Kapitula sa vyslovila hlavne na tému jednoty OFS: „Hoci rešpektujeme štruktúru v štyroch rehoľných rádoch, ktorých povinnosťou je duchovná a pastoračná asistencia OFS, Predsedníctvo povzbudzuje a podporuje prekonávanie tohto delenia (rádu), ktoré v minulosti bolo základnou charakteristikou svetského rádu. Predsedníctvo venuje svoju pozornosť rozvíjaniu jednoty vo vlastnom vnútri, v rámci CIOFS i na národných a regionálnych úrovniach tým, že podnecuje všetky národné bratstvá, aby vytvárali jednotu, ktorú načrtáva Regula a Generálne konštitúcie. Predsedníctvo prijíma pluralitu prejavov jedinej františkánskej charizmy, a tým zamýšľa podporiť svetský rád ako nástroj spoločenstva vo františkánskej rodine, aj keď to robí prostredníctvom spolupráce duchovných asistentov na „Konferenciách asistentov“ na rôznych – generálnych, národných a regionálnych úrovniach⁸⁸.

Editio tipica Generálnych konštitúcií v latinskom jazyku bolo vytlačené za technickej a ekonomickej spolupráce talianskej OFS. Priniesla aj predslov generálneho ministra OFS,

⁸⁶ *Tamtiež.*

⁸⁷ *Tamtiež.*

⁸⁸ Aktá zo VI. generálnej kapituly Medzinárodnej rady, s. 98.

kde načrtáva základné línie nového legislatívneho textu: svetskosť, jednota a autonómiu OFS. Kvôli lepšej orientácii prinášame z neho krátky úryvok:

„*Svetskosť* ako charakteristický znak Konštitúcií, nepredstavuje nejakú „modernú“ snahu o interpretáciu laickej františkánskej spirituality. Vôbec nie. Berieme ňou na vedomie svoju minulosť, vraciame sa k prameňom a uznávame prvotnú, nepoškvrnenú tradíciu. To však len vtedy, ak prijímame význam, ktorý mal kajúci Rád v prvých stáročiach, ak si uvedomíme, že rád nasiakol do svojho vnútra cirkevné myslenie, ale aj komplexný štruktúru občianskej spoločnosti. V dnešnom odcudzenom a dezorientovanom svete sa svetským františkánom ponúka priestor pre dobrodružstvo objavovania a hľadania „života“ vyvierajúceho z Boha-Otca, života v bratstve so všetkými ľuďmi a v harmónii s prírodou.

Jednota Františkánskeho svetského rádu – to bola tiež vlastnosť prítomná v ráde už na začiatku a nikdy teoreticky nevyvolávala pochybnosti. Na praktickej, organizačnej úrovni prispel ďalší vývoj dejín k rozlíšeniu rôznych hlavných vetví vo františkánskej rodine, čo prinieslo svetským františkánom aj duchovnú asistenciu. Nové Konštitúcie bez výnimky potvrdzujú, že celá štruktúra rádu a formačných či operatívnych línií ukazuje jednotu.

Napokon zostáva *autonómia*. Konštitúcie priamo definujú hlavné funkcie bratstva na rôznej úrovni, sú však výlučne rezervované príslušným svetským bratom – od asistencie až po duchovnú animáciu. Tieto funkcie sú zverené rehoľníkom Prvého rádu a TOR. Takýmto odlišením sa udržiava a potvrdzuje príslušnosť k jedinej františkánskej rodine, k „vzájomnému a živému spoločenstvu“, ktoré vyjadruje spoločenstvo duchovných statkov, jednotné úmysly, vzájomnú pomoc pri dnešnom nasledovaní Františka (každodenným životom a cirkevným poslaním) a jeho ideálov pokoja a dobra určených dnešným ľuďom“.

Zároveň sa Predsedníctvo postaralo o preklad Konštitúcií do oficiálnych jazykov CIOFS, ktorých v tej dobe bolo päť, okrem taliančiny aj francúzština, angličtina, španielčina, portugalcina a nemčina. Keď už boli tieto jazyky schválené Konferenciou generálnych ministrov Prvého rádu a TOR, boli rozoslané národným bratstvám do príslušných jazykových oblastí.

Kým sa rozbiehala táto zdĺhavá a komplexná práca založená na jazykovej a kultúrnej „vnímavosti“, predsedníctvo sa pustilo postupne do ďalšej úlohy, ktorú mu zverila kapitula vo Fatime: poskytnúť národným radám nástroj pomáhajúci pri aktualizovaní vlastného štatútu (ak už nejaký mali) alebo ho vydať ex novo (ak ešte nebola daná nejaká vnútorná norma). Za urgentnú úlohu sa považovalo aj rozoslanie „základnej príručky“, pretože generálne konštitúcie ponechávajú veľký priestor rozhodnutiam národného bratstva, a tak sa v máji 1992 vydal obežník.

Obdobie skúmania Generálnych konštitúcií, ktoré bolo na začiatku stanovené na šesť rokov, sa rýchlo ukázalo ako nedostačujúce: preklad textu, ktorý zahŕňal až 103 článkov, si vyžiadal zdĺhavú a namáhavú úlohu aj preto, že nestačili len preklady do oficiálnych jazykov CIOFS, ale bolo potrebné prejsť od týchto jazykov k iným – rodným rečiam jednotlivých národných bratstiev. Preto sa začali zjednodušovať prieťahy príslušných schválení, ale aj napriek tomu prešli roky, kým malo každé bratstvo v rukách normy, ktoré by mali realizovať. Okrem toho musia byť takéto normy „zakúsené“ v rôznych kultúrach, ešte než sa overí ich

platnosť a určia prípadné úpravy, aby sa napokon mohli definitívne aplikovať. Aj Štatút CIOFS musel byť adekvátny v nariadeniach, ktoré sú obsiahnuté v Generálnych konštitúciách.

8.4. Definitívne aktualizovanie a schválenie

Na VII. generálnej kapitule (v Mexiku, konala sa od 9.-17. októbra 1993), bol schválený nový Štatút medzinárodného bratstva OFS (FIOFS) a Predsedníctvo získalo takto právo požiadať Najsvätejšiu stolicu o odročenie skúšobnej doby Generálnych konštitúcií na tri roky, teda s lehotou do októbra 1999. Požiadavka sa opierala o Konferenciu generálnych ministrov⁸⁹ a primárne ju prijala Kongregácia IVCSVA.

Medzitým sa medzinárodné bratstvo disponujúce normatívnymi a aktuálnymi nástrojmi, neustále a na všetkých úrovniach zamestnávalo úlohou modernizovať a posilniť základnú formáciu, zintenzívniť komunikáciu, reorganizáciu štruktúr, posilniť vzájomné kontakty, revitalizáciu bratstiev východoeurópskych krajín, ktoré boli po dlhý čas v katakombách...Znamenalo to veľkú prácu. Navyše generálni ministri Prvého rádu a TOR vo

svojom Liste o „františkánskom ohlase“ na apoštolskú postsynodálnu exhortáciu *Christifideles laici* napísali: „Všetci dobre poznáme trochu smutnú skutočnosť mnohých bratstiev OFS – sú prestarnuté, statické čo do zvykov, s nedostatkom dynamiky... Radšej ale dáme prednosť novej dynamike, ktorá poznačuje všetko, čo ste urobili a zavŕšili, čím ste podnešili legislatívne a liturgické texty, organizačnú štruktúru, formáciu OFS či Františkánskej mládeže“⁹⁰.

Táto „nová dynamika“ si vyžadovala zmenu myslenia – jednak zo strany svetských františkánov, jednak zo strany duchovných asistentov. Nie náhodou generálni ministri vo svojom Liste bratom odporúčali: „Priznanie zodpovednosti, ktorá prislúcha svetským bratom, sa nesmie zmeniť na pasívny postoj, „nechať to tak“, ale musí ísť o aktívny prístup: musia sa snažiť podporovať a navzájom spolupracovať a tým uskutočňovať svoje povolanie a poslanie“⁹¹.

Aj kvôli revízii generálnych konštitúcií začala široká diskusia, ktorá sa veľmi podobala diskusiám pri predošlých príležitostiach. Prvé výsledky prispeli k uznaniu najvyššieho orgánu, ktorým bolo vedenie OFS.

VIII. generálna a III. volebná kapitula (Rím, 7.-14. júla 1996) udelila mandát Predsedníctvu, aby vytvorilo príslušnú komisiu, ktorá by preskúmala zozbieraný materiál a redigovala návrhy zmien. Samotné predsedníctvo ich malo preskúmať, ohodnotiť a zaslať Národným radám či medzinárodným poradcom kvôli nasledujúcej generálnej kapitule.

Komisia zložená z Brazílčana, Francúza a Severoameričana a z predsedu Španiela (prof. Cortés), vykonala vzácnu prácu a ukázala Predsedníctvu v tom najlepšom svetle, udržala vieru vo vlastný záväzok a predstavila definitívny text Generálnych konštitúcií do októbra 1999.

IX. generálna kapitula (v Madride, od 23-31. októbra 1999) váživo diskutovala jednak o korektúrach textu (ktorých užitočnosť sa skúmala na skúšku) a jednak o konkrétnych

⁸⁹ Aktá zo VII. Generálnej kapituly, Mozione n. 1, pg. 154.

⁹⁰ Povolanie a poslanie veriacich františkánskych laikov v Cirkvi a vo svete - - Rím, 18. augusta 1989, s.12.

⁹¹ *Tamtiež*, s. 37. *Tamtiež*, s. 37

predstavách národných bratstiev, tie však pri voľbách v roku 1988 neboli zakomponované.

Kapitula sa mala zaoberať aj ťažkou situáciou v Taliansku, kde sa istá časť OFS postavila proti zjednocovaniu, o ktoré sa usilovalo Predsedníctvo CIOFS. Protestovali proti kolegialite duchovnej asistencie a jednote štruktúr svetského rádu. Musíme sa o tomto spore zmieniť, pretože si priamo protirečil s úsilím o definitívne schválenie Generálnych konštitúcií. Táto nesúhlasná strana sa všelijakým spôsobom a prostriedkami snažila zabrániť tomu, aby Konštitúcie boli schválené – napríklad v súvislosti s generálnymi ministrami či Kongregáciou IVCSVA. Dopytovali sa u Pápežskej rady pre interpretáciu zákonodarných textov a napokon sa odvolávali aj na Najvyšší tribunál Apoštolskej signatúry.

No žiadna z týchto iniciatív nedosiahla svoj vytýčený cieľ a aktualizované Generálne konštitúcie boli napokon aj schválené a potvrdené Kongregáciou IVCSVA, a to dekrétom zo 8. decembra 2000. Vyhlasené boli v obežníku, ktorý vydalo Predsedníctvo CIOFS 6. februára 2001. X. generálna kapitula OFS a IV. Volebná kapitula (konaná v Ríme 15.-23. novembra 2002) na záver celého procesu, ktorým sa mali normatívne spresniť a aktualizovať konštitúcie, obnovila aj Štatút medzinárodného bratstva a prispôbila ho z hľadiska korektúr, ktoré boli urobené aj v Generálnych konštitúciách v roku 2002.

II. KAPITOLA

IDENTITA FRANTIŠKÁNSKEHO SVETSKÉHO RÁDU

1. Plán života

Je veľmi dôležité, aby sme jasne pochopili charizmu, poslanie i prorockú úlohu OFS v dnešnej Cirkvi a spoločnosti. Aj preto, aby sa naše vzájomné, živé spoločenstvo medzi svetskými františkánmi a rehoľníkmi rôznych františkánskych rádov a františkánskych rodín mohlo neustále vzrástáť.

1.1. Povolanie svetských františkánov

Povolanie svetských františkánov sa rodí z univerzálneho povolania k svätosti. V *Katechizme katolíckej Cirkvi*, v bode 941 čítame: „Laici majú účasť na Kristovom kňazstve: stále viac zjednotení s ním rozvíjajú milosť krstu a birmovania vo všetkých rozmeroch osobného, rodinného, spoločenského a cirkevného života, a tak uskutočňujú povolanie k svätosti určené všetkým pokrsteným“.

Svetski františkáni sú kajúcnikmi, preto túžia po obrátení svojho srdca a vedia, že Boh sám týmto spôsobom naplní ich srdce (On sám je svätý). Svätý František vo svojom „Liste všetkým veriacim“ alebo v „Povzbudení kajúcim bratom a sestram“ predstavuje „pokánie“ ako cestu kresťanského života, ako uskutočňovanie Otcovej vôle a praktizovanie jeho skutkov. A vo svojom Testamente (1-3) jasne opisuje proces obrátenia týmito slovami: „Pán dal mne, bratovi Františkovi, aby som začal konať pokánie takto: ešte keď som bol v

hriechoch, zdalo sa mi príliš horké vidieť malomocných...“⁹².

Takýto proces obrátenia, uskutočňovaný deň čo deň, je nevyhnutný pre život pokánia:

- Boh začína tento proces: „Pán dal mne, bratovi Františkovi, začať život pokánia“. Týmto pokáním je práve volanie, „povolanie“ kajúcnika.
- Boh vedie kajúcnika na miesta, kam by inak nešiel. Tieto miesta a obdobia umožňujú, aby naša dôvera v Boha rástla;
- Kajúcnik odpovedá na túto výzvu odpoveďou, vloží sa do služby blížnym a koniec koncov tým prijme aj sám seba: „... a zmiloval sa nad nimi.“
- Výsledkom je radosť, ktorá ho naplní: „...to, čo sa mi zdalo horké, zmenilo sa mi na sladkosť srdca i tela“.

1.2. Pokánie ako cesta k svätosti

Kajúcnikmi sú tí, čo chcú svoje srdce otvoriť Bohu, žijú uprostred ľudí, ktorí si často síce neuvedomia, že by mali zmeniť svoje srdce, no túžia po radosť. Všetci františkáni i františkánky, či už z rehoľných alebo svetských rádov, majú za úlohu svojim slovom i príkladom dosvedčovať, že „pokánie“ (metanoia) je pozitívnym aktom sebauskutočnenia: ide o zmenu vlastného srdca, srdce sa začne otvárať Božiemu konaniu v spojení s Ježišom a vďaka sile Ducha. Často máme bohužiaľ tendenciu zamieňať „pokánie“ za „skutki kajúcnosti“. Tieto dve veci sa ale nezhodujú.

Tradičné skutky kajúcnosti, ku ktorým sme povzbudzovaní, ako: pôst, almužna, sú dôsledkami nášho rozhodnutia otvoriť svoje srdce Bohu. Samy osebe ale nevedú k Bohu, nemajú za následok obrátenie, aj keď nám pri obrátení pomáhajú. Napríklad: čo nám prospeje pôst, ak nás nevedie k tomu, aby sme sa väčšmi otvorili Božiemu pôsobeniu v nás? Je to len diéta zamaskovaná vznešeným motívom. Ak však so šľachetným srdcom dávame chudobným almužnu a pomáhame im a ak to robíme citlivo, dávame len tým, o ktorých si myslíme, že si to zaslúžia – a k tomu nás Pán aj vyzýva. Ako toto všetko môže otvoriť naše srdca k väčšej dôvere v Božiu moc?

1.3. Svetskí františkáni prijímajú charizmu Františka z Assisi

Svätý František z Assisi – tento Boží dar Cirkvi, ženám i mužom všetkých Františkánskych rádov (rehoľníkov i svetských), ale zároveň aj Boží dar svetu – prežíval evanjeliovú charizmu a zanechal ju všetkým svojim synom. Medzi nimi sa ako súčasť františkánskej rodiny nachádzajú aj svetskí františkáni. Františkánska svetská *Regula* veľmi priamo hovorí, že každá časť františkánskej rodiny „...túži sprítomňovať charizmu spoločného františkánskeho otca v živote i poslaní Cirkvi“⁹³. V Katechizme katolíckej Cirkvi čítame: “V spoločenstve svätých sa v priebehu dejín Cirkvi vytvorili rozličné spirituality (duchovnosti) Osobná charizma niektorého svedka Božej lásky k ľuďom sa mohla preniesť na iných, podobne ako „duch“ Eliáša na Elizea a na Jána Krstiteľa, aby niektorí učeníci mali účasť na tomto duchu“⁹⁴.

Svetskí františkáni nasledujú Františkovu formu nasledovania Krista a ten sa snaží zosúladiť celý svoj život s Pánom, pravým Bohom a pravým človekom, ktorý medzi nami

⁹² *Test.*, 1-3; *FF*, 110.

⁹³ *Regula OFS*, 1.

⁹⁴ *Katechizmus katolíckej Cirkvi* (= *CCC*), b. 2684.

prebýva. Nasledovanie Krista neznamená kopírovať alebo klonovať. Svätý František bol “Kristovým zrkadlom” aj my musíme vo svojich životoch odrážať Pána Ježiša.

1.4. Svetskí františkáni nasledujúci Ježiša

Svetskí františkáni nasledujú evanjeliového Ježiša. Ježiš bol stredobodom Františkovho života. Podľa toho, ako dokážeme nasledovať prvotnú františkánsku rodinu, dokážeme sa aj konfrontovať s celým svetom a pritom byť príkladom ozajstnej radosť. Svetskí františkáni sú pokrstení, preto by mali byť príkladom kresťanského, prostého života v lone Cirkvi. Dokazujú to svojím životom, ktorý žijú v súlade s hodnotami:

- poslušnosti voči Duchu Svätému,
- v otvorenej dôvere voči Božej prozreteľnosti,
- citlivé a jednoduché využívanie prírodných darov,
- s radosťou z Božích diel, ktoré nás obklopujú,
- radosť z toho, že sme kresťanmi v lone Cirkvi,
- vďačnosť za intenzívnu prácu, ktorá je darom,
- starostlivosť o pomoc ostatným.

Františkáni – podobne ako všetci kresťania – musia byť živým dôkazom Vtelenia, podporovať rozmach Božieho kráľovstva v spoločnosti. Od momentu, keď je pokrstený človek v spoločenstve s Ježišom, čo zlé sa mu môže stať? „Kto nás odlúči od Božej lásky? Azda súženie, úzkosť alebo prenasledovanie, hlad alebo nahota, nebezpečenstvo alebo meč?“

(Rim 8, 35). Svätý František píše: „Kde je láska a múdrosť, tam niet strachu ani neznalosti. Kde je trpezlivosť a pokora, tam niet hnevu či porušenia. Kde je chudoba a radosť, tam niet žiadostivosti ani lakomstva. Kde je pokoj a rozjímanie, tam nie je ustaranosť, niet tam rozptýlenia. Kde vládne bázeň pred Pánom brániaca jeho dom, tam nepriateľ nenájde cestu, ako doň vstúpiť. Kde je milosrdenstvo a rozvážnosť, tam niet prebytku ani nepoddajnosti“⁹⁵.

1.5. Prostredie sveta je základnou vlastnosťou svetskosti

Svetskí františkáni žijú bežným životom kresťanských laikov. Svetskí františkáni – biskupi, kňazi či diakoni žijú zasa bežný život diecézneho kléru.

Diecézny klérus i laici sa usilujú sprítomňovať svoje dary pre svet tak ako nasledovníci svätého Františka a žiť Františkov spôsob nasledovania Krista všade tam, kde sa práve nachádzajú – bez pretvárok, žiť takí, akí sú, s radosťou a nádejou, ktoré by mali byť základnou charakteristikou Ježišových nasledovníkov. Túto „svetskosť“ ako základný aspekt života OFS, by svetskí františkáni sami mali predkladať takým spôsobom, aby ju ostatní ľudia v spoločnosti či z odlišnej kultúry dokázali akceptovať.

2. Františkánska svetská spiritualita

2.1. Spiritualita a spirituality

Podľa *Generálnych konštitúcií OFS* je „základnou úlohou asistenta spolupracovať pri

⁹⁵ *Napomenutia.*, 27; *FF*, 177.

počiatočnej i trvalej formácii členov OFS⁹⁶. To ale znamená, že im má pomáhať, aby si uvedomovali svoju osobitosť. Práve to je dôvod, prečo by asistenti mali poznať základné znaky eklezialógie (náuky o Cirkvi), ktorá zaznela na II. vatikánskom koncile. Mali by ale poznať aj základné línie encykliky *Christifideles laici* (1988) o povolani a poslaní laikov v Cirkvi a vo svete. Okrem toho treba vedieť, akým spôsobom sú tieto základné črty laickej spirituality obsiahnuté v *Regule* a *Konštitúciách* OFS.

Slovo *spiritualita*, okrem toho, že má rôzne významy, označuje určitý kresťanský spôsob života, ktorý sa spája s osobitnými podmienkami života (laická, kňazská, rehoľná spiritualita...) Alebo súvisí s určitými duchovnými tradíciami (benediktínskou, františkánskou spiritualitou...). U nás sa používa v oboch týchto významoch, a preto sa hovorí aj o *svetskej* a *františkánskej* spiritualite.

Regula OFS je tak ovocím, ktoré priniesol II. vatikánsky koncil a následné úvahy o tomto dokumente. Zároveň je to aj prejav vernosti voči františkánskemu duchovnému dedičstvu.

V krátkosti si spomeňme základné body koncilových dokumentov. Laici: kto je laikom, aká je ich osobitná povaha či dôstojnosť, keďže sú členmi Božieho ľudu⁹⁷; univerzálne povolanie Cirkvi k svätosti⁹⁸; intímne spojenie Cirkvi s celou ľudskou rodinou⁹⁹; legitímna autonómia pozemskej skutočnosti¹⁰⁰; pomoc, ktorú Cirkve chce ponúknuť ľuďom prostredníctvom kresťanov¹⁰¹. Dekrét *Apostolicam actuositatem* hovorí o povolaní a formácii laikov k apoštolátu, ktorý má vlastný cieľ, oblasť i spôsob apoštolátu.

Regula dodáva týmto vlastnostiam, ktoré sme si spomenuli vyššie, ducha a františkánsku tvár¹⁰². Najkonkrétnejšie sa táto syntéza laickej a františkánskej spirituality prejavuje v *Generálnych konštitúciách*¹⁰³. V tomto kontexte treba spomenúť dva dokumenty, ktoré napísali ministri pochádzajúci z františkánskej rodiny: Prvý z nich „*Urobil som, čo som mal*“, ktorý vyšiel pri 800. výročí narodenia svätého Františka (1981) a druhý s názvom „*Povolanie a poslanie františkánskych veriacich laikov v Cirkvi a vo svete*“ (1989). Oba obsahujú praktické a dynamické návrhy či náznaky. V prvom spomínanom dokumente sa pod titulom „Ako konkrétne zasahovať do nespravodlivosti ľudstva“, opisuje aj špecifická úloha OFS.

O františkánskej spiritualite sa nehovorí ľahko, hlavne, ak by sme chceli poukázať na celé bohatstvo, ktoré je v nej obsiahnuté. Preto skúsme poukázať aspoň na základné prvky tejto spirituality.

2.2. Čo je to františkánska spiritualita?

Františkánska spiritualita patrí medzi najväčšie cirkevné spirituality, ktoré sa rozdelili do dvoch oblastí: praktickej, konkrétne a na druhej strane do špekulatívnej či doktrinálnej.

⁹⁶ Konšt. 90.1.

⁹⁷ Por. *Lumen Gentium*, (= LG) 30-36

⁹⁸ Por. *Lumen Gentium*, kap. V.

⁹⁹ Por. *Gaudium et Spes* (= GS)1.

¹⁰⁰ Por. *Gaudium et Spes* 36.

¹⁰¹ Por. *Gaudium et Spes* 43.

¹⁰² Por. *Regula OFS*, 4-19.

¹⁰³ Por. *Konšt. body 8-16* o forme života a body 17-27 o aktívnej prítomnosti v Cirkvi a vo svete.

Táto spiritualita predstavuje silnú skúsenosť, ktorá sa zrodila na začiatku 13. storočia vo svätom Františkovi z Assisi a neustále pokračuje jeho nasledovníkmi až po súčasnosť. Aj z tohto dôvodu sa nedá len tak zhrnúť na niekoľkých stranách.

M. Bortoli vo svojej knihe *Náčrt františkánskej spirituality* spomína jednoduchú definíciu, ktorá by nám mohla pomôcť pri ďalších úvahách. Keď hovorí o františkánskej spiritualite, píše: „františkánska spiritualita je duchovnou formou života, ktorá sa opiera o stále väčšiu a intenzívnejšiu túžbu po Božej láske. Táto spiritualita je odpoveďou na lásku Boha, ktorý je samotnou láskou, je to odpoveď lásky skrze Ježiša Krista. Kristovi sa pripodobňujeme na základe rozhodného zachovávaní celého evanjelia“¹⁰⁴. V skratke by sme mohli povedať: františkánska spiritualita je formou života, ktorá zachováva evanjelium, rozhoduje sa nasledovať Ježiša Krista v láske k Bohu i k blížnemu.

2.2.1. Žit' podľa formy svätého evanjelia

Pre svätého Františka forma života skrátka znamená zbierku rôznych evanjeliových veršov, ktoré mu boli osobitne drahé. Preto by sme tu spomenuli 24. február 1209, slávnosť svätého Mateja. František v ten deň začuje v Porciunkule nasledujúci evanjeliový verš: „*Chodte a hlásajte: 'Priblížilo sa nebeské kráľovstvo'. Chorých uzdravujte, mŕtvych kriesťte, malomocných očisťujte, zlých duchov vyhánajte. Zadarmo ste dostali, zadarmo dávajte. Neberte si do opaskov ani zlato ani striebro ani peniaze, ani kapsu na cestu si neberte ani dvoje šiat ani obuv ani palicu, lebo hodný je robotník svojej mzdy*“ (Mt 10, 7-10). Františkove životopisy rozprávajú, že začul tieto slová a keď mu ich kňaz začal vysvetľovať, vykrikol: „*Toto chcem, toto si žiadam, toto túžim robiť celým svojim srdcom!*“¹⁰⁵

Mohli by sme si spomenúť mnohé ďalšie príklady, v ktorých František povzbudzuje aj bratov k vernému nasledovaniu evanjelia Ježiša Krista. Tento svätec nenavrhuje nič iné, než život podľa evanjelia. Keď píše Testament počas posledných dní svojho života, znova bratom pripomína základný záväzok „žit' podľa formy svätého evanjelia“¹⁰⁶.

Podľa Františka sväté evanjelium obsahuje samotnú osobu Ježiša Krista. Preto milovať evanjelium znamená to, čo milovať Ježiša; počúvať evanjelium zasa znamená počúvať Ježiša. Život podľa evanjelia teda znamená: žit' podľa Ježišovho príkladu, žit' život tak, ako ho žil Ježiš Kristus.

Aby sme žili sväté evanjelium takýmto spôsobom, František nám zanecháva nádherný príklad, na ktorom môžeme vidieť, ako samotné evanjelium utváralo a formovalo jeho život, lebo sa snažil stále pripodobniť svojmu Učiteľovi. Zanechal nám tak príklad života v úplnom pripodobnení sa evanjeliu. František objavil v evanjeliu neskutočnú lásku Najvyššieho Boha. Ten sa nám zjavil prostredníctvom svojho jediného Syna Ježiša Krista. Boh nám ukázal svojho obrovskú lásku, keď nám dal ten najkrajší dar – svojho jednorodeného Syna, Ježiša Krista.

František teda hľadá na Ježiša ako na vzor, ktorý sa pre nás ľudí a pre našu spásu stal chudobným a ponížil sa. Preto sa aj František stáva chudobným a menším. Odpovedať na takú obrovskú lásku pre neho znamená, že sa pripodobní Ježišovi, že sa stane sluhom všetkých, že bude robiť to, čo robil Pán, ktorý bol síce Božím Synom, ale stal sa najmenším zo všetkých a služobníkom všetkých.

¹⁰⁴ Por. M. BORTOLI, *Lineamenti di spiritualità francescana*, Vicenza 1976, s. 27.

¹⁰⁵ Por. *1 Cel.*, 22. In: *FF*, 356.

¹⁰⁶ *1 Cel.* 22; *FF*, 116.

Milovať Boha celým srdcom, celou svojou dušou a milovať bližného ako seba samého pre františkánsku spiritualitu vždy predstavovalo tú primárnu úlohu. Práve to je reálna charakteristika tejto *formy života*. Zveriť svoj život do rúk niekoho, kto nás miluje a žiť v jeho prítomnosti, nám dáva väčšiu slobodu. S radosťou preto zvestujeme to nesmierne Božie milosrdenstvo. Toto je dobrá zvesť, ktorú ohlasoval František i všetci jeho nasledovníci v úplnej jednoduchosťi a sile Ducha Svätého.

2.2.2. Nasledovať šľapaje Ježiša Krista

Františkánska spiritualita vidí v Ježišovi Kristovi jediného prostredníka medzi Bohom a ľuďmi. Túto myšlienku by sme našli – samozrejme – aj u iných spiritualít v rámci Cirkvi. Táto františkánska spiritualita dáva ale podobným predsavzatiám osobitný, oveľa hlbší význam. Keď hovoríme „prostredníctvom Ježiša Krista“, myslíme tým, že bez Ježiša Krista, teda bez jeho pomoci, neexistuje vôbec nejaký vzťah lásky medzi Otcom a Synom alebo medzi Bohom a človekom možný. Ježišova existencia, existencia Vteleného Slova bez hriechu, je podstatnou súčasťou františkánskej spirituality.

Pre Františka je Ježiš Kristus skôr Synom Otca, prostredníctvom neho boli všetky veci stvorené i obnovené. Boh ho poslal na svet, aby zachránil človeka i všetko stvorenie. František preto cíti, že ho to pobáda k tomu, aby žil svoju vieru naplno a hlásal radostnú zvesť všetkým ľuďom. Keď prijal Ježiša Krista ako učiteľa, ktorý je *cesta, pravda a život*, je pre Františka prirodzené a spontánne, že nasleduje Jeho šľapaje. Myšlienku nasledovať Ježiša berie ako podnet milosti počas neúnavného hľadania Božieho plánu. Toto charizmatiké vnuknutie podnecuje Františka, aby sa zriekol seba samého, zvolil si pokornú chudobu a tak sa čoraz viac pripodobnil Ježišovi Kristovi.

František nie je očarený Pánovou veľkosťou či mocou, ale chudobným, pokorným a ukrižovaným Pánom. Chce vždy slobodne a s radosťou nasledovať jeho šľapaje. Nasledovanie Krista ako odpoveď na jeho lásku, sa pre Františka stáva ozajstnou líniou, ktorá naznačuje cestu k úplnej slobode, najprv ako cestu oslobodenia od zla a neskôr sa prejavuje ako túžbu po zjednotení s Božou vôľou, teda na základe nasmerovania k dobru.

2.3. Eucharistia, stredobod františkánskej spirituality

K ďalšej veľmi silnej stránke františkánskej spirituality istotne patrí sviatostný život, ktorým sa kontemplyje, realizuje živá prítomnosť Pána Ježiša. Najsvätejšia sviatosť Eucharistie ako najväčší dar Božej lásky predstavuje primárne miesto v rámci františkánskej spirituality. Eucharistia nám pomáha pochopiť, že náš Pán Ježiš Kristus nás neopustil, nenechal nás samých, ale na základe svojej živej, reálnej, substanciálnej prítomnosti jednak svojou ľudskou prirodzenosťou, jednak svojim svätým Božstvom zostal s nami až do konca sveta.

Keď kontemplyoval o Ježišovi v Eucharistii, osobitným spôsobom ho zasiahli dve skutočnosti: Ježišovo uponíženie, že sa znížil a zostal s nami pod spôsobom chleba a vína a *prikaz*, aby *sme sa nim živili*. Takéto sebazrieknutie a pozvanie vzbudzujú vo františkánskych srdciach hlbokú pokoru spojenú s živou túžbou darovať sa Ježišovi, aby sme žili len v Ňom a s Ňím¹⁰⁷.

František preto píše bratom, ktorí sa zišli na generálnej kapitule, nasledujúce slová:

¹⁰⁷ Por. M. BORTOLI: *Lineamenti di spiritualità francescana*, Vicenza 1976, s. 48.

„Veľmi naliehavo vás prosím, bratia, bozkávajúc vám nohy s láskou, akaj som vôbec schopný, aby ste všetku úctu a všetku česť, ktorej budete schopní, preukazovali Najsvätejšiemu Telu a Krvi nášho Pána Ježiša Krista, v ktorom nachádzate pokoj a zmierenie so všemohúcim Bohom všetko, čo je na nebi i na zemi“¹⁰⁸.

Sláviť Eucharistiu podľa svätého Františka znamená: oslavovať život, oslavovať lásku, ktorá sa pre nás stáva pokrmom nového života, života, ktorý nám daroval Boh a ktorá sa nanovo obnovuje obetovaním smrti a zmŕtvychvstania milovaného Syna Ježiša Krista. Preto františkánska spiritualita vidí vo sviatosti Eucharistie centrálny a základný stredobod svojho života s Bohom i bratmi.

2.4. Žiť s Cirkvou

Ďalšou témou, ktorú považujeme za základnú črtu františkánskej spirituality, je františkánsky cit či zmysel pre Cirkev. Aj to má svoje historický zázemie v živote svätého Františka. Každý krok Františkovo povolania, ktoré mu Pán vnukol, bol poznačený veľkou láskou k Cirkvi, už od chvíle stretnutia s Ukrižovaným v kostolíku San Damiano, kde začul Pánove slová: „*František, chod, oprav môj dom, ktorý sa rúca ako vidíš*“¹⁰⁹. Od toho momentu sa František dal do práce s hlbokou láskou a túžbou po Pánovi.

V mnohých ďalších situáciách František vyslovuje svoje hlboké city viery a lásky k Cirkvi. V *Legende troch druhov* nachádzame nádherné Františkove slová, keď hľadal odpoveď na svoje otázky a pochybnosti, a keď na to svojim bratom riekol: „*Podme teda k našej matke, svätej rímskej Cirkvi*“¹¹⁰. Vidíme, že pre Františka bola Cirkev ako matkou.

Cirkevný duch františkánskej spirituality založený na osobnom, Františkovom príklade, je význačný nielen kvôli záväzku striktnej poslušnosti a podriadenosti cirkevnej autorite, ale je charakteristický aj postojom lásky, empatie, túžby slúžiť Cirkvi, pomáhať pre

dobro všetkých duší pri pastoračnej činnosti Cirkvi. Je skôr založený na perspektíve viery, ktorá vidí v Cirkvi Božiu prítomnosť, teda nadprirodzenú skutočnosť Cirkvi.

Cirkev je spoločenstvom osôb, ktoré spája tá istá viera v Ježiša Krista a žijú spoločne vo viere ako bratia, aj napriek svojej odlišnosti. A tak sa dostávame k ďalšej téme františkánskej spirituality a tou je otázka bratstva.

2.5. Žiť bratstvo

Novou skutočnosťou, ktorú priniesol Ježiš Kristus tým, že hlásal radostnú zvesť všetkým národom a ktorú František objavil v evanjeliu bolo, že náš Boh je aj Otcom všetkých ľudí a všetci ľudia sú jeho deťmi. Františkovým záverom teda bola myšlienka: ak Boh je našim Otcom, Otcom nás všetkých, lebo sme stvorení na jeho obraz, aj my sme jeho deti – a navzájom medzi sebou bratia, sestry. Máme toho istého Otca a prostredníctvom Ježiša, nášho brata, sme členmi tej istej rodiny.

Boh nám zjavil tento aspekt rodiny práve prostredníctvom svojho jediného Syna. Bratstvo teda predstavuje rodinu, ktorej základy stoja na pravde viery, tá zasa žije z/v prítomnosti samotného Pána. Takúto rodinu vytvárajú všetci, čo sa cítia byť bratmi vo viere.

¹⁰⁸ *List rádu* 13-14; FF, 217.

¹⁰⁹ *2 Cel* 10; FF, 593.

¹¹⁰ *Legenda troch druhov* 46; FF, 1455.

Žiť v Cirkvi znamená žiť v bratstve, pretože všetci sme synovia toho istého Otca, sme členmi tej istej rodiny a ak sme synmi, sme zároveň aj bratmi. Ježišove slová: „*Vy všetci ste bratia*” (Mt 23, 8) si získali vo Františkovom srdci osobitné miesto. Keď videl, ako za ním prichádzajú mnohí, aby nasledovali túto novú cestu, napísal do svojho *Testamentu*: „A po tom, čo mi Pán daroval bratov, nik mi neukázal, čo mám robiť, ale sám Najvyšší mi zjavil, že mám žiť podľa formy svätého evanjelia”¹¹¹

Táto Františkova myšlienka bratstva ako miesta, kde sa prejavuje Božia prítomnosť, je základnou črtou františkánskej spirituality. Kristus je ozajstným stredobodom bratského života. Práve on k nám hovorí prostredníctvom bratov. Práve on nás spája v moci Ducha. On z nás všetkých vytvára jedno bratstvo.

3. Bratský život

3.1. Prežívať evanjelium v bratskom spoločenstve

Františkánske svetské povolanie je povolanie žiť evanjelium v bratstve a vo svete. Cieľom samotnej organizačnej štruktúry OFS, spoločenstva a spoločného majetku je dosiahnuť práve tento ideál, ktorý sa ukazuje v jeho prítomnosti, na jeho poslaní, teda na konkrétnom mieste.

Evanjeliové bratstvo má svoj základ v Kristovi, prvorodenom z mnohých bratov, ktorý vytvára zo všetkých ľudí ozajstné bratstvo. Takýto bratský život sa buduje vtedy, keď sami prijmeme kenózu Vtelenia a Veľkej noci, keď budeme nasledovať šľapaje Krista – služobníka. Lebo Syn človeka neprišiel, aby ho obsluhovali, ale aby slúžil a dal svoj život ako výkupné za mnohých“ (Mt 20, 28).

Od chvíle, keď Kristus položil svoj život za mnohých, má každá služba charakter zrieknutia sa seba samého, poníženia či utrpenia. Služba sa preto už dáva prirodzene do vzťahu so solidárnosťou v bolesti a nie do súvisu s odmenou či vďakou. Závazok bratského života a úcta (*doulia*) k tomuto bratstvu sa nutne prejavuje cez *obetavú a nezištnú službu (doulia)*.

Ide o dar, pretože bratovi máme slúžiť a nie si bratom poslúžiť. Je to *obetavá služba*, lebo pri nej niečo obetujeme a len takáto služba má cenu. Ide o *nezištnú službu*, pretože si nepýtame náhradu (podľa princípu *do ut des*¹¹²), nechceme k nej motivovať otrockým donútením, ale slobodnou láskou zo starostlivej lásky k iným bratom i celému bratstvu.

3.2. Bratstvo ako služba

Akú službu máme na mysli?

3.2.1. Slúžiť a „jedni druhým niest’ navzájom bremená“

Ide o prvú, základnú podobu bratskej *diakonie*. Brat totiž nie je nejaká vec, nad ktorou sa dá vládnuť. Je to „bremä“, ktoré treba niest’. A je bratom práve preto, že spočíva na

¹¹¹ Testament 16-17; FF, 116.

¹¹² Lat. príslovie, ktoré by sme mohli preložiť „oko za oko“ (pozn. prekl.).

ramenách ostatných bratov.

Bratské spoločenstvo spočíva vo vzájomnom „nesení“¹¹³ – tak sa ako nesením rozvinulo spoločenstvo medzi Bohom a ľuďmi. Boh niesol ľudí na Kristovom tele, pretože „(On) niesol naše choroby a našimi bôľmi sa sám obťažil (...)bol prebodnutý pre naše hriechy, strýzený pre naše nepravosti, na ňom je trest pre naše blaho a jeho ranami sme sa uzdravili“ (Iz 53, 4-5).

Bratské spoločenstvo predstavuje spoločenstvo kríža. Nastáva vtedy, keď cítime bremä toho druhého. A naopak: ak by sme necítili bratovo jarmo, nejstvovalo by medzi nami kresťanské spoločenstvo a dokonca by sme popierali zákon, ktorý nám dal Kristus.

3.2.2. Služba dobrým príkladom

Dobrý príklad vždy súvisí a závisí od *metanoie*. Tá pretvára nás samých, uzemňuje naše vlastné vášne a zlé náklonnosti. Bratský život sa nebuduje rozhovormi, nie je výsledkom bránenia bratstva. Buduje sa príkladom človeka pripraveného obetovať, človeka prekonávajúceho svoju neochotu konať skutky vyžadujúce si vlastné zrieknutie, námahu i trest. Človeka, ktorý sa nenechá znechutiť nesúhlasom priemerných ľudí, pre nich je „dobrý vzor“ skôr výčitkou.

Vo svetle týchto základných myšlienok azda skôr pochopíme, že pre niekoho, kto sa stáva súčasťou Františkánskeho svetského rádu, je bratstvo darom na základe profesie, že je darom, ktorý treba prežívať s osobitným úsilím, aby sa vzájomné vzťahy v spoločenstve stali „miestom“ vlastného posvätenia a svedectva o Božej láske, ktorá nám bola zjavená a darovaná v Kristovi. Preto bratstvo predstavuje nevyhnutné poslanie. Kajúci bratia a sestry s „profesiou“ ako poslovia pokoja a dobra, by mali žiť vo svete ako evanjeliový kvas, aby ľudia videli ich bratský život v duchu blahoslavenstiev a uvedomili si, že medzi nimi už prepuklo Božie kráľovstvo.

4. Svetskost’

4.1. Svetský rozmer františkánskej charizmy

Dokument *Christifideles Laici* potvrdzuje, že „miesto laikov v Cirkvi sa musí zásadne definovať z hľadiska tejto novosti kresťanstva a charakterizovať prostredníctvom svetského charakteru laikov...“¹¹⁴.

Všetci sme presvedčení, že František, považovaný dnes za človeka druhého tisícročia, a jeho spiritualita spoločenstva, bratstva, úcty, dialógu s cirkevnými a laickými kruhmi si získava osobitné miesto v Cirkvi a v spoločnosti. Je však pravda, že duchovné bohatstvo OFS nie je dostatočne známe. Regula a Generálne konštitúcie majú taký sklon, prisúdiť samotnému OFS najvýznamnejšie miesto v Cirkvi a v spoločnosti.

O svetskom charaktere OFS si viac povieme v III. kapitole, keď budeme hovoriť o poslaní. Postačí, ak na tomto mieste naznačíme, že povolanie a poslanie OFS sa veľmi odrazilo na povahe tohto Rádu a poslaní žiť evanjelium „vo svete“ podľa charizmy svätého Františka z Assisi. Na rozdiel od rádov, ktoré sa nazývajú „rehoľné“, OFS je svetským rádom

¹¹³ „znášani“ – pozn. prekl.

¹¹⁴ *Christifideles Laici* (= CL), 15.

a Cirkev prijíma jeho svetský charakter.

Svetský význam OFS chce naznačiť svoju príslušnosť k svetu a (spolu s Cirkvou) aj svoju zodpovednosť za svet, hlavne pri ohlasovaní evanjelia pre spásu všetkých ľudí. Toto povolanie a záväzok sa hlavne v Regule OFS obracia k niektorým nevyhnutným programovým črtám, ktoré boli vnuknuté františkánskej spiritualite a ktoré priamo ukazujú dokonalý súlad s koncilovým učením. Odpovedajú na očakávanie Cirkvi v diele obnovy a tá bola i zostáva pôvodným poslaním Františka i jeho nasledovníkov.

Regula OFS si v línii Františkovej skúsenosti, zaumienila, že bude viesť laických františkánov k tomu, aby si vytvorili plne pozitívny vzťah s Bohom práve vo svojom svetskom stave. Tak budú verne žiť vo svete a uskutočňovať svoje obrátenie, návrat k Bohu, stávať sa svätými. Preto v tomto zmysle Regula predstavuje pozitívne vnímanie sveta, ten vníma ako súmar ľudí, Božích detí, ktoré treba milovať ako tvory „ktoré sú všetky Božím obrazom“¹¹⁵, ako miesto, kde sa uskutočňuje Kristova spása prostredníctvom pôsobenia Ducha. Regula sa týmto spôsobom ponúka laickým františkánom, ako projekt či itinerárium, ktoré ich povedie k správnejmu vzťahu k Bohu, k ľuďom i celému stvoreniu.

Cestou evanjeliového pokánia majú františkánski laici zvíťaziť nad sebou, poraziť „ducha tela“, presnejšie „múdrost' tohto sveta“, ktorá je negatívnym prejavom sveta ľudí odporujúceho Bohu. A majú budovať v sebe i vo svete, kde bývajú „nové stvorenie“, ktoré bolo až doteraz prítomné v tajomstve skrytosti: musíme teda sami na sebe doplniť spásu, ktorú nám získal Kristus.

Regula ale nezabúda, že ľuďom neustále hľadajúcim Boha, prekáža zlo, oblieha ich a bráni každým spôsobom. Zlo však nie je a ani nemôže byť absolútnym „pánom“ tohto sveta. Kristus zvíťazil, ten Kristus, ktorý svojou smrťou na kríži zmieril Boha s hriešnymi ľuďmi, ustanovil medzi nimi spoločenstvo života a milosti a vytvoril základ pre univerzálne zmierenie medzi samotnými ľuďmi navzájom i všetkým stvorením.

Svetskí františkáni vidia v Regule evanjeliový plán, nevyhnutnú pomoc, aby sa stali reálnymi nástrojmi univerzálneho zmierenia zo strany Krista. Tento františkánsky plán nás otvára spolupráci na Božom diele vo vnútri sveta. Tento termín „vo vnútri“ je vrcholne dôležitý, pretože znamená, že svätosť, „dokonalosť lásky“, ktorú sú františkánski laici povolani uskutočňovať, „neprekračuje“ náš ľudský stav, č i už individuálny alebo sociálny. Neuskutočňuje sa „napriek tomu“, že žijú v rodinách, že pracujú, študujú, bojujú za spravodlivejšiu spoločnosť, za spravodlivosť, za mier a podobne. Ale – a toto je veľká pravda, ktorú pochopil aj svätý František – svätosť získavajú práve vďaka svojmu vernému a evanjeliómu životu vo všetkých situáciách, ktorý so sebou svetský stav prináša.

4.2. Od počiatku

Zdôrazňovanie „svetskosti“ ako záväzku, ktorý žijú vo svete a pre svet, prepája františkánskych laikov s dôležitými prvkami tradície. Stač í, ak si spomenieme na význam kajúceho rádu v prvých stáročiach, na okamih, keď pojal do svojho vnútra celý cirkevný život i komplexnú štruktúru občianskej spoločnosti. Tento spôsob prísneho života v duchu chudoby, ktorý sa rozšíril po bratstvách, viedol všetkých bratov k tomu, aby každý rok prispievali prebytkom zo svojho imania. Preto kajúce bratstvá začali zakladať nemocnice, sklady, potravinové depozitá, sklady so šatami pre chudobných či pútnikov a pod. Táto

¹¹⁵ Por. Cant. 4; FF, 263.

„služba lásky“ patrí medzi najznámejšie kapitoly dejín františkánskych kajúcnikov a ešte aj dnes o nich nachádzame stopy v mestských rukopisoch či v pôvode niektorých pomocných úradov, ktoré teraz jestvujú.

Františkánski laici museli zapôsobiť na ľudí aj kvôli zákazu nosiť zbrane a prisahať. Vďaka svojej povesti, že sú čestní, kvôli duchu oddanosti a nezištnosti, im boli často zo strany občianskej autority udeľované delikátne verejné funkcie. Jestvuje dokonca dokumentácia o bratoch poverených vedením nemocnice či iných pomocných aktivít, ktoré sa dotýkali administratívny, finančných alebo politických, dokonca aj diplomatických funkcií a že boli vymenovaní na verejné miesta alebo k zásobovacím službám...

V posledných časoch nesmieme zabudnúť, že aj pápež Lev XIII., ktorý napísal encykliku *Rerum Novarum* a dal vôbec prvý podnet k sociálnemu učeniu Cirkvi, chcel sám v Treťom ráde svätého Františka vidieť „bdelú podporu, ktorá by mi pomohla brániť cirkevné práva a uskutočniť sociálnu reformu“¹¹⁶.

5. Jednota

5.1. Organická jednota

Prvé slová, ktoré nám napadnú, keď povieme „jednota OFS“ sú slová Reguly, ktorá definuje OFS „ako organickú jednotu všetkých katolíckych bratstiev rozptýlených po celom svete“¹¹⁷ „Medzinárodné bratstvo (...) je identické s Františkánskym svetským rádom“¹¹⁸.

Hovoriť o jednote OFS znamená prechádzať cestou, ktorá často nie je ani tak ľahká, cestou od teórie k praxi. Momentálna skutočnosť OFS nám však ukazuje, čo je základom jednoty: je to Regula ako „výnimočný dar“¹¹⁹. Ducha Svätého, ktorá bola schválená potvrdená pápežom Pavlom VI.: Táto „znamená vo vašich rukách autentický poklad, v súlade s duchom II. vatikánskeho koncilu, ako to od vás dnešná Cirkev očakáva“¹²⁰. Generálne konštitúcie, ktoré „bez výnimky potvrdzujú jednotu členenia, štruktúr formačných a operačných línii“¹²¹, medzinárodné bratstvo (...) vedie a oživuje minister alebo prezident s Medzinárodnou radou (CIOFS), ktorá má sídlo v Ríme (Taliansko)“¹²².

Musíme sa ale všetci zmeniť, obrátiť, len tak môžeme dokonáť to, čo chýba na samotnom pláne jednoty Františkánskeho svetského rádu, ktorý sa vykazuje v jednotnej štruktúre OFS a kolegiálnosti duchovných asistentov na rôznych úrovniach: či už regionálnej, národnej alebo medzinárodnej. Musíme si ale uvedomiť, že práve Duch nás oživuje a že

¹¹⁶ Prevzaté z „Dizionario francescano“, voce „Ordine Francescano Secolare“.

¹¹⁷ Regula OFS, 2.

¹¹⁸ Konšt. 69, 1.

¹¹⁹ Lettera dei quattro Ministri generali della Famiglia francescana, in Regula, Costituzioni generali, Rituale dell'Ordine Francescano Secolare, Roma 2001, p. 9.

¹²⁰ JÁN PAVOL II.: Ai membri del Consiglio internazionale dell'OFS, in L'Osservatore Romano, 28. septembra 1982.

¹²¹ EMANUELA DE NUNZIO, Presentazione delle Costituzioni e le loro entrata in vigore, in Regola e Costituzioni generali dell'Ordine Francescano Secolare, Roma 1991, s. 49.

¹²² Konšt. 69,2.

jednota „spočívajúca v činnosti Ducha Svätého“¹²³; túto jednotu udržuje vzájomná láska prehlbená prostredníctvom formácie a garantovaná bratskou službou, ktorú napomáhajú bratia Prvého rádu a TOR a udržuje väčšie vedomie vlastnej zodpovednosti.

5.2. Na ceste

Dovtedajšie plány, v ktorých pápež Lev XIII. vyzýval svetských františkánov (teda terciárov), aby spojili svoje sily a mnohí z nich aj zacítili túto potrebu a snažili sa o organickú a trvalú koordináciu príslušného bratstva, sa dnes prejavuje „v jednote Františkánskeho svetského rádu“ ako „vlastnosti, ktorá je prítomná na praktickej i organizačnej úrovni“¹²⁴. V tomto momente pozostáva naša úloha v tom, aby sme v každom národe a regióne dovŕšili spomínanú jednotu Františkánskeho svetského rádu, o ktorej sa hovorí v zákonodarných textoch nášho rádu a ktorú potvrdila samotná právna subjektivita Cirkvi.

V tomto zmysle sme už prešli cestou obnovy, hlbšie si uvedomili povahu OFS, objavili františkánsku charizmu, našli miesto, ktoré zaujíma evanjelium v živote bratstva, prijali svetskosť, autonómiu či vlastnú samosprávu.

Všetky národy majú svoju národnú radu a ministra, duchovnú asistenciu fungujúcu na princípe kolegiality ako znak jednoty. Ide teda samo osebe o zrelý plod, ku ktorému musíme sami prispieť, aby bol efektívnejší. Hlavne svetskí františkáni musia sami vedieť, ako by mohli odvážne a jednoducho prejsť od Reguly, Konštitúcií, od Rady či Ministra/predsedy (...) k praktickému každodennému životu, v ktorom by sami pocítovali i uskutočňovali vzájomnú jednotu.

5.3 Podporovať charizmu jednoty

Medzi úlohy Prvého rádu a TOR patrí aj prijímanie týchto štrukturálnych zmien. Žiada sa od nás, aby sme stáli blízko pri laikoch, svetským františkánom, ktorí – ako hovorí II. vatikánsky koncil – sú v Cirkvi považovaní za plne zreých a nesú preto aj vlastnú zodpovednosť: „(Presbyteri) nech ďalej zverujú laikom úlohy v službách Cirkvi, ponechajúc im slobodné pole činnosti, ba nech ich príhodne povzbudzujú, aby sa aj sami od seba chopili iniciatívy“¹²⁵. A keď by sme parafrázovali text *Christifideles laici*, máme pomáhať svojim františkánskym svetským bratom, aby si vždy jasne uvedomovali nielen svoju „príslušnosť“ k Františkánskemu svetskému rádu, ale aj to, že spolu s bratmi Prvého rádu a TOR „vytvárajú“ svoj Rád na základe spoločnej charizmy. Sami sú Františkánskym svetským rádom, „preto musia oni - a to práve oni - nadobúdať stále hlbšie vedomie, že nielen patria k Cirkvi, ale že sú Cirkvou...“¹²⁶.

Keď uznáme, že laici sú starší a že zodpovedáme za ich *altius moderamen*, že zodpovedáme za ich duchovnú asistenciu, aj sami musíme prejsť od riadenia, ktoré ešte stále prevláda v našich bratstvách na rôznych úrovniach, k duchovnému sprevádzaniu a asistencii tým, že budeme animátormi jednoty, čo nie je ľahko uskutočniť aj po závažných úvahách. Aj to bude charakterizovať našu františkánsku zrelosť a minoritu. Preto sa mi zdá vhodné, aby sme v tomto okamihu zacítovali niektoré základné myšlienky z apoštolskej exhortácie *Vita Consecrata*: „Spoločenstvám zasväteného života Cirkiev zveruje osobitnú starostlivosť o

¹²³ Tertio Millennio Adveniente, 47.

¹²⁴ EMANUELA DE NUNZIO, Presentazione delle Costituzioni..., s. 49.

¹²⁵ Presbyterorum Ordinis, 9.

¹²⁶ Christifideles Laici 9.

rozvoj duchovnej komúnie najmä v ich vnútri, potom aj v cirkevnom spoločenstve a mimo neho...“¹²⁷. My františkáni sme povolani k tomu, aby sme boli „mierni, pokojamilovní, skromní, poddajní a pokorní“¹²⁸, aby sme podporovali mier, zmierenie a harmóniu vo všetkých situáciách a okolnostiach. Nemali by sme potom osobitným spôsobom byť takí aj vo vzťahu k svetským bratom a sestram, s ktorými nás spája ideál a františkánska spiritualita?

Len pozitívna odpoveď, len animácia a sprevádzanie nasmerované k jednote, o nás vypovie, že sme pochopili OFS a jeho „svetský charakter (...) vlastný a osobitný pre laikov“¹²⁹. A vo veľkej františkánskej rodine platí, že „predovšetkým laici špecifickým spôsobom aktualizujú a vykonávajú túto účasť, ktorá im je podľa učenia Koncilu osobitne vlastná. Označuje sa pojmom "svetský charakter“¹³⁰.

Dovoľme Duchu svätému, Duchu jednoty, nech nás preniká. Nechajme sa Ním uchvátiť, jeho ovocím je „láska, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrotá, vernosť, miernosť, zdržanlivosť“ (Gal 5, 22), On spôsobuje jednotu našej charizmy. Spomeňme si dva citáty z Listu konferencie františkánskej rodiny o jednote. Prvý z nich nesie názov: „Nová služba v Duchu“: „Nesmieme ale zabúdať, že prvým viditeľným znakom príchodu Ducha počas Turíc bolo zjednotenie širokého ľudu v jednej viere. On je Duchom jednoty, je všade tam, kde sa utvára alebo upevňuje jednota...“¹³¹. Medzi rôznymi návrhmi sa nachádzal aj jeden s názvom „Duch jednoty“, v ktorom sú všetci povzbudiví k jednote OFS: „...sme pozvaní prežívať tohto ducha jednoty hlavne vo svojom vnútri... Chceme na Vás aj naďalej náliehať, ako v liste z minulého roku a vyzývať vás všetkých k väčšiemu spoločenstvu a vnútornej spolupráci v rámci veľkej františkánskej rodiny... Nech sa v rámci troch františkánskych rodín (...) podporujú aj neformálne stretnutia, rozhovory, spoločné chvíle venované modlitbe či meditácii, konkrétne iniciatívy spoločenstva i bratstva“¹³².

5.4. Od počiatku

Keď by sme sa spätne pozreli na cestu, ktorú prešli svetskí františkáni, uvedomíme si, že niektoré kroky mali veľký význam a naznačujú prítomnosť Ducha svätého.

František z Assisi bol vo svojej dobe znakom obnovy a odvahy Ducha. Venoval svoj život pokániu, žil životom „neustáleho obrátenia“ a zároveň vstúpil do kajúceho hnutia. Okrem toho je František verný Pánovmu Duchu aj v Cirkvi a hlavne Cirkvi počas doby obrovskeho chaosu a mnohých hnutí, ktoré o sebe tvrdili, že ich vedie ten istý Duch, v ktorých však nevládol ani pokoj, ani jednota.

Musíme spomenúť aj záujem, ktorý František i jeho bratia prejavovali o kajúci rád. Ten bol dôvodom vzniku Tretieho rádu, dnes známeho ako Františkánsky svetský rád: „Muži im vravievali: 'Sme ženatí, nemôžeme opustiť rodiny. Poučte nás teda, akou cestou máme kráčať, aby sme boli spasení'. A tak vznikol rád, ktorý sa nazýval Kajúcim rádom a bol schválený Najvyšším Veľkňazom“¹³³. Získali teda „normu života“, načrtnutú už v prvom Liste veriacim. Neskôr rozvinutú aj v druhom vydaní s týmito piatimi prvkami:

¹²⁷ *Vita Consecrata*, (=VC) 51, Porovnaj aj tieto body 41, 45, 46, 47.

¹²⁸ *Regula* 3,11; FF, 85.

¹²⁹ *Lumen Gentium* 31.

¹³⁰ *Christifideles Laici* 15.

¹³¹ *List konferencie františkánskych rodín*, 9.

¹³² *List konferencie františkánskych rodín*, 13.

¹³³ *Peruď. anonym, 41*; FF, 1535 *Porov.* 1Cel, 37; FF, 384; LM, 4,6; FF, 1073; TC, 60; FF, 1472.

- láska k Bohu;
- láska k blížnemu;
- odpor ducha voči telu či hriechnym náklonnostiam zlého;
- slávenie sviatostí, hlavne sviatosti zmierenia a eucharistie;
- konať vždy tak, ako si to vyžaduje život obrátenia.

Najpodrobnejšie sa táto norma života po právnej stránke nachádza v *Memoriale propositi* z rokov 1221-1228, teda v diele sv. Františka a kardinála Hugolína. Prvých 39 článkov bližšie opisuje život odriekania, chudobu v obliekaní, pôst, frekvenciu prijímania sviatostí či skutky milosrdenstva. *Memoriale* sa po čase konkrétne prejaví v troch veľkých regulách.

Regula Mikuláša IV. (brat Girolamo Masci z Ascoli Piceno, menší brat) len zdôrazňuje myšlienky z *Memoriale*. Bola prehlásená bulou *Supra Montem* (18. 08. 1289) a bola platná šesťsto rokov. S touto Regulou si priamo protirečili „obediencie“, ktorá sa utriasli až postupne ako následok rozdelenia konventuálov a observantov, ktoré schválil Lev X. v roku 1517, ale aj po oddelení kapucínov v roku 1525, mimo autonómiu Tretieho regulovaného rádu. Tretí svetský rád síce zostal jeden jediný, začal sa ale líšiť od bratstiev po stránke rehoľnej poslušnosti, ktorá mu zabezpečovala duchovnú asistenciu. Vytvorilo sa tak umelé členenie na štyri vetvy rehoľných františkánov. Jednota Františkánskeho svetského rádu tak bola znovu ustanovená, pretože terciári sú svetskí, nie bratia. OFS sa nestotožňuje so žiadnou z vetiev Prvého rádu či TOR, ani so žiadnymi momentálnym geografickým členením.

Lev XIII. vydáva novú *Regulu* svojou bulou s názvom *Misericors Dei Filius* (30. 05. 1883). Hoci štruktúra spomínaných „obediencií“ zostala, samotný Lev XIII. vnímal Tretí rád ako *jediný (ozajstný) Rád*, keď píše: „Keď hovorím o sociálnej reforme, myslíme hlavne na Tretí rád svätého Františka“. A na inom mieste hovorí: „Tretí rád svätého Františka určený k sociálnej aktivite, dokáže prinášať nádherné ovocie“¹³⁴. „Vzájomnú príslušnosť“ (interobediencialitu) nachádzame už v Konštitúciách 1957, bola prvým krokom k jednote OFS. Aj keď táto myšlienka pretrvávala od počiatku, bola zahmlená rozdelením Prvého rádu na rozličné vetvy.

24. júna 1978 vydáva Pavol VI. súčasnú *Regulu*, a to bulou *Seraphicus Patriarcha*. Jej Prológ bol nahradený Listom všetkým veriacim (jeho prvou redakciou) a priznáva hodnotu a základ týmto slovom: „zachovávať evanjelium“¹³⁵, hľadať „živú a aktívnu osobu Krista“¹³⁶ (...),ale aj zmysel „pokánia“, „obrátania“¹³⁷, správny vzťah k pozemským veciam a svedectvo o budúcnosti¹³⁸...

Kým reguly počas týchto dlhých sedem a pol storočí predstavujú základný sen o „jednote“ OFS, pre súčasnosť bola Regula Pavla VI. rozhodujúcim podnetom k tejto jednote, pretože sa hovorí o Regule, o Generálnych konštitúciách, o jedinej Medzinárodnej rade, o generálnom ministrovi o jedinej štruktúre. Štruktúra sa snažila obísť „obediencie“ a poukázať na momentálne rozdelenie Prvého rádu. V Generálnych konštitúciách sa o interobediencií nič nehovorí, pretože OFS je jediným jednotným Rádom, ktorý „sa riadi univerzálnym právom

¹³⁴ Rôzni autori: *Dizionario Francescano*, col. 1299-1300.

¹³⁵ *Regula OFS* 4.

¹³⁶ *Regula OFS* 5.

¹³⁷ Por. *Regula OFS* 7.

¹³⁸ Por. *Regula OFS*.

Cirkvi a svojím partikulárnym právom: Regulou, Konštitúciami, Rituálom a vlastným štatútom“¹³⁹.

5.5. Myšlienky z Reguly a Konštitúcií

Františkánsky svetský rád má svoju vlastnú subjektivitu: „č lení sa na bratstvá rozličných stupňov: miestne, oblastné, národné a medzinárodné bratstvá“¹⁴⁰. Každé z bratstiev na týchto úrovniach má svoju „právnú subjektivitu v rámci Cirkvi“¹⁴¹ a je animované či vedené Radou a ministrom (prípadne predsedom). Funkcie na týchto miestach volia profesii v súlade s Konštitúciami¹⁴². Autonómia, teda priama zodpovednosť za vlastnú samosprávu (G. Paludet OFM) je v prípade OFS neodškriepiteľná, pretože jadrom spirituality OFS je „žiť evanjelium v bratstve“¹⁴³.

Generálne konštitúcie nám naznačujú, že OFS tvorí v rámci Cirkvi verejné združenie Porov. c. 116 §1., ktorá sa člení na bratstvá rôznych úrovni (miestne, regionálne, národné a medzinárodné). Každé z týchto bratstiev jednotlivo má svoju právnú subjektivitu v rámci Cirkvi¹⁴⁴. Bratské kapituly na rôznych úrovniach majú tiež legislatívnu, rozhodovaciu a volebnú moc¹⁴⁵.

Medzi jednotlivými bratstvami OFS a samotnými bratmi prirodzene pretrvávajú určité citové, rodinné puto, puto uznania na základe *altius moderamen* a duchovnej asistencie. Usilujú sa „žiť vzájomné a živé spoločenstvo“ so všetkými členmi františkánskej rodiny¹⁴⁶. Geografické členenie bratov by ale nemalo ovplyvňovať miestnu štruktúru Františkánskeho svetského rádu, pretože „regionálne bratstvo je organická jednota všetkých miestnych bratstiev, ktoré účinkujú na jednom teritóriu alebo sa môžu zlúčiť do prirodzenej jednoty či už z dôvodov geografických alebo aj z dôvodov spoločných problémov a pastorácií. Regionálne bratstvo zabezpečuje spojenie medzi miestnymi bratstvami a národným bratstvom, rešpektujú jednotu OFS i kolegiálnu spolupatričnosť rôznych františkánskych vetiev, ktoré sa prípadne starajú o duchovnú asistenciu v regióne“¹⁴⁷.

Táto myšlienka sa ale opakuje, aj keď sa hovorí o národnom bratstve, čo nemá nič spoločné s provinciami bratov: „Národné bratstvo je organická jednota miestnych bratstiev, ktoré existujú na území štátov alebo národných útvarov a sú pospájané a koordinované prostredníctvom regionálnych bratstiev, ak tam nejaké sú“¹⁴⁸.

Čo sa týka medzinárodného bratstva, „je identické s Františkánskym svetským rádom. V rámci Cirkvi má vlastnú právnú subjektivitu“¹⁴⁹.

Keď by sme chceli poukázať na základné črty nových Konštitúcií OFS, museli by sme

¹³⁹ *Konšt.* 4,1.

¹⁴⁰ *Regula OFS*, 20.

¹⁴¹ *Konšt.* 1.5.

¹⁴² Por. *Tamtiež.* c. 309.

¹⁴³ Por. c. 215: Veriaci majú právo zakladať a slobodne riadiť združenia, ktoré boli ustanovené s charitatívnym či pietnym cieľom alebo za účelom podpory a šírenia kresťanského povolania vo svete.

¹⁴⁴ Por. *Konšt.* 1.5.

¹⁴⁵ Por. *Tamtiež.* 64, 68 e 70.3.

¹⁴⁶ *Konšt.* 98,1.

¹⁴⁷ *Konšt.* 61,1.

¹⁴⁸ *Konšt.* 65,1.

¹⁴⁹ *Konšt.* 69,1.

rozlišovať tri základné aspekty: svetskost', jednotu OFS a jeho autonómiu¹⁵⁰. V Konštitúciách sú jednotlivé funkcie bratstva presne vytyčené (sú výlučne vyhradené príslušným svetským františkánom) a odlišené od duchovnej a pastoračnej asistencie, ktorá bola zverená rehoľníkom Prvého rádu a TOR. Týmto odlišením sa natrvalo potvrdzuje príslušnosť všetkých svetských františkánov k jednej františkánskej rodine, ale potvrdzuje sa aj „živé a vzájomné spoločenstvo“ vytvárajúce medzi nimi spoločenstvo duchovných dobier, jednotné úmysly, vzájomnú pomoc pri dnešnom sprítomňovaní svätého Františka a jeho ideálu v živote každého jedného z nás i v cirkevnom poslaní¹⁵¹.

5. 6. Pohľad uprený do budúcnosti

Samotná právna jednota medzi Medzinárodnou radou a národnými či miestnymi radami, je znakom rastu v oblasti humánnych, evanjeliových i františkánskych ideálov. Je to ale výhoda pre všetkých – či už svetských alebo bratov – pre spoločenstvo a Cirkev, pretože bratia sú spojitými nádobami, kde vzájomne komunikujú a dopĺňajú vlastné dary. Brat Jaime Zudaire to hovorí takto: „spoločný prejav (= comune unione = unita – teda communita) čiže organický prejav znamená dušu i telo. Duša predstavuje určitý zmysel pre bratstvo, spoločný ideál, je to vôľa vzájomne si chcieť poslúžiť i pomôcť, uskutočňovať spoločné dielo a tak podporiť spoločné dobro. Telo: znamená organizáciu, právne normy, ktoré sú vtelením, znakom i nástrojom povolania, ktoré žijeme v miestnom i univerzálnom bratstve“¹⁵².

Možno by bolo vhodné zacitovať Františkove slová, pripomínajúce prítomnosť Ducha svätého, ktorý oživuje bratstvo a vedie ho k jednote: „Stále si prial (...), aby medzi jeho synmi prevládalo puto svornosti, aby žili svorne v lone jednej matky, pretože ich povolal ten istý Duch a zrodil ten istý Otec“¹⁵³.

Jednotné vedenie OFS a jednota celej rodiny na základe rovnakej charizmy sú dva prejavy jedného puta, ktoré nás spája a ktoré nám pomáha dosiahnuť vzájomné prenikanie oboch: tak rehoľných bratov ako aj svetských františkánov animovaných aj jedným Duchom. „Františkánski rehoľníci a svetskí františkáni chcú sice každý odlišným spôsobom, ale vo vzájomnom živom spoločenstve, sprítomňovať charizmu spoločného serafinského otca v Cirkvi i spoločenstve“¹⁵⁴.

Svetskí františkáni dosahujú túto jednotu svojím štúdiom, láskou a praktizovaním Reguly, ako to od nich žiadal aj Ján Pavol II. slovami: „Študujte, milujte, uskutočňujte Regulu Františkánskeho svetského rádu, ktorú vám schválil môj predchodca Pavol VI. Je to autentický poklad vo vašich rukách, ktorý sa úplne zhoduje s duchom II. vatikánskeho koncilu a odpovedá na otázky, ktoré od vás dnešná Cirkev očakáva (...) Cirkev vás potrebuje, aby duchovné hodnoty vo svete opäť našli svoj primát“¹⁵⁵.

Toto povzbudenie Jána Pavla II. platí rovnako aj pre rehoľníkov. Majú študovať Regulu a Konštitúcie OFS a milovať ich. Tak budú môcť pomôcť členom Františkánskeho svetského rádu, aby ich žili. Lebo len vtedy, keď ich poznáme, môžeme ich milovať a keď

¹⁵⁰ Porov. EMANUELA DE NUNZIO, *Presentazione delle Costituzioni*, s. 49.

¹⁵¹ *Tamtiež*, s. 49-50.

¹⁵² Jaime ZUDAIRE, *En seguimiento de Cristo con Francisco de Asís*, Consejo Nacional OFS, Madrid 1995, s. 56.

¹⁵³ *2 Cel.*, 191; *FF*, 777.

¹⁵⁴ *Štatút duchovnej a pastoračnej starostlivosti Františkánskeho svetského rádu*, 1.2.

¹⁵⁵ GIOVANNI PAOLO II, Ai membri del Consiglio internazionale dell'OFS, in *L'Osservatore Romano*, 28 settembre 1982.

ich budeme milovať, pomôžu nám žiť v jednote a v spoločenstve Prvého, Druhého a Tretieho regulovaného rádu, ktoré dokopy vytvárajú prevel'ku františkánsku rodinu.

6. Autonómia

6.1. Autonómia v rámci správy OFS

Pápež Ján Pavol II. vo svojej exhortácii *Tertio Millennio Adveniente* cituje II. vatikánsky koncil: „Vtelením sa Boží Syn spojil istým spôsobom s každým človekom. Pracoval ľudskými rukami, rozmýšľal ľudskou mysl'ou, konal ľudskou vôľou, miloval ľudským srdcom“¹⁵⁶. To znamená, že Ježiš Kristus konal autonómne v prospech človeka. Preto by sme mali akceptovať autonómiu, ktorú dostal každý zo svetských františkánov, ale aj celé bratstvo.

Podľa legislatívy *Reguly* a *Generálnych konštitúcií* je OFS autonómnym Rádóm, pretože je jediným Rádóm, kde si bratia volia svetských predstaviteľov a ktorý aj sami financujú členovia – profesii. *Regula* hovorí: „Na rôznych úrovniach každé bratstvo oživuje a vedie rada a minister (alebo prezident)“¹⁵⁷. „Rada miestneho bratstva sa skladá z týchto funkcionárov: minister, viceminister, tajomník, pokladník a jeden člen zodpovedný za formáciu bratstva.“¹⁵⁸

Kľúčom k jednote OFS je regionálne bratstvo. Generálne konštitúcie ho definujú týmito slovami: „Regionálne bratstvo je organická jednota všetkých miestnych bratstiev, ktoré účinkujú na jednom teritóriu alebo ktoré sa môžu zlúčiť do prirodzenej jednoty či už z dôvodov geografických alebo aj z dôvodov spoločných problémov a kvôli pastoračnej realite. Regionálne bratstvo zabezpečí uje spojenie medzi miestnymi bratstvami a národným bratstvom, rešpektujúc jednotu OFS i kolegiálnu spolupatričnosť rôznych františkánskych vetiev, ktoré sa prípadne starajú o duchovnú asistenciu v regióne“¹⁵⁹.

Regula navrhuje finančnú podporu zo strany Rádu a *Generálne konštitúcie* túto myšlienku len reprodukovajú: „Na uhradenie výdavkov potrebných pre život bratstva, pre bohoslužby, apoštolát a charitu majú všetci bratia a sestry prispievať podľa svojich možností. Miestne bratstvá majú prispievať i na výdavky Rady vyšších bratstiev“¹⁶⁰.

6.2. Autonómia v spojení s jednotou a svetskosťou

Autonómia spolu s jednotou a svetskosťou vytvárajú jednu a tú istú skutočnosť. OFS nemôže byť autonómny, ak nie je jednotný, rovnako nebude svetský, ak závisí od rehoľníkov a ak sa identifikuje s bratmi, ktorí vykonávajú duchovnú asistenciu¹⁶¹. OFS sa javí ako organická jednota všetkých katolíckych bratstiev rozptýlených po celom svete. Tie sú

¹⁵⁶ *Tertio Millennio Adveniente*, 4; Porov. *Gaudium et Spes*, 22.

¹⁵⁷ *Regula OFS*, 21.

¹⁵⁸ *Konšt.* 49.1.

¹⁵⁹ *Konšt.* 61.1.

¹⁶⁰ *Regula OFS*, 25, Porov. *Cost.*, 30.3.

¹⁶¹ *Správa predsedníctva CIOFS podaná na volebnej generálnej kapitule*, in *Ordine Francescano Secolare, VIII Capitolo generale, Roma, 7-14 luglio 1996, Atti*, Roma 1997, s. 65

navzájom prepojené a navzájom sa aj koordinujú¹⁶². Prepájať a koordinovať bratstvá nižšej úrovne má za úlohu Rada a minister bratstva na vyššej úrovni. Jednota nemôže existovať bez autonómie: autonómia a jednota sú dvoma stránkami tej istej mince.

Autonómia vyžaduje, aby mal OFS na všetkých úrovniach „zodpovedných svetských františkánov schopných naplno prijať úlohu animácie a vedenia bratstva, so všetkými bremenami, štúdiom, zodpovednosťou, pohotovosťou, ktoré toto všetko prináša...; vyžaduje si ďalej aj rôzne nezávislé štruktúry, s vlastným sídlom a vlastným financovaním, teda možnosť presadiť vlastný program a nežiadať pritom o pomoc ostatných, či už organizácie alebo súkromné osoby¹⁶³.

Počas príprav na revíziu Reguly OFS túžili po takejto autonómii jednak svetskí františkáni, ako aj generálni ministri Prvého rádu a TOR, ktorí boli presvedčení o tom, že autonómia by veľmi oživila OFS a dodala mu väčšieho, iniciatívnejšieho ducha¹⁶⁴. Takýto postoj sa neskôr zopakoval v „*Štatúte duchovnej a pastoračnej starostlivosti Františkánskeho svetského rádu*“, ktorý generálni ministri schválili v roku 2002.

6.3. Autonómia spoločenstva

Je veľmi dôležité, že Regula nezačína definíciou OFS, ale prezentáciou františkánskej rodiny. OFS prejavuje svoju autonómiu vo vzťahu k „vzájomnému a živému spoločenstvu“ s ostatnými členmi tejto rodiny. Táto skutočnosť sa plne zhoduje víziou Cirkvi ako misijného spoločenstva a s ekleziológiou¹⁶⁵ založenou na „doplňaní“. Cirkevné spoločenstvo neumožňuje komunitám, aby sa vo svojej spiritualite, štruktúre i činnosti uzatvárali, ako to bolo načrtnuté na Svetovom kongrese cirkevných hnutí (Rím, 27.-29. máj 1999). Vzájomnosť znamená určitý aspekt osobitného charakteru, spolupráca zasa autonómiu spolupracovníkov. Je teda zrejme, že ak máme uskutočniť zmenu, musíme mať k dispozícii rôzne dary, musíme ich prijať a chrániť. Zároveň si musíme uvedomovať svoju „charizmatickú identitu“. Charizmy ako dary Ducha sú výnimočné, prosté i skromné, sú to milosti, ktoré priamym alebo nepriamym spôsobom slúžia Cirkvi a budujú Cirkev k dobru všetkých ľudí a pre potreby sveta¹⁶⁶. OFS si preto musí uvedomovať vlastnú prirodzenosť, svoje úlohy i zodpovednosť pri poslaní františkánskej rodiny¹⁶⁷.

OFS ako súčasť františkánskej rodiny, vyzvaná žiť Františkovu charizmu so svetským rozmerom, si uchováva úzke vzťahy s Prvým rádom a TOR¹⁶⁸. Na základe františkánskych dejín a Konštitúcií týchto rádov je zrejme, že cítia povinnosť svojej duchovnej a pastoračnej starostlivosti o OFS, na základe spoločných dejín, charizmy, ale aj z vôle Cirkvi¹⁶⁹. Táto asistencia prebieha podľa Konštitúcií OFS a podľa štatútov, ktoré

pripravili bratstvá na rôznych úrovniach¹⁷⁰.

Podľa Generálnych konštitúcií OFS je „duchovný asistent oprávneným členom bratskej rady, ktorej je asistentom, s možnosťou voliť a spolupracuje s ňou na všetkých aktivitách“⁸¹. Duchovný asistent „nemá právo voliť v prípade ekonomických otázok“⁸². A Štatút duchovnej starostlivosti ešte dodáva: „Len v ekonomických záležitostiach a vo voľbách na všetkých úrovniach nemá hlas“¹⁷¹.

Duchovní asistenti by sa mali dostať do bratskej rady ako „duchovní asistenti“, v súlade s novou legislatívou a novým duchom spolupráce s laikmi a „majú byť uprednostnení vo veciach riadenia, koordinácie a animácie bratstva“¹⁷².

Uznanie tejto zodpovednosti svetských františkánov by sa nemalo zmeniť na pasívny postoj, skrátka „nechať všetko tak“, ale musí ísť o aktívny postoj: postoj podpory a spolupráce, aby svetskí františkáni uskutočňovali svoje povolanie i poslanie¹⁷³.

6.4. Od počiatkov

Tak ako jednota vyznačuje počiatkové roky OFS, podobne aj autonómia OFS, schválená poslednou legislatívou poukazuje na návrat k počiatkom¹⁷⁴. Františkova postava, život a kázanie jeho bratov, forma života, ktorú ponúka kajúcnikom, priťahuje mnohých do kajúceho rádu, ktorému asistujú menší bratia¹⁷⁵. Práve *Memoriale propositi* (1221) pomáha uskutočňovať evanjeliový život v bratstve, základný bod života kajúcnikov. Každé z bratstiev má svoju vlastnú správu, ktorá je zverená bratom a sestram, a tí sú zvolení samotným bratstvom. Rada si môže upravovať články z *Memoriale*, ak predtým o tom upovedomila bratstvo. Keď vyprší rok, ministri nech si spolu s bratskou radou zvolia ďalších dvoch ministrov a spoločného ekonóma, ktorí by sa zaujímali o potreby bratov a sestier i iných chudobných a zároveň nech si zvolia aj nunciu, ktorí by im oznamovali (ministrom), čo sa hovorí a čo sa koná v bratstve¹⁷⁶.

V období medzi *Memoriale* a Regulou Mikuláša IV. (1289) pretrvávali veľmi úzke vzťahy s menšími bratmi a kajúcnim rádom. Napríklad počas vládnutia generálneho ministra Jána Parentiho (1227-1232), ale - ako sa zdá - aj počas generála br. Eliáša (1232-1239) sa postavili proti tejto zodpovednosti. Počas generálneho ministra Jána z Pamy (1247-1257) Innocent IV. nariadil provinciálnym ministrom v Taliansku a na Sicílii, aby vizitovali kajúcich bratov, aj keď sa rok na to sa kajúcnici z Lombardie dostali pod jurisdikciu biskupov a v roku 1251 dokonca aj pod florentských. Svätý Bonaventúra (1257-1274) bol proti takémuto prepájaniu s Tretím rádom¹⁷⁷. Až v roku 1284 nastal návrat k dobrým vzťahom medzi menšími bratmi a kajúcnim rádom. V tomto roku je apoštolským vizitátorom kajúcich

¹⁶² Por. *Regula OFS*, 2.20.

¹⁶³ Por. *Správa predsedníctva CIOFS podaná na volebnej generálnej kapitule...*, s. 64-65.

¹⁶⁴ Prednáška na tému *Vízia ohľadom OFS (o autonómii, jednote, svetskosti)*, ktorú predniesla Emanuela De Nunzio na seminároch určených pre národných asistentov vo Frascati (pre slovanské krajiny 27. februára a pre africké krajiny 26. júna). Používame pritom poznámky, ktoré sme si robili počas tejto prednášky.

¹⁶⁵ Náuka o Cirkvi – dogmatická teológia (pozn. prekl.).

¹⁶⁶ Por. *Katechizmus katolíckej Cirkvi*, 799.

¹⁶⁷ Por. *I terzi ordini secolari oggi*, a cura degli Assistenti generali dei Terzi Ordini Secolari (Roma 1978), in *La voce del Padre*, febbraio 1979.

¹⁶⁸ Por. *Konšt.* 85.1.

¹⁶⁹ Por. *Konšt.* 85, pozri poznámku.

¹⁷⁰ Por. *Konšt.* 90.

¹⁷¹ *Štatút duchovnej a pastoračnej starostlivosti o OFS* 12.3.

¹⁷² *Štatút duchovnej a pastoračnej starostlivosti o OFS* 13.2.

¹⁷³ Por. *Lettera dei Quattro Ministri generali francescani sulla Vocazione e missione dei fedeli laici francescani nella Chiesa e nel mondo* (Roma, 18 agosto 1989) n. 49 c.

¹⁷⁴ Por. *Lettera dei Quattro Ministri generali della Famiglia francescana* (4 ottobre 1978), nell'occasione della consegna della *Regola*.

¹⁷⁵ Porov. A. POMPEI, *Il movimento penitenziale nei secoli XII-XII*, in *Atti del Convegno di Studi Francescani*, Assisi 1972, s. 20-21.

¹⁷⁶ Por. *Memoriale propositi*, 38.

¹⁷⁷ Por. SAN BONAVENTURA, *Determinationes questionum circa Regulam fratrum minorum*, p. II, q. 16, in *Opera omnia*, s. 368n.

bratov a sestier br. Caro z Florencie, ktorý im aj vydal Regulu.

Mikuláš IV. svojou bulou *Supra montem* (1289) schválil Regulu, ktorú zložil br. Caro a ponecháva v nej všetky aspekty z *Memoriale*, aj keď zaviedol pojmy ako „vizitátor“ a „inštruktor“. Mikuláš IV. chcel presadiť, aby všetci vizitátori a inštruktori kajúcnikov boli menší bratia: „Pretože táto forma života bola ustanovená blaženým otcom Františkom, nariaďujeme, aby vizitátori a inštruktori boli z Rádu menších bratov a kustódi a gvardiáni z nich pred voľbou vybrali súcich, čo sa od nich aj žiada“¹⁷⁸. Primárnou úlohou vizitátora je bdiť nad pravovernosťou a zachovávaním Reguly.

Laickému bratstvu sa ponecháva istý priestor pre autonómiu, ako to vidno na talianskej kapitule, ktorá sa slávila v Bologni v roku 1289 a na iných regionálnych kapitulách, napríklad v Marsciano, v Bologni a v Umbrii¹⁷⁹. Bulou *Romani Pontificis Providentia* (1471), ktorú vydal Sixtus IV. padá akákoľvek snaha kajúcnikov o autonómiu a začína sa obdobie „závislosti“ od rehoľníkov, ktoré potrvá až po Regulu pápeža Pavla VI. z roku 1978.¹⁸⁰

V Regule Leva XIII. (1883) sa hovorí: „Rôzne funkcie sa udeľujú počas bratských stretnutí. Tieto úrady preto majú mať mandát na tri roky...“¹⁸¹. Zároveň sa ale zdôrazňuje: „Vizitátori nech sú zvolení spomedzi rehoľníkov Prvého alebo Tretieho regulovaného rádu... Funkcia vizitátora sa zakazuje udeľovať laikom“ a na inom mieste: „Vizitátor nech starostlivo skúma, či sa Regula aj zachováva. Z tohto dôvodu nech aspoň raz v roku, prípadne častejšie, ak je to potrebné, oficiálne navštívi tieto združenia a zvolá ku generálnemu zhromaždeniu ministrov i spolubratov“¹⁸².

V Konštitúciách z roku 1957 nemá Tretí rád autonómiu, teda nemá priamu zodpovednosť za bratstvo. Píše sa v nich: „Vláda Tretieho rádu, podľa svojej osobitej prirodzenosti, sa rozlišuje na „vládu vonkajšiu“, ktorá prislúcha Cirkvi a štyrom františkánskym rodinám, a na „vládu vnútornú“, a tá sa v súlade s právom vyžaduje od samotných terciárov“¹⁸³. Predstavených týchto štyroch františkánskych rodín riadne spravuje Tretí rád v zastúpení generálnych, národných, provinciálnych, oblastných či miestnych predstavených¹⁸⁴. Miestny predstavený alebo moderátor (...) musí mať tieto vlastnosti: kompetenciu, horlivosť, milosrdenstvo, rozvážnosť a oddanosť pastorácii. Terciári sú zaviazaní ho poslúchať a uctievať v súlade s duchom serafínskeho Otca¹⁸⁵. Celá vláda v bratstve Tretieho rádu prislúcha diskretóriu, ako keby šlo určitý morálny subjekt a toto diskretórium sa skladá z ministra a diskretných členov, ktorí dokopy vytvárajú radu direktória¹⁸⁶. Aspoň raz v mesiaci (...) nech sa teda koná stretnutie spomínaného diskretória za predsedníctva direktora¹⁸⁷. Závery, ktoré sa prijímajú na týchto stretnutiach, ak nie je prítomný samotný predstavený, mu musia byť dodatočne predložené na schválenie. Voľby však nemôžu prebiehať v neprítomnosti samotného direktora alebo vizitátora¹⁸⁸.

¹⁷⁸ Regula Mikuláša IV.

¹⁷⁹ Por. MEERSSEMÁN, G. G.: *Dossier de l'Ordre de la Pénitence*, s. 160-178.

¹⁸⁰ M. Bigi „L'universale salute“, s. 111

¹⁸¹ *Regula Leva XIII.*, 3.1.

¹⁸² *Tamtiež* 2,2.

¹⁸³ *Konštitúcie z roku 1957*, 94.

¹⁸⁴ Por. *Konštitúcie z roku 1957*, 105.

¹⁸⁵ Por. *Konštitúcie z roku 1957*, 111.

¹⁸⁶ Por. *Konštitúcie z roku 1957*, 120.

¹⁸⁷ Por. *Konštitúcie z roku 1957*, 130.

¹⁸⁸ Por. *Konštitúcie z roku 1957*, 131.

Tieto citácie z Konštitúcie z roku 1957 nám ukazujú, aká veľká zmena nastala po obnovení Reguly a po Konštitúciách z roku 1990 (ktoré boli upravené v roku 2000). Podľa nich má byť bratstvo vedené Radou a Ministrom, kým duchovný a pastoračný asistent je členom tejto rady.

6.5. Postup pri uskutočňovaní vlastnej autonómie

Zákon otvorene a bez výnimky ustanovuje autonómiu Františkánskeho svetského rádu. Avšak OFS nebude v skutočnosti autonómny až dovtedy, kým nebude zjednotený ako jeden jediný Rád v každom miestnom a národnom bratstve, kým jednotlivé rady na rôznych úrovniach nie sú schopné vládnúť nad príslušnými bratstvami a kým nie sú finančne sebestačné.

Tieto podmienky si vyžadujú: zrušenie okolností vyplývajúcich z jurisdikcie Františkánskeho svetského rádu, ktoré zaviedol bratský rád počas dejín, nezávislosť od nich vo vnútri bratstiev a napokon finančnú nezávislosť.

Pri uskutočňovaní tejto vlastnej, toľko vytúženej autonómie¹⁸⁹ sa stretávame s mnohými problémami. Sú také bratstvá, ktoré si plne uvedomujú svoju vlastnú autonómiu. Stále však dochádza k protikladným situáciám, kedy niektoré bratstvá zostávajú istým spôsobom závislé od rehoľníkov, respektíve od duchovnej asistencie. Podobnú nezávislosť si svetskí františkáni často (len) priali, pretože neboli pripravení vziať na seba toľkú zodpovednosť. V podobných prípadoch vyzerajú bratstvá menej významné hlavne v cirkevnej a sociálnej sfére.

Vo všeobecnosti je zjavné, že svetskí františkáni potrebujú formáciu k autonómii. Túto tému by sme mali osobitným spôsobom spracovať pri počiatkovej formácii a počas prvých rokov po profesii, ale aj počas programu permanentnej formácie. Často môže byť pre túto formáciu nevyhnutná aj pomoc asistentov. Znakom autonómie je pohotovosť v zodpovednosti v bratskej rade.

Ďalším problémom je vzťah medzi samosprávou OFS a úlohou duchovného a pastoračného asistenta v bratstve či v Rade. Spiritualita OFS nie je spiritualitou reakcie, žeby sa snažila napodobňovať spiritualitu rehoľníkov. Nie je možné si medzi jednotlivými rádmi pomáhať, ak sa OFS považuje len za pomocnú ruku rehoľníkom pri ich poslaní a živote, nie je možné komunikovať, ak rehoľníci svojou asistenciou zamýšľajú OFS osídľovať tým, že mu predkladajú vlastnú víziu františkánskej charizmy a františkánskych hodnôt. Musíme si oveľa hlbšie uvedomiť teoretické i praktické myslenie v dôležitých znakoch františkánskej svetskej spirituality dnešnej doby. Z tohto dôvodu by asistent mal ponúknuť svoju pomoc, ktorá je často nevyhnutná, ale musí byť pozorný a akceptovať právomoc Rady a ministra dotyčného bratstva.

Myšlienky, ktoré sme si spomenuli v súvislosti s autonómiou, platia aj pre františkánsku mládež. Model „*Národného štatútu GiFry*“ hovorí: „Miestne bratstvo animuje a vedie Rada, ktorá pozostáva z prezidenta, viceprezidenta a aspoň jedného radcu, ktorí sú volení (...) miestnym zhromaždením (...) Členmi Rady sú navyše zástupca OFS, animátor, prípadne duchovný asistent“¹⁹⁰. Nielen animátori a asistenti, ale aj svetskí františkáni sú

¹⁸⁹ Prevzaté z prednášky Emanuely De Nunzio.

¹⁹⁰ *Modello degli Statuti nazionali della GiFra*, 35.

aktívne zapojení do GiFry a musia byť preto vnímaví, aby sa z Rady nestalo vedenie bratstva.

Dokumenty o GiFre niehovorí nič o možnostiach financovania GiFry. OFS ako zodpovedný orgán GiFry by jej mal pomáhať aj na ekonomickej úrovni. GiFra by sa ale aj napriek tomu mala usilovať o vytvorenie vlastných zdrojov, aby mohla dosiahnuť vyústeniu miery autonómie.

7. Formácia

7.1. Činitele zodpovedné za formáciu

Konštitúcie spomínajú, že „bratia sú zodpovední za vlastnú formáciu, aby rozvíjali povolanie, ktoré dostali od Pána, čo najdokonalejším spôsobom“¹⁹¹. K zodpovednosti za formáciu ale navyše pridávajú: „Pamätliví toho, že Duch Svätý je hlavným činiteľom formácie a vždy pripravený s ním spolupracovať, zodpovední za formáciu sú: sám kandidát, celé bratstvo, minister s radou, magister formácie a asistent, ako duchovný vodca a svedok pravej františkánskej charizmy“¹⁹².

7.2. Činitele

7.2.1. Duch Svätý

„Okrem toho ten istý Duch Svätý posväcuje, vedie a čnosťami ozdobuje ľud Boží - nielen prostredníctvom sviatosti a služieb. Ale aj tým, že rozdeľuje medzi veriacimi všetkými stavov zvláštne milosti „udeľujúc tieto dary každému tak, ako chce“ (1 Kor 12,11). Pomocou milosti z nich robí ochotné a schopné nástroje, aby sa podujali na rozličné diela a úlohy, užitočné k obnove a ďalšiemu vzrastu Cirkvi, ako je napísané: „Každý však dostáva prejavy Ducha na všeobecný úžitok“ (1 Kor 12,7)“¹⁹³.

Duch Svätý je prameňom povolania, primárnym činiteľom formácie a dušou bratského života¹⁹⁴.

Práve on:

- dáva vzrast novému životu, ktorý nám umožňuje účasť na božskej prirodzenosti a dosvedčuje, že sme Božími synmi (porov. Jn 3, 5-8; 2 Pt 1, 4; Rim 8, 14-16);
- zjavuje a darúva základnú formu povolania, teda povolania k svätosti (porov. Ef 1, 4-5) a stáva sa princípom a zdrojom, na základe ktorého sa dá uskutočniť naše povolanie, keď sa pripodobníme Kristovi, keď sa staneme účastní na jeho synovskom živote: na láske k Otcovi i bratom (porov. Gal 4, 6; 5, 25);
- vyučuje nás tomu, čo je pri nasledovaní Krista nevyhnutné (porov. Jn 14, 26; 16, 13-14);
- utužuje vnútorného človeka, keď mu dáva pochopiť veľkosť Kristovho tajomstva a tajomstva jeho lásky, ktorá prevyšuje každé poznanie (porov. Ef 3, 16-19);
- obohacuje nás o dary a osobitné milosti, ktoré nám dávajú silu prijať úlohy a služby k

¹⁹¹ Konšt., 37.3.

¹⁹² Tamtiež, 37.2.

¹⁹³ Lumen Gentium 12.

¹⁹⁴ Por. Konšt. 11; 37.2.

- všeobecnému blahu (porov. 1 Kor 12, 4-11);
- dáva silu k tomu, aby sme svedčili o Kristovi, učí nás, ako sa máme správať a čo máme povedať pri tej ktorej príležitosti (porov. Sk 1, 8; 8, 14-17; Lk 12, 11-12);
- utešuje, radí, pomáha, podporuje nás v rôznych okolnostiach života; pomáha našej slabosti a prihovára sa za nás (porov. Jn 14, 16-17.26; Rim 8, 26-27).
- dáva sa nám počas Kristovho vzkriesenia (porov. Rim 8, 11).

Regula opisuje činnosť Ducha Svätého v kandidátovi ako činnosť:

- *prípravnú*: Duch Svätý si pripravuje „svoju vyvolenú rodinu“, ktorou je františkánske bratstvo a toto bratstvo si vzbudzuje v Cirkvi¹⁹⁵;
- *podnecujúcu*: „vedie nás“, aby sme doň vstúpili a nasledovali Ježiša Krista podľa príkladu svätého Františka¹⁹⁶;
- *osvecujúcu a posilňujúcu*: Duch nás uvádza do pravdy, teda do Kristovho tajomstva, do jeho Cirkvi, do liturgického diania, hlavne do Eucharistie¹⁹⁷, pretože ako píše svätý František: „Duch Pána prebýva vo svojich veriacich, on sám prijíma Najsvätejšie Pánovo Telo a Krv. No všetci, čo nemajú účasť na tom istom duchu a neveria, že prijímajú Pána, jedia a pijú si svoje vlastné odsúdenie“¹⁹⁸.

7.2.2. Svätý František

František bol počas svojho života plný Ducha Svätého, konal a hovoril na jeho podnet¹⁹⁹. Tvrdieval, že:

- jeho bratia sa zrodili – tak ako Ježiš – z jednej chudobnej matky, v sile Ducha Svätého, ktorý bol podľa neho generálom Rádu²⁰⁰;
- ak chceme nasledovať šľapaje Ježiša Krista, potrebujeme sa sami vnútorne očistiť, osvietiť a prijať oheň Ducha Svätého²⁰¹;
- novým človekom, teda človekom, ktorý hľadá na všetko Ježišovými očami a koná podľa evanjelia, je ten, kto má „Pánovho Ducha a jeho sväté pôsobenie“²⁰²;
- Duch nám dáva bez ľudskej múdrosti²⁰³ poznať duchovné veci, a spája dušu veriaceho s Ježišom Kristom - duša sa stáva jeho nevestou²⁰⁴.

7.2.3. Kandidát

Kandidát je predstaviteľom a stredobodom, subjektom i objektom formácie, ktorá sa ho priamo dotýka a angažuje ho na prvom mieste.

Výsledok formačnej činnosti závisí priamo od učenlivosti kandidáta, od toho, ako Duch Svätý naňho pôsobí i od aktívnej spolupráce kandidáta na činnosti bratstva a v jeho

¹⁹⁵ Por. Regula OFS, 1.

¹⁹⁶ Por. Regula OFS, 2.

¹⁹⁷ Por. Regula OFS, 5.

¹⁹⁸ Napomenutia 1, 13-14; FF, 143.

¹⁹⁹ Por. 2 Cel, 46,52. ;

²⁰⁰ Por. 2 Cel, 193; LM, 3,10.

²⁰¹ Por. List rádu, 63; FF, 233.

²⁰² Regula, 10,10; FF, 104.

²⁰³ Por. 2 Cel, 191; FF, 778.

²⁰⁴ Por. List veriacim, 1,8; FF, 178/2 (Prologo alla Regola).

prospech.

Keď si sám uvedomí „podnet“ Ducha Svätého, ktorý ho pozýva, aby sa usiloval dosiahnuť dokonalú lásku vo vlastnom stave, keď bude žiť evanjelium podľa príkladu svätého Františka, ktorý načrtol vo svojej Regule OFS²⁰⁵, sám nastúpi formačnú cestu. Tá mu urobí jasno vo vlastnom vnútri a pripraví ho, aby si zvolil svoje povolanie, ktoré potvrdí ešte jeho Prísľub evanjeliového života alebo Profesia ako znaky jeho „príslušnosti“ k OFS.

Takýto záväzok má za úlohu:

- zodpovedať sa Bohu, sebe samému i OFS a úprimne a seriózne analyzovať motívy, ktoré ho vedú k františkánskej skúsenosti, skúmať svoje vlastné schopnosti a dispozície, hodnotiť prípadné ťažkosti, či už subjektívne alebo objektívne kvôli záväzkom vyplývajúcim z tejto voľby;
- plne sa otvoriť pôsobeniu Ducha a pomoci predstavených, aby sme dokázali uchopiť hodnotu tejto „výzvy“, otvoriť sa františkánskej skúsenosti a významu, ktorý pre neho nadobúda, pochopili kritérium, podľa ktorého ju máme hodnotiť a zodpovednosť, s akou jej máme vyhovieť;
- učiť sa a využívať rozlišovanie, ktoré nastáva vo svetle a v duchu evanjelia a spolu s darom Ducha Svätého, ktorý je poznávacím princípom – ten mu dovoľí počúvať Božie výzvy v rôznych okolnostiach života - a ktorý je aj kritériom výkladu a výberu z dvoch možností, ktoré život môže prinášať so spleťou možností a ťažkostí, negatívnych prvkov i dôvodov pre nádej;
- vedieť rozlišovať, aby sa neizolovali od seba pozitívne faktory a neabsolutizovali, pretože tak si medzi sebou budú protirečiť a vzájomne sa vylučovať, vedieť nájsť aj v negatívnych veciach určitú hodnotu, ktorú by sa mal snažiť priviesť k plnej pravde;
- pestovať potrebné ľudské kvality k budovaniu vyváženej osobnosti smerujúcej k ľudskej i kresťanskej zrelosti, malo by pritom ísť o hlboko harmonickú osobnosť s hlbokým uvedomením si pravdy, svojej schopnosti darovať sa, plne vedomý si svojej zodpovednosti v občianskej i cirkevnej sfére, svojho svedectva viery v každom okamihu života: či už rodinnom, profesionálnom, sociálnom či politickom.

Tieto body od nás vyžadujú: otvorenosť voči láske skrze pravdu, loajlnosť, úctu voči ostatným, vernosť vlastným slovám, ďalej sa od nás vyžaduje súhlas, rovnováha medzi myslením a správaním, schopnosť vytvárať si vzťahy k ostatným, zvlášť dôležitá vlastnosť pre toho, kto chce žiť vo františkánskom bratstve.

7.3. Zodpovední predstavení

Zodpovední predstavení by mali byť tieto vlastnosti:

- podporovať ostatných a pritom nevládnuť;
- určovať podmienky, aby povolaný kandidát mohol nájsť „svoju“ vlastnú formu;
- vykonávať operatívnu úlohu a pozorovať.

7.3.1. Bratstvo

Bratstvo je svojím spôsobom života silne spoločenské, hlboko cirkevné, dynamicky

²⁰⁵ Por. Regola OFS, 2.

misionárske a je „na to, aby podporovalo bratov na tejto ceste a to tým spôsobom, že ich prijíma, modlí sa za nich a dáva im príklad“²⁰⁶.

Kvôli tomuto cieľu sa bratstvo musí vystrojiť ako do školy, aby mohlo rozvíjať františkánske povolanie, zmysel pre Cirkev a oživovať apoštolských život svojich členov tak, aby svetskí františkáni ponúkali františkánstvu samých autentických bratov.

Pre podporu tohto štýlu života sa odporúča, aby sme sa zaujímali aj o prostredie, kde sa uskutočňujú bratské stretnutia.

7.3.2. Rada spolu s ministrom

Dušou a vedením bratstva je Rada, v ktorej prvým predstaveným je minister²⁰⁷. Jemu prislúchajú tieto úlohy²⁰⁸:

- stanovovať program v súlade so smernicami;
- podporovať magistra formácie a sledovať jeho prácu, aby sám mohol posúdiť výsledky a vedieť sa rozhodnúť, či prijať daného kandidáta do Rádu alebo k profesii;
- vytvárať programy stretnutí;
- snažiť sa o obnovu a rast všetkých členov.

7.3.4. Magister formácie

Magister formácie by mal byť²⁰⁹:

- pohotový a ochotný, schopný komunikovať s inými a malo by mu byť vlastné kultúrne dedičstvo a to by mal predávať kandidátom;
- mať povedomie svojho úradu, Božieho ducha, spôsobilosť i nasadenie celej osoby a vnútornú tenziu;
- má pamätať na charizmu zakladateľa, hlboké korene, na ktorých táto charizma spočíva a interpretovať ju vo svetle znamenia dnešných čias a nových cirkevných i sociálnych požiadaviek;
- uvedomovať si svoj „mandát“ zo strany bratstva;
- podporovať úplné začlenenie kandidátov do bratstva;
- zaujímať sa o osobné vzťahy s jednotlivými bratmi;
- pochopiť bratské skúsenosti a motivácie;
- vedieť si zvoliť spôsoby a čas na korekciu chybných postojov;
- udržať trvalé stavy s asistentom a s ostatnými príslušnými predstavenými.

A to všetko v úplnej oddanosti ako odpoveď na dôveru zo strany bratstva a silnú potrebu pomoci.

7.3.4. Duchovný asistent

Duchovný asistent je konkrétnym znamením spoločenstva a spoluzodpovednosti Prvého Rádu a Tretieho regulovaného rádu za OFS²¹⁰.

²⁰⁶ Konšt. 37.3.

²⁰⁷ Por. Konšt. 51.1.

²⁰⁸ Por. Konšt. 50.1.

²⁰⁹ Por. Konšt. 52.3.

²¹⁰ Por. Regula OFS, 26.

Bratstvu sa dáva do služby ako to robil aj svätý František, ale vedie ho aj ako magister *in persona Christi* a *in nomine Ecclesiae* (ako zástupca Krista a v mene Cirkvi)²¹¹:

- ako brat má ten istý ideál a podieľa sa na tej istej charizme a identickom Františkovom poslaní, aj keď odlišnou formou. Týmto spôsobom žije a umožňuje živé a vzájomné spoločenstvo medzi všetkými nasledovníkmi svätého Františka²¹²
- ako magister a vodca ukazuje Krista Spasiteľa a prostredníctvom svojej kňazskej služby vysiela do kandidátov Kristovu milosť, aby mohli vykonávať svoje všeobecné kňazstvo, ktoré je spoločné všetkým pokrsteným²¹³. Tým zároveň podporuje spoločenstvo s Cirkvou a chrániť bezúhonnosť viery a cirkevnú disciplínu²¹⁴.

²¹¹ Por. *Pdv*, 20.

²¹² Por. *Konšt.*, 89.3.

²¹³ Por. *PO*, 6; *Pdv*, 16,127.

²¹⁴ Por. *CIC*, 305; *Konšt.*, 85,2; *Štatút duchovnej a pastoračnej starostlivosti*, 2, 2-3.

III. KAPITOLA

AKTÍVNA PRÍTOMNOSŤ OFS V CIRKVI A V SPOLOČNOSTI

1. OFS v rámci Františkánskej rodiny

1.1 Františkánska trilógia

Regula Františkánskeho svetského rádu začína týmito silnými slovami: “Františkánska rodina, jedna z mnohých duchovných rodín, ktoré si Duch Svätý vzbudil v Cirkvi, zhromažďuje všetkých členov Božieho ľudu - laikov, rehoľníkov a kňazov, ktorí cítia, že sú povolani nasledovať Krista v šľapajach sv. Františka z Assisi. V živote a poslaní Cirkvi sa usilujú rôznymi cestami a spôsobmi sprítomniť charizmu svojho spoločného Serafinského Otca, ale vždy vo vzájomnom spoločenstve”²¹⁵.

Vo *Františkánskych prameňoch* stále nachádzame myšlienku, že František dal podnet k vzniku troch Rádov. Tomáš z Celano v roku 1229 tvrdí: “Pre jeho príklad, vďaka jeho Regule a učeniu sa Kristova Cirkev obnovuje vo svojich veriach, ľuďoch i ženách a víťazí trojitým vojskom vyvolených”²¹⁶. Julián zo Speyeru o niečo neskôr – v roku 1234 alebo 1235 – vidí v týchto troch kostoloch, ktoré obnovil František, určitý znak svätcovho reštauračného diela v Cirkvi, ktoré uskutočňoval prostredníctvom troch rádov. Zostáva len otázka “akým spôsobom” bol František pri založení týchto troch františkánskych rádov.

Tomáš z Celano o Františkovi tvrdí: “Práve on vlastne založil Rád menších bratov”²¹⁷ a “napísal aj pre nich Regulu”²¹⁸. O kostolíku San Damiano poznamenáva: “Toto bolo to blažené a posvätné miesto, kde na základe samotného Františka získal svoj radostný počiatok preslávaný rád “chudobných žien” a svätých panien, asi šesť rokov po jeho obrátení”²¹⁹. Dodáva, že túto Regulu prijali od pápeža Gregora IX., teda od ostijskeho biskupa²²⁰. O treťom ráde hovorí už všeobecnejšie: “všetkým dal regulu života a ukázal cestu spásy, každému podľa vlastného stavu”²²¹. Julián zo Speyeru vo vyššie citovanom texte tvrdí, že František zorganizoval, riadil a koordinoval tri Rády.

František sa pri tomto usmerňovaní troch rádov nechal viesť Pánovým duchom. Uvedomoval si, že každý z týchto troch rádov má svoju formu, akou sa zapája do diela obnovy Cirkvi, ktorú im Pán zveril. Z prameňov ale nevyplýva, že by František chcel Prvému rádu zveriť vedenie alebo nadradenosť voči Druhému alebo Tretiemu rádu. Skôr z nich vyplýva, že chcel všetkým trom Rádom, každému podľa vernosti svojmu povolaniu, zveriť zodpovednosť za vzájomnú pomoc a spoločné napredovanie po Pánových cestách. Z tohto dôvodu, ak niekto vstúpi do Prvého, Druhého alebo Tretieho rádu, dostáva účasť na živote a vzájomnom spoločenstve, ktorým Boh vopred zamýšľal obnoviť svoju Cirkev.

Z prameňov môžeme vydedukovať, že spôsob, akým František stojí pri počiatku

²¹⁵ *Regula OFS*, 1.

²¹⁶ *1 Cel*, 37; *FF*, 384.

²¹⁷ *1 Cel*, 38; *FF*, 385.

²¹⁸ *1 Cel*, 32; *FF*, 372.

²¹⁹ *1 Cel*, 18; *FF*, 351.

²²⁰ Por. *1 Cel*, 20; *FF*, 353.

²²¹ *1 Cel*, 37; *FF*, 385.

každého z troch rádov, nie je úplne rovnaký. Pre Prvý rád predstavuje zakladateľa, ktorý mu dal meno, napísal preň Regulu a viedol ho ako generálneho ministra. Nepotvrdená regula hovorí: „Toto je Regula a evanjeliový život Ježiša Krista, o ktorý požiadal brat František pápeža, aby mu ho udelil a schválil. A on mu ho udelil a schválil pre terajších i budúcich bratov. Brat František a ktokoľvek bude na čele tejto rehole, nech zloží poslušnosť a úctu páňovi pápežovi Innocentovi a jeho nástupcom. A ostatní bratia nech poslúchajú brata Františka a jeho nasledovníkov“²²². Bol to centralizovaný Rád, centralizovaná správa, ktorá sa neviazala na osobitné teritórium, ale rozpínala po celom svete. Vládna moc je v rukách generálneho ministra, v službách celého Rádu. Generálna kapitula má moc rozhodovať o základných črtách evanjeliového života a ak je to potrebné, môže dokonca aj odvolať generálneho ministra.

František musel nájsť pre Druhý rád ďalšie riešenie. Sama Klára potvrdzuje, že robila pokánie podľa Františkovo príkladu a návodu a že sľúbila Františkovi poslušnosť, spolu so všetkými svojimi sestrami²²³. Inými slovami – František prijal Kláru a jej sestry do oblasti svojho Rádu. Pre sestry nebol takýto spôsob putovného apoštolského života, aký žili bratia, vôbec možný. Nemohli sa rovnako ani začleniť do jestvujúcich kláštorov. Vhodnejším riešením pre sestry by bolo založiť nový dom rehoľného (monastického) života a o ne by sa mohol starať predovšetkým Prvý rád²²⁴. Tak ako všetky kláštory, aj kláštor v San Damiano bol plne autonómny kláštorom, mal svoj vlastný program života, ktorý mu napísal pápež Gregor IX²²⁵.

Tretí rád alebo Rád kajúcich bratov a sestier²²⁶ sa zrodil na základe Františkovo zámeru ukázať novú cestu života tým mužom a ženám, ktorí chceli začať „robiť pokánie“ hneď potom, čo im kázal svojimi slovami a príkladom života. Istotne nemôžeme povedať, že František založil alebo ustanovil kajúci rád, keďže ten bol v Cirkvi prítomný už od počiatkov. Preto sa teda snažil naznačiť smer tým, čo chceli „robiť pokánie“, lebo sa ich dotklo jeho posolstvo²²⁷. Tak sa vytvorili skupiny kajúcich bratov, ktorí sa inšpirovali Františkovou skúsenosťou z evanjeliového života. František sa pri nich aj naďalej cítil dobre a dokonca cítil zodpovednosť, aby potvrdil túto voľbu a dovolil im pripojiť sa k úmyslu obnoviť Cirkev. Už v roku 1221 *Memoriale Propositi* spomína presné a jasné predpisy ohľadom života a organizácie kajúcich skupín, ktoré sa väčšinou zhromažďovali v blízkosti františkánov.

František teda ustanovil tri rády, po inštitucionálnej stránke autonómne a nezávislé, pričom ich autonómna existencia nebola vôbec podmienená spoločnou existenciou. Duchovná vitalita si ale vyžaduje vzájomnú podporu „v živom a vzájomnom spoločenstve“²²⁸.

Františkánsky svetský rád tak dostal vlastnú formu života. ňou uskutočňuje františkánsku charizmu – tak ako menší bratia, klarisky a rehoľníci či rehoľničky Tretieho rádu. Aby sme ale boli presní - Františkánsky svetský rád uskutočňuje františkánsku charizmu svojim svetským životom a nemá podiel na osobitnej charizme žiadneho z františkánskych rehoľných inštitútov.

Svetský rád má svoje osobitné miesto v lone františkánskej rodiny, pretože utvára organickú jednotu so všetkými ostatnými katolíckymi bratstvami, ktoré sú rozptýlené po celom svete. V nich „bratia a sestry pod vedením Ducha Svätého usilujú o dokonalú lásku vo svojom svetskom stave. Svojimi sľubmi sa zaväzujú žiť podľa evanjelia podľa príkladu sv.

²²² Por. *Nepotvr. Regula*, 1-3.

²²³ Por. *Testamenti sv. Kláry*, 24 -26; *FF*, 2831.

²²⁴ Por. *Regula sv. Kláry*, 6.2; *FF*, 2788.

²²⁵ Por. *1 Cel* 20; *FF*, 353.

²²⁶ Por. *Leg. maior*, 4.6; *FF*, 10739.

²²⁷ Por. *List veriacim*; *FF*, 179-206.

²²⁸ *Regula OFS*, 1.

Františka na základe tejto Reguly schválenej Cirkvou“²²⁹. Vzťah medzi rehoľníkmi a svetskými františkánmi nie je vzťahom, ktorým laici dostávajú podiel na charizme svojich rehoľných bratov či sestier. Je to vzťah „živého a vzájomného spoločenstva“²³⁰, v ktorom sa Cirkev stáva spoločenstvom zjednocujúcim všetky sily „v jednom duchu spolupráce a vzájomnej výmeny darov, aby mala aj naďalej väčší podiel na cirkevnom poslaní“ a aby naše „odpovede na veľké výzvy dnešnej doby, vďaka hlbokému prínosu rôznych darov“²³¹ boli oveľa efektívnejšie.

Táto konkrétna skúsenosť s Františkánskym svetským rádom nám ukazuje, aké dôležité je budovať medzi rehoľníkmi a laikmi „nové cesty spoločenstva a vzájomnej spolupráce“²³². Rovnako je však dôležité, aby sme spoznávali základné hľadiská, ktoré formujú vzťahy medzi rehoľníkmi a laikmi inšpirovanými tou istou duchovnou víziou. Mohli by sme medzi nimi vytýčiť dva také základné modely: prvý je založený na „komunikácii, výmene svojich darov“ a druhý naopak hovorí o „účasti na charizme“. Tieto dva modely sa v každodennom živote – prirodzene - často medzi rehoľníkmi a laikmi navzájom prestupujú.

1.2. Františkova záhradka

Počas cirkevných dejín bol František prvým človekom, ktorý založil tri rehoľné rodiny. A hoci si uvedomoval, že na spoločenstvo žien či skupinky kajúcnikov sa nedá aplikovať spôsob bratského, putovného života, rozhodol sa ustanoviť Druhý a Tretí rád. Tieto dva rády musia z hľadiska svojej prirodzenosti byť autonómne, aj keď sú prepojené navzájom, medzi sebou a zároveň s Prvým rádom.

František a Klára dobre vedeli, že Druhý rád by mal nanovo objaviť svoje miesto v rehoľnom a mníšskom živote v súlade so smernicami IV. lateránskeho koncilu a vnieť do tohto spôsobu života hodnoty svojej vlastnej spirituality. Klára – táto kvetinka blahoslaveného otca Františka – sa vždy snažila zostať vo františkánskej rodine. Vo svojej Regule „sľubuje poslušnosť a úctu páňovi pápežovi Innocentovi a jeho nástupcom“, čo potvrdzuje autonómiu svätého Rádu a priamy vzťah voči Svätej stolici. Klára udržiava aj vzťah s františkánskou rodinou, keď dodáva: „Ako na začiatku obrátenia spolu so sestrami sľúbila poslušnosť blaženému Františkovi a prisľúbila ju bez poškvrny dodržiavať aj voči jeho nástupcom“²³³. Aby František zaistil chudobným ženám tento živý vzťah sľúbil, že on sám i jeho bratia im budú venovať „svoju vnímavú a starostlivú pozornosť“²³⁴. Táto vnímavá pozornosť voči kvetinke vyrastajúcej v záhradke, o ktorú sa František tak staral, symbolizuje veľkú úctu k ich vlastnej osobitosti a autonómii.

Podobný komentár platí aj pre Tretí rád – aj ten vyrastal v záhrade, ktorú František starostlivo opatroval. Jeho korene sice pochádzajú zo staršieho kajúceho rádu, avšak zostáva v úzkom vzťahu s františkánskou rodinou. Prijíma nielen kajúcnikov žijúcich v manželstve, ale aj kajúcnikov žijúcich s osobným alebo spoločným záväzkom čistoty. Tí druhí spomínaní môžu vstúpiť do „regulovaného“ rehoľného života, ktorého spôsob života bol schválený zo strany cirkevnej authority. Táto výhoda vyplývajúca zo vtedajšieho kanonického práva umožnila jednak zrod Tretieho regulovaného rádu a jednak množstvo rehoľných kongregácií

²²⁹ *Regula OFS*, 2.

²³⁰ *Regula OFS*, 1.

²³¹ *Vita Consecrata*, 54.

²³² *Vita Consecrata*, 55.

²³³ *Regula sv. Kláry*, 1.3-4; *FF*, 2751-2752.

²³⁴ *Regula sv. Kláry*, 3; *FF*, 2788.

františkánskych terciárov. V priebehu dejín nebolo pre Tretí rád ľahké – máme na mysli či už svetský alebo regulovaný – aby si udržal rovnováhu medzi vlastnou autonómiou a zväzkom s Prvým rádom a s celou františkánskou vetou.

V záhradke svätého Františka vyrastali mnohé sadeničky zakorenené vo františkánskej charizme, ktoré boli navzájom medzi sebou prepojené. V rámci Prvého rádu dozreli tri veľké vetvy – observanti, konventuáli, kapucíni – každý z nich bol plne autonómny a pyšný na to, že František je ich spoločným serafínskym otcom. V Druhom ráde rozkvitli ďalšie spolky a vetvy klarisiek, urbanistiek, kapucíniek a iných hnutí. Všetky boli formované autonómnymi kláštormi, ktoré boli prepojené s rozličnými vetvami Prvého rádu. Asi najväčší zázračný vývoj sa ukázal v Treťom ráde, jednak rehoľnom ale aj svetskom. Nachádzame tu Tretí regulovaný rád, ktorý je konečne vo vyváženom vzťahu aj s tromi veľkými vetvami Prvého rádu. Vidíme tu aj veľké množstvo rôznych rehoľných komunít, staršie aj mladšie a každá z nich je nejakým spôsobom prepojená s obrovskou františkánskou rodinou. Dnes sľubujú žiť svoju vlastnú Regulu a vzájomne spolupracujú v medzinárodnej federácii TOR. A napokon tu nachádzame aj Františkánsky svetský rád, ktorý je utvorený ako organická jednotka všetkých katolíckych bratstiev rozptýlených po celom svete a rozčlenený do bratstiev na rôznych úrovniach: miestnej, oblastnej, národnej či medzinárodnej.

1.3. Účasť na charizme

Termín „účasť na charizme“ – ako sa formuluje v apoštolskej exhortácii *Vita Consecrata*²³⁵ – poukazuje na vzťahy medzi rehoľníkmi a laikmi, ktoré sú odlišné od vzťahov, aké sme si vysvetlili pod termínom „doplnenie darov“. Mať „účasť na charizme“ v súvislosti so spoločným „doplnením darov“ predstavuje väčší podiel na živote rehoľného inštitútu. „Laici môžu mať účasť na ich charizme. (Sú) pozvaní k hlbšej účasti na duchovnosti a poslaní“ rôznych Inštitútov zasväteného života²³⁶. Umožňuje „intenzívnejšiu spoluprácu medzi zasvätenými osobami a laikmi na úrovni poslania“²³⁷. Môže nadobúdať formu združených členov alebo „osôb, ktoré sa na určitý čas podieľajú na živote v spoločenstve a osobitným spôsobom sa venujú kontemplácii alebo apoštolátu inštitútu“²³⁸. Mali by ste si všimnúť onú „intenzívnejšiu“ účasť na vnútornom živote Inštitútu v súvislosti s prípadom, ktorý sme predtým spomínali.

Na tomto mieste by sme chceli zdôrazniť, že pojem „účasť na charizme“ je vo Františkánskom svetskom ráde stále zaužívaný, nielen čo sa týka františkánskych rehoľníkov, ale aj „tých, ktorí, hoci nie sú členmi OFS, chcú sa podieľať na ich skúsenostiach a činnosti“²³⁹. Františkánska mládež poníma okolo 50 000 mladých po celom svete, za ktorú cíti osobitnú zodpovednosť OFS a „je vytvorená z tých mladých, ktorí sa cítia byť Duchom Svätým povolani, aby získavali v bratstve skúsenosť kresťanského života a to vo svetle spoločenstva sv. Františka z Assisi a prehĺbili si svoje vlastné povolanie v prostredí Františkánskeho svetského rádu“²⁴⁰. „Členovia Františkánskej mládeže považujú Regulu OFS za inšpiráciu pre rast vlastného kresťanského a františkánskeho povolania, či už jednotlivco alebo v skupine“²⁴¹. Po týchto mladých nasledujú svetskí i rehoľní františkáni. Okrem mladých aj niektorí ľudia, či už katolíci alebo nie, túžia mať aký-taký podiel na charizme OFS a zúčastňovať sa na živote a aktivitách OFS. Už v roku 1995 predsedníctvo Medzinárodnej

rady OFS oznámilo, že je potrebné ponúknuť novým členom OFS, ktorí sa k nemu pridali, nejaké orientačné línie. To isté bolo potrebné poskytnúť „priateľom svätého Františka“, keď ich priťahuje príklad svätého Františka z Assisi a túžia byť nablízku františkánskej rodine.

Ďalším spôsobom, ako by sa mohli „podeliť o charizmu“ je skutočnosť, že OFS v minulosti i dnes umožnil a umožňuje vznik rôznych rehoľných kongregácií. To isté sa deje aj v niektorých nových laických hnutiach v Cirkvi. Na túto tému nebola vypracovaná osobitná štúdia, ale dojmavé množstvo františkánskych rehoľných kongregácií sa zrodilo z malých skupiniek svetských františkánov, ktoré sa rozhodli spojiť svoje imanie, svoj život a spoločne sa modliť či zasvätiť sa Bohu na základe súkromných sľubov. Najväčšia časť týchto kongregácií nasledovala Regulu bratov a sestier Tretieho rádu svätého Františka, schválenú pápežom Levom X. v roku 1521. Dnes prijímajú Regulu Tretieho regulovaného rádu schválenú pápežom Jánom Pavlom II. v roku 1982. Ešte aj dnes niektoré Svetské inštitúty nasledujú Regulu Františkánskeho svetského rádu, ktorú schválil pápež Pavol VI. v roku 1978. Okrem členov týchto Inštitútov zasväteného života sa medzi nimi nachádzajú aj svetskí františkáni, „ktorí sa súkromnými sľubmi zaväzujú žiť podľa ducha blahoslavenstiev a sú viac pripravení venovať sa hlbšiemu rozjímaniu a službe bratstvu. Takíto bratia a sestry môžu vytvárať skupiny podľa stanov schválených národnou radou. Ak šírenie takých skupín pretrásť hranice jedného národa, stanov vyhovujú Medzinárodná rada“²⁴²

Bolo by vhodné poznamenať, že myšlienka „účasti na charizme“ znamená jednak vedenie zo strany tých, ktorí majú podiel na tejto charizme a jednak tých, ktorí na nej majú účasť. To znamená, že od rehoľníkov, ktorí majú podiel na charizme sa očakáva, že budú do svojej charizmy zasväcovať aj laikov. Rehoľníci sú – v rámci svojich možností – vzormi nasledovania. „Laici podnietení príkladom svätosti zasvätených osôb, budú bezprostredne spoznávať ducha evanjeliových rád (...) a tak sa usilovať o premenu sveta podľa Božieho zámery“²⁴³. Rehoľníci nie sú považovali len za „kvalifikovaných sprievodcov na cestách duchovného života“²⁴⁴, ale aj za definitívne zodpovedných. Všetky „iniciatívy, na ktorých majú aj pri rozhodovaní podiel laici, musia sa považovať za činnosť daného inštitútu (...) musia sa realizovať jeho ciele a podliehať jeho zodpovednosti. A preto laici, ak ich riadia, majú skladat účty zo svojej činnosti kompetentným predstaveným inštitútov“²⁴⁵.

Vzťah medzi rehoľníkmi a laikmi predstavuje určite výhodu tých prvých voči druhým a „účasť laikov nezriedka prináša neočakávané plodné objavy, týkajúce sa niektorých aspektov charizmy, vedie k jej duchovnejšej interpretácii a podnecuje čerpať z nej odporúčania pre nové apoštolské pôsobenie“²⁴⁶. „Je správne prejavovať veľkú úctu“ tejto účasti na charizme rehoľného inštitútu, ktorý „čerpá z bohatstva zasväteného života“²⁴⁷. „Zasvätené osoby, nezávisle od druhu aktivity či služby, akú plnia, nech pamätajú na to, že majú byť predovšetkým kvalifikovanými sprievodcami na cestách duchovného života“, kým „laici nech vnášajú do života rehoľných rodín cenný vklad svojej skúsenosti a svojej špecifickej služby“²⁴⁸.

Takáto vízia vzťahu pretrvávajúceho medzi rehoľníkmi a laikmi, neabsentovala celkom v dejinách Františkánskeho svetského rádu. Pretrváva aj naďalej v predstavách mnohých rehoľníkov a svetských františkánov rozptýlených po celom svete. Priniesla ovocie

²³⁵ Por. *Vita Consecrata*, 54-56.

²³⁶ Por. *Vita Consecrata*, 54.

²³⁷ Por. *Vita Consecrata*, 55.

²³⁸ Por. *Vita Consecrata*, 56.

²³⁹ *Konšt.* 103.1.

²⁴⁰ *Konšt.* 96.2

²⁴¹ *Konšt.* 96.3.

²⁴² *Konšt.* 36.2.

²⁴³ *Vita Consecrata*, 55.

²⁴⁴ *Vita Consecrata*.

²⁴⁵ *Vita Consecrata*, 56.

²⁴⁶ *Vita Consecrata*, 55.

²⁴⁷ *Vita Consecrata*, 56.

²⁴⁸ *Vita Consecrata*, 55.

svätosti a inšpirovala veľké charitatívne diela minulosti i prítomnosti, ale bola a neustále je príčinou mnohých nepochopení a dokonca bola aj príčinou konfliktov medzi rehoľnými a svetskými františkánmi.

Prvým a najdôležitejším dôsledkom tejto vízie je fakt, že rehoľníci sú považovaní za ozajstných lídrov a laikom sa neponecháva dostatok autonómie. Každá iniciatíva by mala vychádzať od rehoľníkov alebo by mali túto iniciatívu aspoň schváliť. Ak svetský františkán prijme podobnú víziu za svoju, bude hľadiť na rehoľníka ako na svoj vzor a prípadne ako na svojho lídra v rámci ale aj mimo svetského rádu. Vo veľkej miere takýto laik františkánskym rehoľníkom pomáha, zúčastňuje sa na ich aktivitách, na ich modlitbách a často má dokonca aj podiel na ich komunitnom živote. Podľa Reguly, ktorú pre OFS schválil v roku 1883 pápež Leva XIII. a zároveň v súlade s Generálnymi konštitúciami z roku 1957 je Františkánsky svetský rád animovaný a vedený rehoľníkmi. „Predstavení štyroch františkánskych rodín riadnym spôsobom spravujú Tretí rád prostredníctvom generálnych, národných, provinciálnych a oblastných či miestnych komisárov“²⁴⁹. „Vnútrohá správa celého bratstva ako morálneho subjektu prináleží v Treťom ráde diskretóriu, ktoré je zložené z ministra, diskretných členov a tí zasa spoločne vytvárajú radu direktória“²⁵⁰. Až Regulou, ktorú schválil v roku 1978 pápež Pavol VI. sa priznáva, že OFS má svoju vlastnú autonómiu. Momentálne platné Generálne konštitúcie – schválené v roku 2000 – veľmi podrobne predstavujú túto autonómiu a pevne ju prepájajú s jednotou a svetskosťou.

To nás privádza k ďalšiemu dôsledku, ktorý vyplýva z „účasti na charizme“ – mohli by sme povedať, že je to osobitný ráz a nedostatok jednoty. Každý rehoľný inštitút, ak umožňuje účasť na svojej charizme aj laikom, by v tomto zmysle mal mať určité laické hnutie. Františkánsky svetský rád bol pôvodne rozdelený do štyroch obediencií – podľa štyroch rádo, ktoré mu asistovali. Toto rozdelenie sa už vo všetkých krajinách²⁵¹. No v myslení mnohých rehoľníkov či svetských františkánov je stále živá. Často počujeme otázky typu: „Koľko svetských františkánov je na celom svete?“. Keď odpovieme, že „okolo 400 000“, nasledujúcou otázkou potom často býva: „Áno, ale koľkí z nich sú tí naši (OFM, OFMConv, OFMCap, TOR)?“. A vtedy musíme začať odznovu a vysvetľovať, že už neexistujú svetskí františkáni s „obedienciou“ a že Františkánsky svetský rád patrí sám sebe a že už nepatrí bratom.

Tretím dôsledkom tejto „účasti na charizme“ je osobitná a vnímavá pozornosť voči tým aspektom charizmy, ktoré sú pre rehoľníkov podstatné, no pritom často vynechávajú osobitne svetské prvky. Takáto situácia ústiaca až do extrémnych pozícií, by mohla vôbec popierať existenciu nejakej osobitnej svetskej spirituality Františkánskeho svetského rádu, aby žili dovtedajšiu spiritualitu a prijali charizmu ju od františkánskych rehoľníkov. Z tohto postoja by vyplývalo, že ak by sme chceli byť ozajstnými františkánmi, museli by sme sa stať rehoľníkmi – tak ako svätý František a jeho nasledovníci, ktorí boli prvými menšími bratmi. Ak však toto nie je možné, zostáva nám ešte druhá možnosť – a tou je vstúpiť do Tretieho rádu, ktorý založil samotný svätý František pre tých, čo ho chceli nasledovať, ale nemohli opustiť svoje rodiny, svoje domy či svoje deti. V tejto koncepcii sú navyše osobné a devocionálne aspekty františkánskej spirituality tými rozhodujúcimi, ale len malá pozornosť sa venuje ich sociálnym či politickým úlohám. Práve takýto pohľad či názor sa často skrýva

²⁴⁹ Konštitúcie z roku 1957, čl. 105.

²⁵⁰ Konštitúcie z roku 1957, čl. 120.

²⁵¹ V Taliansku sa tvrdí a s vierou pracuje na tom, aby sa dosiahla tto jednota, aj keď pritom nechýbajú mnohé ťažkosti a konflikty.

za požiadavkou niektorých svetských františkánov alebo ich duchovných asistentov, žiadajúcich o povolenie, aby svetskí františkáni mohli nosiť svoj druh rehoľného habitu. Prítom v tejto diskusii nie je podstatný ani tak habit, ale pomätené myslenie, ktoré vyžaduje udelenie tohto vonkajšieho znaku príslušnosti k františkánskej rodine.

1.4. Rôzne prejavy jednej a tej istej charizmy

Rehoľné a svetské bratstvo františkánskej rodiny sprítomňujú charizmu svätého Františka, „a to rôznymi cestami a spôsobmi“²⁵². Františkánska rodina predstavuje spoločenstvo s rôznymi prejavmi jednej a tej istej charizmy svätého Františka. Františkánski rehoľníci musia podporovať jednotu a spoločenstvo so všetkými členmi františkánskej rodiny, pretože všetci jej členovia prislúchajú k tej istej „duchovnej rodine“ a všetci majú účasť na rovnakej charizme. V tomto zornom uhle – teda v spoločenstve františkánskej rodiny – by OFS mal byť považovaný za autonómny Rád, ktorý je potrebný k „doplneniu“ františkánskej charizmy²⁵³. Františkánski rehoľníci by mali priznať, že františkánske svetské povolanie dopĺňa ich vlastné františkánske rehoľné povolanie. OFS je teda na rovnocennej úrovni so všetkými ostatnými členmi františkánskej rodiny. Preto je dôležité, aby sme poznali ale aj hovorili o tejto skutočnosti. Je pritom jasné, že zodpovednosť za spoločenstvo medzi svetskými a rehoľnými františkánmi spočíva na cirkevnej vôli a nie len na rozhodnutí františkánskych rádo²⁵⁴.

Nevyhnutné je aj to, aby sme trvali na jasných koncepciách a vecných cieľoch vo vzťahoch medzi rehoľníkmi a laikmi, ktorí sa nimi inšpirujú. „Preto nezávisle od druhu aktivity či služby, akú zasvätené osoby plnia, nech pamätajú, že majú byť predovšetkým kvalifikovanými sprievodcami na cestách duchovného života a v tejto perspektíve nech rozvíjajú svoj najväčší talent: ducha. Laici zo svojej strany nech vnášajú do života rehoľných rodín cenný vklad svojej skúsenosti a svojej špecifickej služby“²⁵⁵. Len takýmto spôsobom môžeme spojiť svoje sily „v postojí spolupráce a výmeny darov, aby sa plodnejšie podieľali na cirkevnom poslaní. Prispeje to k vytvoreniu bohatšieho a plnšieho obrazu samej Cirkvi a harmonickým spolupôsobením rôznych darov k účinnejšej odpovedi na výzvy dnešnej doby“²⁵⁶.

Toto spoločenstvo je zároveň spoločenstvom lásky a solidarnosti. Ak jeden člen františkánskej rodiny trpí, všetci členovia trpia s ním. Je to teda spoločenstvo duchovných dober. Každá aktivita, ktorej sa venuje jednotlivé bratstvo v rámci františkánskej rodiny, môže mať dôsledky pre celú rodinu. Preto nezabúdajme ani na cirkevné či humánne aspekty nášho spoločenstva, našej pomoci, respektíve našej spolupráce: svetskí františkáni často pozerajú na svojich rehoľných bratov, aby sa povzbudili, upevnili a duchovne si pomohli.

1.5. Výmena darov

Tento výraz „výmena darov“ sa v apoštolskej exhortácii *Vita Consecrata*²⁵⁷ objavuje až šesťkrát; ide vlastne o vzájomnú spojitosť ako takú - medzi vzájomne závislými inštanciami, ktoré sú schopné spoločne sa obohacovať, čiže obohacovať jeden druhého. Táto „výmena darov“ môže prispievať k inkulturácii evanjelia, ktoré očisťuje, zhodnocuje a zdokonaľuje kultúrne bohatstvo všetkých národov²⁵⁸. Potvrďuje, že rehoľníci a laici majú

²⁵² Regula OFS, 1.

²⁵³ Por. Konštitúcie OFMCap., 95. Pozri aj Konštitúcie menších bratov, minoritov či TOR.

²⁵⁴ Por. K. Schindler, *Figura e ruolo dell'Assistente*. In: *Koinonia* 1994, 3,2-4.

²⁵⁵ *Vita Consecrata*, 55.

²⁵⁶ *Vita Consecrata*, 54.

²⁵⁷ *Vita Consecrata*, 47, 54, 62, 82, 85, 101.

²⁵⁸ *Vita Consecrata*, 47.

„spojiť sily a plodnejšie sa podieľať na cirkevnom poslaní“²⁵⁹ svojou novou vernosťou „Duchu Svätému, ktorý je prameňom spoločenstva a stálej novosti života“²⁶⁰, ktorý „zjednocuje v spoločnom nazívaní a službe – vystrojí ju rozmanitými hierarchickými a charizmatickými darmi“²⁶¹. Takáto výmena darov, vzájomné poznanie a „spolupráca na spoločných službách a svedectve (...) sú znakmi spoločnej vôle smerovať k dokonalej jednote cestou pravdy a lásky“²⁶².

Svetský františkán je teda povolaný žiť evanjelium podľa spôsobu svätého Františka z Assisi vo svete, presne tak ako rehoľníci – bratia a sestry – sú povolani žiť rovnaké evanjelium opustením tohto sveta. „Regula a život svetských františkánov je toto: zachovávať evanjelium nášho Pána Ježiša Krista nasledovaním príkladu sv. Františka, ktorý urobil Krista inšpirátorom a stredobodom svojho života s Bohom a s ľuďmi“²⁶³. „Regula a život menších bratov je zachovávať sväté evanjelium nášho Pána Ježiša Krista životom v poslušnosti, bez vlastníctva a v čistote“²⁶⁴ a „forma života bratov a sestier Tretieho regulovaného rádu svätého Františka z Assisi je zachovávať sväté evanjelium nášho Pána Ježiša Krista životom v poslušnosti, v chudobe a v čistote“²⁶⁵.

Svetskí františkáni majú teda svoj vlastný Rád, svoju vlastnú Regulu života, ktorú schválil pápež, svoj Rituál a svoje Generálne konštitúcie potvrdené príslušnými Rímskymi kongregáciami. Majú svojich predstavených, ktorých si sami volia na všetkých úrovniach: miestnej, oblastnej, národnej či medzinárodnej. Generálny minister Františkánskeho svetského rádu je jedným z členov Konferencie františkánskej rodiny – spolu so štyrmi generálnymi františkánskymi ministrami a Predsedom medzinárodnej františkánskej konferencie Tretieho regulovaného rádu (CFI-TOR). Je jasné, že takáto situácia sa hlboko odzrkadľuje na vzťahoch medzi svetskými františkánmi a rehoľníkmi.

Bratia a sestry – svetskí františkáni – sú tiež františkánmi – podobne ako všetci ostatní františkáni, aj keď odlišným spôsobom. Len spolu – „v rôznych spôsoboch a formách, no v živom a vzájomnom spoločenstve“ – sme schopní sprítomňovať františkánsku charizmu svojím životom a cirkevným poslaním. Tak rehoľník ako svetský františkán sa snažia žiť evanjelium nášho Pána Ježiša Krista ako bratia a sestry, ktorí majú jedného Otca na nebesiach. Preto sa aj my všetci usilujeme vkladať svoju vôľu do Otcovej vôle²⁶⁶, žiť bez vlastníctva²⁶⁷ a uctievať a hľadiet neustále na nášho živého a pravého Boha a Pána s čistým srdcom i dušou²⁶⁸.

Svetskí františkáni majú svoj vlastný spôsob, akým uskutočňujú základné františkánske hodnoty, ktoré sú vyslovené v Regule. „Duch spoločenstva ich obšťastní a pripraví na to, aby sa považovali za rovných so všetkými ostatnými ľuďmi, najmä s ľuďmi nízkeho stavu, pre ktorých sa vynasnažia vytvoriť životné podmienky, hodné stvorenia vykúpených Kristom“²⁶⁹. „Nech majú v úcte všetky ostatné stvorenia, živé i neživé, ktoré nesú stopu Najvyššieho« a nech odolávajú pokušeniu zneužívať ich, a nech ich zahrnú do

²⁵⁹ *Vita Consecrata*, 54.

²⁶⁰ *Vita Consecrata*, 62.

²⁶¹ *Vita Consecrata*, 85.

²⁶² *Vita Consecrata*, 101.

²⁶³ *Regula OFS*, 4.

²⁶⁴ *Regula*, 1,1; FF, 75.

²⁶⁵ *Regula TOR*, 1,1.

²⁶⁶ Por. 2 *List veriacim*. 52; FF, 200.

²⁶⁷ Por. *Rb*. 1,1; FF, 75.

²⁶⁸ Por. *Napomen*. 16,2; FF, 165.

²⁶⁹ *Regula OFS*, 13.

františkánskeho pojmu všeobecného bratstva“²⁷⁰. „Zjednotení s vykupiteľskou poslušnosťou Ježiša, ktorý vložil svoju vôľu do Otcových rúk, nech verne plnia svoje stavovské povinnosti v rozličných okolnostiach života“²⁷¹. „Preto svetskí františkáni nech sa usilujú správne využívať pozemské majetky a odpútať sa od nich a nech zjednodušia svoje hmotné potreby. Nech pamätajú, že podľa evanjelia sú iba správcami imania, ktoré dostali pre dobro Božích dieťok. Preto v duchu »blahoslavenstiev« a ako pútnici a cudzinci na ceste do Otcovho domu nech sa usilujú, aby očistili svoje srdcia od každej náklonnosti a túžby po majetkoch a moci“²⁷². „Ako svedkovia dober, ktoré očakávame a zaviazaní nadobudnúť si čistotu srdca, ako to vyžaduje ich povolanie, majú sa uvoľniť pre lásku k Bohu a k bratom a sestram“²⁷³. „V rodine majú žiť vo františkánskom duchu pokoja, vernosti a v úcte k životu, a tak sa snažiť urobiť z rodiny obraz sveta, už Kristom vykúpeného. Zvlášť manželia, žijúci v milosti stavu manželského, majú svetu vydávať svedectvo o Kristovej láske k jeho Cirkvi. Radosne majú kráčať so svojimi deťmi na ľudskej a duchovnej ceste života a dávať im jednoduchú a otvorenú kresťanskú výchovu a mať záujem o povolanie každého dieťaťa“²⁷⁴.

Svetskí františkáni, inšpirovaní týmito základnými hodnotami, vždy považovali svoje osobné svedectvo v vlastnej oblasti života a zároveň budovanie Božieho kráľovstva v dnešnom svete za svoj prvoradý apoštolát²⁷⁵. Bolí a neustále sú veľmi aktívni na poli konkrétnej charitatívnej lásky: slúžia chudobným a núdnym, pomáhajú chorým a starším ľuďom. Jedna z najstarších nemocníc v Madride patrí bratstvu svätého Františka Veľkého, ktoré ho riadi. V rôznych krajinách by sme našli aj rezidencie pre starších ľudí, ktoré vedú práve miestne bratstvá a sú zároveň ich majiteľmi: napr. vo Venezuele, Guatemale, Španielsku, Taliansku, v Brazílii. No oveľa častejšie spolupracujú svetskí františkáni na aktivitách, ktoré vedú iní ľudia – napríklad v Caracase, kde poskytujú jedlo chlapcom, ktorí idú ráno do školy, alebo v Dubline, kde pomáhajú v kuchyni, v Miláne, kde sa zaoberajú zberom a triedením použitých šiat. V Salvadore zasa pripravujú stôl pre chudobných, v Brne chodia navštevovať nemocnice či penzióny pre starších atď. Osobitnou charakteristikou svetských františkánov je schopnosť vnímať špecifické potreby okolia a navrhovať jednoduché, konkrétne riešenia. Môžu to byť aj osobné iniciatívy, ale častejšie ide o spoluprácu s niektorými organizáciami.

Spoločenstvo medzi rehoľníkmi a svetskými františkánmi by sa malo realizovať v *živej vzájomnosti*. Vyžaduje si účasť svetských františkánov na každodennom živote rehoľnej komunity (na modlitbe, jedle či rekreácii) a účasť a spoluprácu všetkých bratov (nielen asistentov) na duchovnom vedení, na formácii a apoštolských aktivitách bratstva OFS. Bolo by dobré, keby sa spoločne, navzájom organizovalo duchovné cvičenia, ale aj spoločné štúdium charizmy, františkánskych dejín, spirituality a ďalších praktických stránok františkánskej charizmy. Konkrétnym príspevkom pre komunitu sú vzájomné rádové informácie o záujmových oblastiach, o problémoch a spoločných františkánskych aktivitách.

Bratský vzťah medzi členmi františkánskej rodiny si vyžaduje úctu a lásku k rôznym prejavom jednej a tej istej františkánskej charizmy. Spoločenstvo s OFS od bratov taktiež vyžaduje, aby milovali a napomáhali OFS. Cirkev zverila rádu OFS päť osobitných služieb či poslaní – teda päť oblastí apoštolskej aktivity: spravodlivosť a pokoj, svet práce, rodina, stvorenie, nádej a radosť. Bratia by mohli mať podiel na týchto ministériách OFS.

²⁷⁰ *Regula OFS*, 18.

²⁷¹ *Regula OFS*, 10.

²⁷² *Regula OFS*, 11.

²⁷³ *Regula OFS*, 12.

²⁷⁴ *Regula OFS*, 17.

²⁷⁵ Por. *Konšt*. 17.

Vzájomné vzťahy (vzájomné spoločenstvo) medzi františkánskymi rádmí nemôžu spočívať na právnických či inštitucionálnych rovinách, ale mali by byť zakorenené vo sfére spoločného života, v účasti na rovnakej charizme a na vzájomnej podpore v povolani pri obnove Cirkvi. „Konferencia františkánskej rodiny“ bola ustanovená práve kvôli tomu, aby nám pomáhala „sprítomňovať charizmu nášho spoločného serafinského Otca, a to rôznymi cestami a spôsobmi, no vždy vo vzájomnom spoločenstve“²⁷⁶.

Br. Andrea Boni OFM hovorí: „Poslanie zverené trom františkánskym Rádom (...) si vyžaduje spoločnú aktivitu bratov Prvého rádu, kajúcnikov Tretieho rádu a kontemplatívnu obeť sestier Druhého rádu. V postkoncilovej reorganizácii trojakého vojska, ktoré viedol sv. František, by mali františkáni hľadiť k Tretiemu miléniu pri budovaní dejín s jasnou myšlienkou a novým entuziazmom. Boh im zveril úlohu obnoviť Boží dom. Cirkve sa obnovuje rovnakými prostriedkami, akými bola vybudovaná: evanjelizáciou a svedectvom života. Svojou spôsobnosťou, koordinovanou činnosťou františkáni uskutočňujú „telesné“ spoločenstvo založené na tom, že sú členmi toho istého tela. Táto operatívna telesnosť by sa mala navonok prejavovať ako zúčastnená spoločná zodpovednosť zo strany Prvého, Druhého i Tretieho rádu a to vždy, keď je do tohto vlastného dynamizmu zaangažovaná celá františkánska rodina“²⁷⁷.

1.6. Výmena darov medzi svetskými františkánmi a duchovnými asistentmi

„Duchovný asistent (...) má byť svedkom františkánskej duchovnosti a bratského vzťahu rehoľníkov ku svetským františkánom a má byť putom spoločenstva medzi svojim rádom a Františkánskym svetským rádom“²⁷⁸. Tieto myšlienky hovoria o tom, že spoločenstvo a zmysel, cit pre bratstvo by mali byť v našich vzájomných vzťahoch úplne bežné. Všetky miestne bratstvá i celá provincia musia poznať a milovať svetských františkánov. Len tak môže byť asistent znakom pravej, ozajstnej skutočnosti. Toto nové vedomie v našich rehoľných provinciách by sme mali neustále podporovať, šíriť a rozvíjať aj do iných krajín.

Vo sfére duchovnej asistencie je „výmena darov“ výhodou tak pre svetských, ako aj pre rehoľných františkánov – aj keď rozličnými spôsobmi. Na duchovnej úrovni pomáha rehoľníkom i svetským františkánom väčšmi si uvedomovať svoje špecifické povolanie v rámci Cirkvi. Byť asistentom OFS predovšetkým znamená, že stretávať ľudí inšpirovaných svätým Františkom, že by sme mali spoločne oslavovať krásy života, tancovať s deťmi, byť s mladými čistého a nepoškvrneného tela, jeť s predstavenými bratstiev, sedieť pri lôžku našich starších a chorých bratov a sestier.

Táto služba duchovného asistenta z Františkánskeho svetského rádu inšpirovala a neustále inšpiruje svetských františkánov, aby sa zapájali do politiky a ekonomie spočívajúcich na evanjeliu. Svetskí františkáni a ich duchovní asistenti dokážu vzdorovať problematike bioetiky, problémom potratu, eutanázie, vykorisťovania, absurdného nivočenia prírody, konzumizmu, rasizmu či náboženskému fanatizmu. Sprevádzať svetských františkánov znamená živo prenikať do spôsobu vzdelávania dnešných mladých, pomôcť im, aby sa dobre pripravili na manželstvo, započúvať sa do príbehov starších ľudí. Poskytovať

²⁷⁶ Regula OFS, 1.

²⁷⁷ A. BONI, OFM, *Tres Ordines hic ordinat*, s. 179-180.

²⁷⁸ *Konšt.* 89.3.

službu asistencie voči OFS prítom znamená, že sa nám otvárajú mnohé dvere, počnúc tými v OSN, ktoré sídli v New Yorku, až po dvere na chudobnej chatrči malomocného zobráka na brehu Indického oceána. Asistovať OFS znamená aj cestovať s františkánskymi bratmi a sestrami dlhé kilometre. Či už pohodlne – na lietadle, v automobile alebo na drožkách preplnených ľuďmi a sledujúc cestu, ktorá nevieme kde končí.

„Výmena darov“ pomáha asistentovi, aby rástol aj po stránke rehoľníka-františkána, ktorý v prvom rade túži „mať Pánovho ducha a jeho sväté pôsobenie“²⁷⁹. Úlohou nás rehoľníkov je, aby sme boli Božimi mužmi, aby sme svojim svetským bratom a sestram poskytovali Ducha a aby sme im hovorili o Bohu²⁸⁰. Dôvodom toho všetkého je, že svetskí františkáni dokážu všetko ostatné zvládnuť sami – no čo sa očakáva od nás je to, aby sme boli bláznivo zaľúbení do Boha a inšpirovali iných, prenášali na nich svoj entuziazmus a lásku.

Naši svetskí bratia nám naopak poskytujú svoj cit a svoje sympatie, svoju pomoc a svoju materiálnu pomoc. Sú po našom boku, podporujú nás a pomáhajú nám prekonávať všetky ťažkosti. Sú trpezliví, milí, prostoduchí a ochotní voči nám rehoľníkmi. Pomáhajú nám pri našich apoštolských činnostiach a našich charitatívnych dielach. Darujú dokonca svojich synov a dcéry, aby sa k nám pridávali, ale aj k tomu, aby sme sa predovšetkým stali: aby sme boli ozajstnými rehoľníkmi, Božimi mužmi, ktorí žijú čo možno najlepšie svoje špecifické povolanie.

Rehoľní a svetskí františkáni majú jedno spoločné evanjeliové poslanie. Bratia by preto mali byť pozorní, keď poskytujú službu duchovnej asistencie a mať účasť na úsilí OFS, aby dokázali v duchu evanjelia premeniť tento dočasný poriadok vecí²⁸¹. Bratia sú povolani k tomu, aby vzájomne spájali jednotlivé svoje duchovné a apoštolské námahy spolu s ostatnými rehoľnými vetvami františkánskej rodiny a s OFS.

Toto spoločenstvo sa môže prejavovať prostredníctvom vzájomnej spolupráce pri utužovaní povolania františkánskym životom – rehoľným alebo svetským. Ak je pravda, že „Františkánsky tretí rád“ má svoj pôvod v spoločenstve svätého Františka, nemáme dôvod, aby sme františkánskych bratov a sestry nepovažovali za inšpirátorov františkánskeho svetského povolania.

Rehoľní a svetskí františkáni nastúpili cestu obnovy, začali sa „vracať k prameňom“, čo bola myšlienka vnuknutá II. vatikánskym koncilom. Spoločenstvo a spolupráca počas tejto cesty musí prinášať ovocie tak pre jednu ako aj druhú stranu.

2. Cirkevný život františkánskych laikov

2.1. Povolani nasledovať Krista v poslaní Cirkvi

Žijeme teraz už štyridsať rokov po II. vatikánskom koncile²⁸² a „toto veľmi bohaté náukové, duchovné i pastoračné dedičstvo“ stále udržuje hlbokú reflexiu o „prírodnosti, dôstojnosti, spiritualite, poslaní a zodpovednosti“ kresťanských laikov v Cirkvi a vo svete.

²⁷⁹ Regula, 10,8; FF, 104.

²⁸⁰ Spomínam si, ako mi jeden duchovný asistent kedysi vravel: „Stále ešte počujem, ako mi v ušiach rezonuje výkrik jednej z našich františkánskych svetských sestier: „Hovorte mi o Bohu!“.

²⁸¹ Por. *Konštitúcie* TOR, 159. Pozri zároveň aj Generálne konštitúcie OFM, OFMConv, ale aj OFMcap.

²⁸² Štvrtá kapitola z knihy Carla Dallariho OFM, *I laici francescani... Consacrati a Dio per la vita del Mondo*. Assisi 1994, Ed. Porziuncola, Biblioteca Testi di formazione a cura dell'OFM 3, s. 81-93.

Toto globálne uvažovanie, onú ozajstnú milosť Ducha vedúceho Kristovu Cirkev po všetkých dejinných chodníkoch pápež uznal a nanovo harmonicky predstavil Ján Pavol II. v apoštolskej exhortácii *Christifideles laici*. Pápežovým úmyslom bolo „vzbudiť a udržať“ nové povedomie darov a zodpovedností všetkých laikov a každého jednotlivca za poslanie a communio Cirkvi.²⁸³

Ak si všimneme základné črty tohto dokumentu, ktorý napísalo magistérium, vystupuje medzi nimi špecifický význam daru a zodpovednosti františkánskych laikov žijúcich vlastné, cirkevné povolanie „pokrstených laikov“ v rámci svojho cirkevného poslania.

2.2 Dôstojnosť a cirkevné poslanie kresťanských laikov

Myšlienky identity a cirkevnej dôstojnosti kresťanských laikov sa zmocnilo cirkevné magistérium obzvlášť počnúc II. vatikánskym koncilom. V rámci tejto obnovenej „ekleziológie spoločenstva“ sa konečne začalo rozprávať o laikoch – ale nie negatívnym spôsobom, teda tým, čo „nie sú“, lež pozitívnym spôsobom – opisom toho, čo pre Cirkev znamenajú a poukázanim na ich pozíciu v rámci Cirkvi. Tento krok vpred umožnili niektoré ekleziologické myšlienky/postoje, ktoré koncil zaujal hlavne myšlienkou, že Cirkev je Boží ľud, do ktorého sa každý pripája na základe viery a krstu. Táto voľba umožnila mocnú obnovu krstného kňazstva, o ktorom hovorí, že je „spoločné všetkým pokrsteným“ napriek rôznym špecifikám vyplývajúcim z odlišných chariziem, ministérií, ktoré darúva a vzbudzuje Duch Svätý.

Iná, podobná myšlienka priniesla nový objav služobného charakteru Cirkvi v prospech sveta. Cirkev ako Boží ľud putujúci dejinami k plnému dosiahnutiu blaženej vlasti, je podstatným spôsobom misionársky: musí prinášať svetu posolstvo evanjelia a spolupracovať so všetkými ľuďmi dobrej vôle na uskutočňovaní Božieho kráľovstva. Preto je povolaná k tomu, aby nežila len pre seba, ale na základe vhodných chariziem a ministérií, ktoré jej daroval Duch Svätý má žiť pre Krista a pre svet. Všetci členovia Cirkvi sú zodpovední za toto svoje poslanie – každý podľa svojho stavu alebo postavenia, ktorému zodpovedá osobitné povolanie každého pokrsteného človeka. Všetci môžu zažiť na sebe svätosť, ktorú darúva Duch Svätý svojej Cirkvi - ako odpoveď svojho vlastného povolania a záväzku, že chcú realizovať toto spoločné poslanie.

V tomto rozsiahlejšom kontexte sa u kresťanských laikov prízvukuje dôstojnosť a cirkevné poslanie: nie sú už považovaní za kresťanov druhej triedy (teda za tých, čo „nie sú“ kňazmi alebo tých, čo „nie sú“ rehoľníkmi ...). Ale majú svoju vlastnú cirkevnú dôstojnosť a dôstojnosť kňazov a rehoľníkov, pretože sú si rovní medzi sebou a na základe krstu patria plným právom ku Kristovej Cirkvi.

Koncil sa vlastne sám vyjadruje, že kresťanskí laici sú tí, čo „boli krstom privtenení ku Kristovi a stali sa ľuďom Božím, majú svojím spôsobom účasť na kňazskom, prorockom a kráľovstvom úrade Kristovom, a tak majú svoj podiel na poslaní všetkého kresťanského ľudu v Cirkvi a vo svete...“²⁸⁴

Tento krok vpred predstavuje množstvo dôležitých údajov k prehĺbeniu kresťanskej a laickej identity.

Prvý dôvod spočíva v sviatosti krstu, ktorý je základom cirkevnej dôstojnosti pre

²⁸³ *Christifideles Laici*, 2.

²⁸⁴ *Lumen Gentium*, 31.

všetkých veriacich, keďže „krst nás nanovo obnovuje k životu Božích detí, zjednocuje nás s Ježišom Kristom a s jeho telom, ktorým je Cirkev, maže nás Duchom Svätým a tým z nás vytvára duchovné chrámy“²⁸⁵. Kresťanská novosť, ktorej prvým znakom je aj krst, pozostáva v účasti veriacich na Božom živote – lepšie povedané – v účasti na udalosti Boha, ktorý tvorí v dejinách človeka „všetko nové“. Tým, čo teda charakterizuje kresťana ako takého, je prijatie Boha vo viere – táto skutočnosť sa plne vyjadruje aj počas sviatostného slávania krstu.

Druhý dôvod je objav spoločného kňazstva všetkých veriacich: „Veriaci laici majú sami účasť na trojakom poslaní – na kňazskom, prorockom a kráľovskom poslaní Ježiša Krista“²⁸⁶.

Zúčastňujú sa:

- na kňazskej službe, pretože krst, ktorý ich spája s Kristom a s Cirkvou, im aj dáva schopnosť k tomu, aby prinášali samých seba i všetky svoje aktivity ako duchovnú obeť, ktorá je Bohu milá;
- na prorockom poslaní, pretože ich oprávňuje prijímať jeho Slovo, žiť toto slovo vo svojom vnútri a dosvedčovať ho v Cirkvi a s Cirkvou v tomto svete;
- na kráľovskom poslaní, pretože ich robí spôsobilými pre službu Božiemu kráľovstvu a dejinnému poslaniu: „Laici žijú kresťanské kráľovské poslanie predovšetkým prostredníctvom svojho duchovného boja, aby v sebe samých prekonávali kráľovstvo hriechu (por. Rim 6,12), a svojím sebadarováním, aby v láske a spravodlivosti slúžili Ježišovi, ktorý je prítomný vo všetkých svojich bratoch a sestrách, predovšetkým v najbiednejších“²⁸⁷. Keď sa už pripodobnili Kristovi – „Pánovi a kráľovi vesmíru“, majú už pred sebou len definitívnu metu – byť ako ich Pán, ktorý prišiel slúžiť a darovať svoj život za bratov. Toto „kráľovské“ poslanie sa rozmáha na všetky stvorenia, pretože laici sú zvláštnym spôsobom „povolani k tomu, aby navrátili stvoreniu jeho plnú pôvodnú hodnotu. Keď svojou, milosťou nesenou činnosťou usporadúvajú stvorenie pre blaho ľudí, zúčastňujú sa laici na vykonávaní moci, ktorou vzkriesený Ježiš priťahuje k sebe všetky veci, aby ich spolu so sebou podriadil Otcovi, že by bol Boh všetkým vo všetkom“²⁸⁸.

Tretí dôvod spočíva v naplnení poslania celého kresťanského ľudu – teda v Cirkvi, ktorej súčasťou sú na základe krstu, zaoberajú sa hlavne dočasnými skutočnosťami, svedectvom o Božom kráľovstve prítomnom už v tomto svete.

Dôstojnosť laikov bola ďalej vyzdvihnutá cieľom: že sa snažia o definitívny cieľ, ktorý je cieľom celej Cirkvi – teda o svätosť: „Dôstojnosť laikov sa nám naplno otvára, keď uvažujeme o prvom a základnom povolaní, ktoré Otec v Ježišovi Kristovi skrze Ducha Svätého adresuje na každého z nich: povolanie ku svätosti, to znamená k dokonalosti v láske.“²⁸⁹. Práve táto blažená Trojica „posväčuje“ každého pokrsteného veriaceho. V Cirkvi sa teda aj laici na základe krstu môžu nazývať „svätcami“, a preto sú schopní a povinní prejavovať túto svätosť života na základe svätých skutkov. Tieto skutky sú prejavom života podľa Ducha, na základe viery, nádeje a lásky a osobitným poľom pôsobenia laikov je účasť na živote ľudí žijúcich „vo svete“.

²⁸⁵ *Christifideles Laici*, 10.

²⁸⁶ *Christifideles Laici*, 14.

²⁸⁷ *Christifideles Laici*, 14.

²⁸⁸ *Christifideles Laici*, 14.

²⁸⁹ *Christifideles Laici*, 16.

Naozaj, laici "sa musia posväcovať vo svojom každodennom živote v povolani a v spoločnosti. Aby uskutočňovali svoje povolanie, musia laici chápať svoju každodennú činnosť ako príležitosť zjednotiť sa s Bohom a plniť Jeho vôľu a službu iným ľuďom, aby ich viedli v Kristovi k spoločstvu s Bohom."²⁹⁰ Tým sa teda skončilo obdobie, keď sa všetci nazdávali, že jedinou cestou, ako sa dá dosiahnuť svätosť – bolo „utiecť zo sveta“ alebo sa pridať k spiritualite rehoľného rádu. Každý kresťan sa ocitne v situácii, kedy je Cirkvou povolaný žiť svoje vlastné povolanie, pretože akákoľvek je táto situácia, vždy je „aktívnym členom“ cirkevného poslania a povolania k svätosti²⁹¹. Takto "povolanie sa musí chápať ako podstatná a neoddeliteľná súčasť nového života, ktorý nám bol darovaný v krste a ako konštitutívna súčasť laickej dôstojnosti. Povolanie ku svätosti je veľmi úzko spojené s poslaním a zodpovednosťou zverenou laikom v Cirkvi a vo svete..."²⁹². Aj kresťanskí laici teda uskutočňujú toto poslanie a budujú Cirkev tým, že sami posväcujú časť tejto Cirkvi – teda seba samých. Práve takáto svätosť predstavuje pre Cirkev základnú podmienku, aby mohla prinášať svet ku Kristovi a Krista svetu.

2.3. Laici dnes

Tvrdiť: 21. storočie bude v Cirkvi obdobím laikov²⁹³, neznamená, že uberáme na význame kňazskému úradu či zasvätenému životu. Ako bez Eucharistie nemôže jestvovať ani Cirkev, ak nejestvuje sviatostné kňazstvo, tak bez laikov nemôže nastať ani „civilizácia lásky“ a nie je možné posvätiť svoje srdce vo svete. Tí prežívajú Cirkev ako tajomstvo misijného spoločstva. V Liste Diognetovi z 2. storočia sa píše táto myšlienka: „Kresťania majú vo svete tú istú úlohu, akú zohráva v tele duša“.

Kresťania sa zúčastňujú na Kristovom poslaní už aj na základe sviatosti krstu, birmovky a Eucharistie. Prostredníctvom týchto osobitných stretnutí s Kristom je každý učeník povolaný k „dokonalosti lásky“. Štyridsať rokov po II. vatikánskom koncile by takéto tvrdenie mohlo znieť úplne prirodzene. No nie je absolútne prirodzené pre milióny laikov, ktorí si po celom svete myslia, že Ježiš sa pri slovách „Choďte (...) a učte všetky národy“²⁹⁴ obracia na niekoho úplne iného.

V každom apoštolskom diele by sme mohli nájsť isté nebezpečenstvá. Rovnosť v Cirkvi spočíva vo vzájomnom dopĺňaní sa (čiže komplementarite) povolaní. Všetky povolania sú si navzájom rovné, každé je potrebné a podporuje to druhé, ale každé je aj od toho druhého odlišné. Termín „rovnosť“ v bežnom svetskom slovníku ostal len pri význame určitej totožnosti či zameniteľnosti úloh, pri zrušení každého rozdielu v mene egalitarizmu a radikálneho individualizmu (egalitarizmus = presadzovanie rovnosti). Takéto myšlienky sú však absolútne cudzie „katolíckej“ (teda všeobecnej) povahe Cirkvi. Božou vôľou je, aby všetci boli spasení. Preto Kristus so svojou Cirkvou sú v Duchu Svätom poslaní, aby sa táto Božia vôľa uskutočňovala na všetkých ľuďoch a aby poriadok lásky prenikal celú skutočnosť.

Nebezpečenstvá potom vyznejú sekundárne, keď ich porovnáme milosťou, ktorú Boh darúva kvôli novej evanjelizácii. Laické nadšenie môže spôsobiť veľké veci. Ich charizmy a služby obohacujú život Cirkvi. Zodpovedná účasť laikov obnovuje kresťanské spoločnosti a

²⁹⁰ *Christifideles Laici*, 17.

²⁹¹ Porov. *Christifideles Laici*, 3.

²⁹² *Christifideles Laici*, 17.

²⁹³ Prevzaté z "Laici Oggi" – informačná služba Pápežskej rady pre Laikov (N.19/1996) – druhá časť posolstva kardinála G. Francis Stafforda, prezidenta spomínanej Rady pre laikov.

²⁹⁴ *Mt* 28,19.

vydáva nové svedectvo o spoločnosti svätých. Hnutia a cirkevné združenia sú znakmi dynamickej viery kresťanských laikov, ktorí zakúšajú ovocie Ducha Svätého vo svojich rodinách a na pracovných miestach²⁹⁵. Mnohí z nich sú zapojení do budovania humannejšieho, spravodlivejšieho a menej konfliktného života. Misia laikov neznamená pre Cirkev nič luxusné či nič *extra*. Nie sú to rétorické prejavy vyšších tried. Vyžaduje si ju dnešná doba. Preto je podstatná pre identitu Cirkvi. Nič nemôže nahradiť laikov²⁹⁶.

Aby Cirkev mohla prinášať v 20. storočí účinnejšie ovocie svedectvom o Kristovi, je potrebné, aby sa laici angažovali v oblasti kultúrnej evanjelizácie. Takáto úloha sa však nedá uskutočniť bez hlbokaj, vnútornej obnovy a bez pokánia. Je to úloha vyžadujúca si nové vedomie vlastnej príslušnosti k Cirkvi a pevné, presvedčené prijatie misionárskeho elánu v kresťanských komunitách. Len tak sa môže Cirkev zaskvietť v plnom jase ako *lumen Christi* – ako Kristovo svetlo.

2.4. Františkánski laici v cirkevnom poslaní

Františkánski laici majú účasť na všeobecnom poslaní celého Božieho ľudu na základe svojho špecifického svetského života. Tým, že sú pokrstení, vykonávajú svoje poslanie ako svedectvo vo svete, ako svedectvo o Božom kráľovstve, o Božom záujme o našu spásu a tajomnej skutočnosti, že celé dejiny ľudstva sú namierené k Nemu. Keďže laici sú povolaní k svätosti, dosvedčujú ostatným ľuďom, že od momentu Vtelenia je už všetko vo svete sväté (okrem hriechu) a že sa môžeme obrátiť k Bohu úplne a nemusíme ani „utekať“ od svetských vecí.

Svetski františkáni sú teda pokrstenými laikmi, posvätení k službe evanjeliu podľa charizmy a osobného príkladu svätého Františka. Keď teda vidno, že laické povolanie nie je povolaním ako ostatné, treba obzvlášť pripomenúť, že bohatstvom chariziem, ktorými Duch Svätý obdarúva Cirkev kvôli jej poslaniu a vlastnému posväteniu, si sami laici uvedomujú povolanie žiť evanjelium podľa príkladu svätého Františka z Assisi²⁹⁷. Obdarení milosťou Ducha majú aj dostatočným spôsobom odpovedať na vlastné povolanie. Tieto „okolnosti“ sú opísané a uzákonené v normatívnych dokumentoch františkánskeho svetského života – ktorými sú *Regula*, *Generálne konštitúcie* a *Rituál*. Z tohto dôvodu svoje myšlienky čerpáme zo spomínaných textov, alebo sa nimi nechávame inšpirovať.

Laická príslušnosť a cirkevné poslanie františkánskych laikov sa znázorňuje v Regule, v jednej veľmi dôležitej pasáži: „Keď boli krstom pochovaní a vzkriesení s Kristom, stali sa živými údmi Cirkvi; sľubmi sa zjednotili s Cirkvou ešte dôvernejšie. Preto majú kráčať životom ako svedkovia a nástroje jej poslania medzi ľuďmi a ohlasovať Krista svojim životom a svojimi slovami. Keďže sú pozvaní ako František obnoviť Cirkev...“²⁹⁸.

Podobné či rovnaké myšlienky nachádzame aj v Generálnych konštitúciách: „Ako povolani k spolupráci na budovaní Cirkvi ako sviatosti spásy pre všetkých ľudí a aj tým, že krstom a profesiou sa stali »svedkami a nástrojmi jej poslania«, svetski františkáni zvestujú Krista svojím životom a živým slovom. Ich prvoradým apoštolátom je osobné svedectvo (1) v prostredí, v ktorom žijú, ale aj ich služba pri šírení Božieho kráľovstva v tejto pozemskej skutočnosti...“²⁹⁹. A podobné myšlienky nájdeme aj v Rituáli: večnou profesiou Reguly sa zaväzujú františkánski laici pracovať v prospech Cirkvi i ľudstva³⁰⁰. Rozhodli sa prispievať

²⁹⁵ Por. *Gal* 5,22.

²⁹⁶ Por. *AA*, 16.

²⁹⁷ Por. *Regula OFS*, 2.

²⁹⁸ *Regula OFS*, 6.

²⁹⁹ *Konšt.*, 17,1.

³⁰⁰ Por. *Rituál OFS*. Úvodné poznámky 1.

svojím spôsobom k spoločnému dobru, na základe svojej stálej obnovy a prostredníctvom svojho poslania medzi ľuďmi³⁰¹.

Františkánski laici sú teda živými členmi Cirkvi a nástrojmi cirkevného poslania, ktorých Duch povolal do bratstva, aby boli v službách Božieho kráľovstva v tejto pozemskej skutočnosti, podľa príkladu svätého Františka, na ktorého činnosť nadväzujú svojím dielom cirkevnej obnovy.

„Živí členovia“ – pretože svetskí františkáni sa stávajú súčasťou spoločenstva Božieho života, ktorým je Cirkev a na základe toho sú povolaní žiť sami za seba svoje vlastné poslanie a vziať na seba toto poslanie podľa vlastných schopností.

Za prvé poslanie sa považuje služba Božiemu kráľovstvu prostredníctvom budovania Cirkvi a budovania bratskejšieho a evanjelioviejšieho sveta;

Druhé poslanie, ktoré je priamo artikulované už v odkaze na františkánsku inšpiráciu, sa prejavuje v bratstve. Svetskí františkáni žijú svoje cirkevné poslanie „medzi bratmi“, teda „v bratstve“. Zatiaľ čo termín „bratstvo“ chce ukazovať základnú štruktúru františkánskeho života na určitom mieste, ktoré je „prvou bunkou celého Rádu a viditeľným znakom Cirkvi, tohto spoločenstva lásky“³⁰². Františkánski laici nachádzajú teda v bratstve „osobitné prostredie určené k rozvoju zmyslu pre cirkev a františkánske povolanie, ale zároveň je to miesto animácie apoštolského života všetkých jej členov“³⁰³. Skrze život v bratstve, svojim životom v Cirkvi a s Cirkvou plánujú žiť spoločne so všetkými ľuďmi dobrej vôle a s ľudstvom ako takým, aby vybudovali „bratskejší svet“³⁰⁴ a dosiahli „univerzálne bratstvo“³⁰⁵ so všetkým stvorením, v postojí úcty a uznania všetkého stvoreného a podľa plánu Boha stvoriteľa a Pána všetkých vecí.

Františkánski laici sú na základe svojho povolania tvorcami bratských vzťahov medzi ľuďmi. Sú tvárnymi nástrojmi v rukách Krista – univerzálneho zmierovateľa medzi ľuďmi a Bohom. Preto byť mali byť vnímaví a prijímať Kristovu prítomnosť vo všetkých ľuďoch a usilovať sa o spoluprácu medzi všetkými ľuďmi dobrej vôle. Aj v Rituáli nachádzame rovnaké zmienky: františkánski laici sa zasväcujú Božiemu kráľovstvu³⁰⁶; to predstavuje „život pre svet“, s „predsazatím, že budú spolupracovať na budovaní bratskejšieho sveta“³⁰⁷. Sú povolaní žiť vo svete „ako kvas evanjeliového života“³⁰⁸ a „vydávať svedectvo o Božom kráľovstve a budovať bratskejší a evanjelioviejší svet“³⁰⁹ a „slúžiť pre väčšiu Božiu slávu a naplniť prikázanie lásky k ľuďom“³¹⁰.

Nakoniec, poslanie františkánskych laikov pozostáva v úlohe „obnoviť Cirkev“ vo vlastnom svetskom stave a svojou prácou v Cirkvi a s Cirkvou v prospech sveta, v ktorom môžu ľudia žiť spolu s bratmi. Všetkých ľudí pritom uznávajú za synov toho istého nebeského Otca a milujú sa medzi sebou tak, ako Kristus miloval nás. Toto poslanie sa uskutočňuje na základe formy života, na základe bratstva, ktoré vyžaduje, aby stredobodom

³⁰¹ Por. *Rituál OFS*, 14; 29.

³⁰² *Regula OFS*, 22.

³⁰³ *Regula OFS*, 22.

³⁰⁴ *Regula OFS*, 14.

³⁰⁵ *Regula OFS*, 18.

³⁰⁶ Por. *Regula OFS*, 31.

³⁰⁷ *Regula OFS*, 14.d.

³⁰⁸ *Regula OFS*, 12.

³⁰⁹ *Regula OFS*, 29.

³¹⁰ *Regula OFS*, 12.

sily bolo spoločenstvo lásky.

3. Misijné povolanie svetských františkánov

3.1. „Poslanie“ znamená vyslanie

Svetskí františkáni – podobne ako všetci pokrstení – sú poslaní (preto misionári) do celého sveta, aby mu predkladali hodnoty, ktoré sú význačné pre Ježišových nasledovníkov. K primárnej hodnote Ježišových nasledovníkov patrí rozoznať povolanie Toho, ktorý je sám Svätý. Fakt, že nás Otec stvoril na Kristov obraz, ktorý bol prvorođený zo všetkého stvorenia, označuje, že celé stvorenie je dobré a všetci sme jeho súčasťou. To, že mnohí si túto skutočnosť ani neuvedomujú, je smutný fakt našej súčasnej situácie, pretože neúcta k sebe samému môže byť základnou príčinou osobného i kolektívneho nešťastia. Tí, čo siahajú po násilí, nenáštynosti, ambíciách, hrdosti, hneve, závidí, čo sa nechávajú spútať zmyselnosťou, vlastným záľudkom alebo apatiou – tí sa takto správajú, pretože už stratili akúkoľvek nádej. A myslia si, že šťastie by mohli dosiahnuť práve týmto spôsobom. Veľmi strategickým bodom je viera: mať dôveru v Božiu vernosť kvôli nám.

Odklon od niečoho, čo bolo dané poriadkom, od niečoho, čo dokáže človeka autenticky naplniť, čo by sme mohli nazvať aj určitou „disfunkciou“ – práve toto je veľmi slabá stránka dnešnej blahobytnej spoločnosti a ukazuje sa hlavne v našich úmorných pokusoch, ktorými sa zakaždým snažíme dosiahnuť šťastie v ráde vecí. V tých najchudobnejších spoločnostiach infikuje táto disfunkcia hlavne ľudí (a nielen ich vodcov). Ženie ich totiž k tomu, aby prahli skôr po majetných veciach a nie, aby túžili po dosiahnutí pokoja. Celý dnešný svet cíti veľký hlad po duchovných hodnotách, po poznaní toho najzácnejšieho dobra, ktorým je ľudské bytie. Nech už túto chorobu nazveme akokoľvek, dobre vieme, že existuje len jeden jediný liek: odovzdať sa Bohu, lebo len on sám nám môže vrátiť našu integritu.

Sme poslami, lebo ukazujeme svetu, že naším základným úsilím je dovoliť Bohu, aby nás oslobodil od onej bláznivej myšlienky, ktorou sa snažíme zaplniť prázdno panujúce v našich životoch: napríklad mocou, prestížou alebo majetkom. Jediný ozajstný príbeh, ktorý vyhráva a ktorý kedy svet počul, hovorí o chudobných jasičkách, o ťažkom kríži a o prázdnom hrobe. Ako by ale ostatní ľudia mohli počuť tento príbeh, ak im ho niekto nevyrozpráva? „Ale ako budú vzývať toho, v ktorého neuverili? A ako uveria v toho, o ktorom nepočuli? A ako počujú bez kazateľa? A ako budú kázať, ak nie sú poslaní? Ako je napísané: „Aké krásne sú nohy tých, čo hlásajú dobrú zvesť.“ (Rim 10, 14-15). Misionári nie sú len kňazmi, bratmi a sestrami opúšťajúcimi svoje vlastné domovy a svojich blízkych kvôli tomu, že chcú kráčať svetom a slúžiť ostatným. Toto všetko robia aj laici.

Pápež Pavol VI. vo svojej apoštolskej exhortácii s názvom *Evangelií Nuntiandi* píše: „Laici vo svojom zamestnaní žijú uprostred sveta a tam plnia najrozličnejšie časné povinnosti. Preto majú vykonávať evanjelizáciu osobitným spôsobom. Ich hlavnou a bezprostrednou úlohou nie je zakladať a rozvíjať cirkevné spoločenstvá - to je špeciálna úloha duchovných pastierov -, ale majú právo a povinnosť uplatniť všetky utajené kresťanské a evanjeliové sily a čnosti, ktoré v tomto svete existujú a pôsobia. Vlastným poľom ich evanjelizačnej činnosti je rozsiahly a zložitý svet politický, hospodársky a sociálny, ako aj svet kultúry, vied a umení, medzinárodného života a spoločenských komunikačných prostriedkov. Sú však ešte aj iné osobitne vhodné oblasti pre evanjelizáciu, ako manželská láska, rodina, výchova detí a

dospievajúcej mládeže, pôsobenie na pracoviskách a ľudské utrpenie.³¹¹

3.2. Svetskí františkáni ako misionári

Poslaním svetských františkánov je:

- *žiť evanjelium*: „Keď boli krstom pochovaní a vzkriesení s Kristom, stali sa živými údmi Cirkvi; sľubmi sa zjednotili s Cirkvou ešte dôvernejšie. Preto majú kráčať životom ako svedkovia a nástroje jej poslania medzi všetkými ľuďmi a ohlasovať Krista svojím životom a svojimi slovami“³¹². Zmeniť spoločnosť a začať pritom od seba. To všetko sa uskutočňuje v rodinách, keď si obidvaja partneri preukazujú vzájomnú manželskú lásku. Majú živiť svoje deti láskou a nie strachom. Majú ich vyučovať úcte k starším a osobne to aj dokazovať. Majú sa zaujímať a starať o chudobných, vyvíjať autentické úsilie, aby zmenili situáciu chudobných. Majú byť voči všetkým čestní a zaplatiť všetkým to, čo im dlhujú. Milánsky kardinál Martini v rozhovore s novinármi z 1. januára 1999 odpovedal na otázku, ako by dnešný svet mohol byť prijateľnejší pre všetkých, týmito slovami: „Stačí, ak zaplatíte lístok za MHD“. Jednoduchý spôsob poctivého a spravodlivého postoja, jeden z mnohých často zanedbávaných možností, príčinou čoho je naša túžba vykonať niečo mimoriadne pre Boha i bližného. V dnešnom svete nemôže nikto predstierať, že buduje lepší svet, ak ho v tomto nevedie nefalšované úsilie a nezaplatí za to nevyhnutnú cenu;
- *pracovať vo farnosti*. Nebyť kritickí voči kňazom vo farnosti a pripravení ponúknuť svoju pomocnú ruku. Ukazovať ostatným, že do Cirkvi nevstupuje len ako čisto osobný akt, ale s ozajstným presvedčením, že sa chceme stať súčasťou spoločenstva veriacich. Úlohou každého františkánskeho laického misionára je prinášať vlastné svedectvo do každého domu na danom území farnosti. Témou tohto poslania je pozývať ľud, aby „otvoril svoje brány Kristovi!“. Poslanie zostáva otvorené navždy a svetskí františkáni musia byť vždy angažovaní v tomto diele ako prví;
- *asistovať františkánskym rehoľníkom pri misijných snahách a podporovať vzťahovanie misijného vedomia vo vlastných bratstvách*;
- *poskytovať vlastné služby ako misionár OFS*. V dnešnom svete existujú rôzne skupinky – napríklad „Franciscan Partners“ (františkánski pomocníci), „Franciscan Volunteers“ (františkánski dobrovoľníci) a mnohí iní. V Taliansku dnes existuje Misijné centrum svetských františkánov v Scarperii (Florenca), ktoré má za úlohu podporovať misijné povedomie v OFS a pripravuje, posielajú svetských misionárov všade tam, kde sú potrební, bok po boku s rehoľníkmi bratmi a sestrami.

3.3. „Prorocké“ povolanie svetských františkánov

Prorocko neznamena „predpovedať budúcnosť“, ale schopnosť ukázať Boží plán s človekom na základe Ježišových hodnôt. Tento plán je načrtnutý v dvoch Pánových prikázaniach: „Prvé je toto: „Počuj, Izrael, Pán, náš Boh, je jediný Pán. Milovať budeš Pána,

svojho Boha, z celého svojho srdca, z celej svojej duše, z celej svojej mysle a z celej svojej sily! Druhé je toto: „Milovať budeš svojho bližného ako seba samého!“ Iného, väčšieho prikázania, ako sú tieto niet.“ (Mk 12, 29-31). Nie je ľahké sa prispôsobiť, ale ak to neurobíme, ako môže v dnešných ľuďoch vzklíčiť nádej bez prorokov, ktorí by ju dosvedčovali? Katechizmus katolíckej Cirkvi v tejto súvislosti cituje konštitúciu *Lumen Gentium*: „Svätý Boží ľud má účasť aj na Kristovom prorockom úrade“ najmä nadpriradeným zmyslom pre vieru (sensus fidei), ktorý je vlastný všetkému ľudu, laikom a hierarchii, keď „sa neochvejne pridáva viery, ktorá bola raz navždy odovzdaná svätým“, prehlbuje jej chápanie a stáva sa Kristovým svedkom uprostred tohto sveta“³¹³.

Spoločnosť a Cirkev môžeme zmeniť len a len na základe života podľa skutočných hodnôt. Svetskí františkáni pomohli zničiť stredoveký, feudálny systém tým, že odmietali nosiť zbrane: nie je možná vojna, ak vojaci nechcu bojovať. Tento príklad obrátenia spôsobil - v krátkosti povedané - úžas spoločnosti, ale aj Cirkvi. Svätý František nekázal len slovami, na začiatku obrátenia privádzali Františkove „radikálne ideály“ rehoľných predstaviteľov do rozpaku, ale Ježišovo evanjelium sa nedá fingovať. Svetskí františkáni sa oslobodili od strachu, čo si o nich pomyslia ich príbuzní a známi. Môžu teda zmeniť spoločnosť svojím životom vyslovene podľa kresťanských hodnôt. Nenúti ostatných, aby prijímali ich spôsob života a konania, ale sami za seba uskutočňujú hodnoty a práve takto povzbudzujú ostatných, aby sa rozhodli žiť tak isto. Všetci si ale môžu slobodne vyberať. Láska sa totiž nedá nijako donútiť.

V dnešnej dobe narastá čoraz viac potreba posilňovať hodnoty na všetkých miestach, kde sa Cirkev nachádza. Egoizmu a egocentrizmu, urputné naliehanie na to, aby sme konali všetko v každom okamihu podľa vlastných predstáv, nesprávne používanie moci a majetku, hlad po prestíži: všetky tieto symptómy duchovnej choroby nie sú prednostným právom dnešnej svetskej spoločnosti, je to len jej kultúra. Sme len ľudia a pritom sme Cirkvou. Preto sa Cirkev potrebuje stále reformovať. Zčať od seba, aby sme neskôr mohli pracovať na tých druhých – ale len vtedy, ak sme si istí, že sme urobili dostatočný pokrok.

Cirkev pozýva svetských františkánov k tomu, aby realizovali všetky tieto myšlienky! Svetskí františkáni sú vnútorne zapojení do spoločnosti, kde žijú – čo rehoľníci nikdy nemohli byť. Svetskí františkáni môžu v rámci Cirkvi: animovať bratov a sestry tým, že im umožnia účasť na svojom živote (vzájomné a živé spoločenstvo funguje v oboch zmysloch!); povzbudzovať mnohých skleslých kňazov po farnostiach na základe svojej loajlnosti (nie len nekritická komunikácia, ale na základe toho, že sa cítíme byť jednou Cirkvou). Kol'kokrát zabúdame, že kňazi sú len ľudia a že aj oni potrebujú cítiť, že ich niekto miluje!

Práve v rámci farnosti sa odohráva základná časť práce OFS. Františkánske svetské bratstvo je podstatnou kresťanskou komunitou, ktorú schválila Cirkev, v ktorých veriaci vzájomne môžu hlásať Božie Slovo a môžu byť aktívni v službe i láske...“³¹⁴. Svojím vlastným farnostiam môžu svetskí františkáni žijúci autenticky podľa evanjelia, ktoré sľúbili, komunikovať nový život. Nefungovanie dialógu by sme mali vyriešiť ešte predtým, než zničí jednotlivcov i celé spoločenstvo (či farnosti), ak by sa táto chyba nevyriešila včas. Spoločnosť, do ktorej patrí aj Cirkev, potrebuje uzdravenie. Budúcnosť je pre nás oslnivá, pretože Ježiš ju osvecuje ako svetlo sveta. Ježiš je odpoveďou. Pochopili sme správne to, čo od nás žiada? Dobré sme pochopili pozvanie: „Chod' a oprav mój dom!“? Len Boh nás môže

³¹¹ *Evangelií Nuntiandi*, (= EN)70.

³¹² *Regula OFS*, 6.

³¹³ CCC, 785; LG, 12.

³¹⁴ *Christifideles laici*, 26.

urobiť svätými. Našou úlohou je žiť to, čo nám Boh predkladá, máme pozývať aj ostatných, aby robili podobne. A toto je ten najlepší spôsob, ako podporovať františkánske povolanie jednak prostredníctvom rehoľného alebo svetského rádu.

4. Cirkevný život v bratstvách OFS

4.1. Život v bratstve

Františkánske svetské povolanie je povolaním žiť evanjelium v bratstvách a súčasne vo svete. Za týmto účelom bola vopred ustanovená aj samotná organizačná štruktúra OFS, spoločenstva, ale aj účasť na spoločných dobrách. A práve v jeho prítomnosti a poslaní na konkrétnych miestach v živote sa dobre odzrkadľuje tento ideál.

Bolo by vhodné na tomto mieste pripomenúť niekoľko aspektov života v bratstve OFS a službu animácie, vedenia, ako sa spomínajú v Generálnych konštitúciách.

4.1.1. Svedectvo bratského života

Bratský život musí byť dosvedčený a vytváraný bežnými, konkrétnymi okamihmi života. Priestorom, kde Františkánske svetské bratstvo nažíva nie je sakristia, nie je ním ani Cirkev ako miesto stretnutia kresťanského spoločenstva – je ním svet. Je isté, že bratský život nemôže byť dôležitý, ak nie je presiaknutý bohatým duchovným životom a musíme ho žiť vo svete, pretože tam sa nachádza ten najväčší františkánsky kláštor³¹⁵, lebo ak to platí pre františkánskych rehoľníkov a rehoľníčky, o to viac to platí pre svetských františkánov. To si ale od nás žiada pozorné skúmanie znamení čias, aby sme zapojili bratstvo a tým aj jeho členov: „OFS okrem toho chce podporovať záväzok bratstiev slúžiť vo svete a osobitným spôsobom aj v živote spoločnosti“³¹⁶.

4.1.2. Animácia a vedenie

4.1.3. Kolegiálnosť

Jasne a v súlade s *Regulou* zdôrazňuje skutočnosť, že animácia a vedenie bratstiev na akejkoľvek úrovni, nie sú uskutočňované osobne - teda nie sú vedené a animované (ministrom), ale kolegiálne – teda vedie ich Rada na čele s ministrom v súlade slovami textu *Reguly*: „Na rôznych úrovniach každé bratstvo oživuje a vedie rada a minister (alebo prezident)“³¹⁷ a to zasa podporuje komunikáciu a koordináciu, či už v samotných miestnych bratstvách alebo na miestnych a národných úrovniach. Len na základe solidárnej a spoločnej zodpovednosti je možné vylepšovať službu animácie a vedenia bratstiev³¹⁸.

4.1.4. Pohotovosť a služba

Aby táto animácia a vedenie bratstiev prebiehala náležitým spôsobom na rôznych úrovniach a aby sme uznávali, že všetci bratia sú potrební, ale nie nenahraditeľní – práve pre

³¹⁵ „Pani, toto je našim kláštorom”. (*Sacrum commercium*, 63).

³¹⁶ *Konšt.*, 28.2.

³¹⁷ *Regola OFS*, 21

³¹⁸ *Por. Konšt.*, 31.1; 61.3; 65.3; 69.2.

tento účel boli prijaté veľmi dôležité a potrebné úpravy, ktoré sme vyzískali zo skúsenosti – ako napríklad to, že „končiaci (doterajší) minister už viac nemôže byť zvolený za viceministra“³¹⁹.

4.1.5. Využívanie dialógu

Dialóg je v bratskom živote stále veľmi potrebný, je však dôležitý obzvlášť v ťažkých a problematických situáciách, v akých sa môže bratstvo alebo niektorý z jeho členov kedykoľvek ocitnúť. Komunikácia v skupinkách nie je vždy jednoduchá, preto je vhodné, aby tento dialóg moderoval minister bratstva a duchovný asistent, aby mali v úcte každého a informovať o ňom Radu³²⁰.

4.1.6. Spoločenstvo a subsidiarita

Zmysel spoločenstva a subsidiarity medzi bratstvami prispieva k uctievaniu a podpore vitálnosti Rád, a to „je požiadavka spoločenstva medzi bratstvami, spoločnej spolupráce navzájom a jednoty OFS“³²¹.

Rada na vyššej úrovni má veľkú zodpovednosť za animáciu a vedenie bratstiev na nižších úrovniach, ak neregulérnosť ministra a Rady nejakým spôsobom obmedzuje ich život. Keďže je to nástroj spoločenstva a subsidiarity môže nariadiť bratskú vizitáciu príslušnej Rade a prípadne aj urýchlit' pastoračnú návštevu. Keď s láskou a rozvahou zväzila situáciu príslušného bratstva, môže sama prijať „najvhodnejšie opatrenia podľa prípadu, môže súčasne pozbaviť úradu Radu alebo príslušných predstavených“³²².

4.1.7. Solidárnosť

Zmyslom zreých bratstiev a každého svetského františkána je spoločný ekonomický prínos. To znamená, že treba očakávať výdaje, ktoré sú vyčlenené pre danú oblasť. No zároveň to znamená byť solidárny a často si pomáhať aj s ekonomickou ťarchou, ktorú ostatní bratia nemôžu na seba vziať, pretože sa nachádzajú v chudobnejšom rozpoložení. Byť solidárny – to nie je fráza, ale niečo, čo predpokladá, že sa vieme podeliť o materiálne statky. Solidárnosť a podiel na tých materiálnych statkoch (okrem duchovných) znamená solidárnosť budovanú na základe autonómie a potvrdzuje zodpovednosť za svoje povolanie³²³.

4.2. Medzinárodné bratstvo

Práve túto tému predkladáme globálne, pretože je zrejmá pre život všetkých bratstiev na rôznych úrovniach.

V prvom rade Konštitúcie definujú Medzinárodnú radu ako najvyšší orgán správy: „Medzinárodná rada sa schádza v generálnej kapitule OFS s legislatívnou, poradnou a volebnou právomocou.“³²⁴

³¹⁹ *Konšt.*, 79.2.

³²⁰ *Por. Konšt.*, 58.1-3.

³²¹ *Konšt.*, 29.1

³²² *Ibidem*, 84.6.

³²³ *Por. Ibidem*, 30.3.

³²⁴ *Ibidem*, 70.3.

Medzinárodná rada má právo i povinnosť animovať a viesť medzinárodné bratstvo³²⁵, „podporovať a podnecovať evanjeliový život“ charizmy vo svojom „svetskom stave“ a „utužovať zmysel jednoty v OFS v súvislosti s pluralitou osôb a skupín“³²⁶.

Predsedníctvo Medzinárodnej rady OFS (CIOFS), ktorého povinnosťou je „koordinovať, animovať a viesť OFS“³²⁷, utužuje puto spoločenstva, komunikácie na celosvetovej úrovni vďaka „duchu služby“, aby „na celosvetovej úrovni posilňoval vzájomné vzťahy spolupráce medzi OFS a ďalšie zložky františkánskej rodiny“³²⁸.

Predsedníctvo Medzinárodnej rady OFS usmerňuje a animuje svetských františkánov na rôznych poliach prítomnosti a poslania v spoločnosti, v spolupráci s „organizáciami a asociáciami, ktoré uznávajú rovnaké hodnoty“ a s dosiahnutiu vlastných cieľov³²⁹.

4. 3. Formácia

Generálne konštitúcie ukrývajú v sebe výzvu neustále rozvíjať svoje volanie i povolanie, vernosť identite a vlastnému poslaniu, uskutočňovať svoje povinnosti, ktoré sa rodia z nášho zamestnania či práce, celkový zisk z príslušnej profesionálnej formácie, „ako prvý a základný príspevok pri budovaní spravodlivejšieho a bratskejšieho sveta“³³⁰ prispôbovať svoje formy novým a rôznym situáciám života. K pestovaniu týchto františkánskych hodnôt na základe svetského života, ale aj k budovaniu povolania a silnejšiemu svedectvu v rámci „sociálnej občianskej zodpovednosti“³³¹ sa nutne vyžaduje formácia. O nej sme už hovorili v II. kapitole, v článku 7. Na tomto mieste by sme chceli ale zdôrazniť iný aspekt.

4.3.1. Špecifické povolanie

Generálne konštitúcie odrážajú a dostatočne jasným spôsobom objasňujú samotné miesto Františkánskeho svetského rádu, ktoré zaujíma svojim svetským rozmerom františkánskej charizmy v rámci františkánskej rodiny - podľa Reguly, *Regula a Konštitúcie* dosť dobre zdôrazňujú, že „povolanie OFS je rádu je zvláštne povolanie, ktoré formuje život a apoštolskú činnosť svojich členov...“³³², kvôli čomu „neprijímajú do neho tých, ktorí sú profesiou viazaní k inému rehoľnému spoločenstvu alebo inštitútu zasväteného života“³³³. Prirodzene platí táto veta aj obrátene - v tom zmysle, že svetský františkán, ak vezme na seba na seba iný záväzok, prestáva byť súčasťou OFS.

Odlíšnou skutočnosťou je prípad „dvojakej príslušnosti“ k OFS a k Združeniu laikov alebo laickému hnutiu. Zoči-voči tomuto fenoménu, ktorý býva dosť rozšírený, je potrebné utužiť zrelejších svetských františkánov voči ostatným cirkevným hnutiam, pretože evanjeliová výzva je osobitným povolaním. Problémom nie je vzťah františkánskych svetských laikov k ostatným týmto hnutiam, ale problém spočíva „vo františkánskej svetskej identite“ každého jedného člena OFS. Ak je totožnosť pevná, vzťah je v tom prípade pozitívny pre obe strany, aj

³²⁵ Por. *Ibidem*, 70.2.

³²⁶ *Ibidem*, 71.1.a-b.

³²⁷ *Ibidem*, 73.b.

³²⁸ *Ibidem*, 73.c.d.

³²⁹ Por. Konšt. OFS, 73.c.f.g.

³³⁰ Konšt., 20.2.

³³¹ Konšt., 20.2.

³³² Konšt., 2.1; Porov. *Regula OFS*, 1.

³³³ Konšt., 2.1.

keď je nevyhnutné dodať, že u tých, čo žijú v inom hnutí alebo pre iné hnutie, nie je možné zladit' dvojakú príslušnosť tak na poli duchovného života, ale aj na poli poslania³³⁴.

4.3.2. Počiatková formácia

Formácia nemôže nastať len na abstraktnej úrovni, musí byť dynamická a existenčná, pretože pomáha bratovi pri spoznávaní formy evanjeliového života, ktorú by chcel žiť. Len ak ju spozná, môže ju milovať a len vtedy, ak ju miluje – bude ju komunikovať, sprostredkovať aj ostatným. Formácia preto pomáha pri spoznávaní rádovej identity, aby sa každý cítil ako jeho súčasť.

Počas počiatkovej formácie sa zdôrazňuje, že najviac času by sa malo venovať rozlišovaniu povolania a jeho dozrievaniu. O počiatkovú formáciu sa podstatne opiera aj permanentná formácia. V nej pramení „zmysel príslušnosti“ k OFS. Na základe toho sa umožňuje zložiť „dočasnú“ profesiu: „Večnej profesii (...) môže však predchádzať dočasný sľub, ktorý možno obnovovať každý rok, ale nie viac ako po tri roky“³³⁵. Počiatkovú formáciu je ale možné aj predĺžiť, aby sa tým zabránilo rýchlemu entuziazmu a pritom aj odchodu z bratstva.

4.3.3. Permanentná formácia

Počiatková formácia prináša svoje ovocie len vtedy, ak naň bude nadväzovať permanentná formácia, ktorá si vyžaduje čas a mnoho úsilia. Mesačné stretnutia neznamenajú veľa, je to len „omrvinka“ čo sa týka formácie. Preto sa od bratstiev žiada, aby venovali „osobitnú pozornosť formácii nových profesov a profesov s dočasnými sľubmi, aby ich povolanie mohlo dozrieť a aby v sebe utužili zmysel príslušnosti (k OFS)“³³⁶. Permanentná formácia sa považuje za nevyhnutnú súčasť formácie vtedy, ak náš bratský, cirkevný i sociálny život (...) by mal byť otvorený tak, ako bol otvorený život svätého Františka, ktorý nám opakuje: „Začnime odznova, bratia...“³³⁷.

Dôležitým momentom formácie, okrem formačného programu ako takého, je bratská kapitula na akejkoľvek úrovni – na nej sa študuje, diskutuje a rozhoduje o „obsahoch, ktoré sa týkajú života a 'organizácie' (Rádu)“³³⁸, spomína na zosnulých bratov³³⁹, prostredníctvom ktorých sa čoraz hlbšie stabilizoval františkánsky svetský život v minulosti, ale smeruje a vždy mieri k budúcnosti. Ďalej ide o ekonomickú transparentnosť a uchovávanie dedičstva³⁴⁰, o veľmi chúlостivé svetské záležitosti, aj keď jasne odrážajú cit pre bratstvo a solidarnosť.

4.4. Svetskí františkáni v cirkevných spoločenstvách

V dekrétu venovanom laickému apoštolátu čítame, že majú podiel na Kristovom kňazskom, prorockom a kráľovskom poslaní – a tým majú aj svoj aktívny podiel na živote a činnosti Cirkvi. A pridávajú sa slová, že ich aktivita v rámci cirkevných spoločenstiev je natoľko potrebná, že bez nej by ani apoštolát duchovných pastierov zväčša nemohol

³³⁴ Por. dokument *Potissimum Institutioni*, 93.

³³⁵ Konšt., 42.2.

³³⁶ *Ibidem*.

³³⁷ *1 Cel*, 103.

³³⁸ Konšt., 49.2.

³³⁹ Por. Konšt., 53.4.

³⁴⁰ Por. Konšt., 50.2.e; 62.2.1 e 66.2.n.

dosiahnuť plnú účinnosť³⁴¹.

Regula OFS nás v súlade s týmito koncilovými myšlienkami pozýva, aby sme sa stali „svedkami a nástrojmi“ cirkevného poslania a nechali sa inšpirovať Františkom z Assisi, ktorý cítil, že je povolán samotným Ukrižovaným zo San Damiano, aby „obnovil Cirkev“³⁴².

O našej povinnosti byť aktívne prítomnými v rámci miestnej Cirkvi niet pochýb či diskusie. Na praktickej úrovni sa však často stretávame s ťažkosťami a protirečeniami. Často sa zdá byť veľmi ťažké, aby sme podporovali formačné programy a zintenzívňovali bratský život kvôli nadmerným činnostiam a úlohám, do ktorých sú svetskí bratia zapojení.

Sú výnimočnými vysluhovateľmi eucharistie, sú služobníkmi Slova, sú zapojení do rôznych sociálnych aktivít miestnej Cirkvi a často je všetok ten čas, čo im ostáva, pohltý týmito aktivitami. A čo prítomnosť na bratských stretnutiach? „Nemôžem, pretože mám práve nejakú službu ...“. Účasť na exercíciách alebo formačnom seminári? „Nemôžem, pretože ku koncu týždňa ma potrebuje tunajší farár“. Prípadné voľby na nejakú funkciu v bratstve? „Nemôžem to prijať, pretože už som predsedom toho a onoho, sekretárom tamtoho...“ A tak ďalej.

Takto upadáme do prílišného aktivizmu, ktorý nám nedáva dostatok „priestoru pre život“, v ktorom by sme mohli spolu zotrvať, a to s postojom a formou vlastnou autentickému bratstvu. Aby toto bratstvo mohlo jestvovať a rozvíjať sa, potrebuje sa zdieľať, revidovať svoj život č i chvíle modlitby a formácie ale aj spoločné rekreačné okamihy. Potrebuje byť miestom, kde jeden druhému pomáha, kde sa učia viesť dialóg, komunikovať navzájom, aby sa podopierali v ťažkostiach a lepšie sa modlil. Generálne konštitúcie ohľadom tejto témy píše: „Cit spoluzodpovednosti jednotlivých členov vyžaduje osobnú prítomnosť, svedectvo, modlitbu, aktívnu spoluprácu podľa možnosti jednotlivca ako aj prípadné záväzky na oživovanie bratstva“³⁴³. Bratský život je tak dôležitý, že len v tomto článku Konštitúcií sa nachádza toto tak silné slovo: „vyžaduje“. Všetky ostatné články majú povzbudzujúci a nie prikazujúci charakter.

V tomto bode sa sami seba môžeme opýtať: ako sa svetskí františkáni môžu angažovať „v obnove Cirkvi“ na základe kreatívnosti a spoluzodpovednosti, ku ktorým nás vyzýva Regula pápeža Pavla VI.? Prirodzene, ide o veľmi živý a chúlостivý problém, teda vyžaduje si pozorné rozlišovanie zo strany Rady i celého bratstva, pretože situácia musí byť posudzovaná konkrétno, podľa jednotlivých a miestnych okolností.

Ak máme rozlišovať misijnú prítomnosť svetských františkánov v Cirkvi, musíme rozmýšľať o určitom individualizme, ktorý je typický pre dnešnú, modernú kultúru a ktorý do istej miery vstúpil do života jednotlivých členov bratstva. Príliš individuálne apoštolské aktivity sú toho znakom. Mnohí bratia a sestry si vyberajú cesty a apoštolské úlohy a pritom absolútne neberú do úvahy aktivitu bratstva. Čo sa týka bratstva, zažíva veľké ťažkosti, keď sa chce venovať a podporovať spoločnú apoštolskú úlohu a to práve kvôli nespôsobilosti jednotlivých členov.

Zdá sa, že mnohí svetskí františkáni sú spokojnejší s apoštolskou činnosťou, ktorú si zvolili z vlastnej iniciatívy alebo s takou, ku ktorej ich niekto pozval individuálne – namiesto toho, aby sa (viac či menej) anonymne pustili do spoločnej aktivity. Uznávame, že nič

nemôže tak stmeliť a upevniť bratstvo, ako spoločne vykonávaná práca, spoločná účasť na radoch i bolestiach, úspechoch i nezdaroch, na šťastí i na sklamaní. Spoločne vykonávaná práca umožňuje lepšie, aby sme sa radili, vzájomne sa podporovali, preskúmavali vlastné skúsenosti, zapájať svoje dary a schopnosti každého jedného z nás, pretože všetci máme vlastnosti, ktoré sú úplne odlišné – s vlastnosťami spolubrata.

Práve za účelom tohto spoločného poslania by mali byť bratia na to vyčlenení alebo aspoň koordinovaní, ak sa zväzi, že sa má tejto úlohy ujať jednotlivec, tak sa jej ujme jednotlivec vždy ale v dialógu s Radou a s bratstvom. Generálne konštitúcie ustanovujú: „Bratstvá (nehovoria 'svetskí františkáni') (...) nech sa snažia spolupracovať pri oživení činnosti farskej komunity, liturgie a bratských vzťahov; nech sa začlenia (subjektom sú teda stále bratstvá!) do spoločnej pastoračnej činnosti dávajúc prednosť činnosti, ktorá zodpovedá tradícii a spiritualite svetských františkánov“³⁴⁴. Tento článok by mal byť motívom úvah pre mnohé bratstvá OFS z hľadiska ich misijného poslania a spolupráce v miestnej Cirkvi.

K téme, ktorú sme preberali predtým, by sme mali pripojiť aj myšlienky zapojenia svetských františkánov do mnohorakých združení a hnutí, ktoré sa vo farnosti nachádzajú: tento postup č i prechod od jednej spirituality k druhej je znakom duchovnej slabosti, psychologickej nestability či znakom nezrelého rozhodnutia vo veci evanjeliového poslania.

5. Poslanie OFS vo svete

5.1. II. vatikánsky koncil: Pastoračný koncil

Termín „pastoračný“ má mnohoraké významy. Väčšinou poukazuje na aktivitu, ktorú vykonávajú pastieri: či už biskupi, farári alebo ostatní klerici. Termín sa však štandardne dotýka všetkých, čo sú nejakým spôsobom zapojení do aktivít, ktoré ohlasujú a/alebo ponúkajú spásu. Sprostredkovanie spásy v skutočnosti nastáva prostredníctvom sviatostí. Ale dochádza k nemu aj inými cestami: nejde pritom o sviatostné spôsoby v úzkom zmysle, ale o osobnú cestu, o svedectvá, o komunikáciu o gestá.

Každý prostredník, keďže vykonáva sprostredkovateľskú činnosť, by si mal uvedomovať, že sa nachádza uprostred medzi prameňom spásy, ktorým je Boh a adresátmi spásy, ktorými sú všetci ľudia. Preto každá pastoračná aktivita musí byť podmienená pochopením tejto spásonosnej zvesti. Každý človek však zostáva naďalej slobodný – môže túto zvesť prijať alebo ju odmietnuť.

Dôležité je, aby každý takýto prostredník spásy poznal svojho „Spasiteľa“ – teda Boha, aby ovládal základné pravdy spásy – evanjelium a poznal aj adresáta spásy – čiže dotyčného konkrétneho človeka. Tento konkrétny človek žije v určitom prostredí, ktoré ho neustále podmieňuje svojím myslením, kultúrou a spôsobom života... Preto ak má byť táto pastoračia účinná – lepšie by možno bolo povedať „spásonosné prostredníctvo“ – mala by byť neustále reflektovaná a aktualizovaná: ak sa menia ľudia, teda adresáti tejto spásonosnej činnosti, musí sa zmeniť aj vzor pastoračie.

³⁴¹ Por. *Apostolicam Actuositatem*, 10.

³⁴² *Regula OFS*, 6.

³⁴³ *Konšt.* 30.2.

³⁴⁴ *Konštitúcie OFS*, 102.1.

II. vatikánsky koncil sme označili ako „pastoračný koncil“. Aby sme pochopili zmysel tejto kvalifikácie – slovo „pastoračný“, mali by sme si znovu prečítať ustanovujúci dokument, teda apoštolskú konštitúciu *Humanae Salutis* z 25. decembra 1961.

Dokument vychádza z Pánovho prísľubu: „A ja zostanem s vami po všetky dni, až do skončenia sveta“ a potvrdzuje, že Pán je prítomný aj v dnešnej našej dobe. Dnešná doba – ako tvrdí Ján XXIII. – je charakteristická svojím „prelomom k novej ére“, ktorá od Cirkvi vyžaduje „vážne úlohy a obrovský rozsah, čo sa dialo aj v najtragickejších obdobiach cirkevných dejín“. Text cituje spomínané myšlienky takto: „Ide o to, aby sme dnešný svet dostali do styku s životodarnou a večnou evanjeliou energiou; ten svet, ktorý sa vyzdvihuje na základe svojich výdobytkov v technickej a vedeckej oblasti a ktorý spôsobuje aj dôsledky vo veciach dočasného poriadku, ktorý toľkí ľudia chceli nanovo organizovať a neprihliadať pritom na Boha“.

Dnešný svet sa teda predstavuje dvojznačne. Zlo a dobro sa navzájom premiešali. Preto sa v prvom rade predovšetkým vyžaduje, aby sme stále všetko rozlišovali v súlade so „znameniami čias“. Neustále zmeny tak typické pre dnešný moderný svet sa týkajú hlavne kultúrneho rázu. Druhá svetová vojna bola vyvolaná kultúrnymi zmenami a zároveň vyvolala kultúrne zmeny. Preto hlavnou odpoveďou, ktorú má Cirkev dať, je predovšetkým odpoveď kultúrneho rázu, až potom ponúka odpoveď praktického či operatívneho charakteru. Mali by sme teda nanovo prepojiť večnú dynamiku evanjelia s prebiehajúcimi znakmi kultúry či sociálnymi situáciami, v ktorých žijú ľudia v súčasnom dejinnom momente.

Pastoračný charakter II. Vatikánskeho koncilu by sme mali chápať ako záväzok Cirkvi, ktorým sa snaží nanovo ustanoviť vzťah medzi človekom a Kristom, medzi spoločnosťou a Kristom, medzi výdobytkami vedy a techniky a Kristom. Práve pri naplnení tohto poslania by si Cirkev mala uvedomovať, že je začlenená do tohto súčasného sveta, že s ním musí byť solidárna a vykonávať v tomto svete úlohu kvasu, prekvasiť ho s cieľom dosiahnuť večné dobro.

Tieto základné myšlienky boli schválené v konštitúcii *Gaudium et Spes*, ktorá bola práve preto nazývaná „pastoračnou konštitúciou“. Avšak k realizácii tohto druhu poslania Cirkev potrebuje obnovovať samu seba, musí preto v prvom rade „chápať sama seba“, až potom môže vykonávať poslanie.

5.2. Poslanie svetských františkánov

Františkánske svetské povolanie je „zachovávať evanjelium nášho Pána Ježiša Krista podľa príkladu svätého Františka z Assisi“³⁴⁵, ktorý sa prejavuje „zapojením (bratstva) do pozemskej skutočnosti a účasťou na pozemských aktivitách“³⁴⁶. Povolanie svetských františkánov predstavuje výzvu k poslaniu, ktoré sa má uskutočňovať životom i slovom, pretože (bratia) žijú v rovnakých podmienkach, ako ktorýkoľvek občan³⁴⁷.

Keď už svetskí bratia dostali miesto, ktoré zaujímajú alebo majú zaujímať v Cirkvi – ako to vidíme na základe dokumentov II. Vatikánskeho koncilu a v *Christifideles Laici*, dôraz sa kladie na vhodnosť poslania v charizme OFS. Aj keď články druhej kapitoly z Reguly sú sami osebe veľmi bohaté, čo do myšlienok, a konkrétne, v Generálnych konštitúciách sa chcelo poukázať na dva základné aspekty, ktorým sa naša spoločnosť osobitným spôsobom

³⁴⁵ Regula OFS, 4.

³⁴⁶ *Christifideles Laici*, 17; Porov. Konšt., 17.

³⁴⁷ Por. *Lumen Gentium*, 35.

venuje:

- schopnosť podporovať „iniciatívy a ochranu všetkého stvoreného“ a „vytvárať podmienky pre život, prostredie, ktoré by neohrozovali človeka“³⁴⁸;
- prežívať františkánskeho ducha v rodinnom prostredí³⁴⁹ a zároveň umožňovať „zblíženie“ s mnohými ľuďmi žijúcimi v ťažkých rodinných podmienkach tak na sociálnej ako cirkevnej úrovni: „neženatými alebo nevydatými, osamelými rodičmi, rozvedenými, ktorí žijú v ťažkých životných situáciách“³⁵⁰. Ľudský a kresťanský entuziazmus môže napomáhať k tomu, aby sme rozoznávali a zmierňovali zranenia, ak sa nedajú uzdraviť, vždy v súlade s duchom blahoslavenstiev³⁵¹.

5.3. Účasť františkánov na cirkevnom poslaní vo svete

Františkáni nemôžu sami seba pri uskutočňovaní svojho povolania vnímať tým spôsobom, že sú mimo Cirkvi a že sa nezúčastňujú na cirkevnom poslaní. V tomto zmysle je svätý František vynikajúcim príkladom. On si uvedomoval, že je súčasťou Cirkvi, že je poslaný „obnoviť Cirkev“ a šíriť ju prostredníctvom ohlasovania Kristovho evanjelia aj mimo hraníc svojej inštitúcie. Svätý František si navyše jasne uvedomoval, že musí stále „meniť sám seba, že sa musí „neustále obracať“.

U svätého Františka bolo poslanie v Cirkvi a pre Cirkev pevne zakorenené v neustálom hľadaní Božej vôle - v kontemplaní. To, čo navrhuje robiť, nevyviera z jeho osobných „túžob a plánov“, ale len a len z toho že bol pripravený stať sa „úbohým nástrojom“ Božej vôle. Práve na základe týchto predpokladov uvádza svätý František do Cirkvi istý proces obnovy: obnovy skôr po stránke kultúry, než na úrovni inštitúcie.

František zostáva „vzorom“, pretože je zakladateľom. Vzorom, na ktorý musia všetci františkáni vždy hľadiť. Nemáme „materiálne napodobňovať“ to, čo sám František vykonal, ale skôr máme „nanovo predstaviť tento vzor“ v súvislosti s dnešným cirkevným kontextom a socio-kultúrnou situáciou. Čo sa týka cirkevného kontextu, nutne sa musíme inšpirovať II. vatikánskym koncilom a nadviazať na proces obnovy, ktorý počnúc ním vznikol. V oblasti socio-kultúrneho kontextu by sme mali vziať na vedomie jednu podstatnú skutočnosť: Svätý František sa rozhodol konať všetko na pozadí *christianitas*, my musíme žiť a konať v zmysle toho, čo je v tomto druhom tisícročí cieľom tejto *christianitas*, storočí charakteristickým hlbokými a globálnymi transformáciami.

Nie je jednoduché v tomto historickom období „byť“ a „žiť“ ako kresťania a ako františkáni, ale nemôžeme žiť bez nich oboch. Musíme však vedieť správne rozlišovať: rozlišovať socio-kultúrne prvky a rozlišovať aj vo viere. Poslední pápeži nás na kapitulách povzbudzovali, aby sme si „uvedomovali svoju zodpovednosť“ a stále uskutočňovali svoju charizmu i svoje poslanie³⁵²: dnešný svet ešte stále hľadá na svätého Františka ako na „vzor

³⁴⁸ Konšt. 18.4.

³⁴⁹ Porov. *Ibidem*, 24.1

³⁵⁰ *Ibidem*, 24.2.

³⁵¹ Regula OFS, 11; LG, 38; AA, 4; GS, 72.

³⁵² Por. Príspevky na generálnych kapitulách zo strany Pavla VI. a Jána Pavla II. sa tam nachádzajú veľmi vzácne citácie.

ľudskosti“; než aby ho považovali za „vzor kresťana“³⁵³.

V tomto kontexte môžeme pochopiť typickú vlastnosť františkánskej charizmy len na pozadí samotného františkánskeho hnutia ako celku: bratia, sestry a laici. Žiadna z týchto súčastí nemôže sama osebe vystihovať celok skutočnosti. V tomto zmysle je teda potrebné, aby medzi všetkými zložkami františkánskej rodiny prevládala vzájomnosť, poprípade „výmena darov“. Vzájomnosť pritom predstavuje uznanie odlišnosti a spôsobilosti „darovať a prijímať“.

V tomto okamihu dejín ľudstva – ako výraz analógie toho, čo sa deje v Cirkvi – sa aj pre samotných františkánov stáva nevyhnutnou úlohou, aby uznali výnimočné poslanie laikov. Františkánski laici sa zhodnú na tom, že sa usilujú lepšie pochopiť pôvodnú charizmu svätého Františka. Sú skrátka neodmysliteľne potrební, pretože pomáhajú vpustiť do tohto sveta „ducha svätého Františka“; sú prepotrební aj pri uskutočňovaní františkánskeho posolania. Z tohto dôvodu sú františkánski laici formovaní k tomu, aby „boli tým, čím by mali byť“, a to bez podriadenosti, bez inštrumentalizácii a v plnej a úplnej autonómii.

Práve zo strany františkánskych laikov môžeme cítiť príspevok pri konkrétnej realizácii „františkánskeho ekumenizmu“, ktorý vôbec nie je druhoradý. Nenesú už na svojich ramenách trýznivé dejiny bratov a sestier. Sú menej zaviazaní požiadavkami právneho charakteru. Možnože predstavujú charizmu svätého Františka do krajnosti - v autentickejšej podobe. Teda – neberú do úvahy svoje inštitucionálne či právne ošatenie. Autonómii františkánskych laikov by sme mohli považovať a uskutočňovať ako „jedno zo znamení čias“, znamení skutočnej novitas franciscana (františkánskej novosti). Na toto všetko nesmieme zabúdať, ale musíme žiť ako laický príspevok a účasť na cirkevnom poslaní v súčasnom svete.

5.4. Vernosť vlastnej charizme

Generálne konštitúcie ďalej hovoria: „Vernosť vlastnej charizme, františkánskej i svetskej, a svedectvo úprimného a otvoreného bratstva je ich hlavnou službou Cirkvi, ktorá je spoločnosťou lásky. Nech ich v ňom možno rozpoznať už pre samo ich bytie, z ktorého pramení ich poslanie“³⁵⁴.

V jednom interview s Emanuelou De Nunzio – generálnou ministerka – jej bola položená takáto otázka: „Čomu sa venujete vy, svetskí františkáni?“ Za touto otázkou sa odráža naša utilitaristická a technokratická kultúra, ktorá sa snaží hodnotiť význam vecí a osôb len vo vzťahu k ich bezprostrednej funkcii. Práve táto skutočnosť pre ňu bola ťažkosťou, preto namietla: „Postavili ste mi zlú otázku. Opýtajte sa 'kto sme', a potom budeme môcť hovoriť o tom, čo robíme, čomu sa venujeme“.

Ak zostáva pravdou, že charizmy sú darmi, ktoré Duch Svätý darúva svojej Cirkvi k spoločnému úžitku, svetskí františkáni môžu cítiť zodpovednosť za to, že musia zviditeľňovať tento dar v miestnej cirkvi, v ktorej žijú a pracujú. Práve toto jasne poukazuje na prioritu „bytia“ pred „konaním“.

Aj františkánski generálni ministri vo svojom liste o „Povolani a poslaní františkánskych veriacich-laikov v Cirkvi i vo svete“ pozývajú svetských františkánov, aby

³⁵³ Por. Duch Assisi počnúc rokom 1982 a hlavne od roku 1986.

³⁵⁴ Konšt. 100.3.

„prehlbili svoje františkánske svetské povolanie a zachovávali harmonické prepojenie medzi jasným utvrdzovaním vlastnej identity – teda že ide o verejné združenie veriacich – a horlivou a srdečnou prítomnosťou v miestnej Cirkvi: takýto vzťah však nesmie nadobudnúť formu nejakej dohody na základe okolností, ale musí vyvierat' zo samotného jadra povolania“³⁵⁵.

A potom nasleduje aj „svedectvo bratstva“. Nesmieme zabúdať na to, že už bratské spoločenstvo ako také predstavuje apoštolát a prispieva k evanjelizačnému dielu. Bolo by nádherné, keby sa aj o našich bratstvách dalo povedať to, čo o prvých kresťanských spoločenstvách: „Pozrite, ako sa milujú!“.

5.5. OFS počas posolania Ad gentes

Františkánsky svetský rád chce nanovo objaviť nové poslanie františkánskych laikov v oblasti evanjelizácie a súčasne aj v poslaní *ad gentes*, v konkrétnom znamení spolupráce „na budovaní Cirkvi, ktorá je sviatosťou spásy pre všetkých ľudí“³⁵⁶ a pritom „v otvorenom dialógu apoštolskej tvorivosti“³⁵⁷.

5.5.1. Prečo sú františkánski laici zapojení do služby posolaniu Ad gentes?

Pretože „všeobecný záväzok“³⁵⁸, ktorým sa zaviazali k tomu, aby „toto ohlasovanie spásy poznal a prijal každý človek na ktoromkoľvek mieste“³⁵⁹, a zároveň k tomu, aby ohlasovali Krista „svojím životom i svojimi slovami“³⁶⁰, „nech sú vždy pripravení zúčastniť sa na spoločných iniciatívach s rehoľníkmi a rehoľničkami prvého, druhého a tretieho rádu, so svetskými inštitútmi a s ostatnými laickými cirkevnými skupinami (...) na odstránení príčin rasovej diskriminácie a na službe veci mieru“³⁶¹. Toto všetko sa nemôže netýkať, nedotýkať svetských františkánov, ktorí sa na základe krstu a svojej profesie stali „svedkami a nástrojmi cirkevného posolania“³⁶².

Dnes sa veľmi veľa hovorí o charitatívnych službách, o sociálnej spravodlivosti ako o privilegovaných oblastiach, do ktorých by sa novým spôsobom mohli zapojiť aj laici. Ján Pavol II. vo svojej encyklike *Redemptoris Missio* nás pohýna k zdôrazneniu naliehavosti misionárskej evanjelizácie, lebo toto „je prednostná služba, ktorú môže Cirkev preukázať každému človekovi a celému dnešnému ľudstvu“³⁶³.

5.5.2. Akým spôsobom sa františkánski laici môžu zapájať do posolania Ad gentes?

V počiatkoch Cirkvi bola misia považovaná za spoločný záväzok a zodpovedná bola zaň miestna Cirkev, ktorá potrebovala práve „misionárov“, aby mohli posunúť k ďalším metám, ako nám to ukazujú Skutky apoštolov.

³⁵⁵ List štyroch generálnych ministroch františkánskej rodiny nazvaný: Povolanie a poslanie františkánskych veriacich-laikov v Cirkvi a vo svete 1989, 22.

³⁵⁶ Konšt. 17; Porov. Regula OFS, 1. L'OFIS d'Italia ha istituito, nel settembre 1998, il CE.MI.OFS (Centro Missionario dell'OFIS) per l'animazione missionaria delle Fraternità locali, la formazione degli animatori e il coordinamento dell'impegno nella missione Ad gentes dei laici francescani italiani.

³⁵⁷ Regula OFS, 6.

³⁵⁸ *Kódex kanonického práva*, can. 225

³⁵⁹ *Ibidem*

³⁶⁰ Regula OFS, 6.

³⁶¹ Konšt. 98.

³⁶² Konšt. 17.

³⁶³ *Redemptoris Missio*, 2.

Na základe tejto skúsenosti, ale hlavne v sile misijného poslania, ktoré Vzkriesený zveril celému kresťanskému spoločenstvu, ktoré sa zhromaždilo vo večeradle („jedenásti a tí, čo boli s nimi“ – Lk 24, 33). V týchto posledných rokoch Cirkev vyzývala laikov, aby nanovo objavovali misijný rozmer svojho vlastného kresťanského povolania. V samotnom koncilovom dekréte *Ad gentes* Cirkev vyzývala laikov, aby sa zúčastňovali na jej spásanosnom poslaní ako svedkovia a živé nástroje, aby v sebe i v iných ľuďoch prehlbovali vedomosti o misiách a lásku k nim, tým že vo vlastnej rodine a katolíckych organizáciách či školách poskytujú pomoc každého druhu, aby aj oni mohli dostať dar viery, ktorú oni dostali do daru³⁶⁴.

„Ba kde je to možné, nech sú laici hotoví aj bezprostrednejšie spolupracovať s hierarchiou, tým že vezmú na seba osobitné poslanie pri hlásaní evanjelia a podávaní kresťanského učenia, aby tak dodali života rodiacej sa Cirkvi...“³⁶⁵.

5.5.3. Dávať aj to málo, čo máme

Aký postoj by mali zaujať naše bratstvá zoči voči tomuto univerzálnemu povolaniu: „Choďte aj vy do mojej vinice...“ (Mt 20, 3) a práve v súvislosti s poslaním *Ad gentes*? Ako by mali pozitívne zareagovať, napriek nespočetným vnútorným i vonkajším ťažkostiam, ktoré naše bratstvá stretávajú v živote?

V krátkosti sa pozastavme nad jedným textom, ktorý hovorí o rozmnožení chleba a rýb: „Keď vystúpil a videl veľký zástup, zľutoval sa nad nimi, lebo boli ako ovce bez pastiera. A začal ich učiť mnohým veciam (...) Potom riekol: Vy im dajte jesť! (...) Potom vzal päť chlebov a dve ryby, pozdvihol oči k nemu, dobrorečil, lámal chleby a dával svojim učeníkom, aby im ich rozdávali (...) Všetci jedli a nasýtili sa, ba ešte nazbierali dvanásť plných košov odrobín a zvyškov z rýb. A tých, čo jedli chleby, bolo päťtisíc mužov“³⁶⁶.

Len v miere, v akej sa zapájame a spolupracujeme s Pánom („vy im dajte jesť“) a bez zbytočných ľudských špekulácií, dokážeme štedro darovať aj našu vlastnú chudobu (päť chlebov a dve ryby) a pritom sme dojatí z toho, ako rastie počet mužov a žien, čo ešte nepoznajú Krista (okolo štyroch miliárd!), národy (*Ad gentes*) bez pastiera konečne spoznajú a zakúsia onú hojnosť Božej lásky („všetci jedli a nasýtili sa“).

³⁶⁴ Por. *Ad gentes* (= AG), 41.

³⁶⁵ *Ad Gentes*, 21.

³⁶⁶ *Mk* 6,34-44.

IV. KAPITOLA

DUCHOVNÁ A PASTORAČNÁ ASISTENCIA PRE OFS

1. Asistencia v priebehu dejín

Touto témou sa už zaoberala II. Kapitola, keď hovorila o autonómii OFS (bod 6.). Len na úvod tejto špecifickej témy o asistencii vo Františkánskom svetskom ráde sa v krátkosti pozastavíme nad tým, ako sa v priebehu času myšlienka asistencie odrazila v najdôležitejších dokumentoch OFS.

1.1. Vývoj vzťahov medzi OFS, Prvým rádom a TOR

Od čias, keď ľudia hovorievali bratom: „Povedzte nám, ako máme žiť, aby sme si zachránili dušu“³⁶⁷, sa František a jeho spoločníci predstavujú ako sluhovia, ktorí spolupracujú so svetskými kajúcnikmi a chcú žiť evanjelium. Prítom podávajú svetským kajúcnikom svoju pomocnú ruku: „Nech sa na radu bratov aj ženatí muži a vydaté ženy, ktorým nebolo dovolené zaviazať sa manželským zväzkom, rozhodnú v oných prípadoch konať ešte prísnejšie pokánie“³⁶⁸.

Podľa dokumentu *Memoriale propositi*³⁶⁹ (1221) vizitátorom nemusí byť nutne len menší brat, kým Regula Mikuláša IV. (1289) to vyslovene tvrdí: „vizitátori a inštruktori by mali byť vybraní z Rádu menších bratov“³⁷⁰. Postupom času boli „menší bratia rozdelení počas ťažkých i plodných dejín, plných napätí a reforiem“³⁷¹. Svätá stolica často zdôrazňovala, že asistencia v OFS je úlohou, povinnosťou a službou Prvého františkánskeho rádu (OFM, OFMConv, OFMConv) a Tretieho regulovaného rádu (TOR)³⁷².

Sixtus IV. zveril túto službu generálnemu ministrovi a provinciálnym ministrom konventuálov a generálnemu a provinciálnemu vikárovi observantov, a to bulou *Romani Pontificis Providentia*: „V mene tejto svojej autority udeľujeme ministrom možnosť i právo, aby bratom a sestram Tretieho rádu ustanovovali vizitátora a spovedníka z Rádu menších bratov konventuálov alebo z Rádu bratov observantov podľa toho, ako posúdia za vhodné“³⁷³.

Pápeži počas stáročí jasne dodržiavali túto normu. V Regule Leva XIII. čítame: „Vizitátori nech sú zvolení spomedzi rehoľníkov Prvého rádu alebo Tretieho regulovaného františkánskeho rádu a nech ich vymenúvajú gvardiáni, keď sú o to požiadaní“³⁷⁴.

³⁶⁷ *An.per.* 41.

³⁶⁸ *3Comp* 60; Porov. *An.per.* 41; *I Cel*, 37.

³⁶⁹ Por. *Memoriale Propositi*, b. 37.

³⁷⁰ Regula Mikuláša IV., kap. XVI.

³⁷¹ J. ZUDAIRE, *En seguimiento de Cristo con Francisco de Asís. Introducción a la Forma de Vida y Organización de la Orden Franciscana Seglar* (Madrid 1995), s. 229.

³⁷² Používa sa aj skrátený výraz „Prvý rád a TOR“. Tým sa poukazuje na štyri rehoľné rády: OFM, OFMConv, OFMConv a TOR. Musíme si uvedomiť, že aj v citáciách ďalších dokumentov, ktoré tu spomíname, sa s rovnakým významom uvádzajú tie isté výrazy: „štyri františkánske a rehoľné rodiny“, alebo jednoducho „štyri františkánske rodiny“.

³⁷³ *Bula Romani Pontificis Providentia* (15 decembra 1471).

³⁷⁴ *Regula Leva XIII*, 3,3.

Dôležitým krokom k jednote týchto rôznych kritérií bol list, ktorý napísali spoločne štyria generálni ministri Pioví XII. a ktorým mu poďakovali za to, že svoj príhovor v bazilike sv. Petra obrátil k terciárom. Tento list bol považovaný za základný kameň v niekoľko storočných dejinách františkánskeho svetského rádu, kedy pápež uznal Františkánsky svetský rád za vyvolený oddiel mierumilovnej laickej činnosti, ktorá dnes ako nikdy predtým naberala na sile za tým účelom, aby práve tento rád bránil a šíril Božie kráľovstvo vo svete³⁷⁵.

Konštitúcie Františkánskeho svetského rádu schválené 25. augusta 1957 potvrdzujú, že vonkajšia správa Tretieho rádu prislúcha „Cirkvi a štyrom františkánskym rodinám“³⁷⁶. Vonkajšej správe OFS venujú konštitúcie celú druhú časť 3. kapitoly, v ktorej medziiným deklarujú, že duchovné sprevádzanie a vnútorná disciplína závisí od predstavených Prvého rádu a TOR³⁷⁷. No práve tu sa už vytvárajú nové horizonty, keď sa už hovorí o možnosti vydať svoje vlastné štatúty – podľa rôzneho obdobia a miesta – a živo sa odporúča, „aby sa tieto štatúty vypracovali so spoločným súhlasom štyroch františkánskych rodín a čo najúčinnejšie zabezpečili jednotu a súlad celého Tretieho rádu“³⁷⁸.

1.2. V momentálnej legislatíve

Regula Pavla VI. (1978) urobila rozhodujúci krok vo chvíli, keď sa OFS začal dostávať spod podriadenosti Prvému rádu a Tretiemu regulovanému rádu a prechádzal k vzájomnému, živému spoločenstvu: „V živote a poslaní Cirkvi sa usilujú sprítomniť charizmu svojho spoločného Serafínskeho Otca, a to rôznymi cestami a spôsobmi, no vždy vo vzájomnom spoločenstve“³⁷⁹.

Po zdôraznení, že medzi „všetkými katolíckymi bratstvami prevláda organická jednota“³⁸⁰, ale aj osobitné vlastnosti sekulárneho života, jeho autonómie, sa táto Regula ešte raz odvoláva na spoločenstvo a spoločnú zodpovednosť „rovnakému serafínskemu Otcovi v živote charizmy“, kvôli čomu si rada vyžiada od prestavených štyroch františkánskych rehoľných rádo „schopných rehoľníkov pripravených na duchovnú asistenciu“³⁸¹.

Text Pavlovej Reguly na začiatku pripomína, že svetskí františkáni netvorí len dodatok, ale celostnú skutočnosť františkánskej rodiny³⁸², a na záver končí s prosbou nasmerovanou predstaveným Prvého rádu a TOR³⁸³ o duchovnú asistenciu, ktorá z tejto charizmy priamo vyplýva.

Generálne konštitúcie OFS definitívne schválené Kongregáciou IV CSVA z 18. decembra 2000 zdôrazňujú a objasňujú tieto pojmy v článku 85, keď tvrdia: „OFS ako

³⁷⁵ G. ANDREOZZI, *Storia delle Regole e delle Costituzioni dell'Ordine Francescano Secolare*, Edizioni Guerra, Perugia 1988, s. 255.

³⁷⁶ *Konštitúcie Tretieho Františkánskeho Svetského Rádu sv. Františka*, č. 94.

³⁷⁷ Por. *Tamtiež*, čl. 97.

³⁷⁸ *Tamtiež*, čl. 172.

³⁷⁹ *Regula OFS*, 1.

³⁸⁰ *Tamtiež*, 2.

³⁸¹ *Tamtiež*, 26.

³⁸² Por. *Tamtiež*, 1.

³⁸³ Por. *Tamtiež*, 26.

integrálna súčasť františkánskej rodiny je povoláný k tomu, aby žil Františkovu charizmu vo svetských podmienkach. OFS má veľmi úzky vzťah s Prvým rádom a s TOR“. Na základe týchto spojení, ktoré jestvovali už stáročia, Cirkev zverila predstaveným františkánskych rehoľných rádo *altius moderamen*, o ktorom hovorí kánon 303 pojednávajúci o duchovnej a pastoračnej starostlivosti v OFS.

2. Od vodcu k duchovnému asistentovi

2.1. Predslov

Duchovný asistent nie je predstaveným bratstva alebo sekretárom či pokladníkom. Je členom bratskej rady a má právo voľby vo všetkých otázkach s výnimkou finančných rozhodnutí³⁸⁴ a pri volebnej kapitule³⁸⁵.

Túto predstavu o asistencii vyjadrili generálni ministri, keď sa vyslovili, že „praca duchovných asistentov, ktorá sa dnes už ani nedotýka oblasti riadenia a organizovania, by mala byť hlbšia – malo by ísť o spôsob duchovného sprevádzania či o spôsob formácie bratov“. Uznanie vlastnej zodpovednosti zo strany svetských bratov neznamená, že by mali zmeniť svoj postoj na pasívny („všetko nechať tak“), ale skôr zmenu k aktivite: podporovať a spolupracovať navzájom, aby práve laici oni uskutočňovali svoje povolanie a poslanie³⁸⁶.

2.2. Predpokladané vlastnosti a prekážky

Pápež Ján Pavol II. v jednom rozhovore pre *Consilium pro Laicis* z roku 1981, ktorý sa zameriaval na cirkevných asistentov pre laické združenia, povzbudil práve asistentov k tomu, aby boli:

- tvorcami spoločenstva;
- pedagógmi vo viere;
- svedkami o Božej zvrchovanosti;
- ozajstnými apoštolmi Ježiša Krista;
- služobníkmi sviatostného života hlavne Eucharistie;
- duchovnými animátormi.

Aj pastoračná služba františkánskych rehoľníkov, ktorí sú duchovnými asistentmi v rámci OFS v akejkoľvek úrovni, by sa mali vyznačovať:

- teologickou a duchovnou orientáciou;
- svedectvom vernosti voči františkánskemu povolaniu;

³⁸⁴ Por. Konšt. 90,2.

³⁸⁵ Por. Statut 12,3.

³⁸⁶ Por. *List štyrom františkánskym generálnym ministrom o povolani a poslaní františkánskych veriacich laikov v Cirkvi a vo svete* (Rim 18. august 1989), b. 49n.

- povzbudením vytvoriť mierumilovné a spravodlivé podmienky, podmienky pravdy a lásky;
- mali by byť pomocou pri čítaní „znamení čias“;
- musia predstavovať v rámci motivácií a cieľom OFS práve duchovné pozadie.

No duchovní asistenti OFS nie sú len „cirkevnými pomocníkmi“ v ktoromkoľvek laickom združení. Pre svetských františkánov predstavujú niečo viac: osobitného prostredníka, vďaka ktorému získavame životodarnú tekutinu, ktorá zabezpečí uje „živé a vzájomné spoločenstvo“ všetkým svetským a rehoľným prvkom tejto rodiny.

Tento cieľ „živej vzájomnosti“ si vyžaduje odstrániť niektoré prekážky. Tie sa rôznymi spôsobmi stále usídľujú v staromódnom myslení, ale o to hlbšie sa zakoreňujú. Preto sa len ťažko prechádza od sprevádzania svetských františkánov k inej podobe:

- od nie čoho podobného ako je „riadenie“ k „asistencii“³⁸⁷ (duchovná asistencia, duchovné vedenie „dobrého pastiera“ a nie vodcu);
- od „rozkazovania“ k „službe“;
- od definitívneho, posledného slova, ktorým je „otče“ (hoci jestvuje len jeden otec, ten na nebesiach!) k spoločnému členstvu, ktoré spolupracuje s Radou a jej ministrom a nepotrebuje si ich nahrádzať³⁸⁸.

2.2.1. Prekážky zo strany svetských:

- nedostatočné uvedomenie si laickej dôstojnosti v Cirkvi;
- nedostatočné poznanie ozajstnej Františkovej svetskej identity;
- „afektívna“ závislosť brata;
- nesprávne pochopená „úcta“ voči rehoľníkom, aj na iných úrovniach, ktoré nemajú nič spoločné s ich statusom a úlohou;
- zidealizovanie postavy rehoľníka a neľútostná kritika, keď dôjde na ich hranice a slabosti.

2.2.2. Prekážky zo strany rehoľníkov:

- „duch tela“ v súvislosti so samotným Rádcom, aj keď sme presvedčení o celkovej jednote OFS;
- tendencia sledovať alebo vkladat' OFS vlastné predstavy, hlavne vo vedomí, že samotný OFS má svoju vlastnú identitu;
- strach, že stratia protagonizmus, ak budú sa budú spoločne, spolu so svetskými podieľať na zodpovednosti.

K tomu ešte musíme pridať, že príliš veľa rehoľníkov zostáva v asistencii OFS, hlavne na regionálnych a miestnych úrovniach. Z toho potom vyplýva, že hoci títo asistenti používajú nový jazyk, naďalej vykonávajú svoju úlohu „vedúcich“. A to bráni skutočnosti, aby svetskí františkáni prestali byť zbožnou skupinkou alebo spolupracovníkmi asistenta či farára, pretože im úplne nedovolia, aby žili vlastnú „formu evanjeliového života“ so všetkými svojimi

³⁸⁷ Konšt. 85.2.

³⁸⁸ Por. *Tamtiež* 86.2.

záväzkami a poslaním³⁸⁹. Tento príliš veľký čas, ktorý trávia vo funkcii asistenta okrem iného spôsobuje hlavne únavu, monotónnosť, nedostatok kreativity. A tie zasa často spôsobujú pre bratstvo OFS vážnu stratu. Často sa niečo také môže udiat' aj v rámci „kolegiálnosti“, keď sa z jedného alebo odlišného dôvodu nenastáva ono stanovené krúženie a ak sa nepracuje spoločne.

Tieto ťažkosti nie sú neodstrániteľné, ale predstavujú cestu, na ktorej musíme kráčať spolu. Predstavujú reflexiu, ktorá nám pomáha, aby sme mali čo najlepšiu asistenciu OFS. Musí priniesť lepšie uvedomenie si františkánskeho rádu, ktorý spolu s Prvým rádcom a TOR prežíva rovnakú Františkovu charizmu, aj keď svetským spôsobom.

Keď sa niekedy ignorujú provinciálni ministri alebo asistenti zo strany svetských františkánov, nie je to vina Františkánskeho svetského rádu alebo Cirkvi, ktorá ich považuje za medzinárodné, respektíve verejné združenie veriacich. Môže to byť vina jednotlivých svetských františkánov, ktorí si svojvoľne vykladajú momentálne inovácie alebo by to mohla byť chyba samotných provinciálnych ministrov či asistentov, že nepoznajú cirkevnú legislatívu vo vzťahu k OFS a prípadne ju nechcú aplikovať.

Môže sa stať, že svetskí františkáni sa postavia proti duchovnému asistentovi, pretože sa správa ako starobylý duchovný „vodca“ Tretieho rádu a myslí si, že miestne bratstvo OFS priamo pod neho alebo pod jeho Rád „prislúcha“. Takému kňazovi sa začne určite oponovať, ak nepochopil rozdiel medzi duchovným vodcom starobylého Tretieho rádu a duchovným asistentom momentálneho Františkánskeho svetského rádu. Nie však preto majú svetskí františkáni dôvod vylúčiť ho z našich stretnutí bratskej rady. Ak nemajú s ním problémy, musia svoje sťažnosti podať na Regionálnu radu OFS v prípade, že nejaká jestvuje, alebo národnej Rade, či už prostredníctvom regionálneho asistenta, respektíve priamo jej. Generálny asistent by mal o všetkom vedieť len vtedy, ak národná rada nedokáže vyriešiť tento problém a ak sa tento prípad musí dať do pozornosti predsedníctvu medzinárodnej rady.

3. Duchovná asistencia podľa generálnych konštitúcií OFS

3.1. Definícia

Konštitúcie vo vzťahu k Regule definujú funkciu asistenta ako „osobu, ktorú určí príslušný zodpovedný predstavený na vykonávanie tejto služby pre príslušné bratské spoločenstvo OFS“³⁹⁰.

Touto definíciou sa nehovorí o nejakom kňazskom stave asistenta, pretože osobitnou úlohou nie je „sviatostná“ asistencia, ale skôr „duchovná“ asistencia“. To Prvému rádcom a TOR umožňuje, aby každý brat, či už kňaz alebo nie, pomáhal bratstvu OFS práve preto, že je „vhodný a pripravený“³⁹¹. Vyšším predstaveným zároveň umožňuje v prípade, že absentuje taký brat pre duchovnú asistenciu a bratstvo OFS, zveriť túto zodpovednosť: „rehoľníkom a

³⁸⁹ Por. *Regula OFS*, 4; *Konšt.*, 1.3.

³⁹⁰ Por. *Konšt.*, 89.2.

³⁹¹ Por. *Tamtiež*, 89.3.

rehoľníckam prislúchajúcim iným františkánskym inštitútom; diecéznym klerikom alebo iným osobám pripraveným na túto službu, ktoré prislúchajú OFS; a iní diecézni alebo rehoľní klerici – nie františkáni³⁹² - ak dosiahli nevyhnutné podmienky, že sú vhodní a kompetentní a po súhlase príslušnej bratskej rady.

Úlohou asistenta je „na rôznych úrovniach duchovná asistencia bratstiev“³⁹³, má im podávať „františkánsku spiritualitu“ a spolupracovať „na počiatkovej a permanentnej formácii bratov“³⁹⁴, kým animáciu i vedenie bratstva naplňa príslušná rada – aj v tomto prípade na rôznych úrovniach. Prítom duchovný asistent z tejto Rady je „zákonitým a zvoleným členom“, s výnimkou hlasovania ohľadom ekonomických otázok³⁹⁵.

3.2. Úloha vyšších predstavených

Osobitný význam pre duchovnú asistenciu má zodpovednosť vyšších predstavených Prvého rádu a TOR. Tí sú – okrem kanonického postavenia, duchovnej animácie a vizitácií miestnych bratstiev³⁹⁶ - povolaní k tomu, aby informovali o „duchovnej asistencii, ktorej sa OFS dostáva“³⁹⁷, aby podporovali „záujem samotných rehoľníkov o OFS a starali sa o to, aby na uprázdnené miesta boli zvolené vhodné osoby, pripravené k službe duchovnej asistencie“³⁹⁸.

Určenie vhodných a pripravených bratov na post asistenta sa rodí zo záujmu, ktorí kandidujú prejavujú o svetských františkánov, o svoju spiritualitu, poslanie a úlohu v spoločnosti i v Cirkvi. Mnohých rehoľníkov-františkánov dnes pričahujú iné skupinky, cirkevné hnutia, prítom si vôbec neuvedomujú, že svetskí františkáni sú životnými druhmi a majú spoločnú misiu práve vo svetskej sfére, že sú povolaní podobne ako oni k rovnakej „evanjeliovej charizme“.

Ministri a kustódi ako vyšší predstavení by mali udržiavať názorový dialóg s príslušnými radami a ministrami OFS, na znak spoločnosti a spoluzodpovednosti, keď sú o to požiadaní, mali by navrhnuť kandidáta na asistenta. Táto výmena názorov bude znakom, že sa chápe prirodzenosť a poslanie OFS, a tým sa aj vo všetkých sférach posilňuje základ kolegiálnosti.

Zmysel pre takúto spoločnú rodinu pozostávajúcu z OFS, Prvého rádu a TOR sa naznačuje už aj v momente cesty samotného vymenovania duchovného asistenta: bratská rada OFS dáva podnet a požiada o asistenta³⁹⁹, vyšší predstavený (generálny alebo provinciálny minister) načúva Rade a obaja vedú dialóg, aby sa zosúladiť a zhodli v najlepšej z možností ohľadom asistenta určitého bratstva: „Kompetentný príslušný predstavený, po súlade príslušnej bratskej rady, vymenuje asistenta v súlade s predpisom Konštitúcie a Štatútom duchovnej a pastoračnej starostlivosti o Františkánsky svetský rád“⁴⁰⁰.

3.3. Kolegiálna asistencia

³⁹² Por.. *Tamtiež*, 89.4.

³⁹³ Por. *Tamtiež*, 86.1.

³⁹⁴ Por. *Tamtiež*, 90.1.

³⁹⁵ Por. *Tamtiež*, 90.2.

³⁹⁶ Por. *Tamtiež*, 88.2.a-b.

³⁹⁷ Por. *Tamtiež*, 88.2.c.

³⁹⁸ Por. *Tamtiež*, 88.1.

³⁹⁹ Por. *Tamtiež*, 91.1.

⁴⁰⁰ Por. *Tamtiež*, 91.3.

Osobitnú úlohu si zaslúži téma „kolegiálneho prvku“ asistencie v bratstvách OFS, hlavne na medzinárodnej, národnej a regionálnej úrovni⁴⁰¹.

Štatút pre asistenciu, ktorý je „spoločný pre všetky štyri rehoľné rády (OFM, OFMConv., OFMConv., OFMConv., TOR)“, ako sa tvrdí v článku 3.2 tvrdí, že služba asistencie „je vykonávaná pre miestne bratstvo kolegiálne - všetkými úrovňami predstavených“.

Podľa Generálnych konštitúcií OFS z roku 2000 bol kolegiálny prvok duchovnej a pastoračnej starostlivosti OFS zverený zo strany Cirkvi Prvému rádu a TOR. Konkrétne sa to týka:

- generálnych ministrov⁴⁰²;
- vyšších predstavených s jurisdikciou vo vlastnom teritóriu, či už národnom alebo regionálnom⁴⁰³;
- generálnych asistentov, či už národných alebo regionálnych⁴⁰⁴.

Generálne konštitúcie veľmi jasne a evidentne opisujú túto kolegiálnu aktivitu: „Čo sa týka celého OFS, v tomto zmysle musia altius moderamen vykonávať generálni ministri kolegiálne“⁴⁰⁵.

Ak generálni ministri vykonávajú svoju službu kolegiálne, aj ich priami delegáti, teda generálni duchovní asistenti⁴⁰⁶, ktorí ponúkajú svoju vzájomnú, kolegiálnu asistenciu Františkánskemu svetskému rádu, sa musia pripodobniť duchu Konferencie generálnych ministrov Prvého rádu a TOR.

Táto konferencia pozostávajúca zo štyroch generálnych ministrov bola uznaná Kongregáciou IVCSVA za právnickú osobu pápežského práva na základe dekrétu zo 17. februára 2003 (Prot. č. 38051/2003). Aj to dodáva ďalšiu právnu hodnotu rozhodnutiu dotýkajúcemu sa kolegiálnej asistencie OFS. Článok 6 tohto štatútu schváleného rovnakým dekrétom vlastne na záver spomína: “Uskutočňovať kolegiálnu službu voči Františkánskemu svetskému rádu v zmysle *altius moderamen*, ktorú Cirkev zverila štyrom rádom”.

Podobne aj asistenti vytvárajú takzvanú “Konferenciu duchovných asistentov” (CAS).

Vytvorenie „Konferencie duchovných asistentov“ si jednotne vyžiadalo celé OFS, aj na základe faktu, že komunikácia a účasť ešte viac obohacujú a ozvlášťujú túto asistenciu. Aby došlo k vytvoreniu „Konferencie asistentov“ bolo by vhodné, aby provinciálni ministri Prvého rádu a TOR prevzali animáciu.

⁴⁰¹ Por.. *Tamtiež*, 90.3.a-c.

⁴⁰² Por. *Tamtiež*, 87.1.

⁴⁰³ Por.. *Tamtiež*, 88.5; 91.2b-c.

⁴⁰⁴ Por. *Tamtiež*, 90,3a-c.

⁴⁰⁵ *Tamtiež*, 87.1.

⁴⁰⁶ To isté by sa malo dať povedať pre národných a regionálnych asistentov vo vzťahu k ich provinciálnym ministrom alebo kustódom.

Krok, ktorý urobili generálni komisári voči generálnym asistentom - a hlavne kolegiálna asistenciac Konferencie generálnych asistentov - bol a stále zostáva cestou, ktorá nás zaväzuje a zároveň vzájomne harmonizuje, je spôsobom, ako dokážeme vzájomne pracovať a prehľbovať – to všetko v súlade s tým, čo hovoria Konštitúcie OFS: „Generálni asistenti nech vkladajú svoju službu do rúk predsedníctvu CIOFS, nech vytvoria konferenciu a spoločne sa starajú o duchovnú asistenciu OFS ako takú“⁴⁰⁷.

Asistenciac ako spoločenstvo a spoluzodpovednosť nie je uzavretou, ale otvorenou témou, ktorá môže kreatívne rásť v jednotlivých zložkách františkánskej rodiny. Ak sa na generálnej úrovni kolegiálna asistenciac teší výnimočnej stabilite a organizácii, je nevyhnutné sa usilovať, aby táto kolegiálnosť na národných a regionálnych úrovniach nebola len teóriou, ale živou realitou. Duchovná asistenciac OFS musí akceptovať svoju jednotu, organizáciu, ale aj vládne orgány.

3.4. Úloha duchovných asistentov

Podľa *Reguly* (b. 26) je tou ozajstnou úlohou duchovného asistenta poskytovať „duchovnú asistenciac“. Je menovaný štyrmi rehoľnými rádmi na znak spoločenstva a spoluzodpovednosti. Články 85-91 z *Generálnych konštitúcií* ďalej charakterizujú túto úlohu. Predstavuje dva základné prvky:

- svedectvo františkánskej spirituality a u rehoľníkov bratský vzťah⁴⁰⁸,
- spolupráca v počiatočnej a permanentnej formácii bratov a sestier OFS⁴⁰⁹.

Na žiadnom mieste sa nenaznačuje alebo nepoukazuje, že by duchovný asistent bol nejakým spôsobom „predstavený“ OFS. Ani generálny minister bratov ani provinciálni ministri nezastávajú úlohu priamej autority v oblasti OFS. *Altius moderamen* OFS, ktorá je im zverená, neznamená moc alebo kontrolu. Skôr je zárukou toho, že OFS zostáva verný františkánskej charizme, verný svojmu spoločenstvu s Cirkvou a jednote s františkánskou rodinou⁴¹⁰.

Mohli by sme teda zhrnúť, že duchovní asistenti nemajú nejakú „autoritu“ v právnom zmysle, aby riadili členov OFS. Naopak, „asistujú“ svetským františkánom, zdieľajú s nimi svoj asistenti vo svetle *Reguly* a generálnych konštitúcií OFS nie sú povolani k tomu, aby svetským františkánom hovorili „ako“ majú žiť, dokonca ani nesmú prijímať a propagovať postoje, ktoré sú očividne v rozpore s učením Cirkvi (a nesmú protirečiť osobným teologickým názorom samotných asistentov alebo ich liturgickým záľubám) alebo nemôže ísť o spôsob, ktorý sa nezhoduje so smernicami danými pre OFS na základe *Reguly*, *Konštitúcií* a *Ritúlu*.

3.5. Pastoračná a spirituálna úloha

⁴⁰⁷ *Konšt.*, 90,3a.

⁴⁰⁸ *Por.*, *Tamtiež*, 89,3,+

⁴⁰⁹ *Por.*, *Tamtiež*, 90,1.

⁴¹⁰ *Tamtiež*, 85,2.

S cieľom lepšie porozumieť *altius moderamen*, teda pastoračnú službu vo vzťahu k Františkánskemu svetskému rádu, je nevyhnutné pochopiť, kto je „pastier“. V katolíckej Cirkvi sa pod pastierom všeobecne chápe osoba, „ktorá je zodpovedná za všetko, čo sa vykonáva v diecéze alebo vo farnosti“. V cirkevnej oblasti aj kňaz označuje funkciu, ktorou predstavuje cirkevnú autoritu v rôznych katolíckych združeniach. Presnejšie rozdiely – samozrejme – ohľadom úlohy pastiera sa uvádzajú v cirkevnom kánone.

Pre duchovných asistentov svetských františkánov je úloha pastiera lepšie pochopiteľná pod názvom „duchovný asistent“. Asistent pochádza z latinského „adsistere“, čo znamená „stáť vedľa niekoho“, byť mu nablízku, byť prítomný, chrániť, podporovať, pomáhať niekomu svojou aktívnou účasťou. Asistent je povolaný, aby v rámci svojej kompetencie pomáhal zodpovednému predstavenému, ktorým je v prípade OFS, príslušná Rada spolu s ministrom na rôznych úrovniach.

Keďže sme bratia, mali by sme len „asistovať“ svetským františkánom. Nemáme povinnosť ich „riadiť“. Nie sme vlastne ani jedinými duchovnými odborníkmi, pretože celé bratstvo zodpovedá za duchovný život každého z jeho členov⁴¹¹. Dôležité je uznať tento spôsob chápania, tento druh pastierov a podľa toho sa aj správať.

Tento minister vytvára integrálnu súčasť nášho spoločného františkánskeho povolania, ktoré máme s OFS spoločné. Veľmi dôležité je pritom, že nepracujeme „pre OFS“. My ako asistenti pracujeme „pre naše rády“, plníme úlohu, ktorú nám zverila Cirkve a ktorá nám ako bratom aj prislúcha. Preto nemôžeme čakať nejakú satisfakciu zo strany OFS. Ak nám svetskí františkáni chcú pomôcť aj ekonomicky – v súlade s duchom rodiny –, musíme im byť za to vďační.

Článok 26 *Reguly* Františkánskeho svetského rádu je bohatý čo do obsahu. Žiada si totiž od predstavených františkánskych rádov vhodných rehoľníkov pre službu asistencie bratstva na rôznych úrovniach, a to na znak spoločenstva a spoluzodpovednosti:

- znak spoločenstva s rovnakou charizmou, ktorá živí celú františkánsku rodinu a ktorá sa dá pochopiť len vďaka množstvu prejavov jednej charizmy: rehoľníci, rehoľničky a laici. Charizma s rôznymi odtienkami pre dobro Cirkvi: „Je množstvo chariziem, ale len jeden je Duch... A každému sú dané osobitné prejavy Ducha k všeobecnému úžitku“ (1 Kor 12, 4-7);
- znak spoluzodpovednosti životom, nie počas vlády Františkánskeho svetského rádu, pretože ako správne zdôrazňujú Generálne konštitúcie, „služba rehoľných ministrov spája, nie nahrádza službu rady a svetských ministrov, ktorým prislúcha vedenie, koordinovanie a oživovanie bratstva na rôznych úrovniach“⁴¹².

Duchovná asistenciac a hlavne pastoračná služba sa najkonkrétnejším spôsobom vykonávajú predovšetkým vo chvíľach, ako sú pastoračná návšteva, volebné kapituly, o

⁴¹¹ *Tamtiež*, 37,2,3.

⁴¹² *Tamtiež*, 86,2.

ktorých budeme ešte hovoriť neskôr⁴¹³.

3.6. Požiadavky na asistenta

Základnými podmienkami na asistenta je, aby bol vhodný a pripravený⁴¹⁴. V rámci tejto schopnosti sa od asistentov žiada, aby boli poblíž laikov, našich svetských františkánov, ktorí – ako tvrdí II. Vatikánsky koncil – dosahujú v Cirkvi svoju zrelosť a zodpovednosť: “Ďalej (kňazi) nech s dôverou zverujú laikom úlohy v službách Cirkvi, ponechajúc im slobodné pole činnosti, ba nech ich príhodne povzbudzujú, aby sa aj sami od seba chopili iniciatívy”⁴¹⁵.

A keď pretlmočíme text z *Christifideles laici*, mali by sme sa snažiť pomôcť našim bratom, svetským františkánom, aby si čoraz jasnejšie uvedomovali, že nielen patria do nejakého Rádu – konkrétne Františkánskeho svetského rádu, ale že sami sú týmto Rádom, a to na základe charizmy spoločnej tak Prvému rádu i TOR. Sami “sú” Františkánskym svetským rádom: “Preto musia (laici) - a práve oni - nadobúdať stále hlbšie vedomie, že nielen patria k Cirkvi, ale že sú Cirkvou, to znamená spoločenstvom veriacich na zemi pod vedením Pápeža ako spoločnej hlavy, a biskupov, ktorí sú s ním zjednotení. Oni sú Cirkvou...”⁴¹⁶.

Ako téma autonómie, tak aj téma jednoty OFS vstupuje do prejavov našej františkánskej zrelosti a minority. V tomto zmysle sa mi zdá vhodné prepísať tieto črty listu, ktorý poslal minister generál OFMConv, brat Agostino Gardin vo funkcii prezidenta poradia Konferencie ministrov generálov, všetkým provinciálom Prvého rádu a a talianskemu TOR v súvislosti so situáciou talianskej OFS. Keď im ho poslali, aby „nenechali túto situáciu bez riešenia, aj keď ťažké”, br. Agostino k nemu pridal citát z apoštolskej exhortácie *Vita Consecrata*: „Spoločenstvom zasväteného života Cirkev zveruje osobitnú starostlivosť o rozvoj duchovnej komunity najmä v ich vnútri, potom aj v cirkevnom spoločenstve a mimo neho; majú ju šíriť nadväzovaním alebo stále novým začínaním dialógu lásky so svetom, zvlášť tam, kde je plný etnických konfliktov alebo kde šalie smrtonosné násilie”⁴¹⁷.

Len pozitívna odpoveď, odpoveď, ktorá povedie k animácii a k jednote bratstva, ukáže, že sme pochopili, že OFS má “svetský charakter... vlastný a osobitný pre laikov”⁴¹⁸. Preto vo veľkej františkánskej rodine má laici špecifickým spôsobom aktualizujú a vykonávajú túto účasť, ktorá je im podľa učenia Koncilu zvlášť vlastná. Označuje sa pojmom “svetský charakter”⁴¹⁹. A pre svetských františkánov sa konkrétne prejavuje aj v jednote všetkých členov Františkánskeho svetského rádu.

4. Asistent miestneho bratstva

⁴¹³ V tejto kapitole IV., od paragrafu 5.4 až po 5.7, ale aj 6.4.

⁴¹⁴ Por. *Konšt. OFS* 87.3; *Reg OFS* 26.

⁴¹⁵ Dekrét *Presbyterorum Ordinis*, 9.

⁴¹⁶ *Christifideles Laici*, 9.

⁴¹⁷ *VC*, 51; Porov. aj čísla 41,45,46,47.

⁴¹⁸ *LG*, 31.

⁴¹⁹ *Christifideles Laici*, 15.

4.1. Všeobecné charakteristiky

Podľa *Štatútu duchovnej starostlivosti* je miestny asistent:

- nominovaný vyšším predstaveným, v súlade s partikulárnym právom a po vypočutí príslušnej bratskej rady (čl. 23. 1);
- podporuje jednotu v bratstve a medzi bratstvom a Prvým rádom a TOR. V súlade s miestnym gvardiánom alebo predstaveným dohliada na to, aby medzi rehoľnými a svetskými bratstvami pretrvávalo vzájomné a živé spoločenstvo. Podporuje aj aktívnu prítomnosť bratstva v Cirkvi a spoločnosti (čl. 23. 2);
- spolu s bratskou radou je zodpovedný za formovanie kandidátov a vyhodnocuje každého kandidáta pred profesiou (čl. 24. 1);
- spolu s ministrom, s bratmi a sestrami diskutuje, ak sú v ťažkostiach, ak zamýšľajú odísť z bratstva, alebo hrubo porušujú Regulu (24. 2).

Úloha duchovného asistenta počas bratských stretnutí alebo bratských rád je dôležitá a chýlostivá. Špecifickou sférou jeho pôsobenia je úroveň duchovná: podporovať spoločenstvo s Cirkvou, svedčiť o františkánskej rehoľnej spiritualite, mať účasť na formácii a podporovať bratstvo čo do kresťanského života. To si však vyžaduje ohľaduplnosť a duchovnú zrelosť, aby dokázal sám určiť hranice svojej kompetencie a posunúť vec príslušným svetským františkánom, hlavne pri koordinácii a animovaní bratstva.

Na stretnutiach bratstva sa musí vyhýbať dvom krajnostiam:

- na jednej strane: pokušeniu viesť vo vlastnej osobe tieto stretnutia, a to aj vtedy, ak sa svetskí bratia javia chabí a málo formovaní;

- na druhej strane: pokušeniu, že opustí či podriadi svoje záujmy len čírym oficiálnym povinnostiam alebo že sa prestane zaujímať o bratstvo.

Konkrétna úloha duchovného asistenta bude závisieť od rôznych foriem stretnutí, na ktorých sa zúčastňuje: či už ide o stretnutia bratskej rady alebo bratstva, stretnutia zamerané na duchovné, formačné, organizačné, rekreačné stránky a pod. Preto zostáva vždy pravdou, že úloha duchovného asistenta sa zapája do kontextu tejto duchovnej závislosti, ktorá vyplýva z príslušnosti k rovnakej rodine, hoci ide o jej rôzne podoby.

4.2. Stretnutia Rady

Duchovný asistent:

- je legálnym členom bratskej rady, zložil profesiu, odovzdáva sa bratstvu službou a zapája sa s ňou do všetkých aktivít⁴²⁰, zúčastňuje sa na stretnutiach a aktivitách v súlade s partikulárnym právom OFS;
- koná v súlade so zodpovednosťou a úlohou svetských františkánov, dáva im prednosť čo sa týka vedenia, koordinácie a animácie bratstva.

Účasť duchovného asistenta na stretnutiach a aktivitách miestnej rady sa rôznym spôsobom artikuluje podľa požiadaviek a konkrétnych situácií v bratstve. Jeho úloha na

⁴²⁰ *Konšt.* 90. 2.

stretnutiach rady bude o to intenzívnejšia v bratstve, ktoré sa vytvára a rozbieha, než v prípade bratstva, ktoré je už vytvorené a pracuje naplno. Pravdou však zostáva, že asistent musí dať svetským františkánom „prednosť“ čo sa týka vedenia, koordinovania a animácie bratstva“. Jeho prvotnou úlohou je duchovná podpora kresťanského a františkánskeho života v bratstve.

Stretnutie rady spočíva v rôznych prvkoch života bratstva: vo františkánskom a kresťanskom živote, apoštolských a charitatívnych aktivitách, počiatočnej a permanentnej formácii, bratskom živote a kontaktoch medzi samotnými členmi. Témy, ktoré sa na nich preberajú, môžu byť rôzne: príprava na stretnutie bratstva, program a hodnotenie činnosti bratstva, hodnotenie kandidátov kvôli ich prijatiu do Rádu alebo k profesii, príprava kapituly alebo osobitných bratských stretnutí, formačných sekcií pre terajších alebo budúcich predstavených a pre členov bratstva. Úloha duchovného asistenta na stretnutiach bratskej rady bežne znamená aktívnu účasť na dialógu, pričom podáva aj rôzne návrhy vychádzajúce z jeho františkánskej a rehoľnej vnímavosti.

Dôležité je, aby stretnutia bratskej rady boli pripravené a mali presný harmonogram na dotyčný deň. Aj asistent by mal byť pripravený pomôcť svetským radcom svojimi duchovnými víziami vytyčených tém. Predošlý kontakt medzi ministrom bratstva a asistentom môže len napomôcť k plynulému priebehu a lepšie vykonať jeho úlohu počas stretnutí bratskej rady.

Stretnutia bratskej rady môžu mať rôzne štruktúry, hlavne z hľadiska preberaných tém. Je však potrebné, aby sa dodržiavala základná štruktúra, ktorá by mohla byť takáto:

1. Úvodná modlitba (asistent);
2. Harmonogram dňa a úpravy (Minister);
3. Prečítanie sa protokol z posledného stretnutia (sekretár);
4. Duchovná úvaha (asistent);
5. Rôzne správy (dotyční predstavení);
6. Príslušné témy dňa (všetci);
7. Záver (minister).

Táto základná štruktúra sa môže podľa situácie či navrhovaných tém meniť.

Úvodná modlitba (b. 1) sa môže nechať inšpirovať modlitbami, ako sú uvedené v *Rituáli* pri stretnutiach bratstva (časť II, kapitola I), môže to byť jednoduchá úvodná modlitba, ale možno ju obohatiť aj o recitovanie niektorej z častí liturgických hodín.

Správy (b. 5) stretnutia, v ktorom ide o prijatie kandidátov k profesii, pozostávajú v posúdení (hodnotení) jednotlivých kandidátov zo strany formátorov a duchovného asistenta, po čom nasleduje diskusia a tajné hlasovanie.⁴²¹

V prípade iných možných správ, pôjde prípadne o finančnú správu zo strany pokladníka alebo o ostatné apoštolské a charitatívne činnosti bratstva, ktoré prinesie príslušný za to zodpovedný člen bratstva.

Sekcia zodpovedná za program bratských aktivít môže vynechať niektoré správy, aby vznikol väčší priestor pre naprogramovanie a hierarchizáciu aktivít, ktoré sa v harmonograme dňa predpokladajú.

Duchovná úvaha, zamyslenie (b. 4) môže mať tiež rôzne podoby. Môže byť veľmi krátka, s krátkou chvíľou ticha, po ktorej nasleduje modlitba. Ale môže byť aj rozsiahla, pričom môže ísť o hlbšie zamyslenie nad niektorým aspektom františkánskej spirituality alebo duchovným textom. Túto úvahu môže predniesť sám asistent, na spôsob prednášky alebo čítania s meditáciou. Môže ale mať aj podobu spoločnej reflexie podľa schémy „VVA“ (Vedere, Valutare, Agire)⁴²²

Záver (b. 7) môže predstavovať jednoduchú formuláciu, ktorú vysloví minister alebo moment na zhrnutie rozhodnutí, alebo môže ísť o zoznam prijatých rozhodnutí alebo otázka ohľadom dňa, miesta ďalšieho stretnutia bratskej rady. Všetko sa uzavrie v súlade s tým, ako je to stanovené v Rituáli.⁴²³

K zabezpečeniu dobrého priebehu týchto stretnutí bratských rád by bolo potrebné navrhnuť na jednej strane harmonogram dňa, kedy by sa rokovalo o veciach a na druhej strane kreatívnu flexibilitu pri jeho dodržiavaní. Harmonogram dňa uľahčuje pravidelnosť a solidnosť týchto stretnutí. Kreatívna flexibilita pri jeho dodržiavaní umožňuje, že sa problémy konfrontujú z rôznych strán a že bratia nájdu nové riešenia v rámci oných problémov.

4.3. Metóda „VVA“

Táto metóda predstavuje jednoduchú a pohotovú schému pre formačné stretnutia alebo stretnutia určené k prehĺbeniu spoločných tém. Používa sa v kurzoch poľnohospodárskeho sebavedomia v Latinskej Amerike, ale aj pri manažérskych kurzoch v Európe a v Spojených štátoch či na dynamických skupinových sedeniach. Najlepšie výsledky sa ukázali pri malých skupinkách, ktoré nemali viac ako pätnásť členov. Samozrejme, tie najväčšie skupiny môžeme rozdeliť na menšie. Ďalšou možnosťou je zamedziť niektorým osobám aktívne zasahovanie, kým ostatní počúvajú, niečo na spôsob „panela“. Bežne by nemala vzniknúť potreba prípravy nejakých osobitných otázok, na ktoré treba odpovedať, iba ak nechceme nasmerovať diskusiu k zvolenej téme.

Sedenie začína čítaním napísaného úryvku a rozprávaním o vlastnej dôležitej skúsenosti. Po čítaní alebo rozprávaní bude nasledovať krátky okamih ticha, aby každý mohol sám porozmýšľať o tejto téme. Po čítaní a rozprávaní, po tichu pokračujeme v troch krokoch: vidieť, zhodnotiť, konať: (VVA)

4.3.1. Vidieť

Snažíme sa vidieť: zachytiť, pochopiť obsah tejto témy. Každý z účastníkov sa snaží vysvetliť, ako to celé pochopil, čo chcel povedať text, príbeh a čo ako pochopil. Spolu sa snažíme prísť na objektívny význam textu alebo príbehu. Snažíme sa to celé vyložiť čo najúplnejším spôsobom. Počas tejto fázy môže príspevok každej kvalifikovanej osoby alebo

⁴²¹ Por. *Tamtiež* 41, 1.

⁴²² (Slovensky: Vidieť, zhodnotiť, konať) Pozri nižšie 5.4.6.1.

⁴²³ Časť II., kapitola I.

odborníka pomôcť prítomným, aby lepšie pochopili zmysel. Bežne má každý zúčastnený právo vyjadriť svoj názor na danú tému. Poradie jednotlivých názorov môže byť voľné, prípadne sa môžu striedať. Mohli by sme túto fázu zhrnúť otázkou: *Čo chce ten či onen text alebo príbeh povedať?*

4.3.2. Zhodnotiť

Ak sme už ako tak vnútorne pochopili dotyčnú tému, môžeme sa pustiť do hodnotenia, aký význam má pre život zúčastnených. Každý zo zúčastnených sa pýta sám seba, ako sa jeho život spája s touto témou, či sa ňou cíti byť oslovený, ako sa ho dotkne tento námet po súkromnej a sociálnej stránke. Uvažuje o ňom vo vzťahu k svojmu životu, ale aj svoj život vo svetle tohto obsahu. Ide o proces, ktorý naznačuje Regula OFS: prejsť od evanjelia k životu a od života k evanjeliu. Túto fázu by sme mohli zhrnúť otázkou: *K čomu nás pozýva tento text či príbeh?*

4.3.3. Konat'

V tretej fáze musíme prejsť k faktom, vziať si praktické závery do života. Každý zo zúčastnených sa sám seba pýta, ako by mohol naplniť myšlienku onoho argumentu, čo by mohol vo svojom živote zmeniť a tak odpovedať na onú výzvu. Môžeme si z toho vziať všeobecné závery, prijať potrebné rozhodnutia, realizovať myšlienku alebo návrhy, ktoré boli prijaté v predošlej fáze. Túto fázu môžeme zhrnúť s otázkou: *Čo musíme urobiť, ak máme naplniť text alebo príbeh?*

Stretnutie sa uzatvára krátkou zmienkou o priebehu celého stretnutia. Niekoľkými slovami by sa mal zhrnúť zmysel celej témy, ponúkané riešenie či navrhnuté konanie.

4.4 Stretnutie bratstva

4.4.1. Obsah

Pri bratských stretnutiach ide o rodinné, bratské či sesterské stretnutia, stretnutia plné svornosti panujúcej medzi ľuďmi usilujúcimi sa žiť evanjelium podľa formy sv. Františka z Assisi. Toto stretnutie vytvárajú štyri prvky: modlitba, formácia, aktivita a bratskosť.⁴²⁴

a. Spoločná modlitba zjednocuje bratov i sestry pri oslave Boha, nášho Pána na nebesiach. Môže ísť aj o eucharistickú slávnosť, s homíliou a spevmi – alebo o slávenie liturgie hodín či o inú formu spoločnej modlitby.

b. Formácia umožňuje bratom, aby ešte viac prehĺbili svoju spiritualitu, svoj ľudský, kresťanský, evanjeliový či františkánsky život. Patrí k nej prednáška duchovného asistenta, čítanie formačného textu alebo spoločná úvaha na niektorú duchovnú tému.

c. Apoštolské a charitatívne aktivity bratov sa schvaľujú spoločne, aby to boli aktivity bratstva, nie jednotlivých bratov. Bratské stretnutia dávajú všetkým možnosť uviesť si, čomu sa venujú jednotliví bratia a aktívne sa zapojiť do úloh, ktoré vzalo na seba celé bratstvo. Každý sa môže podeliť s vlastnou činnosťou, bratia sa môžu spoločne dohodnúť na plánoch, zhodnotiť vykonanú prácu, rozvrhnúť ju, držať sa prijatých záväzkov, navrhnuť

iniciatívy, ktoré treba naštartovať.

d. Bratskosť so všetkými ľuďmi nám dáva pocit, že sme skutočnými bratmi a sestrami, umožňuje nám žiť bratstvo tak ako sv. František. Môže ísť niekedy o chvíľu strávenú spolu, o výmenu poznatkov, o vzájomné oboznámenie sa, o vzájomné stretnutie. Môže sa ponúknuť aj malé občerstvenie či jedlo, ak sa spoločne podávajú aj jedlá prinesené z domu.

Každé zo stretnutí práve preto, že ide o bratské a sesterské stretnutia, by mali vyznačovať tieto štyri prvky: modlitba, formácia, aktivita či bratskosť. Nie je ale potrebné, aby každý z týchto prvkov bol rovnako dôležitý. Napríklad na formačných stretnutiach bude na prvom mieste formácia. Bratské stretnutie zamerané na zhodnocovanie vykonanej práce alebo k vypracovaniu programu apoštolskej či charitatívnej činnosti sa sústreďí na tieto body. A ak sa bratstvo vydá na nejakú cestu, ak zorganizuje púť, prevládne nad tým všetkým relaxačný prvok bratskej atmosféry. Treba si preto vždy zapamätať, že všetky štyri prvky sú pre život bratstva dôležité a že by v ňom mali mať isté zastúpenie.

Dôležité je, aby obsah jednotlivých prvkov členovia bratstva vnímali dynamicky a kontinuálne. Kontinuita udržiava spojitosť s minulosťou, so zvykmi a tradíciou bratstva. Dynamika sa zameriava na budúcnosť, vnúka „cestu obnovy“⁴²⁵, podporuje „dôverný, otvorený dialóg apoštolskej tvorivosti“⁴²⁶ a vedie bratov k tomu, aby boli „svedkami o budúcich dobrách“⁴²⁷.

Dynamická kontinuita predstavuje čo do obsahu znamená, že každý zásah asistenta sa spája s tým predošlým, že spočíva na názoroch a presvedčeniach, ktoré sú plne otvorené pôsobeniu Ducha Svätého, ktorý vedie bratov „k dosiahnutiu dokonalosti lásky vo vlastnom svetskom stave“ (Regula 2). Treba sa nechať inšpirovať rovnováhou tradície a inovácie, vzťahom medzi kontinuitou a kreativitou, vernosťou a otvorenosťou Duchu Svätému. Ak sa asistent bojí „nebezpečných novostí“ môže spútať bratstvo s minulosťou, bratstvo dôsledkom toho nebude schopné pochopiť znamenia čias. Podobne aj asistent, ak je zaľúbený do „liberálnych a novátorských myšlienok“ môže prebudiť v bratstve hojnú zvedavosť, ktorá im zabráni v tom, aby tpežlivo a vytrvalo prinášali ovocie.

4.4.2. Štruktúra

Bratské stretnutia, ktoré si uvedomujú aj potrebu dynamickej kontinuity, môžu mať rozličnú štruktúru – podľa rôznych okolností, môžu sa týždenne obmieňať (napr. prvý týždeň by v ňom mohla byť eucharistická slávnosť, druhý týždeň zasa formačné sedenie, tretí naplánovanie práce, štvrtý zasa duchovné stretnutie). Bratstvo môže „pod vedením jediného radcu“ vytvárať sekcie alebo skupiny, ktoré by zahŕňali členov s osobitnými požiadavkami“⁴²⁸. Stretnutia jednotlivých skupín sa môžu rôznym spôsobom členiť, podľa rôznych potrieb, pričom by mali rešpektovať hierarchiu určenú pre stretnutia celého bratstva.

Bolo by užitočné predstaviť niektoré typy bratských stretnutí:

S vlastnou eucharistickou slávnosťou:

⁴²⁵ Regula OFS, 7.

⁴²⁶ Tamtiež 6.

⁴²⁷ Tamtiež, s. 12.

⁴²⁸ Konšt. 34.

⁴²⁴ Por. Regula OFS 5; Rituál, časť II. Úvodné poznámky 4.

1. Úvodná modlitba (minister);
2. Formačné stretnutie (asistent a/alebo dotyčný brat)
3. Eucharistia (asistent);
4. Zhodnotenie a naplánovanie aktivít (príslušní bratia);
5. Bratské stretnutie (všetci).

S eucharistickou slávnosťou vo farnosti:

1. Úvodná modlitba (minister);
2. Formačné stretnutie (asistent a/alebo dotyčný)
3. Zhodnotenie aktivít a ich naplánovanie (príslušní bratia);
4. Eucharistia vo farnosti (všetci);
5. Krátke bratské stretnutie (všetci).

Alebo:

1. Eucharistia vo farnosti (všetci);
2. Formačné stretnutie (asistent a/alebo dotyčný);
3. Zhodnotenie a naplánovanie aktivít (príslušní bratia);
4. Bratské stretnutie (všetci);
5. Záverečná modlitba (minister);

Bez eucharistického slávenia:

1. Liturgia slova alebo liturgia hodín (minister alebo asistent);
2. Formačné sedenie (asistent a/alebo príslušný brat)
3. Zhodnotenie a naplánovanie aktivít (príslušný brat);
4. Bratské stretnutie (všetci);
5. Záverečná modlitba (minister).

Každý prvok sa môže podľa okolností meniť. Eucharistická slávnosť môže byť jednoduchá, bez spevu, ale aj slávnostná, s krátkou homíliou alebo s veľmi hutnou kázňou. Formačné stretnutie môže pozostávať z čítania alebo prednášku, ktorú má asistent alebo príslušný zodpovedný brat, ale bo zo vzájomného bratského podelenia sa so skúsenosťami zo života, alebo môže pozostávať aj zo skúmania textu, ktoré vedie a usmerňuje asistent. Hodnotenie a naplánovanie aktivít môže predstavovať jednoduché predloženie spoločných aktivít alebo spoločné zhodnotenie vykonanej práce aj z pohľadu aktivít, ktorým sa bratstvo ešte len chce venovať. Bratské stretnutie by malo byť krátkym okamihom, počas ktorého by sa všetci stretli, aby sa na záver pozdravili alebo môžu ostať dlhšie a podeliť sa. Záverečná modlitba by mala byť spontánnou modlitbou ministra, či už vopred pripravenou, alebo môže ísť o jednoduché požehnanie zo strany asistenta.

4.5. V bratskej formácii

Mali by sme priznať, že Františkánsky svetský rád sa v minulosti dostatočne nestaral o formáciu, že ponechával túto úlohu asistentom a prípadným, príležitostným znalcom. Dnes sa táto situácia radikálne mení – aj preto, že si to vyžaduje zmena doby, ku ktorej kráča. Vyžaduje si ju aj nový rozmer zodpovednosti, k akej sú dnes v rámci Cirkvi a spoločnosti veriaci laici vyzývaní. Takáto zmena ale musí byť rozumná a opatrná: nesmieme veriť, že

všetko sa vyrieši „nahradením“ brata ľuďmi zo sveta. Musí to byť trpezlivá a spoločná práca, pri ktorej každý prispieva niečím iným.

V tejto podkapitole sa zastavme a pouvažujme nad chúlостivou úlohou a zodpovednosťou asistenta ako formátora miestneho bratstva. Treba si uvedomovať, že jeho úloha nadobúda dnes osobitný význam, ak uvážime, že sila kresťanských hodnôt veľmi poklesla, kým vzrástla sila tých hodnôt, ktoré sa nie vždy zhodujú s Kristovým nasledovaním.

Hovoriť o zodpovednosti duchovného asistenta pri formácii nie je jednoduché, zvlášť ak uvážime všetky významy a vzťahy, ktoré predstavuje. Musí mať vzťah s ministrom, radou, s členmi formačnej skupiny a so všetkými členmi komunity.

Nehovoríme však o prepotrebných požiadavkách, ako by sme mohli uskutočniť úlohu formátora, ani o potrebnej príprave. Sústreďme sa na asistenta ako na lídera, ktorý spolupracuje na delikátnom poli formácie a budeme sa zaoberať len jeho vzťahmi s ostatnými bratmi. Okrem toho, že je oprávneným členom rady, v bratstve pokrýva absolútnu úlohu vychovávateľa. V *Generálnych konštitúciách* sa tvrdí, že: „Hlavnou úlohou asistenta je poskytovať“

Františkánsku spiritualitu a spolupracovať na počiatkovej a permanentnej formácii bratov⁴²⁹. Musí si toto plne uvedomovať – preto, aby znázorňoval svojou prítomnosťou a úplnosťou „františkánske znaky“, ktoré sa od neho vyžadujú:

- zúčastňuje sa (aj keď to nie je nutné) na stretnutiach bratstva aktívnou prítomnosťou a pozorne si všimajúci dynamiku skupiny;
- žije, vyslovuje a uľahčuje živú vzájomnosť spoločenstva, ktorú si vyžaduje príslušnosť k rovnakej františkánskej rodine, aj keď v rôznych podobách;
- zaoberá sa pastoračnou a duchovnou formáciou so zreteľom na úlohu každého brata, ďalej liturgickým a sviatostným životom bratstva;
- je garantom teologicko-biblických myšlienok v rámci formácie. Hovorí o Bohu, je vnímavý k duchovným stránkam (modlitbe, počúvanie Slova, duchovnému vedeniu);
- je svedkom bratskom života, stáva sa vnútorným spojivom v rámci bratstva, spojivom s bratskou komunitou, s ostatnými rehoľnými a františkánskymi komunitami danej oblasti a s cirkevnou komunitou;
- dohliada na to, aby sa bratstvo neuzavrelo do seba a nestalo „farskou skupinkou“;
- udržuje bratský záujem o život miestnej Cirkvi a vedie ho k spolupráci na diecéznych a farských aktivitách;
- práve preto, že je duchovným a „prorockým“ radcom predstavených, je na ňom, aby všetkých viedol k „jednote v láske“ a k „zmyslu pre Cirkev“.

Asistent nemusí byť „riadiateľom“ či „*factotum*“⁴³⁰, ale nesmie byť len „kňazom-pomocníkom“ či „presbyterom“ (povedané slovami niektorých cirkevných skupín), ktorý by sústredil svoju prítomnosť len na slávenie Eucharistie a vysluhovanie sviatostí. Tak ako všetci členovia rady, aj on má povinnosť „slúžiť“ č o najlepšie podľa svojich schopností – ako to hovorí Regula. Je pastierom, vodcom i učiteľom: musí poznať svojich bratov a sestry, jedného za druhým, aby ich mohol formovať, aby mohol zosúladiť kultúru a schopností každého jedného z nich – aby nik nebol izolovaný a odcudzený. A to je práca do hĺbky, síce diskretná,

⁴²⁹ *Konšt.* 90,1.

⁴³⁰ Z lat. nepostrádateľnou osobou

tichá, no veľmi účinná, pretože napomáha vzrast bratstva vo všetkých členoch.

Asistent by často mal dávať ostatným pocítiť, že patria k bratstvu a podnecovať ich k uskutočňovaniu svojich schopností. Mnohokrát príliš podceňujeme svojich členov OFS. Práve mnohí bratia a sestry majú dary a schopnosti, ktoré hádam často ani nevidia a preto nerealizujú: stačilo by, ak by sme ich povzbudili, dali im príležitosť.

4.6. Vo formačnej rade

Asistent ako člen formačnej rady nie je za formáciu zodpovedný a ani sa nemusí správať ako keby bol za ňu zodpovedný: je na to ustanovený brat zodpovedný za formáciu a v prípade, že nie je prítomný, potom za ňu zodpovedá priamo minister či jeho rada svojimi smernicami. Jeho úlohou je svedčiť o autentickej charizme, byť pevným a osvieteným vodcom. Preto neprikazuje, nediriguje, dokonca ani nespravuje, neorganizuje, ale naopak: dosvedčuje, predstavuje a poukazuje na Božie slovo.

Musí sa aktívne zúčastňovať na formácii všetkých ľudí, hlavne pri počiatkovej a trvalej formácii. Nech hľadá spôsob, ako by mohol uskutočňovať svoju úlohu formátora, a to hlavne na stretnutiach Rady, na zasadaniach, počas duchovného vedenia, pri slávení Eucharistie alebo keď vedie modlitbu. Mal by si pritom uvedomovať nasledujúce možnosti:

Plán:

- pomôcť novým členom, aby sa pripravili na svoje definitívne predsavzatie;
- sprevádzať profesov, aby v tejto veci vytrvali a prehĺbili sa.

Metóda:

- príklad a svedectvo živého františkánskeho života;
- spolupracovať s formačnou skupinou a pritom nepresadzovať svoje vlastné myšlienky. Skôr sa snažiť o formovanie vlastnej skupiny a pomáhať jej hlavne pri dialógu o témach, ktoré sú svetským františkánom často neznáme; má sa snažiť skúmať cestu, ktorú máme už za sebou alebo tú, čo by sme mali nastúpiť;
- podporovať slová a prípravné kroky tejto formačnej skupiny.

4.7. Počas počiatkovej formácie

Asistent predstavuje predovšetkým úlohu:

- Radcu: vedie s kandidátom osobný dialóg a ak je to potrebné, aj sviatostný. Pomáha mu objasniť si svoje povolanie, očistiť ho a presne stanoviť. Ponúka mu svoju kňazskú službu duchovného vodcu či už v modlitbe alebo na ceste obrátenia. Sprevádza ho na ceste života podľa evanjelia.
- Vodcu: v súlade s Radou organizuje program formácie, ktorý posúva ďalej, pretože je „znalcom“ a „zárukou“ učenia a vernosti františkánskej charizmy, spolu s bratom zodpovedným za formáciu a animátorom – ak je v dotyčnej oblasti nejaký. Prirôdzené, vedie

dialóg s kandidátom, aby ho postupne, metodicky priviedol k prehĺbeniu právd viery a poznaniu františkánskej spirituality.

Asistent vykonáva veľmi chýlostivú a dôležitú úlohu:

- vo svojej služobnej funkcii;
- svojím duchovným rozlišovaním;
- keď je vodcom na ceste viery a získavania kritérií cirkevného života;
- keď podáva autentickú františkánsku spiritualitu.

V sile svojej kňazskej služby môže prednostne osvietiť a utužiť kandidáta, hlavne počas duchovného vedenia a sviatostného zmierenia. Týmto spôsobom asistent dovŕši všeobecnú formáciu kandidátov.

Konštitúcie si preto nie náhodou vyžadujú názor asistenta pred tým, než je niektorému z kandidátov umožnená profesia.⁴³¹

4.8. Počas permanentnej (trvalej) formácie

Asistent nech sa snaží spolupracovať s Radou a s ministrom tým, že ich obohacuje na úrovni kultúry a osobnej skúsenosti a nech sa tak usiluje ponúknuť bratom a sestram program trvalej formácie:

- ako pomocnú ruku a spoločníka na ceste neustáleho obrátenia, ktoré si žiada evanjelium;
- aby všetkých viedol k naplneniu vlastného poslania v Cirkvi a v spoločnosti pomocou vlastného svedectva a evanjelizácie;
- aby vzdelával bratstvo v tom, ako rozlišovať znamenia čias.

V všetkých týchto bodoch, ktoré spomínajú *Konštitúcie*⁴³² a pri všetkých iniciatívach, ktoré majú formačný charakter a boli schválené Radou, musí byť aktívny, prítomný a týmto spôsobom prispievať k všetkému, čo sa od neho žiada.

5. Regionálni a národní asistenti

5.1. Regionálni asistenti

V súlade s príslušnou regionálnou radou OFS ich nominuje vyšší predstavený, ktorý zodpovedá za *altius moderamen* vo svojom regióne. V prípade, že je do vymenovania zaangažovaná aj iná osoba ako vyšší predstavený, mali by sa zachovávať normy, ktoré spoločne schválili predstavení a sú platné v danej oblasti.⁴³³

⁴³¹ Por. *Tamtiež*, 41.1.

⁴³² Por. *Tamtiež*, 44.

⁴³³ *Statút duchovnej starostlivosti o OFS* 21.1.

Ak je regionálnych asistentov viac ako len jeden, mali by vytvoriť konferenciu a spoločne, kolegiálne poskytovať svoju službu.⁴³⁴

Každý regionálny asistent má v rámci svojho rádu za úlohu:

- informovať vyšších predstavených a svoj Rád o živote a aktivitách OFS a GiFRA v danom regióne;
- pojednávať o veciach dotýkajúcich sa asistencie, ktorú poskytujú rádu OFS a Gifre, stretávať sa s miestnymi bratstvami, ktorým asistuje samotný Rád v danom regióne a udržiavať bratské, trvalé vzťahy s miestnymi asistentmi vlastného Rádu.

Úlohou Konferencie regionálnych asistentov, prípadne asistenta, ak je sám, zostáva:

- spolupracovať s regionálnou radou v duchovnej a apoštolskej animácii svetských františkánov cirkevným a sociálnym životom v regióne a zvlášť k formácii zodpovedných bratov;
- postarať sa o pastoračnú návštevu miestnych rád OFS a byť prítomný na miestnych volebných kapitulách;
- na regionálnej úrovni koordinovať službu duchovnej asistencie, formáciu asistentov a bratskú jednotu medzi nimi;
- podporovať záujem bratov o OFS a o GiFru.

5.2. Národní asistenti

Nominuje ich kompetentný, vyšší predstavený, so súhlasom príslušnej národnej rady. Ak je do vymenovania zaangažovaných viac ako len jeden vyšší predstavený, mali by sa zachovávať normy, ktoré spoločne schválili predstavení na svojom právoplatnom, národnom teritóriu. Majú ponúkať svoju službu národnej rade a starať sa o duchovnú asistenciu národného bratstva. Ak je ich viac, nech vytvoria konferenciu a poskytujú svoju službu kolegiálne.

Každý národný asistent má na úrovni svojho rádu za úlohu:

- informovať vyšších predstavených a zároveň svoj rád o živote a aktivitách OFS a o národných aktivitách v GiFru;
- pojednávať o veciach dotýkajúcich sa služby asistencie, ktorú Rád poskytuje svojmu OFS a GiFru, stretávať sa s miestnymi bratstvom, ktorým asistuje samotný Rád na národnej úrovni, udržiavať stále bratské vzťahy s regionálnymi a miestnymi asistentmi v tomto Ráde.

Úloha konferencie národných asistentov – respektíve asistenta v prípade, že je sám – spočíva v:

- spolupráci s národnou radou, čo sa týka aktivít v duchovnej a apoštolskej animácii svetských františkánov v bežnom cirkevnom i sociálnom živote

- národa a hlavne pomáhať pri formácii zodpovedných;
- starosti o pastoračnú návštevu regionálnych rád OFS a mal by byť prítomný na regionálnych volebných kapitulách;
- usmerňovaní služby duchovnej asistencie na národnej úrovni, formáciu asistentov bratskú jednotu medzi nimi;
- podpore bratských záujmov o OFS a o GiFru.

5.3 Konferencia regionálnych a národných asistentov

Každá konferencia duchovných asistentov (CAS), či už asistentov regionálnych alebo národných, musí pracovať na kolegiálnej úrovni a v prípade, že je o to záujem, môže pribrať ďalších členov s poradnou úlohou a spoluprácou. CAS by navyše mala stanoviť, kto z členov prijme predsedníctvo, aká bude dĺžka jeho mandátu a pod. No všetci ostatní by mali vziať na seba aktívnu úlohu v pastoračnej starostlivosti o celý región. A to práve z praktických dôvodov - kvôli tomu, aby sa zdôraznilo, že všetky podriadení majú na jeho asistencii účasť – ak neberieme do úvahy počet bratov, ktorí spadajú pod jeho pastoračnú starostlivosť.

Tieto úvahy a zistené orientácie v paragrafe vzťahujúcom sa k miestnemu asistentovi by mali platiť pre CAS, prípadne sa môžu poupraviť vo veci jeho účasti na rade v asistovanom bratstve. Ďalej vo veciach animácie a vedenia samotného bratstva, v spolupráci s príslušnými zodpovednými svetskými bratmi (Rada a minister) či vo veci spoluzodpovednosti za formáciu atď.

Regionálne a národné konferencie duchovných asistentov (ako Konferencia generálnych asistentov) vykonávajú *altius moderamen* v bratstvách, kde asistujú, pretože boli na to delegovaní a menovaní vyššími predstavenými. Táto úloha sa osobitne zviditeľňuje na pastoračnej návšteve a v účasti na volebných kapitulách bratstva, ktoré sú na nižšej úrovni. Budeme sa ňou obzvlášť zaoberať v nasledujúcich bodoch.

5.4. Počas pastoračnej návštevy

Tento veľmi podstatný prvok, ktorým je pastoračná návšteva asistentov OFS, určite predstavuje pre bratstvo zmysel: aby sa „bratia a sestry“ vzájomne stretli. Bratstvo predstavuje klímu, ktorou musíme ozvláštniť vzájomné stretnutia. Nie však „celá“ návšteva je o tom. Hoci ide o neodmysliteľný prvok, duch bratstva by mohol vyústiť v sebadocenení (bratov), čo by veľmi neposlúžilo. Návštevu asistentov však nemôžeme redukovať len na „fiškálnu“ či výlučne právnu návštevu.

Nie je ľahké nájsť presnú hranicu medzi „pastoračnou“ návštevou asistentov a „bratskou“ návštevou laického vedenia. Bolo by však vhodné, keby sme sa aspoň pokúsili naznačiť niektoré všeobecné princípy, ktoré si musíme uvedomovať.

Vizitácia asistentov by mala mať predovšetkým podporný účel náboru. Keď vychádzame z predpokladu, že asistent dobre pozná celú františkánsku charizmu, môže preto môže prispieť k hlbšiemu pochopeniu tejto charizmy, uvedomujúc si pritom svoju „laickú odlišnosť“, aby sa vyhol akejkoľvek „projekcii“.

Vizitácia by mala mať čo najkonkrétnejšie okolnosti. To z toho dôvodu, aby vizitácia mohla zistiť, či treba vychádzať z určitého programu: programu formácie, programu aktivít, programu stretnutí bratstva atď. Ak by na miestnej úrovni neexistoval takýto reálny program,

⁴³⁴ Tamtiež, 21.2.

asistent sa oň môže postarať a rozpracovať ho. Kvôli tomu sa potom stretne s ostatnými, aby ho preskúmali.

Podstatný bod tohto preskúmania sa týka „laickosti“ svetských františkánov: teda ich autonómie od Prvého rádu a toho, aké je ich poslanie františkánskych laikov. Bohužiaľ - možnosť, že „sa uzavrieme“ vo svojich vnútorných záväzkoch (napr. v stretnutiach, vzájomných službách, skutkoch milosrdenstva atď.) nie je len hypotetická. Ak by sme sa ale túto stránku zúžili, OFS by tým stratil na význame a zostarel.

Toto preskúmanie by sa malo dotknúť aj vzťahu medzi kontempláciou a sociálnou angažovanosťou. Pritom by sme mali pochopiť ono úzke prepojenie medzi dvoma momentmi, ktoré sú významné pre františkánov. Jestvuje niečo ako „františkánska kontemplácia“ – odlišná od benediktínskej či dominikánskej kontemplácie. Rovnako pri realizovaní sociálnej činnosti existuje aj „františkánsky“ duch – odlišný od saleziánskeho. Nechceme tým akoby za každú cenu hľadať niečo o osobité. Skôr si udržať vernosť svojej osobitnej príslušnosti. Chceme teda prispievať k cirkevnej misii práve vďaka bohatej rozličnosti chariziem.

Pri koreni týchto náznakov by malo vyniknúť privilégium formácie: novosti sú už raz také a mnohé veľmi potrebujú „hlbokú a nepretržitú formáciu“. Počas formácie sa „kontinuita a kreatívnosť“ navzájom podmieňujú.

Keď už hovoríme o bratskej a pastoračnej návšteve, Regula OFS sa vyslovuje v tomto zmysle: „Na podporu vernosti františkánskej charizme, ako i zachovávanie reguly a na získanie väčšej opory pre život bratstva minister alebo prezident so súhlasom rady požiada príslušných rehoľných predstavených o občasnú pastorálnu vizitáciu; podobne požiada aj o bratskú vizitáciu členov bratstva vyššieho stupňa, ktorým prislúcha toto právo podľa konštitúcií. (čl. 26).

Generálne konštitúcie túto myšlienku upresňujú v čl. 92:

„Požiadavka na vizitáciu, či už bratskú alebo pastoračnú, nech sa podáva so súhlasom príslušnej Rady:

- minister a regionálneho bratstva, minimálne raz za tri roky, voči Rade na úrovni priamo vyššej či príslušnej konferencii duchovných asistentov;
- národný minister aspoň raz za šesť rokov Predsedníctvu CIOFS a Konferencii generálnych asistentov;
- generálny minister aspoň raz za šesť rokov voči konferencii generálnych ministrov“.

Z naliehavých a vážnych dôvodov, alebo v prípade, že minister a Rada nespĺni túto žiadosť, bratskú a pastoračnú návštevu sa môže uskutočniť na podnet Rady a Konferencie duchovných asistentov, prípadne kompetentných orgánov“.

Generálne konštitúcie ale definujú ciele a okolnosti návštevy:

Čl. 92.1 „Cieľom či už pastoračnej či bratskej vizitácie je oživiť evanjeliového františkánskeho ducha, zaistiť vernosť charizme a Regule, poskytnúť pomoc životu v bratstve, upevniť puto jednoty Rádu a posilniť jeho lepšie začlenenie sa do františkánskej

rodiny a do Cirkvi“.

Čl. 93.1 „Na vizitácii miestnych bratstiev a radách (na rôznych úrovniach) vizitátor preskúma evanjeliovú a apoštolskú vitalitu, zachovávanie Reguly a Konštitúcie, zapojenie bratstva v Rade a Cirkvi“.

Čl. 93.2 „Vizitátor na návšteve miestnych bratstiev a na radách rôznych úrovní včas oznámi príslušnej Rade predmet a program návštevy. Predstaví záznamy a dokumenty, ktoré sa vzťahujú k predchádzajúcim návštevám, súvisiace s voľbou rady a správou majetku. Zostaví správu o vykonanej návšteve, naznačí ju patričného registra vizitovaného bratského spoločenstva a predloží ju Rade (ktorá ho o to požiada) na tej úrovni, ktorá uskutočnila túto vizitáciu“.

Pastoračná a/alebo bratská návšteva môže byť určená celému bratstvu alebo bratskej rade. Cieľ návštevy musí byť jasne definovaný a vizitátor musí komunikovať Rade vopred stanovený plán.

Hlavnými motívmi onoho prieskumu, či už spoločnými pre obe návštevy, sú: oživiť evanjeliový františkánsky duch; zabezpečiť vernosť charizme a Regule; podať pomoc pri návšteve bratstva; posilniť puto jednoty v bratstve, podporiť ich zapojenie do františkánskej rodiny i Cirkvi; skúmanie zoznamov a krokov, ktoré sa dotýkajú voľby Rady a správ majetku.

Pokračujeme článkom 93 z *Generálnych konštitúcií*:

„Pri vizitácii v miestnom spoločenstve sa vizitátor stretne s celým bratstvom, s jednotlivými skupinami a sekciami, do ktorých sa člení. Osobitnú pozornosť nech venuje bratom vo formácii a tým, čo si vyžadujú osobné stretnutie. Následne – ak je to potrebné – prikróči k bratskému napomenutiu, ak nájde nedostatky, ktoré pri vizitácii našiel“.

Počas návštevy miestneho bratstva sú vhodné dve stretnutia s Radou: na začiatku, aby bol vizitátor informovaný o bratstve, a druhé na konci, aby mohol ponúknuť Rade odporúčania a spoločne mohli naplánovať budúcnosť. Okrem času venovaného osobnému stretnutiu, by sa mal vyhradiť priestor aj na stretnutie s asistentom, s celým bratstvom (a rôznymi skupinkami), s kandidátmi na vstup a bratmi vo formácii, s Radou GiFry, ktorá sa podieľa na miestnom bratstve OFS. Okrem toho by bolo dobré zvážiť možnosť stretnutia s farárom, či už je františkánom alebo nie, a gvardiánom – ak bratstvo sídli vo františkánskom dome.

Po spoločnej časti a oboch návštevách *Generálne konštitúcie OFS* opisujú zvlášť bratskú návštevu a zvlášť pastoračnú. Ohľadom pastoračnej návštevy sa hovorí v článku 95.1:

„Pastoračná návšteva je výhradným okamihom spoločenstva s Prvým Rádcom a TOR. Uskutočňuje sa aj v mene Cirkvi a má zabezpečiť či podporovať zachovávanie Reguly a Konštitúcií a vernosť františkánskej charizme. Mala by prebiehať s ohľadom na vlastnú organizáciu a partikulárne právo OFS“.

Hovoríme momentálne o asistentovi-vizitátorovi, nie o asistentovi miestneho bratstva. Ten patrí medzi bratov, ktorý prijímajú vizitáciu.

Podľa čl. 95 je pastoračná návšteva aj právoplatným aktom – teda prejavom *altius moderamen*, o ktorom sa hovorí v článkoch 85.2 a 86.1 z Generálnych konštitúcií OFS:

„Duchovná a pastoračná starostlivosť OFS, ktorú Cirkev zverila Prvému františkánskemu Rádu, je v prvom rade povinnosťou generálnych a provinciálnych ministrov. Práve ich sa týka *altius moderamen*, o ktorom pojednáva kánon 303...“

Altius moderamen má zabezpečiť vernosť Františkánskeho svetského rádu voči františkánskej charizme, spoločenstvo s Cirkvou a jednotu s františkánskou rodinou, „hodnoty, ktoré predstavujú pre svetských františkánov záväzok života“ (čl. 85. 2).

“Generálni a provinciálni ministri vykonávajú svoj úrad ohľadom OFS, a to prostredníctvom: miestnych bratstiev; pastoračných návštev; duchovnej asistencie voči bratstvám na rôznych úrovniach. Môžu vykonávať túto úlohu osobne alebo prostredníctvom delegáta” (čl. 86.1).

Regionálni a národní asistenti sú práve delegátmi provinciálnych ministrov.

Vzhľadom k tejto právomoci, v kánone 129 *Kódexu kanonického práva* čítame:

„1. Na riadiacu moc, ktorá je totiž v Cirkvi z božského ustanovenia a volá sa aj juridickú mocou, sú podľa normy predpisov práva spôsobilí tí, ktorí sú vyznačení posvätným rádom.

2. Pri vykonávaní tejto moci môžu podľa normy práva spolupracovať aj laickí veriaci”.

Delegát, ktorý sa spomína v čl. 86.1 *Generálnych konštitúcií OFS*, aby mohol vykonávať svoju právoplatnú moc poč as pastoračnej návštevy, musí mať „posvätné rády“. Teda, duchovnému asistentovi, ktorý nie je kňazom, je povolené len to, aby vykonával bratskú návštevu v bratstve OFS.

Pri pastoračnej návšteve v mene Cirkvi musí vizitátor zabezpečiť a podporovať zachovávanie Reguly a Konštitúcií a vernosť františkánskej charizme. Čo sa týka špecifických úloh asistenta pri pastoračnej návšteve, *Generálne konštitúcie OFS* nám v čl. 95 hovoria:

“2. Vizitátor najprv preverí kanonické zriadenie bratského spoločenstva, potom sa začne zaujímať o vzťahy medzi bratstvami a jeho duchovným asistentom a miestnou cirkvou a stretne sa aj s duchovnými pastiermi (biskupom, farárom), keď je to vhodné k prehĺbeniu

spoločenstva s Cirkvou a k službe Cirkvi.

3. Podporí spoluprácu a zmysel spoluzodpovednosti medzi príslušnými svetskými bratmi a duchovnými asistentmi. Mal by preskúmať kvalitu duchovnej asistencie, ktorá sa poskytuje vizitovanému bratstvu, povzbudiť duchovných asistentov pri službe a podporiť permanentnú duchovnú a pastoračnú formáciu.

4. Osobitnú pozornosť by mal venovať programu, metóde a formačnej skúsenosti, liturgickému životu a životu modlitby a apoštolským aktivitám v bratstve“.

To znamená, že pastoračný vizitátor musí:

- preskúmať kanonické zriadenie bratstva. Ak tak nebolo urobené, navrhne spôsob, ako treba postupovať ďalej;
- osobitný význam pripisuje programom, metódami a formačným skúsenostiam, liturgickému životu a životu modlitby a apoštolským aktivitám v bratstve;
- zaujíma sa o vzťah medzi bratstvami a duchovným asistentom, stretáva sa s duchovnými pastiermi, aby podporil spoločenstvo a budoval na diecéznej i farskej úrovni Cirkve;
- podporovať spoluprácu a spoluzodpovednosť medzi príslušnými laikmi a rehoľníkmi, preskúmať kvalitu bratskej asistencie, povzbudzuje zo svojej pozície miestneho asistenta a podnecuje neustálu duchovnú a pastoračnú formáciu asistenta.

Pri vopred pripravených stretnutiach počas vizitácie musí pastoračný vizitátor všetkým ponúknuť možnosť k dialógu počas otázok a odpovedí, keď sa s nimi podelí o vieru, nádej a lásku. Pre úlohu pastoračného vizitátora je potrebné, aby sa modlil spolu s bratstvom liturgické hodiny a slávil Eucharistiu – alebo iným spôsobom (napr. spontánne modlitby, krížovú cestu, ruženec). Ďalej aby ohlasoval Božie slovo dobre pripravenými kázňami, ktoré by mali zároveň hlásať *Regulu, Rituál* a *Generálne konštitúcie*.

4.4.Spojenie pastoračnej a bratskej vizitácie

V čl. 93.4 *Generálnych konštitúcií OFS* sa hovorí: „Ak to poslúži bratskému spoločenstvu, môžu vizitáciu uskutočňovať súčasne dvaja vizitátori, sekulárny i rehoľný, pričom sa vopred dohodnú na programe spôsobom, ktorý najviac zodpovedá poslaniu každého z nich.

Z týchto dvoch vizitácií vyplývajú niektoré výhody – pastoračné i bratské: týmto spôsobom sa môžu konfrontovať osobné dojmy, bratia môžu diskutovať o rôznych metódach, ktoré by sa dali prijať a možno sa vyhnúť nesprávnym úsudkom. Keď sú títo dvaja vizitátori spolu, majú väčšiu možnosť načúvať a hodnotiť. Ak je pastoračný vizitátor sám, nemá až takú možnosť viesť dialóg s dotyčnými laikmi. Podnety, ktoré obsahujú väčšiu zodpovednosť, sa dajú prijať, ak sú prítomní obaja vizitátori.

Spojené vizitácie môže vytvárať ťažkosti v chápaní dvoch vecí. Niekedy sa dokonca môže stať, že účastníci vizitácie pripisujú väčšiu dôležitosť jednému vizitátorovi oproti druhému. V niektorých kultúrach sa venuje malá pozornosť laickému vizitátorovi (hlavne, ak ide o ženu!), keď je prítomný aj vizitátor-kňaz. Alebo ak sú dvoma vizitátormi muži, môže stať, že svetský vizitátor sa ťažko presadí oproti kňazovi.

Je nevyhnutné zabrániť takým situáciám, v ktorých jeden môže zatieniť toho druhého. Samotní vizitátori by mali byť vždy pozorní – aby zachovávali rovnováhu medzi úlohami s približne rovnakou dôležitosťou a ústili sa o tom, že každý má rovnakú možnosť predstaviť a postúpiť ďalej svoju úlohu. Každý z oboch vizitátorov je dôležitý a vykonáva špecifickú úlohu. Ignorovať pádnosť jednej alebo druhej vizitácie – či už ide o bratskú alebo pastoračnú vizitáciu, by vytváralo zlý dojem pre bratstvo i asistenta.

Mohol by sa dať rovnaký pomer oboch vizitáciám. No každý vizitátor sa môže slobodne vyjadrovať v odlišnej súvislosti. Veď vizitácie majú odlišné ciele a ide väčšinou o veci, ktoré povie jeden alebo druhý z vizitátorov. Tak zostávajú aj oni slobodní v tom, či urobia oddelenú vizitáciu, keď si to dotyční želajú a je to vhodné.

5.6. Počas volebných kapitúl

Regula OFS nám hovorí len málo o voľbách. V čl. 21 čítame: Na rozličných úrovniach je každé bratstvo animované a vedené jednou Radou a ministrom (alebo predsedom), ktorí sú zvolení profesmi na základe Konštitúcií“.

Generálne konštitúcie OFS nám v čl. 76 hovoria:

„2. Volebnému zhromaždeniu čiže kapitule bude predsedáť minister rady bezprostredne vyššej úrovne alebo delegát, ktorý potvrdí voľby. V miestnych alebo regionálnych bratstvách prezident alebo delegát, ktorý predsedá, nemá byť členom bratstva, v ktorom sa konajú voľby. Nech je prítomný aj duchovný asistent bezprostredne vyššieho bratstva alebo jeho delegát ako svedok spoločenstva s prvým rádom a s TOR. Zástupca Konferencie generálnych ministrov prvého rádu a TOR predsedá a potvrdzuje voľby medzinárodného predsedníctva.

3. Predseda kapituly a asistent vyššej úrovne nemajú právo hlasu.“

Asistent (prípadne asistenti) bratstva, ktoré slávi volebnú kapitulou, nemajú aktívny hlas, ako stanovuje Štatút duchovnej a pastoračnej starostlivosti o OFS v čl. 12.3: „Duchovný asistent je hlasujúci člen rady a kapituly bratstva (...) Len v ekonomických záležitostiach a vo voľbách na všetkých úrovniach nemá hlas“.

Je potrebné si uvedomovať, že:

- na miestnej úrovni sa takéto právo dotýka len profesov tejto komunity⁴³⁵,
- na ostatných úrovniach majú aktívny hlas „svetskí členovia vznikajúcej

⁴³⁵ Por. *Konšt.* 77, 1.

Rady”⁴³⁶.

Asistent na úrovni priamo vyššej neslúži ako predseda na volebnej kapitule, dokonca ani nehlasuje. Je prítomný ako svedok spoločenstva, ktoré by malo existovať medzi príslušnými laikmi a bratmi a medzi bratstvom, Prvým Rádom a TOR.

Pri príležitosti kapituly by mal vykonávať svoju špecifickú úlohu, ktorou je duchovná a apoštolská animácia, a formátor určený pre príslušných laikov by mal podporovať záujem kapituly o pastoračné problémy – aj na úrovni Cirkvi.

Asistent by mal prežívať spoločenstvo svojim správaním – slovom i skutkom, aby predstavoval svedectvo komunity. Je potrebné, aby bol presvedčený, že františkánske povolanie a charizma, či už zo strany laikov alebo rehoľníkov, dokazovala vitalitu františkánskej rodiny. Asistentova služba ako svedectvo o komunite je veľkou pomocou, ale nemal by nahrádzať predsedu kapituly, ktorému prislúcha vedenie, koordinovanie a animovanie samotnej kapituly.

5.7. Spojenie vizitácií a volebnej kapituly

Skúsenosť ukazuje nevyhnutné spájanie dvoch vecí: vizitácií a volebnej kapituly. Toto prepojenie by sa dalo uskutočniť dvoma spôsobmi.

Vizitácie môžu prebiehať priamo pred volebnou kapitulou. Týmto spôsobom bratský vizitátor prijíma úlohu predsedajúceho na volebnej kapitule a pastoračný vizitátor úlohu asistenta na vyššej úrovni (alebo jeho delegáta). Toto riešenie zodpovedá praktickým dôvodom (napr. zredukovať výdavky za cestu, snahe vyhnúť sa dvojitému presunu, z nedostatku času alebo dispozície), ale uberať zasa na výraznosti vizitácie, pretože pozornosť končiacej Rady a zvolaných svetských františkánov sa už zameriava na následnú – volebnú fázu.

Vizitácie by sa mohli konať minimálne tri mesiace pred kapitulou. Toto riešenie by bolo veľmi vplyvné, pretože bratstvo môže porozmýšľať o sebe a o úlohe Rady. Okrem toho má možnosť dostatočne pripraviť kapitolu a zaangažovať do tejto prípravy nielen Radu, ale aj všetkých aktívnych voličov. V prípade, že sa predvída neprítomnosť niektorých kapitulníkov (napr. starších, chorých alebo zaneprázdnených bratov a sestry z rôznych dôvodov), môže sa s nimi poradiť, aby získala náznak mien, ktoré by sa dali navrhnuť do zoznamu.

Celé príslušné bratstvo by malo byť zaangažované do modlitebného programu, aby si vyprosilo dar rozlišovania od Ducha svätého a úplne sa oddalo tomu, čo im vnúka.

6. Skúsenosť Konferencie generálnych duchovných asistentov (CAS)

6.1. Úloha Konferencie duchovných asistentov

⁴³⁶ Por. *Tamtiež*, 77,2

Konferencia generálnych asistentov má veľký význam v medzinárodnej rade a v predsedníctve CIOFS, ktorej súčasťou sú členovia⁴³⁷.

Úloha CAS môže byť chápaná z dvoch hľadísk: z charizmatického aspektu a z pohľadu spolupráce.

Z charizmatického aspektu je dôležité vnímať vo Františkánskom svetskom ráde charizmatický život vychádzajúci od Františka z Assisi, ale práve tak prejavujúci sa aj prostredníctvom rehoľníkov a rehoľníčiek – Prvého a Druhého rádu – aj keď v rôznych prejavoch kvôli ich svetskému rázu. To dosvedčuje výslovné bohatstvo darov Ducha, ktoré nám sprostredkoval František. A dokazuje to aj rôznu komplementárnosť rodiaču sa v rámci františkánskej rodiny, kde popri sebe navzájom žije rehoľný a svetský prejav - prvky, ktoré zdôrazňujú živú vzájomnosť pretrvávajúcu medzi rôznymi rádmí v rámci samotnej františkánskej rodiny.⁴³⁸ K tomu sa pripája aj duchovná a pastoračná starostlivosť o OFS, ktorú Svätá stolica zverila Prvému rádu a TOR. Duchovná a pastoračná asistencia sa dá pripodobniť k službe dobrého pastiera (porov. Jn 10, 1-10), pričom táto asistencia zohráva „základný prvok spoločenstva“⁴³⁹. Asistenti žijúci v súlade s františkánskou charizmou sú „svedkami františkánskej spirituality“⁴⁴⁰ a ako členovia samotnej rodiny sú svedkami „bratského citu“ medzi františkánskymi rehoľníkmi v porovnaní so svetskými františkánmi a putom spoločenstva medzi rádmí⁴⁴¹.

Z hľadiska spolupráce⁴⁴² generálni asistenti spolupracujú na všetkých aktivitách, ktoré zaujímajú medzinárodné bratstvo. To nastáva práve vďaka CIOFS - či už na bežných kapitulách, ako aj na tých výnimočných. S predsedníctvom CIOFS ponúkajú svoju asistenciu predovšetkým v štyroch momentoch a to najmä: počas bežných i výnimočných stretnutí predsedníctva, naplánovaním programov rôznych aktivít (študijné programy, formačné semináre), pastoračnými vizitáciami a svojou účasťou na národných kapitulách.

6.2. Konferencia duchovných asistentov (CAS) a jej vzťah s konferenciou generálnych ministrov

Dva osobitné prvky asistenta – asistencia a animácia – sa uskutočňujú intenzívno spoluprácou vo sfére Konferencie generálnych asistentov a v duchu spolupráce s konferenciou generálnych ministrov Prvého rádu a TOR.

Prejavom kolegiálnosti asistencie voči OFS sú stretnutia, ktoré konferencia generálnych asistentov uskutočňuje, v osobe svojho predsedu, s Konferenciou generálnych ministrov Prvého rádu a TOR. Konferencia duchovných asistentov si však musí uvedomi svoje konanie voči Konferencii generálnych ministrov Prvého rádu a TOR prostredníctvom ročnej správy.

6.3. CAS a jej vzťah k národným asistentom

Asistencia OFS, ktorej cieľom a účelom je podporovať spoločenstvo Cirkvi, svedectvo

⁴³⁷ Por. *Konšt.* 72, 1.

⁴³⁸ Por. *Regula OFS* 26; Porov. *Konšt.*, 89.1.

⁴³⁹ Por. *Konšt.*, 89.1.

⁴⁴⁰ *Tamtiež.*, 89.4.

⁴⁴¹ *Tamtiež.*, 89.3.

⁴⁴² *Tamtiež.*, 89.4.

o bratskom zmysle a pute jednoty medzi všetkými, čo chcú žiť Františkovu charizmu, ako aj spolupráca na formácii, sa uskutočňujú kolegiálne.

Animácia bratov na základe poznania a asistencie OFS je povinnosťou a úlohou každého všeobecného asistenta vo sfére vlastného rádu, no v tomto prípade sa pracuje kolegiálne. Na záver tejto práce sa zdôraznia dva aspekty: kolegiálnosť, ktorú by sme si mali zachovať, okrem prípadu miestneho bratstva, a záchrana jednoty a autonómie OFS.

Prejav kolegiálnosti, ktorý animuje štyroch generálnych asistentov OFS, sú mesačné stretnutia, „silné obdobia“ (rezidenčné stretnutia predĺžené na niekoľko dní), mesačné modlitbové stretnutia s niektorými svetskými františkánmi a spolupracovníkom Sekretariátu CIOFS, prítomnosť na národných kapitulách, pastoračné vizitácie, spracovanie a publikovanie Koinónie, malého trojmesačníka, ktorý prispieva k udržaniu komunikácie a formácie asistentov, často používaného aj samotnými bratstvami OFS. Osobitnú zmienku si zasluhujú formačné semináre, ktoré realizuje Konferencia pre asistentov z kontinentálnych a subkontinentálnych krajín alebo pre jednotlivé oblasti.

6.4. Pastoračné a národné kapituly

Zaujímajú veľký význam, v spolupráci so svetskými františkánmi, pastoračné vizitácie a prítomnosť na národných kapitulách zo strany generálnych asistentov.

Ako sa už zmienili na inom, účelom vizitácií (mysleli sme tie, ktoré sú realizované z dôvodu vážnych a naliehavých príčin)⁴⁴³ je oživiť evanjeliového františkánskeho ducha, napomôcť a animovať bratstvo na ceste, upevniť jednotu a autonómiu Rádu, na základe spolupráce a spoločnej zodpovednosti asistentov a svetských františkánov⁴⁴⁴, ako aj pozdvihnúť najvplyvnejší spôsob začlenenia do františkánskej rodiny a do života Cirkvi⁴⁴⁵.

Národná kapitula je živým momentom revízie, momentom rozhodnutí a volieb, ale aj moment vytvárania programu národného bratstva. Prítomnosť generálneho asistenta je svedectvom o spoločenstve OFS s Prvým Rádcom a TOR⁴⁴⁶.

Tak vizitácia ako aj kapitula – ak sú dobre zorganizované – predstavujú vzácny čas trvalej formácie.⁴⁴⁷

7. Vizia asistencie: plán a poslanie

7.1. Spoločenstvo a spoluzodpovednosť

Čl. 26 z Reguly OFS je veľmi bohatý na význam, lebo požaduje „od predstavených štyroch františkánskych rehoľných rodín“ vhodných a dobre pripravených rehoľníkov na

⁴⁴³ *Tamtiež.*, 94.4.

⁴⁴⁴ *Tamtiež.*, 95.2.

⁴⁴⁵ *Tamtiež.*, 92.1.

⁴⁴⁶ *Tamtiež.*, 76.2.

⁴⁴⁷ *Tamtiež.*, 89.4.

duchovnú asistenciu na rozličných úrovniach, ako znamenie spoločenstva a spoluzodpovednosti:

- znak spoločenstva v zmysle rovnakej charizmy, ktorá živí celú františkánsku rodinu a ktorú samu pochopíme len zoči-voči bohatstvu a pluralite svojich prejavov: rehoľníci, rehoľníčky a laici. Charizma s pluralitou odtieňov, čo slúži k dobru Cirkvi: „Dary milosti sú rozličné, ale Duch je ten istý. Aj služby sú rozličné, ale Pán je ten istý“ (1 Kor 12, 4-7).

- znak spoluzodpovednosti, nie čo sa týka vedenia Františkánskeho svetského rádu, pretože ako správne zdôrazňujú Generálne konštitúcie OFS: „služba rehoľných ministrov zapája, nie nahrádza službu Rady a svetských ministrov, ktorým prislúcha vedenie, koordinovanie a animácia bratstva na rôznych úrovniach“.

Spoluzodpovednosť rastie, nie z neschopnosti alebo z nedostatku vedenia alebo animácie svetských františkánov, ale skôr rastie s charizmou, ktorá sa potrebuje mnohokrátym spôsobom prejavovať ako plod Ducha vo františkánskej rodine, vďaka Františkovi, ktorý bol človekom hlbokej cirkevnej vízie. Ekleziológia prináša so sebou znak poslania, aby mohla byť radostná a komunikatívna, ohlasovanie na základe apoštolského života menšieho brata, kontemplatívneho života klarisiek a rodinného a aktívneho sociálneho života svetského františkána.

7.2. Charakteristiky poslania asistentov

7.2.1. Zbliženie

Veľmi významný a dôležitý je text Konštitúcií, ktorý hovorí o poslaní duchovného asistenta: „Duchovný asistent by mal byť františkánom- rehoľníkom prislúchajúcim k Prvému Rádu a TOR, aby bol svedkom františkánskej spirituality a svedkom, že rehoľníci majú zmysel pre bratstvo voči svetským františkánom, putom spoločenstva prevládajúceho medzi Rádom a OFS“⁴⁴⁸.

Asistent je svedkom o charizme, ktorá preniká život celej františkánskej rodiny spiritualitou, bratským zmyslom a putom spoločenstva. Toto zblíženie vyplňa asistenciu s „rodinnou“ povinnosťou, zo strany Prvého rádu a TOR, aby kultivoval a napomáhal vzrast františkánskej charizmy v bratstve OFS na rôznych úrovniach. Tento „bratský“ a „rodinný“ aspekt sa uskutočňuje spoločenstvom a poslaním.

7.2.2. Animácia

Je to ďalší aspekt asistentovho poslania. Spolupracuje na animácii príslušných svetských františkánov v bratstve a v samotnej rade. Úlohou asistenta je vysvetliť, prečo nemá on posledné slovo, ale rada so svojim ministrom.

Animácia zaujíma veľmi rozsiahly priestor bratského života: formáciu, úvahu, modlitbu, apoštolát v rozličných prejavoch – či už apoštolát bratstva ako takého alebo apoštolát jednotlivých členov, ktorých vyslalo a podporilo samotné bratstvo, ktoré je

⁴⁴⁸ Tamtiež, 89,3.

zodpovedné za ich konanie, keď sa pred svetom prezentujú ako svetski františkáni.

7.2.3. Formácia

Asistencia počas formácie vyviera zo spoločnej charizmy. Má dopomôcť členom OFS, aby lepšie poznali tradíciu a františkánsku spiritualitu, ktorá im dopomohla k rastu vo svojom františkánskom i svetskom povolani.

Spolupráca asistenta počas formácie napomôže vzrast solidárnosti so svetskými františkánmi a zároveň sa od nich asistent podučí. Asistent je ako komunikačná nádoba, vďaka ktorej sa prečerpávajú talenty a obohacuje sa vďaka členom oboch rádov, či už v spôsobe života alebo len tým, že sa prejavuje v poslaní.

Dnes, keď sa toľko hovorí o spolupráci medzi rehoľníkmi a laikmi, by františkánska rodina mala hľadiť do svojej minulosti, aby lepšie pochopila spoluprácu odohrávajúcu sa na rôznych poliach medzi OFS a Prvým rádom a TOR, aby sa aktuálne rozhodovala vo voľbe a investíciách do bohatšej a úplnejšie formácie svetských františkánov, ktorí sú spolupracovníkmi rehoľníkov v mnohých úlohách každodenného života. Prečo by sme sa nemali spoliehať na svoju spoluprácu v misiách a apoštolských aktivitách alebo prečo by nám nemohli v nich pomáhať?

Budúcnosť OFS závisí od vkladu, ktorý spočíva vo formácii členov, nielen zo strany OFS, ale aj zo strany Prvého rádu a TOR, pretože s nimi nazývajú v spoločenstve a solidarite. Asistent je symbolom týchto hodnôt. Formácia napomáha v tom, aby v nás vzrastala schopnosť načúvať, učiť sa a spolupracovať v rámci tejto rehoľnej rodiny a taktiež vo vzťahu k OFS a jej poslaniu.

7.2.4. Spolupráca

Pokoncilová exhortácia *Vita Consecrata* nás pozyva k novej reflexii nad vzťahom medzi rehoľníkmi a svetskými františkánmi vo svetle ekleziológie spoločenstva: „Jedným z plodov náuky o Cirkvi ako komúnii bolo to, že sa v ostatných rokoch sformovalo vedomie, že rôzne spoločenstvá, ktoré ju tvoria, môžu a majú spojiť sily v postoji spolupráce a výmeny darov, aby sa plodnejšie podieľali na jej poslaní. Prispieje to k vytvoreniu bohatšieho a plnšieho obrazu samej Cirkvi a harmonickým spolupôsobením rôznych darov k účinnejšej odpovedi na výzvy dnešnej doby“⁴⁴⁹.

Pápež potvrdzuje, že toto zdieľanie bude prospechom:

- či už pre svetských františkánov, ktorí budú bezprostredne spoznávať ducha evanjeliových rád a povzbudí ich to žiť duchom blahoslavenstiev, vydávať o nich svedectvo, a tak sa usilovať o premenu sveta podľa Božieho zámeru“
- či už pre rehoľníkov, ktorí uzrú vyžarovanie charizmy aj za hranice vlastného Rádu, pričom sú animovaní prítomnosťou svetských františkánov a budú usilovať o prehĺbenie „niektorých aspektov charizmy, vedie k jej duchovnejšej interpretácii a podnecuje čerpať z nej odporúčania pre nové apoštolské pôsobenie“⁴⁵⁰.

⁴⁴⁹ *Vita Consecrata* 54.

⁴⁵⁰ *Vita Consecrata* 55.

7.2.5. Vzájomnosť

Asistencia má za cieľ vzájomnosť nevyklučujúcu rozdiely, ale naopak – tieto rozdiely vyžaduje. Vzájomnosť medzi Prvým rádom a TOR a Františkánskym svetským rádom, medzi rehoľníkmi a svetskými františkánmi je charizmatická. Má za cieľ prekonať jestvujúce rozpory alebo nezrovnalosti a zdôrazňovať špecifickú formu, v súlade s ktorou sa má žiť charizma.

Christifideles laici pripomína, keď užíva slová Pavla VI, že: „Cirkev obsahuje autentický svetský rozmer, ktorý jej vlastný jej prirodzenosti a poslaniu vyvierajúce z tajomstva vteleného Slova. A uskutočňuje sa vo rôznych podmienkach týchto členov“. A Kódex kanonického práva schvaľuje: „Medzi všetkými veriacimi na základe ich preporodenia v Kristovi existuje z hľadiska dôstojnosti a činnosti opravdivá rovnocennosť, na základe ktorej všetci podľa svojho vlastného postavenia a úlohy spolupracujú na budovaní Kristovho tela.“ Táto vzájomnosť medzi františkánmi ich privádza k rovnakému plánu života žitého čo do špecifickej, rehoľnej alebo svetskej formy.

Vzájomnosť vyjadruje vzájomné prijatie, uznanie. To získame vďaka úprimným vzťahom. Vzájomnosť nám predkladá, aby sme prijali tieto všeobecne zdieľané pocity, meditovali o ich a uskutočňovali ich vo svojom poslaní, v ktorom hľadáme autenticitu a nechceme zabudnúť na rozdiely, ktoré sú samy osebe tak vzácne, pretože vytvárajú hranicu a zároveň podmienku realizácie tejto vzájomnosti.

7.3. Spolupráca na poslaní

Aj vzťah medzi OFS a Prvým rádom a TOR sa rodí (alebo mal by sa) nielen z nedostatku osôb, čo šťastí urýchlilo a podnietilo spoluprácu medzi rehoľníkmi a laikmi, ale skôr kvôli faktu, že prežívame rovnakú charizmu na vzájomne sa dopĺňajúcich poliach – na svetskom a rehoľnom – v prospech Cirkvi – ako správne zdôrazňuje autor *Legends of three kinds*: „Týmto spôsobom sa pomocou Františka (...) Božia Cirkev obnovila vďaka (...) trom rádom“.

Tieto aspekty, o ktorých pojednáva exhortácia *Vita Consecrata*, dokáže rozmnožiť a poslúži ako vzájomný podnet, k štúdiu a analýze vlastného povolania pri nasledovaní Krista v šľapajach sv. Františka z Assisi a priviesť františkánskych rehoľníkov prostredníctvom asistentov k tomu, aby „boli skôr skúsenými vodcami duchovného života a starali sa v tomto zmysle o ten najvzácnejší talent: ducha. Laici zasa zo svojej pozície by mali rehoľným rodinám ponúknuť vzácny dar: svoju svetskosť a svoju špecifickú službu“...

Na základe tejto spolupráce a výmeny sa vytvorí a vzrastie duchovné zázemie, pre dobro oboch strán – tak rehoľnej ako aj svetskej – čo im napomôže pri rozlišovaní vlastnej identity a v spolupráci na misii a apoštolských aktivitách, ktoré doplnia ich vzájomnú tvárnosť.

7.4. Poslanie vo všeobecnosti

Je vhodné pripomenúť, že práve spoločenstvo zjednocuje v jedno rôzne povolania s

františkánskou charizmom. Jednota a spoločenstvo nachádzajú svoj základ v spoločnej príslušnosti ku Kristovi, len vo výzve nasledovať ho, v účasti na tom istom duchu. Primárne tejto charizmy spočíva pre celú františkánsku rodinu práve v nasledovaní, vo voľbe a slobodnom rozhodnutí zdieľať život Ježiša z Nazareta.

Urs von Balthasar poukazuje na Františkovu originalnosť tým, že udelil svetským františkánom formu života, pričom táto forma veľmi pripomínala to, čo dal svojim bratom v rehoľnom stave, keď tvrdil, že učeníkov Ježiš povolal, aby pokračovali v jeho misii na cestách, zatiaľ čo množstvo poslucháčov a chorých, čo sa zhromaždilo okolo Ježiša, boli premenení na nových ľudí a tých nechal pôsobiť vo svojom prostredí ako kvas.

Františkánskym rádom sa darí uskutočňovať a sprítomňovať Františkovu charizmu len, keď žijú ako rodina, vzájomne a majú účasť na cirkevnom živote a poslaní. Z tohto pohľadu duchovná asistencia, nakoľko ide o animáciu, predstavuje život poslania, prítomnosti, otvorenosť voči novým cestám spolupráce, predstavuje znak spoločenstva. Aj z tohto pohľadu spolupráca medzi rehoľníkmi a svetskými františkánmi bude vzrastať v rodine, ktorá ponúkne všetkým lepšiu formáciu.

Súčasnane nám život v spoločenstve, ktorý sa rodí z charizmy a z teológie spoločenstva v Cirkvi, pomôže prekonať „uniformitu“, ku ktorej často spadá cirkevný život – či už laický alebo rehoľný. Samotné spoločenstvo v rámci františkánskej rodiny nám ukazuje bohatstvo charizmy v rozličnosti foriem, v ktorých sa prejavuje a ktorá sa rodí z tvorivej sily Ducha vďaka Františkovi. Tomáš z Celana o ňom hovorí: „Naozaj preslávnym umelcom a učiteľom evanjeliového života: vďaka jeho príkladu, Regule a ponaučeniam sa obnovuje Kristova Cirkev vo svojich veriach, ľudoch a víťazí trojitým vojskom vyvolených“.

7.5. Záver

Čo by sme mohli dodať viac k témam o zdieľaní, o spolupráci o výmene medzi svetskými františkánmi a františkánmi-rehoľníkmi, keď sme zakorenení a animovaní tou istou charizmom?

Spolupráca a výmena pri poslaní sa od rehoľníkov-františkánov i svetských františkánov vyžaduje na základe samotného poslania Cirkvi.

Keď si prehľúbime práve tieto aspekty, exhortácia *Vita Consecrata* nám poslúži ako stimul vyslaný od jedného k druhému, aby študovali a analyzovali svoje vlastné povolanie pri nasledovaní Krista v šľapajach sv. Františka z Assisi.

Musíme považovať o asistencii ako o službe, do akej sa zbiehajú dva prúdy: prúd vychádzajúci z Prvého rádu a z TOR k svetským františkánom a prúd vyvierajúci od OFS k rehoľníkovi. Bude to tak, ak sa naučíme prijímať a vnímať vitalitu našej františkánskej charizmy vyjadrenej svetským kľúčom. Tá nás obohacuje na úrovni rodiny i misie.

Ak táto asistencia nemá jednu platformu spoločnú pre svetských i rehoľných františkánov, v oboch častiach charizmy dochádza k prípadnému prehliadaniu tej druhej časti, ktoré je škodlivé a nerobí dobre evanjeliu. Asistencia musí byť sférou, kde by sa mal vytvárať priestor pre vzájomné zdieľanie, úctu voči vzájomným, či už rehoľným alebo svetským

výsadám, priestor pre spoluprácu v apoštolskej činnosti i v misii *Ad gentes*.

Aj pre nás platia závery, ku ktorým dospeli vyšších predstavení talianskych provincií počas svojich niekoľkokodenných úvah o „Vzťahu rehoľníkov a laikov“ v novembri 2000. Pre väčšiu časť rehoľných rodín je táto téma nová. Avšak celá františkánska rodina má spoločné historické dedičstvo, dedičstvo spirituality, ktorá by nás mala primäť, aby sme boli priekupníkmi a nastúpili novú cestu spolupráce, a začať pritom duchovnou asistenciou. V tomto zmysle by nám mohli pomôcť návrhy, ktoré schválilo XL. *Zhromaždenie Konferencie talianskych vyšších predstavených*: „Rehoľníci by mali pokračovať v oživovaní žobravých rádov (tretích rádov) svojou účasťou na spiritualite..... aby obnovili mnišsku tradíciu, ktorá spôsobila tak veľký cirkevný dopad, tento stále platný návrh formácie a spolupráce s laikmi“.

Aby došlo k formácii laikov a rehoľníkov ku kultúre spolupráce, kooperácie a spoluzodpovednosti:

- vyšší predstavení nech uprednostňujú také plánovanie, kde by boli obsiahnutí rehoľníci i laici;
- predovšetkým na miestnej úrovni nech sa uskutočňuje spolupráca medzi laikmi a zasvätenými;
- nech sa preto organizujú formačné kurzy pre lídrov, pre všetky zodpovedné funkcie, aby Inštitúty zasväteného života prispievali k významnému pokroku ohľadom cirkevného vedomia laikov;
- nech sa využíva kompetencia svetských františkánov – v duchu spoločnej účasti na rádovej charizme – aby sa organizovali služby (či už administratívne alebo organizačné), ktoré predtým bežne vykonávali rehoľníci;
- nech vytvoria takú stabilnú, respektíve referenčnú skupinu svetských františkánov, ktorí by spoločne prežívali túto charizmu a mali odbornú kvalifikáciu, aby mohli podporovať formátorov pri rozlišovaní povolania a počiatkovej či permanentnej formácii;
- nech sa v mladších komunitách uprednostia také plány do budúcnosti, uskutočňované na princípe kooperácie a vzájomnej výmeny jednák laikov i rehoľníkov pri uskutočňovaní posolania *Ad gentes*;
- nech vznikajú zo strany svetských i rehoľných predstavených iniciatívy, ktoré by umocňovali, posilňovali cirkevné podnebie vzájomnej spolupráce.

Tieto závery by nám mali pomôcť pri úvahách o samotnej charizme, ktorú svojim životom uskutočňujú rehoľníci i svetskí františkáni: františkánskej charizmy, ktorá prostredníctvom asistencie môže vykvitnúť do tej alebo onej strany. Obe strany si pritom vytvárajú priestor skutočnej spolupráce a vzájomne si vymieňajú talenty, ktoré boli každej z nich dané.

8. OFS v rámci formačných programov Prvého Rádu a TOR

8.1. Vhodnosť a formácia

Keď sa vyžaduje, aby asistenciu viedli “vhodní a pripravení” asistenti, pod týmto

spojením sa naznačujú dva aspekty či vlastnosti, ktoré napomáhajú duchovnému asistentovi pri vykonávaní jeho primárnej úlohy, teda pri animácii a formácii. “Vhodnosť” predstavuje takú vlastnosť rehoľníka, ktorá by mala byť adekvátna a primeraná pre spomínanú službu voči bratstvu OFS. “Príprava” označuje primeranú formáciu, ktorá mu umožňuje pohotovosť a službu v prospech OFS. Najdôležitejšou vecou je, že asistent by mal byť “vhodný”. Vhodný je ten, kto je schopný a otvorený: schopný spolupracovať, presnejšie - byť otvorený voči Duchu a vracat’ sa k prameňom charizmy. Asistencia bude “vhodná” vtedy, ak je asistent vo formácii otvorený: keď chce poznávať OFS a spolupracovať s ním.

Najzodpovednejšími členmi za túto asistenciu sú a budú vyšší predstavení – teda ministri a kustódi. To znamená, že bratia ministri musia byť vo všeobecnosti veľmi otvorení voči dialógu s Radou a s ministrami OFS a hlavne pripravení nominovať asistentov a evidovať, ako asistencia v bratstvách na rôznych úrovniach prebieha, čo im ako vyšším predstaveným prirodzene prislúcha⁴⁵¹.

Konštitúcie vydané v roku 2000 predstavili veľmi zaujímavé body, čo sa týka asistencie a konkrétne ponúkajú aj rozsiahle spektrum potenciálnych kandidátov, ktorí by boli pre asistenciu vhodní. Pritom si treba uvedomiť, že toto široké spektrum možností nesmie byť na škodu vhodnej a správnej formácie, ktorú vedie asistent na ktorejkoľvek úrovni⁴⁵².

Keďže sme Cirkvou povolaní, aby sme podporovali asistenciu svetských františkánov, budeme to schopní robiť vhodným a účinným spôsobom len vtedy, ak vieme utvárať formačné plány, aby sme čoraz viac spoznávali OFS, aby sme ho poznali a tým aj milovali, aby sme ho milovali a tým mu aj slúžili, aby sa tak medzi nami všetkými vytvorilo veľké spoločenstvo – ako to spomínajú aj Generálne konštitúcie Františkánskeho svetského rádu: „Duchovný asistent, ktorým je spravdca rehoľník františkán, má byť svedkom františkánskej duchovnosti a bratského vzťahu rehoľníkov ku svetským františkánom a má byť putom spoločenstva medzi svojím rádom a Františkánskym svetským rádom“⁴⁵³.

8.2. Význam formácie

Musíme priznať, že sú takí asistenti, ktorí vykonávajú svoju úlohu s plným nasadením, vedomí si svojho posolania a venujú čas tomu, aby poznávali, milovali a docenili OFS, ale aj GiFru. Sú motivovaní tým neustálym aggiornamentom (aktuálnym postojom), aby s bratským duchom sprevádzali na svojich cestách svetských františkánov a františkánsku mládež. Preto vyslovujeme svoju veľkú vďačnosť všetkým asistentom, ich predstaveným, ale aj Bohu. Vidíme však, že v mnohých prípadoch sú OFS a GiFra len málo známe vo svojej momentálnej podobe, čo prispieva k vytváraniu odstupu a nezávislosti zo strany niektorých rehoľných bratov a koniec koncov je to na škodu celej našej františkánskej rodine.

Preto téma prezentácie OFS vo formačných a študijných programoch Prvého Rádu a TOR – aby došlo k prehĺbeniu, poznaniu č i pochopeniu, doceneniu OFS u bratov rehoľníkov – je veľmi dôležitá a nevyhnutná: len vtedy, ak budú poznať OFS, budú ho môcť aj milovať a tým, že ho budú milovať, môžu mu asistovať s bratským citom.

Na základe týchto základných úvah môžeme uviesť ešte dva základné dôvody:

⁴⁵¹ Por. *Konšt.* 89.1-2.

⁴⁵² Por. *Konšt.* 89.4.

⁴⁵³ *Konšt.* 89.3.

1. Prvým z nich je to, že prijatie OFS v rámci štúdia františkánskych rehoľníkov by znamenalo, že mu prisudzujú určitý „občiansky preukaz“ (identitu) v rámci františkánskej rodiny. Takto by sme prešli od malých všeobecných prednášok, ktoré nám ponúkali počas noviciátu, kedy bol OFS považovaný len za určitý „apendix“ (dodatok), k dejinám Prvého rádu a TOR. A konečne by OFS našiel svoje miesto v rámci Františkánskej rodiny, ale aj v rámci Cirkvi.

2. Druhý dôvod vyplýva zo zmyslu pre komplementárnosť⁴⁵⁴ tejto spoločnej charizmy. Myslíme konkrétne na charizmu Františka z Assisi – alebo ako sa to už spomína v Regule OFS: „V živote a poslaní Cirkvi (...) sprítomňovať charizmu svojho spoločného Serafínskeho Otca, a to rôznymi cestami a spôsobmi, no vždy vo vzájomnom spoločenstve“. Charizma, ktorá sa predstavuje ako mozaika pozostávajúca aj z rehoľníčiek, by bola o to bohatšia, rôznofarebná a komplementárna mozaika, pokiaľ ide o jednofarebné videnie bratov.

Zapojenie OFS do formačných programov rehoľníkov Prvého Rádu či TOR by lepšie umožnilo pochopiť našu identitu v rámci františkánskej rodiny a bola by to zároveň aj príležitosť pochopiť tvorivú silu Ducha, keď sa Ním necháme preniknúť tak, ako to robil František. Čo by duch spoločenstva a spoločnej zodpovednosti nevytvoril v rodine, akou je tá františkánska?

Inými slovami, zapojenie OFS do formačných programov by pomohlo pri utužení a obohatení OFS o novú energiu františkánskej charizmy vo všetkých jej odtienkoch a prekonalo by tak momentálny, pastoračno-funkčný charakter.

Niektoré z týchto základných myšlienok iniciálnej a permanentnej formácie môžeme nájsť aj v nasledujúcich oblastiach: ekleziológia laikátu, poslanie svetského františkána v Cirkvi i vo svete, dejiny a spiritualita OFS. O týchto častiach sme už hovorili v predchádzajúcich kapitolách. Len v krátkosti sa ale pozastavíme pri prvej z týchto oblastí kvôli jej výnimočnému významu.

8.3. Ekleziológia laikátu

Myslím, že je vhodné, aby sme zdôraznili tento ekleziologický aspekt laikátu, pretože Františkánsky svetský rád je františkánskym rádom ako je ním ten náš, aj keď so svojou laickou povahou.

Laici – a tým aj svetskí františkáni – prijali “volanie nášho Pána Ježiša v dejinách: “Choďte aj vy do mojej vinice.” Obracia sa na každého človeka, ktorý prichádza na tento svet (...) Volanie je adresované nielen pastierom, kňazom, rehoľníkom. Ono zahŕňa všetkých. Aj laici sú osobne Pánom povolani a prijímajú od neho poslanie pre Cirkev a pre svet.”⁴⁵⁵

Táto ekleziológia laikátu v sebe zahŕňa: “cenné pasáže svojho tak obsažného teologického, duchovného a pastorálneho učenia o podstate, dôstojnosti, spiritualite, poslaniu

⁴⁵⁴ Komplementárnosť znamená vzájomné „zapadanie do seba“, dopĺňanie sa rôznych stránok, napr. charizmy (pozn. prekl.)

⁴⁵⁵ *Christifideles Laici*, 2.

a zodpovednosti laikov”⁴⁵⁶.

Postkoncilová ekleziológia začína hovoriť o hlbokých zmenách, ktoré priniesol II. vatikánsky koncil a načrtoľ aj nový obraz, podľa ktorého laikát sa utužuje vo vedomí daru a spoločnej zodpovednosti v spoločenstve a v poslaní Cirkvi – a to sa dá povedať aj o svetskom františkánovi.

Medzi význačnými bodmi nachádzame:

- cirkevnú nauku, spoločenstvo a Boží ľud, ktorý je hierarchicky členený;
- základnú rovnosť všetkých členov Božieho ľudu;
- spoluzodpovednosť jednotlivých členov pri cirkevnom poslaní;
- univerzálne kňazstvo veriacich a podiel všetkých pokrstených na Kristovom kňazstve v jeho trojakom poslaní – prorockom, kňazskom a kráľovskom (porov. 2 Pt 2, 9; Sk 1, 6);
- skutočnosť samotných chariziem, ktoré Duch rozdáva všetkým členom cirkevnej komunity;
- zodpovednosť Cirkvi a kresťana zoči-voči aktuálnym problémom ľudstva, či už na miestnej alebo svetovej úrovni.

Obzvlášť dobré je, že my bratia Prvého rádu a TOR, vieme, že súčasťou Cirkvi sú aj svetskí františkáni a že sa vzdávame istých postojov, ktoré viacmenej nastoľujú kastovníctvo alebo paternalizmus. Podobne ako musí v Cirkvi každý člen žiť buď ako kňaz alebo laik, v prípade františkánskej rodiny by sme mohli hovoriť o živote bratov alebo rehoľníčiek alebo svetských františkánov.

Ak by sa nám – františkánskym rehoľníkom – podarilo vytvoriť ozajstné spoločenstvo, v ktorom by sa skúmala viera a poslanie spoločne so svetskými františkánmi, vďaka ich všeobecnému kňazstvu by sme získali onú tajomnú radosť v plnosti, aká rozširuje naše srdce. Aj Svätý Ján Zlatoústý zhrnul svoju živú skúsenosť do niekoľkých slov: laici sú “kňazskou plnosťou biskupa”⁴⁵⁷.

8.4. Stanovy ohľadom formácie rehoľníkov vo veci poznania a asistencie OFS

Na základe týchto vyššie spomínaných kritérií vypracovala Konferencia generálnych asistentov nové „Stanovy ohľadom formácie rehoľníkov v veci poznania a asistencie OFS“, ktoré sú pokusom odpovedať na citeľnú potrebu františkánov, či už svetských alebo rehoľníkov a zároveň snahou pripraviť sa na „spoločné napredovanie po Pánových cestách“.

Medzi všetkými františkánmi pretrváva vzájomne poznávanie a živé spoločenstvo, ktoré by sa malo aj naďalej vzťahovať a ktoré si vyžaduje príslušnosť k tej istej duchovnej rodine. Rôzne jednotlivé zložky “môžu a majú spojiť sily v postojí spolupráce a výmeny darov, aby sa plodnejšie podieľali na jej poslaní”⁴⁵⁸. Výmena darov “nezriedka prináša neočakávané plodné objavy, týkajúce sa niektorých aspektov charizmy, vedie k jej duchovnejšej interpretácii a podnecuje čerpať z nej odporúčania pre nové apoštolské pôsobenie”⁴⁵⁹.

⁴⁵⁶ *Christifideles Laici* 2.

⁴⁵⁷ *Patrologia graeca*, 62, col. 204.

⁴⁵⁸ *Vita Consecrata*, 54.

⁴⁵⁹ *Vita Consecrata*, 55.

Regula a Konštitúcie OFS rovnako zdôrazňujú princíp príslušnosti k tej istej duchovnej rodine, k živému a vzájomnému spoločenstvu a povinnosť pastoračnej starostlivosti a duchovnej asistencie zo strany Prvého rádu (OFM, OFMConv, OFMConv) a Tretieho regulovaného rádu (TOR).

Medzi OFS, Prvým rádom a TOR pretrvávajú dvojaký bytostný vzťah:

1. Podiel na spoločnej charizme

Regula OFS hovorí o „živom a vzájomnom spoločenstve“, ktoré musí pretrvávajúť medzi svetskými františkánmi a ostatnými vetvami františkánskej rodiny, aby rôznymi cestami a spôsobmi sprítomňovali spoločnú charizmu serafínskeho Otea v živote a poslaní Cirkvi⁴⁶⁰.

2. Duchovná a pastoračná asistencia

Práve v sile tohto „spoločenstva“ podľa svetskej tradície prislúcha predstaveným Prvého rádu a TOR zabezpečovať duchovnú asistenciu prostredníctvom „vhodných a pripravených rehoľníkov“ a pastoračných návštev v bratstvách OFS⁴⁶¹.

Františkánsky svet rád – usilujúci sa o obnovu vlastného života, o vlastnú formáciu či organizáciu bratstva – musí sa spoliehať na dnešnú duchovnú asistenciu a dynamicky prepojenú s inými prvkami Františkánskej rodiny v jeho jedinom poslaní. „Preto nezávisle od druhu aktivity či služby, akú zasvätené osoby plnia, nech pamätajú, že majú byť predovšetkým kvalifikovanými sprievodcami na cestách duchovného života a v tejto perspektíve nech rozvíjajú svoj najväčší talent, to jest ducha“⁴⁶².

Generálna kapitula OFS, ktorá sa konala vo Fatime (1990), hovorí: „Lebo čo sa týka samotnej úlohy animácie duchovných asistentov je potrebná formácia, teda osobitná príprava bratov vo vzťahu k OFS. Táto príprava by mala byť svedomitá a mala by byť súčasťou formačného programu – či už iniciačnej alebo permanentnej formácie všetkých bratov. Aj keď nie všetci z nich sú alebo budú duchovnými asistentmi, je určite potrebné, aby všetci poznali, pochopili a potvrdili onú esenciálnu úlohu OFS pri uskutočnení svojho osobného povolania“⁴⁶³.

Generálna kapitula OFS, ktorá sa konala v Ríme (1996), vo svojich záveroch ešte dodáva: „Predsedníctvo CIOFS (Medzinárodnej rady OFS) v spolupráci s Národnými radami by sa malo pokúsiť nájsť čas i spôsob (...), ako by sa dala hlbšie podnecovať formácia všetkých bratov vo vzťahu k OFS, aby im mohli pomôcť lepšie uskutočňovať vlastnú formu života“⁴⁶⁴.

Generálna kapitula OFS z roku 2002, ktorá sa konala tiež v Ríme, zdôrazňuje „význam práve toho, aby sa myšlienka z Reguly dodala na aktuálnosti práve tým, že asistenti, či už rehoľníci alebo laici, budú vhodní a pripravení práve aj vďaka tomu, že sa preferujú a do

⁴⁶⁰ Regula OFS, 1.

⁴⁶¹ Por. Regula OFS, 26.

⁴⁶² Vita Consecrata, 55.

⁴⁶³ Por. Závery generálnej kapituly OFS, Fatima 1990. In: Bollettino CIOFS, XII, n. 2, 1990 s. 6.

⁴⁶⁴ Por. Koinonia, 1996, b. 4; dokument na internete <http://www.ofs.it/per/lc96it28.html>; Štatút pre asistenciu za 5.4; Konšt. 95.3.

formačného programu (iniciačnej alebo permanentnej formácie) rehoľníkov, rehoľníčiek i laikov zapájajú aj významné historické, teologické či spirituálne témy“⁴⁶⁵.

Františkánske rehoľné rády, ktorým prislúcha *altius moderamen*, vo svojej legislatíve nielen uznávajú a ozrejmujú princíp „živého a vzájomného spoločenstva“, ale generálni a provinciálni ministri bratov aj neustále povzbudzujú svojimi Listami a rôznymi zásahmi, aby stále viac a viac poznávali OFS, a tým aby naplnili požiadavku primeranej prípravy pre duchovných asistentov.

„Stanovy“ Konferencie duchovných asistentov musia byť predložené všetkým františkánskym rehoľníkom, aby ich používali – pokiaľ je to možné – na „všetkých úrovniach formácie“. OFS by mal byť týmto spôsobom uznaný jednak v rámci františkánskej rodiny, jednak svojim poslaním v Cirkvi a vo svete a tí, čo sú povolani k službe duchovných asistentov by sa takto mali pripraviť na svoju službu.

8.5. Vzdelávacie programy o OFS

8.5.1. V počiatkovej (iniciačnej) formácii

A. Postulát:

- František ako “zakladateľ” troch Rádov.

- Dejiny:

1. Všeobecný úvod do františkánskej rodiny;
2. Prvý rád menších bratov (OFM, OFMConv, OFMConv);
3. Druhý rád – Rád svätej Kláry;
4. Tretí rád “kajúčich bratov a sestier”:
  - Františkánsky svetský rád (OFS, Františkánska mládež);
  - Tretí regulovaný rád – mužský i ženský;
5. Ďalšie františkánske hnutia: Svetské inštitúty atď.

- Skúsenosť:

1. Vzťahy s bratstvom OFS a s GiFrou;
2. Návšteva svetských františkánov vo formačnom centre;
3. Návšteva postulátov vo svetských bratstvách;
4. Spoločné slávenie základných františkánskych sviatkov.

B. Noviciát:

- Veľmi starostlivé zhrnutie toho, čo bolo povedané počas periódy postulátu;
- Všeobecný rozhovor o univerzálnom povolaní k svätosti a o rehoľnom povolaní, hovoriť aj o povolaní svetského františkána z hľadiska toho, že má podiel na spoločnej charizme, na živom a vzájomnom spoločenstve a poslaní v Cirkvi: „Chod' a oprav...“;
- počas prednášok z dejín františkánskej rodiny by sa malo hovoriť o kajúčnikoch a o počiatkoch Tretieho rádu;
- Čítanie Regúl Prvého, Druhého a Tretieho rádu (Potvrdené Reguly z

⁴⁶⁵ Por. Aktá z kapituly, s. 210

- roku 1223; Reguly svätej Kláry z roku 1253 a Reguly rádu svätej Kláry – tzv. „Urbaniana“ z roku 1263; dokument *Seraphicus Patriarcha* z pera Pavla VI. z roku 1978 napísaný pre OFS, dokument *Franciscanum vitae propositum* napísaný Jánom Pavlom II. v roku 1982 pre TOR);
- skúsenosti: zúčastňovať sa na niektorých stretnutiach bratstva, na spoločných modlitbách, na oslavách rôznych etapách bratského života OFS.

C. Postnoviciát:

- dejiny františkánskej rodiny vrátane OFS v rôznych základných dejinných črtách počas stáročí; prítomnosť františkánov a rozvoj vo vlastnom kraji, vzťahy s Prvým Rádcom a TOR; vznik nových rádov a kongregácií OFS;
- povaha, identita, štruktúra a organizácia OFS podľa novej Reguly a Konštitúcií a zdôrazňovanie jeho svetského charakteru a jednoty rádu;
- klášť dôraz na víziu Cirkvi ako Božieho ľudu a spoločenstva (*Lumen Gentium*, *Gaudium et Spes*, Záverečný dokument zo synody v roku 1985);
- prehlbovať úlohu veriacich laikov, spoločné zodpovednosť a prácu medzi klerikmi a laikmi, rehoľníkmi a svetskými na cirkevnom poslaní (*Evangelii munitandi, Christifideles laici, List generálnych ministrov o františkánskych veriacich-laikoch*);
- osobitnú pozornosť počas štúdia sociálnej náuky Cirkvi (počnúc Rerum novarum až podnes) treba venovať povinnostiam a zodpovednosti laikov;
- prehlbovať povahu duchovnej a pastoračnej asistencie voči OFS, jeho kolegiálnosť a identitu asistenta;
- čítať: *Nepotvrdenú Regulu* (1221), *Memoriale propositi* (1221), *Supra Montem* z pera Mikuláša IV. (1289), *Misericors Dei Filius* od Leva XIII. (1883) a dokument *Seraphicus Patriarcha*, ktorý napísal Pavol VI. v roku 1978.
- spoločné pastoračné skúsenosti pod vedením duchovného asistenta, zúčastňovať sa na stretnutiach bratstva, na spoločných modlitbách, na slávení rôznych etáp bratského života v OFS.

Je vhodné pripomenúť, že to, čo navrhujeme v tejto podkapitole, nemusíme chápať ako dodatok k ďalším materiálom vo formačnom programe. Skôr chceme v týchto spomenutých témach podporiť, aby sa študovali stále platné otázky ako: dejiny, spiritualita, ekleziológia, sociálna náuka atď.

8.5.2. Počas permanentnej formácie

Uskutočňovať vzájomné spoločenstvo na základe spoločnej charizmy, na znak svedectva Cirkvi a v súlade so smernicami Generálnych konštitúcií a Generálnych štatútov Prvého rádu a TOR a Generálnych konštitúcií OFS:

- naplánovať a spoločne sláviť základné liturgické slávnosti, predovšetkým františkánske sviatky a spoločne zakúšať spoločenstvo

- modliťby;
- navrhovať a spoločne uskutočňovať pastoračné, charitatívne a sociálne aktivity, “odvážne” iniciatívy, ktoré si dnešná doba na rôznych miestach vyžaduje;
- spoločne – bratia i laici – študovať dokumenty ohľadom teológie laiků (porov. bod 8.3);
- organizovať spoločné stretnutia, zhromaždenia, duchovné kapituly či duchovné cvičenia;
- na formačných stretnutiach a pri slávení kapituly naplánovať aj okamih, kedy by boli prítomní aj laici – kedy by prinieslo nejaké posolstvo alebo svedectvo.

8.6. Formácia duchovných asistentov

Je nevyhnutné, aby noví asistenti dostali možnosť a mohli sa pripraviť na svoju osobitnú úlohu. Nebolo by zbytočné, keby existovala aj určitá osobitná, prípravná škola na provinciálnej, národnej či medzinárodnej úrovni. Námetom k úvahám by mohli byť myšlienky, ktoré sme si už uviedli pod heslom “počiatočná formácia”. Ale môžu byť aj tieto:

- dejiny a pramene OFS;
- reflexia o vlastnej, špecifickej identite OFS;
- ekleziológia OFS;
- františkánska svetská spiritualita;
- svetský františkán v Cirkvi a v spoločnosti;
- františkánske hodnoty OFS;
- formácia bratov vo vzťahu k OFS;
- praktické aspekty asistencie OFS;
- OFS, Františkánska mládež a heraldika;
- členovia, ktorí sa môžu pripojiť k bratstvu OFS a Priateľom svätého Františka.

8.6.1. Aggiornamento (Snaha o aktuálnosť)

Aby sme dosiahli neustálu aktuálnosť asistentov, navrhujeme:

- každoročné kurzy formácie; informácie o asistencii, o rôznych problémoch, ktoré sa vyskytujú v OFS;
- čítanie časopisov a informačné nástroje rôznych rádov čo sa týka OFS a asistencie na národnej a medzinárodnej oblasti;
- Poznatky a vzájomná výmena programov a iniciatív medzi generálnymi, národnými, oblastnými a miestnymi asistentmi.

8.7. Príslušní predstavení alebo zástupcovia

1. Generálni a provinciálni ministri

- podporujú záujem vlastných obratov v súvislosti s OFS a spoločenstvo medzi rehoľníkmi a svetskými františkánmi;
- pozorne sa starajú o formáciu formátorov a o záujem všetkých rehoľníkov ohľadom OFS či GiFry;

- postarajú sa o to, aby OFS a GiFra získali svoje miesto vo formálnych programoch rehoľníkov – či už iniciálnych alebo permanentných;
- počas vizitácií bratstiev a na kapitulách by sa mali informovať o OFS a GiFre a o úrovni asistencie.

2. Duchovní asistenti

- sú tými prvými, kto podporuje, organizuje a animuje kurzy a formálne stretnutia po dohode s vyššími predstaviteľmi a zodpovednými za formáciu;
- mali by ohlasovať formátorov, či už rehoľných alebo laikov, vhodných pre túto špecifickú formáciu bratov na všetkých úrovniach;
- mali by sa postarať o momenty vzájomnej skúsenosti s bratmi, ktorí majú dočasné sľuby;
- nech sa počas pastoračných návštev usilujú, aby boli v kontakte s formálnymi domami pre rehoľníkov a podávali informácie o živote a snahách svetských františkánov, či už v Cirkvi alebo v spoločnosti.

3. Formátori rehoľníkov

- mali by vedieť ukázať mladým rehoľníkom „krásu nasledovania Krista a hodnotu vlastnej charizmy“⁴⁶⁶, na ktorej majú účasť spolu s OFS;
- nech poskytujú „príležitosť pre rast a utuženie v charizme i poslaní“ pre celú františkánsku rodinu⁴⁶⁷;
- nech sú „odborníkmi na ceste hľadania Boha“, na ktorú sa vydávajú spoločne so svetskými františkánmi, aby „boli schopní sprevádzať na tejto ceste aj iných“⁴⁶⁸.

8.8. Metodologické postupy

1. Experimentálna metóda:

- znamená na všetkých úrovniach používať experimentálnu metódu: prepojiť formálne plány s konkrétnymi skúsenosťami, po čom by mali nasledovať úvahy nad týmito skúsenosťami.

2. Spolupráca. Zo strany formátorov sa vyžaduje:

- služba formácie by sa mala vykonávať v équipe (skupinke);
- majú mať na nej podiel formátori a predstavení OFS a iných zložiek františkánskej rodiny;
- medzi jednotlivými formátormi rovnakej jazykovej oblasti, ale aj z iných oblastí, by si mali vymieňať svoje myšlienky a vzdelávacie materiály;

3. Spolupráca. Zo strany formovaných sa očakávajú:

- spoločne strávené chvíle medzi členmi OFS na rôznych úrovniach, formovanými v rámci rôznych zložiek františkánskej rodiny.

⁴⁶⁶ Vita Consecrata 66.

⁴⁶⁷ Vita Consecrata 66.

⁴⁶⁸ Vita Consecrata 66.

4. Formácia na diaľku

- mali by sa používať aj formálne metódy na diaľku, a to na základe kurzov vykonávaných korešpondenciou alebo diskusných sietí či spoločného skúmania;
- nech sa používajú aj moderné komunikačné prostriedky, ktoré nám ponúkajú nové možnosti k formácii alebo k spolupráci na formácii na základe elektronickej pošty či internetu.

5. Vzdelávacie materiály

- duchovní asistenti na národnej a/alebo oblastnej úrovni by sa mali zaujímať o zhromažďovanie a neustále aktualizovanie materiálu, ktorý je určený pre formáciu asistentov o OFS. Medzi ne patria napríklad: pramene, dokumenty, texty Magistéria, manuály, zošity, úvody do dejín, časopisy, rôzne publikácie, postery, brožúrky, videá, kazety, internetové stránky atď.;
- materiál by mal byť k dispozícii príslušným formátorom a bratom;
- mohli by sa prípadne vyhotoviť aj také pomôcky, ktoré neexistujú alebo sa dajú len ťažko nájsť, a pritom sú nevyhnutné;
- medzi rôznymi jazykovými oblasťami, ale zároveň aj inými geografickými oblasťami, by sa mala vytvárať bratská spolupráca, hlavne s tými, čo majú najväčšie ťažkosti pri vypracovaní materiálu či zabezpečení ich prekladov.

KAPITOLA V.

FRANTIŠKÁNSKA MLÁDEŽ (GIFRA), HERALDÍNI A HERALDI

1. Sv. František a mládež

Svätý František začal svoju cestu viery už keď bol mladý. Stále hľadal niečo väčšie: predtým mal toľko plánov do života, bol mladíkom s veľkými túžbami, hľadal odpovede na svoje otázky ohľadom zmyslu života. Ako tak František postupne rástol, vo svojom vnútri cítil, že mu niečo chýba, hlavne po skúsenostiach vo vojne a po ťažkej chorobe, ktorá ho zlomila. František preto začal načúvať a hľadal odpoveď, ktorá by mohla upokojiť jeho srdce.

Mohli by sme povedať, že bol mladíkom ako ostatná mládež, čo ešte aj dnes hľadá odpovede na toľko otázok vo svojom srdci. V pastoračnej službe postretávame mnohých mladých ľudí, ktorých sv. František priťahuje a ktorí by chceli utužiť svoju vieru cestou nasledovania Františkovoho príkladu.

1.1. „Pán, čo chceš, aby som urobil?“

Na začiatku svojho obrátenia, keď sa mu prisnil ten tajuplný sen v Spolete, ho Pán privádza späť do Assisi a vnútorne František veľmi často celým srdcom napäto opakoval otázku: „Pane, čo chceš, aby som urobil?“ Táto otázka patrí medzi otázky mnohých dnešných mladých.

S týmto otáznikom v srdci sa František hlboko ponoril do svojho vnútra, načúval mu a snažil sa zachytiť, čo by mohol od neho Pán chcieť. Pre nás všetkých by mohol byť východiskovým bodom tento postoj: Pane, čo chceš, aby som urobil? Čo chceš odo mňa? To sú otázky, ktoré si mnohí mladí hľadajúci Božiu vôľu kladú pred Pánom. Hľadať Božiu vôľu znamená – podobne ako vo Františkovom prípade - začať načúvať. Počúvať a čakať, že Pán prehovorí.

Jedného dňa, v kostolíku v San Damiano, František začal pod križom Pánov hlas, ktorý mu vravel: „František, choď, oprav môj dom, ktorý sa rúca – ako vidíš“⁴⁶⁹. Toto bolo pre Františka ozajstné stretnutie s Ježišom Kristom, živým a vzkrieseným Ježišom. Bolo to stretnutie, ktoré dalo jeho životu nový smer. Hoci najprv sám nepochopil význam onoho príkazu, začal opravovať kostolíky a takto odpovedal na Pánovo želanie.

Tento druhý silný moment Františkovej osobnej skúsenosti nám môže pomôcť, aby sme pochopili onen hlboký krok viery, ktorý nemôžeme podniknúť bez ozajstného stretnutia s Ježišom Kristom. Pre mladý je táto otázka základnou otázkou: môžeme sa aj dnes stretnúť s Ježišom Kristom? Kde ho môžeme stretnúť? Ako a za akých podmienok?

⁴⁶⁹ Por. FF 593.

Na podobné otázky sa dá odpovedať jedine hlbokou cestou viery. Skúsenosť stretnutia s Pánom veľmi často pre mladých znamená čo najhlbšie sa započúvať do Božieho slova.

1.2. Žiť evanjelium

Ďalším momentom Františkovej skúsenosti, ktorá by nám mohla pomôcť, aby sme pochopili druhý krok pri službe mládeži, je stretnutie s Božím slovom. Pre Františka malo rozhodujúce význam počúvanie Božieho slova. Hoci nevedel, čo by malo byť ďalším krokom a čo ďalšie má uskutočniť, v kostolíku S. Maria degli Angeli, nazývanom aj Porciunkula, začul text z Matúšovho evanjelia, kde Pán poučoval učeníkov, ako by mali chodiť svetom a hlásať evanjelium. Plne teda pochopil svoje povolanie: kráčať svetom a ohlasovať všetkým dobrú zvesť. Keď mu kňaz napokon vysvetlil význam týchto slov, František s veľkou radosťou uskrikoval: „Toto chcem, toto si žiadam, toto túžim robiť s celým srdcom“⁴⁷⁰.

Pochopenie svojho povolania predstavuje pre mnohých dnešných mladých veľký problém. No mnohí z nich našli a stále nachádzajú vo Františkovej skúsenosti jediná možnosť, ale aj cestu, na ktorej pochopia, ako sa dá aj dnes odkryť pri počúvaní Božieho slova vlastné povolanie.

Občas, hlavne na začiatku, asi bude nevyhnutné, aby sme vyšli mládeži v ústrety, boli pri nich tam, kde sa nachádza a nečakali, kým k nám sami prídu. Znamená to, že máme vyjsť zo svojho prostredia a zájsť k nim, mať účasť na ich živote. Potom, keď sa sami presvedčia o kráse spoločného života, sami pôjdu za priateľmi a budú sa s nimi deliť o túto skúsenosť. Sami im pomôžu zistiť, že pre každého z nich má Boh osobitný plán života. Objaviť takýto plán znamená vstúpiť do spoločenstva s Bohom. A to zasa znamená vstúpiť a žiť v ozajstnom šťastí a láske.

Tieto vlastnosti mnohí vidia vo Františkovi: bola to osoba plná radosti, lásky a pokoja. No František našiel tento vnútorný pokoj, ktorý hľadal celým srdcom, pretože prijal Boží plán. Z tohto dôvodu sa Františkov život stal chválospevom Najvyššieho a neustálym vďaky vzdávaním Pánovi.

Od okamihu, keď okúsil sladkosť a silu Božieho slova, bolo preňho evanjelium Regulou vlastného života. V evanjeliu načúval Pánovi, ktorý k nemu hovoril. Aká nádherná je skúsenosť priateľského zblíženia sa s Božím slovom. Aké sladké je nasledovať pritom príklad sv. Františka! Koľkí mladí potrebujú získať práve túto skúsenosť. Aké nádherné je započúvať sa do mladíka, ktorý – keď sám zažil autentické stretnutie s Božím slovom – vyznáva: Boh prehovoril aj ku mne, miluje ma a Pán miluje aj mňa, odpustil mi.

Urobiť z evanjelia regulu svojho života je primárnou úlohou všetkých kresťanov. Mladí – a hlavne tí, ktorých priťahuje príklad sv. Františka, vo svojom živote a prejave viery v Ježiša Krista – môžu byť ozajstným znakom života pre dnešný svet.

Týmto mladým, ktorí sa cítia byť volaní Duchom Svätým, aby zažili onú skúsenosť spoločne, teda v bratstve, môžeme navrhnúť formu života v hnutí Františkánskej mládeže alebo vo Františkánskom svetskóm ráde.

⁴⁷⁰ Por. I Cel, 22 v FF, 356.

2. Krátke dejiny GiFry

GiFra sa oficiálne zrodila v Taliansku v roku 1948. Generálny minister br. Pacifico Perantoni spomedzi menších bratov zjednocuje všetky okruhy mladých do jednej federácie (ktorá sa pôvodne volala GIFRAC: Františkánska mládež katolíckej akcie), ktoré vedú práve bratia z jeho Rádu. U kapucínov sa františkánska mládež zakladá konfederáciou mladických skupín v Miláne, v Ascoli Piceno a Florencii, teda konfederáciou, ktorá sa postupne v nasledujúcich rokoch rozšíri na ostatné okruhy mladých a tie sú vedené menšími bratmi kapucínmi. V 50. rokoch už aj menší bratia konventuáli podporujú šírenie GiFry medzi samotnými skupinkami mladých. V roku 1958, po takmer desiatich rokoch, jestvuje vo vnútri GiFry už 453 skupín rozptýlených na celé národné teritórium.

V roku 1954 schvaľujú kapucíni prvý štatút GiFry (prijatý v roku 1958 aj zo strany menších bratov konventuálov). V roku 1968 začínajú kapucíni rozpracovávať druhý štatút GiFry pod názvom „Naša tvár“ (schválený v roku 1971), ktorý bol platný ihneď aj pre skupinky, ktoré viedli menší bratia a bol následne prijatý (1974) komunitami menších bratov konventuálov.

V druhej polovici 70. rokov sa začína objavovať požiadavka nového národného dokumentu pre všetkých mladých, ktorí prislúchajú bratstvám GiFry. Národné vzájomné zhromaždenia z Viterba (1977), z Noly (1978) či Seiano (1980) prinášajú na prepracovanie prvý náčrt toho, čo sa stane o niekoľko rokov „formou života“, respektíve tretím štatútom GiFry.

Provizórny text sa dostáva do pozornosti Medzinárodnej rady Františkánskeho svetského rádu, ktorému prislúcha aj požiadavka formulovať niektoré „orientačné línie“ pre františkánsku mládež po celom svete. Medzi časom sa teda skúsenosť talianskej GiFry rozšírila aj do ďalších národov. Z rôznych strán (hlavne z Argentíny a Brazílie) sa vyslovuje požiadavka novej, spoločnej orientácie. Aby sa vyšlo v ústrety týmto požiadavkám, medzinárodné predsedníctvo OFS vyhlásilo dokument, ktorý obsahuje „základné črty“ a tie zostanú základom článkov o GiFre obsiahnuté v Generálnych konštitúciách OFS. Národné zhromaždenie talianskej OFS, ktoré sa zišlo v Paestum, definitívne schvaľuje text Štatútu, ktorý bol prispôbený medzinárodným úrovniam GiFry.

3. Františkánska mládež: Cesta františkánskeho povolania

3.1. Špecifické poznámky o františkánskej mládeži

Počas pastorácie mládeže nachádzame mladých, ktorých sv. František priťahuje, ktorí chcú prehľbovať svoje kresťanské a františkánske povolanie. Podobným mladým by sme mali navrhnúť, aby si zvolili formu života u františkánskej mládeže a OFS, a pritom nech zohľadnia svet mladých, v ktorom prevládajú krízy, problémy a otázky.

Niektorými základnými prvkami na mládežníckej ceste povolania sú:

- cítiť, že ma volá Duch svätý, aby sme práve v bratstve zakúsili kresťanský život;
- progresívny objav sv. Františka, teda objaviť jeho plán života a spolu s tým aj Františkove hodnoty;

- cirkevná a sociálna prítomnosť ako podmienka k realizácii konkrétnych skúseností apoštolátu.

Františkánska mládež v zmysle generálnych konštitúcií OFS, sa líši od ostatných skupín františkánskej mládeže týmito znakmi:

- prijatie Reguly OFS ako inšpiratívneho dokumentu;
- osobný a formálny záväzok, ktorý na seba berú pred Bohom a bratstvom, záväzok žiť svoju inšpiráciu;
- príslušnosť k františkánskej rodine ako integrálnej časti OFS;
- duchovná asistencia zo strany františkánskych rehoľníkov;
- duchovné sprevádzanie a animácia zo strany svetských františkánov;
- organizačná štruktúra a osobitné formačné metódy čo sa týka povolania, ktoré normálnym spôsobom /teda nie nutne/ vrcholí v OFS;
- vlastné národné štatúty (stanovy) schválené príslušnou národnou radou OFS alebo - ak nejestvuje - schválené predsedníctvom CIOFS. Tieto štatúty bližšie upresňujú podmienky príslušnosti k Františkánskej mládeži.

3.2. Čo je to GiFra?

3.2.1. Duchovné znaky:

a) Františkánsku mládež (GiFra) ...vytvárajú práve títo mladí... (Konšt. 96, 2).

GiFra pozostáva z mladých - treba povedať, že ide o dočasný úsek života, ktorý sa obmedzuje na mladých začínajúcich v jednom momente vstupovať do veku dospelosti a podruhé prestávajú dosahovať osobnú zrelosť.

b) ... ktorí sa cítia byť volaní Duchom Svätým... a utužili svoje povolanie... (Konšt. 96, 2).

GiFra je cestou povolania. Tá predpokladá počiatkové volanie, ktoré sa vyvíja smerom k životnej opcii, voľbe. Volanie zo strany mladého človeka urýchľuje individuálnu odpoveď a tá sa potvrdzuje osobným záväzkom pred Bohom a v prítomnosti bratov.

c) „... aby v bratstve nadobudli skúsenosť v kresťanskom živote...“ (Konšt. 96, 2).

GiFra predstavuje skúsenosť bratstva, čiže komunitu mladých veriacich ľudí, synov jediného Otca, čo zdieľajú svoju vieru na základe lásky. Toto bratstvo sa nachádza v lone cirkevného spoločenstva, v ktorom nežije a koná.

d) „...vo svetle posolstva Františka z Assisi a prehľadli si svoje vlastné povolanie v prostredí Františkánskeho svetského rádu...“ (Konšt. 96, 2).

GiFra kráča vo svetle posolstva Františka z Assisi, to znamená, že pomáha odkrývať a postupne prijímať tento plán života a jeho hodnoty. Prislúcha k františkánskej rodine ako integračná súčasť OFS a uvažuje o Regule OFS ako o základnom inšpiračnom dokumente. Žiada si od príslušných rehoľných predstavených duchovnú asistenciu a pre zodpovedných svetských aj bratskú animáciu.

3.2.2. Organizačné znaky:

a) GiFra má svoju špecifickú organizáciu... (Konšt. 96, 5).

GiFra má svoju organizáciu podľa vlastných kritérií, tie môžu byť bližšie určené vo vlastných štatútoch. Zahŕňa svoje bratstvá, zodpovedných na rôznych úrovniach, osobitnú

bratskú animáciu a duchovnú asistenciu.

b) „... a metódy formácie, ako aj pedagogické metódy primerané svetu mladých...(Konšt. 96, 5).

GiFra sa prispôsobuje potrebám sveta mladých – čo do metódy i obsahu formácie. Táto formácia je postavená spôsobom, aby mladý človek dozrel vo svojej voľbe povolania a plne vstúpil do sveta, kde žije.

c) „...a prispôbené reálnym potrebám zeme” (Konšt. 96, 5).

GiFra je prítomná v mnohých krajinách a vytvára veľmi pestrá skutočnosť, ktorá sa nedá zredukovať. Sociokultúrna situácia určuje skutočnosť bytia mladých, zodpovednosť, ktorú mladí môžu prijať a vlastné možnosti formácie a činnosti.

3.2.3. Vzťah medzi GiFrou a OFS:

a) františkánska mládež (GiFra), za ktorú sa OFS cíti byť osobitne zodpovedná... (Konšt. 96, 2).

GiFra predstavuje osobitný záväzok OFS ako časť vlastnej pastorácie mladých a podpory povolani. Z tohto dôvodu musí OFS doprevádzať mladých ľudí, pomáhať im pri dozrievaní ich povolania a pri vstupe do bratského života.

b) Členovia GiFry považujú Regulu OFS za inšpiratívny dokument (Konšt. 96, 3).

GiFra prijíma Regulu OFS ako dokument, ktorý je inšpiratívny vzhľadom k rastu vlastného kresťanského a františkánskeho povolania – či už jednotlivo alebo v rámci skupiny. Vzťahy medzi GiFrou a OFS by mali prekypovať duchom živého a vzájomného spoločenstva. Preto aj povolanie v GiFre normálnym (aj keď nie nevyhnutným) spôsobom končí v OFS.

c) GiFra je čiastočnou zložkou františkánskej rodiny... (Konšt. 96, 6).

GiFra prislúcha k františkánskej rodine ako integrálna súčasť OFS. Z tohto dôvodu ju sprevádzajú a animujú svetskí františkáni. Navyše, zodpovední predstavení na medzinárodnej úrovni a minimálne dvaja členovia národnej Rady by mali byť mladí svetskí františkáni s profesiou (porov. Konšt. 97, 3).

d) Jeden zástupca GiFry (...) je členom príslušnej Rady OFS (Konšt. 97 4).

Na všetkých úrovniach bratstva OFS by mal jestvovať člen GiFry, ktorého by nominovala jeho vlastná Rada a ktorý by bol členom aj Rady OFS. Predstavitel' GiFry má právo voliť na Rade OFS len v prípade, že je svetským františkánom s profesiou. Podobne aj člen OFS určený vlastnou Radou je zároveň členom Rady GiFry, a to na rovnakej úrovni.

e) Predstavitelia GiFry v Medzinárodnej Rade OFS sú volení v súlade s Medzinárodným štatútom (Konšt. 97, 5).

Medzinárodný štatút OFS stanovuje počet predstaviteľ'ov GiFry zúčastnených na Medzinárodnej rade, ktoré bratstvá majú zastupovať a určí aj ich kompetencie.

3.3. Cesta povolania

Mladí v GiFre prehlbujú svoje povolanie vo svetle toho, čo im zanechal sv. František

ako púť postupnej formácie. Rozlišovanie povolania je ústredným míľnikom na tejto ceste.

Cesta povolania sa bežným spôsobom spája s týmito momentmi:

3.3.1. Iniciácia

Ide o periódu hľadania, udržiavania kontaktu, zblíženia, prijatia, ktoré vrcholí rozhodnutím začať formáciu príslubom v GiFre. Pre mládež je to prvý okamih v GiFre, počas ktorého sa kandidáti pýtajú, čo znamená pre nich bratstvo a čím by mohli prispieť k spoločenstvu. GiFra informuje zo svojej pozície mládež o ideáloch a požiadavkách, o metóde a štýle, ktoré charakterizujú GiFru. Trvanie závisí od osobnej situácie každého kandidáta a od samotnej GiFry. Ak sa to posúdi ako vhodné, národné štatúty GiFry môžu určovať trvanie tejto periódy (napr. od troch do šesť mesiacov), musia mať na pamäti situáciu týchto mladých, ktorí prichádzajú od iných františkánskych skupín (pred GiFrou...). Minimálny vek pre vstup do GiFry závisí od osobného vývoja mladého človeka a od jeho kultúrnej situácie. Je potrebné si uvedomiť, že GiFra je pre mladých a nie pre deti. Národné štatúty GiFry môžu určovať minimálny vek k vstupu do GiFry, ak sa uzná, že je vhodné (napr. od 14 do 17 rokov).

3.3.2. Formácia k profesii v GiFry

Ide o periódu formácie a plné začlenenie kandidátov do života bratstva. Na konci tohto obdobia potvrdzujú svoju voľbu osobnou profesiou pred Bohom a v prítomnosti bratov. Pre mládež je to moment, v ktorom spoznáva a začína žiť evanjelium podľa vzoru sv. Františka v lone vlastného bratstva. Vôľu a vernosť musíme mať vždy, aby sme mohli konfrontovať vlastný život s evanjeliom, aby sme postupne nadobudli františkánske hodnoty žité v duchu oddanosti a služby iným. Na druhej strane, bratstvo GiFry sprevádza mládež na ceste hľadania a duchovného rastu. Národné štatúty GiFry môžu stanoviť minimálne trvanie tohto obdobia, ktoré nemôže byť menej ako rok (nie viac ako 2 roky). Ak uznáme za vhodné, môže sa takto stanovíť aj maximálna lehota formácie pre profesiou v GiFre. Prijíť kandidátov na profesiou má byť kompetenciou miestnej Rady GiFry podľa toho, ako to upravujú národné štatúty.

3.3.3. Prehlbenie vlastného povolania

Je to obdobie overovania si svojho povolania, v ktorom mládež dosahuje a prehlbuje hodnoty, ktoré utvárajú františkánsku svetskú spiritualitu a jej poslanie v Cirkvi a v spoločnosti. Pre mládež je to obdobie, v ktorom odokrýva a necháva sa inšpirovať vo svojom každodennom živote Regulou Františkánskeho svetského rádu, aby si takto mladí overili pravosť svojho povolania a odpoveď na Božie volanie. Tento čas so sebou prináša živé skúsenosti spoločenstva, bratskú účasť v oblasti františkánskej rodiny a skúsenosť misie a služby voči Cirkvi i spoločnosti. Z pohľadu bratstva mladík pomáha objasniť a rozlíšiť, aké povolanie by lepšie odpovedalo jeho schopnostiam a túžbam. Toto obdobie je dočasné a nemôže sa ťahať donekonečna: to preto, že obdobie voľby, fáza rozlišovania, je len etapou v živote každého jedného z nás. Národné štatúty GiFry nech preto bližšie vyšpecifikujú cieľ tohto obdobia, podľa kultúrnej a sociálnej oblasti, z ktorej kandidát pochádza. V žiadnom prípade však nemôže presiahnuť vek 30 rokov.

3.4. Vzťahy medzi GiFrou a OFS

3.4.1. Prestup do OFS

Členov GiFry, ktorú chcú zložiť profesiu v OFS, sa dotýkajú body obsiahnuté v Regule, Konštitúciách a Rituáli OFS (Konšt. 96, 4). Cesta povolania vedie bežným spôsobom, aj keď nie nevyhnutne, k členstvu v OFS. Preto františkánsku formáciu v GiFre, ktorú získal nejaký mladík a rozhodol sa prestúpiť do OFS, môžeme považovať za platné obdobie iniciácie v OFS. Obdobie počiatočnej formácie v OFS sa musí konať za zodpovednosti rady miestneho bratského spoločenstva OFS, do ktorého chce mladík vstúpiť. A to v súlade s tým, čo stanovuje Regula a Konštitúcie OFS. V prípade, že jestvuje skupinka mladých z GiFry, ktorá túži spoločne vstúpiť do počiatočnej formácie, môžu vytvoriť osobitnú skupinu, podľa ľubovôle a vedením Rady miestneho bratstva OFS, ku ktorej sa chcú pričleniť.

3.4.2. Súčasná príslušnosť GiFra-OFS

Kvôli postupnosti povolania (od GiFry až po OFS) sa profesia v OFS z pohľadu mládeže nevyučuje s bratstvom v OFS. Mladík, ktorý svojou profesiou v OFS prijíma Regulu ako plán svojho života, môže napredovať v ceste spolu s bratmi GiFry inšpirujúcimi sa tou istou Regulou. Z rôznych dôvodov možno odporučiť, aby sa mládež stala súčasne aktívnym členom dvoch bratstiev: môže byť v bratstve GiFre i v bratstve OFS. Možno, že bratstvo GiFra potrebuje príspevok zo strany mladých profesov kvôli animácii odlišnej mládeže, či už ako príslušný zodpovedný v bratstve GiFry, alebo ako prostý člen bratstva. V každom prípade je dôležité, aby sa mladý brat-profes aktívne zúčastňoval na oboch bratstvách – aj v prípade, že aktivity so súhlasom Rady OFS primárne uprednostňujú GiFru.

3.4.3. Bratská animácia GiFry

OFS nech nájde najlepšie prostriedky k podpore dynamiky a šírenia GiFry; má byť poblíž mladým, aby ich povzbudzoval a zabezpečil prostriedky, ktoré by im mohli pomôcť pri kráčaní a v duchovnom i ľudskom vzraste (Konšt. 97, 1).

Tieto prostriedky nech sa obmieňajú podľa situácie. Avšak jedným z najvhodnejších prostriedkov nech je živý kontakt s bratstvom OFS. Z tohto dôvodu miestne bratstvo musia vytvoriť priestor pre prijatie mladých, či už dynamikou vzájomných stretnutí alebo aj už tým, že mladým udelia špecifické úlohy v bratstve. Rovnako je dôležité, aby stretnutia bratstva OFS boli flexibilné organizované, prostredníctvom kreatívnej možnosti formovania osobitných skupín pod vedením bratskej Rady.

Ďalším neodmysliteľným prostriedkom je priame sprevádzanie mladých zo strany vhodných členov OFS. Konštitúcie OFS zabezpečujú bratskú animáciu GiFre a spomínajú prítomnosť zástupcu OFS na Radách zvolaných GiFrou vo všetkých úrovniach. Bežným spôsobom, aj keď nie nutne, sa tento zástupca OFS na Radách GiFry je aj bratským animátorom Františkánskej mládeže.

3.5. Duchovná asistencia

Rovnako neodmysliteľnou je duchovná asistencia GiFry zo strany Prvého Rádu a TOR (porov. Konšt. 96, 6). GiFra ako súčasť františkánskej rodiny potrebuje takúto duchovnú asistenciu, aby mala garanciu toho, že zostáva verná františkánskej charizme, spoločenstvu s Cirkvou a jednote s františkánskou rodinou (Konšt. 85, 2). Nominácia duchovných asistentov

prislúcha kompetentným Vyším františkánskym predstaveným – tak ako to stanovuje Štatút duchovnej a pastoračnej starostlivosti o OFS (porov. Štatút 5, 2; 11, 2). Ak je to možné, spomínanú službu asistencie GiFry a OFS by mala vykonávať tá istá osoba.

Často dávajú mladí prednosť určitým asistentom, pretože vytvárajú lepší súlad v mladíckych problémoch. Avšak práve táto prirodzená schopnosť asistenta môže vytvárať aj veľmi nepatrné pokušenie, že im môžeme „prikazovať“, prísvojovať si moc len pre seba a vládnúť nad mladými. František preto často povzbudzuje, aby sme sa vzdali všetkého (*expropriatio*) a boli „pre lásku Božiu podriadení každému ľudskému tvorovi“. Všetko dobro, ktoré Pán koná cez bratov – asistentov by práve oni nemali zadržávať, ale pokorne sa vložiť do služby mladým.

3.6. Forma a obsah formácie

a) GiFra (...) má svoju zvláštnu organizáciu a metódy formácie, ako aj pedago-gické metódy primerané svetu mladých (Konšt. 96, 5). Aby boli primerané potrebám sveta mladých, formačné metódy musia byť flexibilné čo do formy i obsahu. Mladícky prúd sa v každej oblasti postupne a rapídne mení. Na druhej strane dôležité je zachovať vlastnú identitu a nenechať sa zviazať rozmarom módy.

b) „...prispôbené reálnym potrebám zeme, v ktorej žijú“ (Konšt. 96, 5). Existujúce skutočnosti v rôznych krajinách predstavujú aj dôvod odlišnosti foriem a obsahov vo formácii. Táto odlišnosť však na druhej strane nemusí rušiť jednotný základ pre kritériá formácie. Aby formácia dosiahla svoj plán, mala by sa venovať ľudskému, kresťanskému i františkánskému rozmeru.

3.7. Organizácia Františkánskej mládeže (GiFra)

3.7.1. Miestne bratstvo

Miestne bratstvo je základnou bunkou GiFry a priestorom, kde mladí žijú a získavajú skúsenosť s kresťanským životom vo svetle posolstva, ktoré nám zanechal sv. František z Assisi. Bratstvo sa často zjednocuje (napr. raz za týždeň), aby spoločne prežívalo svoj vzťah s Bohom i bratmi. Dôležité je to, aby tieto stretnutia spájali čas modlitby a formácie s činnosťami č i rekreáciou. Stretnutia by sa mali organizovať tak, aby podporili začlenenie Františkánskej mládeže (GiFry) do františkánskej rodiny i miestnej Cirkvi.

O prijatie miestneho bratstva GiFry sa stará Rada Františkánskej mládeže na vyššej úrovni a v spolupráci s miestnou Radou OFS, teda dve rady, s ktorými bude nové bratstvo GiFry v kontakte. V prípade neprítomnosti Františkánskej mládeže je zodpovednou inštanciou príslušná Rada OFS. Musí však o tom byť upovedomený príslušný rehoľný predstavený, od ktorého sa duchovná asistencia požaduje.

Miestne bratstvo oživuje a vedie Rada pozostávajúca minimálne z troch zvolených členov, ktorí vykonávajú svoju funkciu na určený čas a sú zvolení spomedzi členov samotného bratstva, kde zložili svoju profesiu GiFry. Okrem toho sú členmi Rady aj zástupca miestnej rady OFS a duchovný asistent. Prijímať kandidátov na formáciu na základe profesie v GiFre prináleží miestnej Rade GiFry a v prípade, že sa táto formácia už ukončila, aj k samotnej profesii.

3.7.2 Regionálne bratstvo

Národné štatúty GiFry môžu presnejšie špecifikovať existenciu miestneho bratstva v GiFre dotyčnej oblasti i to, ako sa majú utvárať – ak sa to uzná za vhodné. Prípadne aj samotné štatúty môžu určovať zostavenie a kvalifikáciu regionálneho zhromaždenia a regionálnej Rady.

3.7.3. Národné bratstvo

Národné bratstvo GiFry predstavuje jednotu všetkých miestnych bratstiev GiFry v oblasti prislúchajúcej národnému bratstvu OFS. Oficiálne uznanie nových národných bratstiev GiFry prináleží národnej Rade OFS alebo - v prípade ak nejestvuje – predsedníctvom CIOFS. Národné bratstvo GiFry si môže stanoviť štatúty, ktoré by mali byť schválené Národnou Radou OFS alebo v prípade, že nejestvuje, predsedníctvom CIOFS (Konšt. 96, 5).

3.8. Ostatné skupinky františkánskej mládeže

Už dlhý čas v oblasti františkánskej rodiny existujú detské skupinky, skupiny adolescentov, ktorými sú heraldi, heraldini, koldigeri, františkánski chlapci kvietky, žongléri, Míkro- GiFra, Míni-GiFra, Pre-GiFra atď. Mnohých z tejto skupiny animuje mládež GiFry, svetskí františkáni a rehoľníci. Často sa zdá byť jednoduchšie začať animovať detské skupinky, väčšinou ide o deti svetských františkánov, než skupinky adolescentov a mladých.

Život týchto skupiniek je veľmi prepojený s miestnym bratstvom GiFry a OFS. Ich rozvoj v mnohom závisí od prítomnosti vhodných animátorov. V každom prípade je dôležité, aby národné rady OFS a GiFry, v spolupráci s dotýčnými rehoľníkmi a rehoľničkami, koordinovali túto animáciu a pripravili učebný materiál, ktorý by tieto skupinky podporoval (Porov. Konšt. 25).

4. GiFra v perspektíve pastorácie povolání

4.1. Prírodnosť GiFry

Františkánska mládež odkryla za niekoľko posledných desaťročí svoje najvlastnejšie znaky, ktoré prijala ako ozajstný dar Ducha. Nie je to združenie či hnutie, ale skôr bratstvo zložené z mladých, ktorí prijali volanie k životu podľa evanjelia za bežných podmienok – v spoločnom živote v súlade so samotným duchom sv. Františka.

Toto tvrdenie je stredobodom samotnej identity GiFry a vyžaduje si stále novú pozornosť. Z akých predpokladov vyvíera táto povaha mladých františkánov? Určite zo skutočnosti, že rozmer povolania je kľúčom k čítaniu samotnej existencie človeka. Osoba je totiž dialogické bytie: vytvára ju vzťah, ale aj volanie a odpoveď, ktoré ho sprevádzajú pri samotnom humánnom rozvoji na všetkých úrovniach.

Z hľadiska svojej ľudskej skutočnosti, ktorú uznávame ako dar, konkrétna osoba dokáže

spoznať a prijať svoje pozvanie k viere. Tá sa mu ponúka prostredníctvom ohlasovania Božieho slova, ktoré ústí v dobrej zvesti vychádzajúcej od Ježiša Krista. Práve Boh sám povoláva a je zároveň tým, kto neustále volá. V moci Ducha môže každý človek začuť jeho hlas, hlavne vo vnútornej svätyni svojho svedomia – teda vo svojom vlastnom

príbehu, v príbehu iných, prípadne v samotnom ohlasovaní viery. Rozmer povolania je skutočne konštitutívny pre osobu i pre skúsenosť viery.

V tomto zmysle chápeme, prečo GiFra ako bratstvo obracajúce sa na mladého človeka s celostným návrhom života, predstavuje bytostne rozmer povolania. Sprevádza totiž mladého človeka pri stretnutí so sebou samým, so svetom, so stvorením i s ostatnými, s Bohom Ježišom Kristom. Stretnutie, ktoré si vyžaduje odpoveď na spôsob sebadarovania, darovania vlastného života. Nejde však o skúsenosť čisto vnútornú, ktorá by bola komfortom pre neho samotného, ale ide o stretnutie, ktoré by sa malo pretvoriť do tvorivého sebadarovania.

4.2. GiFra: skúsenosť s Cirkvou

GiFra môže predstavovať autentické miesto rastu, postupného dozrievania mladých, pretože ich sprevádza na tejto ceste. Vyžaduje si to vypracovanie vzdelávacích plánov, ktoré by brali do úvahy ľudskú a dialogickú úroveň dospievajúcej osoby z hľadiska bratstva: mladík môže dospievať a zapojiť silu bratstva práve k tomu, aby sa stal bratským a solidárnym voči iným. V dobe, ktorá dopomáha k rozvoju násilných a vojenských myšlienok, aké drvia ostatných ľudí i celé národy a pritom vytvárajú dojem, že naopak - tieto národy pozdvihujú, je oveľa naliehavšie ako kedykoľvek predtým, aby veriaci človek svojím povolaním odkrýval vo svojom srdci rozmer spravodlivosti, pokoja, zmierenia, starostlivosti o všetko, čo bolo stvorené. Je to naliehavá a vzrušujúca úloha aj pre mladých františkánov! A práve to je prvý krok na ceste povolania v GiFre, ktorá sa bytostne dotýka otázky povolania.

Ak mladý človek rastie v tomto ľudskom prostredí, vnútorne sa otvára hlásaniu viery a zároveň si ju utužuje. GiFra odpovedá na jeho povolanie a poslanie v Cirkvi i v našej Rodine v prípade, že sprevádza jeho priamy rast vo viere a pritom sa nezdráha a nesústredí na mnohoraké skúsenosti jednotlivých bratov, ktoré nevytvárajú jednotnú a spoločnú cestu viery.

Táto pozornosť sa konkrétne prejavuje vo vypracovaní programu progresívneho rastu, v prispôbení života viere a poznatku viery. Viera ako jadro života, ktoré uznáva nádej v Ježiša Krista, nádej, ktorá poskytuje našej existencii svetlo i farbu, samotné srdce sveta, slávu, ktorá osvecuje ťažkú púť človeka. Viera ako dar, ktorá očakáva odpoveď, samotné srdce sveta a dejiny, v ktorých človek žije. Pestovať rozmer povolania viery práve v GiFre predstavuje osobitnú pozornosť voči laickému a svetskému rozmeru ľudského a kresťanského povolania mladých františkánov. Dnes je táto starostlivosť dôležitá tak, ako nikdy predtým – hrozí riziko, že zostaneme na okraji života ostatných ľudí a zmeny dejín a kultúr.

GiFra predstavuje miesto autentického povolania, ak sa stane priestorom vzájomného prijatia, vzájomného darovania, služby aktívnej a odvážnej lásky. Nejde teda o bratstvo spočívajúce samo v sebe, ale bratstvo schopné otvoriť sa tým odlišným, začať od vlastného vnútra. Bratstvo slúži samo sebe, stará sa o seba. Znamená vzdelávanie mladých dnes v tomto smere, že nenastane autentická škola povolania?

Starostlivosť nemôže byť nikdy v tom, že GiFra bude „zriedlom povolania“ pre OFS alebo pre Prvý Rád. Predstavuje oveľa viac: miesto povolania, pretože v nej mladý človek celostne, ako osoba, kresťan či františkán dozrieva. GiFra sa tak stáva miestom stáleho

utužovania povolania – čo platí aj pre asistentov, hlavne ak sú rehoľní. Práve vďaka mladým môžeme sami dnes odkrývať a pôvodne prežívať svoje jedinečné povolanie a poslanie.

Mladosť je etapou prechodu – prechodu do života, ktorý začína dospelosťou a postupuje až k osobnej dospelosti. Je to bohaté obdobie charakteristická veľkou dynamikou a silným prejavom individuality. Je to veľmi príjemná perióda, obdobie aktivity, aj keď súčasne sa vďaka vitalite a prekypujúcej energii a túžbe po hľadaní, po výsledkoch, vďaka meditácii, vzrastu, vďaka akcelerácii pod tlakom potvrdzuje, že ide o obdobie veľkého napätia, často aj nestability, o obdobie príliš chvíľkových a pominuteľných kompromisov, hoci kompromisov nabitých vnímavosťou voči iným.

4.3. Identita a členenie GiFry

Charakteristiky, ktoré sú opisom mladých vo všeobecnosti nám pomáhajú k určeniu rámca františkánskej mládeže. GiFra obsahuje niektoré vlastnosti, ktoré určujú a obohacujú jeho členov. Je cestou povolania, ktorou sa snažia uskutočniť a vypestovať semienko počiatočného povolania. Je skúsenosťou bratstva, ktoré je živé v lone cirkevného spoločenstva. Je nasledovaním Ježiša z Nazaretu vo svetle života a posolstva sv. Františka z Assisi. Ostáva v existenčnom vzťahu s OFS, vo vzťahu presýtenom duchom živého a vzájomného spoločenstva. Zúčastňuje sa na františkánskej rodine ako na integrálnej súčasť františkánskeho svetského rádu a považuje Regulu OFS za svoj inšpiratívny dokument. Tomuto príspevku života GiFry ponúka entuziastický príspevok svojej mladosti, podporovaný dynamikou jeho ideálov⁴⁷¹.

5. Regula OFS: Dokument inšpiratívny pre GiFru

5.1. Regula ako „forma života“

Vypracovanie Reguly OFS je návratom k františkánskym prameňom, k počiatkom. Dosvedčuje to aj prológ, ktorý síce nie je časťou Reguly, ale je textom prvej redakcie listu, ktorý František napísal všetkým veriacim. V skutočnosti ide – ako ho nazýva Kajetán Esser - o Povzbudenie sv. Františka adresované kajúcim bratom a sestrám. Naznačujú sa v ňom dve cesty, ktoré sú spoločné cirkevnej tradícii: cesta dobra a cesta zla (Didaché), cesta tých, čo „robia pokánie“ a cesta tých, čo „robia pokánie“.

Regula sa na prvom mieste javí ako osnova povolania, v ktorom je Kristus stredobodom života: „Regula a život svetských františkánov je zachovávať evanjelium nášho Pána Ježiša Krista podľa príkladu sv. Františka z Assisi“⁴⁷². A Generálne konštitúcie vysvetľujú: „Spiritualita svetského františkána je plánom života zameraného na Kristovu osobu a jeho nasledovania“⁴⁷³. Povolanie je nasledovaním, cestou, ktorú treba nastúpiť. Mladíkovi, ktorý sa pýta Ježiša: „Učiteľ dobrý, čo mám robiť, aby som mal večný život?“, Ježiš odpovedá:

⁴⁷¹ JÁN PAVOL II.: *La gioventù francescana un luminoso ideale di vita*, In L'Osservatore Romano, 10 maggio 1998, s. 5.

⁴⁷² *Regula OFS*, 4.

⁴⁷³ *Konšt.* 9.1.

„Chod', predaj všetko, čo máš a rozďaj to chudobným a budeš mať poklad v nebi. Potom príď a nasleduj ma“ (Mk 10, 17.21). Sv. Klára to veľmi dobre vystihuje vo svojom Testamente: „Boží Syn sa nám stal cestou, ktorou nám svojim slovom i príkladom ukázal a ktorej nás učil náš blažený otec František, jeho pravý milovník a nasledovník“⁴⁷⁴.

Tento plán života znamená, že OFS „musí byť pripravený podeliť sa (...) s mladými, ktorí sa cítia byť priťahovaní sv. Františkom z Assisi“⁴⁷⁵. Ján Pavol II. pre taliansku GiFru povedal, že tento spôsob povolania je „asketickou a apoštolskou púťou, ktorá je pre vás ako františkánskych mladých charakteristická. Pozýva vás, aby ste sa stali dospelými vo viere, aby ste boli apoštolmi v cirkevnej komunite a predstavovali pre spoločnosť zodpovedné osoby, schopné odvážne sa ujať svojej úlohy, ku ktorej ich Božia prozreteľnosť povoláva“⁴⁷⁶.

Na tejto ceste povolania, ktorá predstavuje podľa slov sv. Pavla, ktoré napísal cirkvi v Efeze, voľbu a požehnanie Otca vďaka Synovi v prospech nás samých (porov. Ef. 1, 3-4), GiFra považuje „Regulu OFS za dokument inšpiratívny pre rast vlastného kresťanského a františkánskeho povolania“. A samotná františkánska mládež potvrdzuje toto volanie i požehnanie „osobným záväzkom pred Bohom a v prítomnosti bratov“⁴⁷⁷. Touto voľbou začína formálny proces a proces vzrastu členov v GiFry s „formačnými a pedagogickými metódami zhodujúcimi sa s potrebami sveta mladých“⁴⁷⁸.

Regula nepredstavuje len bežnú úctu k Františkovi z Assisi v rôznom zmysle, ale ozajstný program evanjeliového života, ktorý zaväzuje svedka k vierohodnosti: vyžaduje si totiž vernosť Slovu, ktoré nám dáva schopnosť stať sa Božími synmi (porov. Jn 1, 12), „a prejsť od evanjelia k životu a od života k evanjeliu“⁴⁷⁹.

Forma života je povolaním k svätosti, ktorej sa dotýčny stáva hlavným aktérom. Slovanami Františka z Assisi: „Sme (...) matkami, keď ho (Ježiša) nosíme vo svojom srdci a tele vďaka Božej láske, č istému a úprimnému svedomiu a rodíme ho svojimi svätými skutkami, ktoré má tým druhým svietiť ako vzor“⁴⁸⁰.

Regula predstavuje pre mladých formu života, ktorej cieľom je svätosť, čo platí zároveň aj pre členov OFS, pretože ani GiFra sa nemôže vnímať nezávisle od OFS. V tomto zmysle Pius XII. charakterizuje Františkánsky svetský rád ako „školu dokonalosti, školu pravého františkánskeho ducha, školu horlivej a rýchlej činnosti“ a podotýka, že „Tretí rád by mal smerovať k svätosti, pretože – ako hovorí Druhý vatikánsky koncil: „Je teda všetkým – aj všetkým veriacim akéhokoľvek stavu alebo stupňa – jasné, že sú povolaní k plnosti kresťanského života a k dokonalosti lásky“⁴⁸¹. Ján Pavol II. zdôrazňuje túto koncilovú vetu v encyklike *Christifideles Laici*: „Výzva prítomného okamihu smeruje dnes viac než inokedy k tomu, aby všetci kresťania nastúpili cestu obnovy v duchu Evanjelia, aby sa veľkodušne dali k dispozícii výzve Apoštola, aby bol "ich celý život svätý" (1 Pt 1,15) (...) Na základe členstva v Cirkvi, prijímajú a zdieľajú všetci univerzálne povolanie ku svätosti“⁴⁸².

⁴⁷⁴ *Testament sv. Kláry*, 5; FF, 2824.

⁴⁷⁵ *Konšt.* 96.1.

⁴⁷⁶ JÁN PAVOL II. *citované dielo*, s. 5.

⁴⁷⁷ *Konšt.*, 96.3.

⁴⁷⁸ *Konšt.* 96.5.

⁴⁷⁹ *Regula OFS*, 4.

⁴⁸⁰ *1 List Ver.* 1, 10; FF, 178/2.

⁴⁸¹ *Lumen Gentium*, 40.

⁴⁸² *Christifideles Laici*, 16.

Regula OFS ponúka voči GiFre cestu dokonalosti, ktorú si sv. Katarína Janovská, táto svetská františkánka, uvedomovala. Odpovedala totiž jednému rehoľníkovi, ktorý sa nazdával, že svojím životom dokáže lepšie realizovať dokonalú lásku, lebo má na to najlepšie podmienky – týmito slovami: “Ak by som verila, že by tento váš habit zapálil v mojom srdci iskierku väčšej lásky, roztrhla by som si ho, ak by som to nemohla dosiahnuť iným spôsobom. Keďže vy máte viac zásluh ako ja, lebo sa zriekate mnohého z lásky k Bohu..., je to vaša cesta. Ale ja by som nikdy nemohla milovať Boha takým spôsobom ako vy, tomu ja nikdy nedokážem uverit”⁴⁸³.

5.2. K životu v bratstve

Pápež v máji roku 1998 - počas audiencie, ktorú umožnil talianskej GiFre pri príležitosti 50. výročia jeho zrodu – zdôraznil: “Františkánska mládež je podstatným spôsobom povolaním, ktoré sa má vzťahovať v bratstve”⁴⁸⁴. Pravdou je, že forma života, akú nám ponúka Regula OFS, predstavuje výzvu žiť evanjelium vo Františkových šľapajach – teda v bratstve. Život v bratstve je všeobecnou charakteristikou celej františkánskej rodiny. *Generálne konštitúcie* definujú povolanie v OFS a GiFre ako “povolanie žiť evanjelium v bratskom spoločenstve”⁴⁸⁵. To aj vysvetľuje skutočnosť, prečo svetskí františkáni nemôžu žiť v izolácii, hoci dobrovoľnej. Členovia OFS a GiFry sú povolaní žiť v bratstve. Františkánsku charizmu nemôžeme žiť izolovane. Ako ukazuje aj pápež počas spomínanej audiencie, bratstvo predstavuje “spoločenstvo lásky a osobitný priestor, v ktorom sa rozvíja cirkevný zmysel a zároveň kresťanské a františkánske povolanie”⁴⁸⁶.

Františkova veľká novosť nie je v tom, že by niečo objavil, ale že evanjelium začal primeraným a aktuálnym spôsobom čítať. Bratstvo sa rodí z tých istých útrobov Slova, ktoré postavilo svoj stan vedľa toho nášho a umožnilo nám stať sa bratmi v tom istom Otcovi (porov. Jn 1, 14). Talianska GiFra zdôrazňuje práve tento základný aspekt františkánskeho povolania vo svojom štatúte „Naša tvár“: „Františkánska mládež prežíva bratstvo ako viditeľný znak Cirkvi... a ako miesto, kde sa prirodzeným spôsobom animuje apoštolských život jej bratov”⁴⁸⁷.

5.3. Regula – kreatívny dokument

Regula je dokument osobitne inšpiratívny pre život evanjelia vo Františkových šľapajach. Nesmieme pritom zabúdať, ako pripomína pápež, že „Každý je skutočne povolaný svojím menom, v jedinečnosti a v neopakovateľnosti svojich osobných dejín prispieť vlastným prínosom pre príchod Božieho Kráľovstva. Žiaden talent, ani ten najmenší, nemôžeme ukryť a nechať ho nevyužitým (por. Mt 25,24-27)”⁴⁸⁸.

GiFru nemôžeme chápať oddelene od OFS podobne, ako si len ťažko dokážeme predstaviť OFS, ktoré by bolo necitlivé k GiFre. Všetky bratstvá OFS si musia uvedomovať túto potrebu podeliť sa o svoju skúsenosť evanjeliového života s mladými, ktorí „predstavujú

výnimočnú silu a sú veľkou výzvou pre cirkevné dianie”⁴⁸⁹ a pre OFS, pretože GiFra je plodom práve mládežníckej pastorácie a podpory povolania zo strany OFS. Budúcnosť Cirkvi ako aj OFS, sviežosť a tvorivosť týchto oboch inštitúcií musíme brať do úvahy od samotného prameňa rieky života, či sa prispôsobuje momentálnym pomerom mládeže, ktoré sú síce nestabilné, ale stále sa dajú formovať, a tak sa mohli postupne zmeniť a dospieť pre život zajtrajška. Musíme si živo vzbudzovať nádej a dôveru voči mladým – podobne ako to robil v starobe aj Ján: „Mládenci, vám píšem, premošli ste Zlého... napísal som vám deti: poznali ste Otca (...) Napísal som vám, mládenci: Ste silní, Božie slovo ostáva vo vás a premošli ste Zlého“ (1 Jn 2, 13-14).

OFS musí pre mladých predstavovať františkánsky záväzok, pomáhať im pri dozrievaní povolania, pri rozhodnutí sa pre bratský život s tou radosťou, s akou Ježiš pozrel na mladíka z evanjelia (porov. Mk 10, 21) a pomôcť im objavovať nové horizonty a rásť „v múdrosti, veku i milosti pred Bohom i ľuďmi“ (Lk 2, 52). Bratstvá OFS nech nepovažujú členov GiFry za pasívnych, ale aktívnych aktérov povolania tým, že pre nich vo vlastnom bratstve utvárajú atmosféru prijatia a na stretnutiach či aktivitách bratstva nech podporujú ich angažovanie.

OFS by mal byť štedrý voči GiFre v možnostiach voľby. Nemal by zabúdať na to, že koniec koncov tým, kto povoláva je Pán. GiFra nie je pre OFS záhradkou, v ktorej vziđu príhodné sadeničky samotného bratstva. Bolo by to lakomstvo. Naopak. OFS by mala považovať GiFru za miesto vzdelávania, kde sa vypestúva semenko viacerých kresťanských životných stavov: stav rodinného života, zasväteného života, kňazského života, OFS, svetské inštitúcie, početné spôsoby a formy, ktorými františkánska rodina vyjadruje svoju charizmu spoločného serafínskeho Otca.

O čo bohatšie a rôznorodejšie budú možnosti, ktoré predstavíme mladým františkánom, tým lepšia východisková situácia sa nastolí, pretože to umožní, aby sa sami zamýšľali, meditovali, zodpovedne rozhodli a začali podporovať evanjelizáciu, cirkevné poslanie či prípadnú službu preukazovanú chudobným. Veľmi dôležité je to, aby sme miesto teórie ponúkli účinný priestor a ponúkli GiFre príležitosť, aby mohla po ľudskej, kresťanskej i františkánskej stránke rásť. Ako píše Novo Millennio Ineunte: dôverujúc tomu, že „keď sa mladým predstaví Kristus s jeho pravou tvárou, oni ho cítia ako presvedčivú odpoveď, a sú schopní prijať jeho posolstvo, aj keď je náročné a poznačené krížom”⁴⁹⁰.

5.4. Prítomnosť a poslanie

Pápež v rozhovore s talianskou GiFrou zdôrazňuje, že „základným prvkom vašej františkánskej identity je teda prítomnosť brata, ktorého musíte prijímať, počúvať, milovať a ktorému treba odpúšťať”⁴⁹¹. Regula vychádzajúca práve z tejto totožnosti OFS ponúka GiFre široké pole prítomnosti a poslania: vytvoriť bratskejšiu a evanjeliom naplnený svet (č l. 14), šíriť spravodlivosť svedectvom svojho ľudského života a odvážnymi podujatiami v súlade so svojou vierou (č l. 15), prácou ako účasťou na tvoriteľskej Božej činnosti (čl. 16), majú byť výzvou vo veci rodinných hodnôt (čl. 17), univerzálnym bratstvom a úctou k stvoreným dobrám (čl. 18), šírením pokoja – hlavne v dialógu, lásky a odpustenia (čl. 19).

Tieto naznačené oblasti obsahujú vo svojom vnútri ešte ďalšie: svet politiky, sociálne

⁴⁸³ *Vita di Santa Caterina da Genova compilata per cura del suo confessore*, Genova 1887, Tip. Arciv., s. 60-61.

⁴⁸⁴ JÁN PAVOL II.: *cit. d.*, s. 5.

⁴⁸⁵ *Konšt.*, 3.3.

⁴⁸⁶ JÁN PAVOL II.: *cit. d.*, s. 5.

⁴⁸⁷ *Il Nostro Volto* (Naša tvár), 7 a.

⁴⁸⁸ *Christifideles Laici*, 56.

⁴⁸⁹ *Christifideles Laici*, 46.

⁴⁹⁰ *Novo Millennio Ineunte*, 9.

⁴⁹¹ JÁN PAVOL II., *cit. d.*, s. 5.

skutočnosti, ekonómie, kultúry, vied a umenia, svet vedeckého bádania, sociálnej komunikácie (...), svet bolesti. To všetko ukazuje naliehavú potrebu nového svetla, novej energie vo františkánskej mládeži, aby mohla realizovať svoje poslanie, „a pritom aby na nič nezabudli a posväcovali všetko v rámci svojho ľudského rozmedzia, ale pritom ukazovali transcendentný rozmer, ktorý často zostáva aj nepoznaný“⁴⁹². Generálni ministri Prvého rádu a TOR vo svojom liste „*Povolanie a poslanie františkánskych veriacich laikov v Cirkvi a vo svete*“ (1989) vyslovili nádej, že OFS a GiFra sú schopné k plodnej a kreatívnej službe využívať duchovné a kultúrne dedičstvo (patrimonium) a zároveň sa utiekajú k prostriedkom, ktoré ponúka františkánska škola.

5.5. Formácia

Františkánska mládež potrebuje rôzne druhy formácie, ak má dokončiť ono tvorivé a záväzné poslanie, ktoré mu ukladá Regula OFS. Celostnú a solídnu formáciu: na ľudskej, kresťanskej i františkánskej úrovni. Formácia je jedna z priorit OFS a GiFry. V jednom rozhovore s bývalou generálnou ministerkou Emanuelou De Nunzio sa jej pýtali, čo je prioritou OFS. Jej odpoveď znela: formácia. Novinár sa jej pýtal na druhú prioritu. A jej odpoveď znela po druhýkrát: formácia. A keď sa opýtal na tretiu, Emanuela odpovedala nanovo: formácia. Je to naozaj tak: bez formácie zostáva povolanie, modlitba i poslanie OFS a rovnako aj GiFra len priemerné. Ale ak sa podstatou bratstiev v GiFre stane formácia, začne sa žiť to pôvodné povolanie a to získa aj autentickú os a živý priestor františkánskeho svetského povolania a budú sa formovať mladí františkáni schopní darovať sa, rozhodnúť sa a kresťanským či františkánskym spôsobom svedčiť. V tomto bode zohráva veľmi dôležitú úlohu Rada GiFry, bratský animátor a duchovný asistent⁴⁹³.

Veľmi zaujímavé pripomenúť myšlienku povzbudení, ktorou ohľadom formácie predkladá *Christifideles Laici*, pretože sa až ohromne dotýka GiFry: „Základným cieľom výchovy a vzdelávania laikov je stále jednoznačnejšie objavenie vlastného povolania, ako aj rastúca ochota žiť toto povolanie v splnení vlastného posolania“⁴⁹⁴.

5.6. Regula – dokument spoločnej zodpovednosti

Práve vďaka tomu, čo načrtáva *Regula OFS*, dokážeme lepšie vniknúť do podstaty bratstva v GiFre: do jej organizácie, animácie i vedenia, do spoločenstva medzi jednotlivými jej členmi...

Je naliehavou, aj keď nie unáhlenou úlohou, ale dobre premyslenou a spoločnou pre všetky bratstvá OFS, ak na to hľadáme v zrkadle Cirkvi, ktorá „Cirkev sa učí od mladých ich kráčaním do budúcnosti, ktorá ich očakáva; v nich nachádza obraz a spomienku na oblažujúcu mladosť, ktorou Kristov Duch Cirkev stále obohacuje“⁴⁹⁵. Práve takúto vnímavosť sa musí prejavovať aj zo strany OFS. Nadišiel vhodný čas, aby sme vyšli mladým v ústrety a udržiavali s nimi otvorený dialóg, ktorý by podporoval vzájomné stretnutie a obohacovanie medzi generáciami. A to takým spôsobom, že by bohatstvo oboch obdarovalo, obrodilo a posilnilo obidva prúdy: OFS i GiFru.

⁴⁹² *Evangelium Nuntiantí*, 70.

⁴⁹³ Por. *Konšt.* 97.2.

⁴⁹⁴ *Christifideles Laici*, 58.

⁴⁹⁵ *Christifideles Laici*, 46.

Františkánska rodina ako taká, no predovšetkým OFS má taký rozsah, aby sa dokázal priblížiť a spojiť s dnešnou mládežou. Na prvom mieste to umožňuje samotný František z Assisi: jeho život a spiritualita, v druhom rade je to jadro *Reguly OFS*, ktorá bije jednotne so srdcami mladých, hľadajúcimi bratstvo, spravodlivosť, harmóniu so stvorením, s tými, čo hľadajú pokoj, ekológiu...a stále sa pritom musíme snažiť priblížiť živej a aktívnej osobe Krista a túžime sa stať jeho svedkami svojím slovom i životom⁴⁹⁶. V treťom rade františkánska mládež dúfa, že OFS sa bude snažiť „hľadať vhodný spôsob na podporu vitality a na rozšírenie františkánskej mládeže“⁴⁹⁷.

To si však od bratstiev OFS vyžaduje ono úsilie, ktoré Generálne konštitúcie opisujú ako sprevádzanie (že bude po ruke) „aby ju povzbudzoval a zadovážil prostriedky, ktoré im môžu pomôcť postupovať vpred na jej ceste ľudského a duchovného rastu“⁴⁹⁸. Byť po ruke znamená naďalej podporovať povolanie a zaujímať sa o život, ktorý sa rodí a nepoškodit' pritom samotnú osobnosť mladíka. Počas takejto asistencie by sme sa mali zaujímať aj o citlivosť mladíka a načúvať mu. Musíme sa vedieť postarať o zasiatie semienko, vedieť ho zavlaziť, poskytnúť mu teplo, aby ho príliš veľké množstvo vody nezalialo a silné slnko zasa neudusilo.

Ten, kto sprevádza, je zvyčajne aj „bratským animátorom“⁴⁹⁹, ten by mal sprevádzať. Počas tohto obdobia určeného pre františkánsku mládež rastie aj ten, kto ju sprevádza. Stotožňuje sa s chlapcami, nesmie však miešať či rozdeľovať ich úlohy, ktoré sú odlišné. Tak bratstvo ako aj bratský animátor by sa mali často stretávať nielen s GiFrou, ale aj medzi sebou, aby posúdili zvolenú taktiku. Bratský animátor by mal medzi OFS a GiFrou nastoliť úzke spoločenstvo. Formácia patrí medzi základné úlohy animátora, no je spoločnou úlohou aj Rady Františkánskej mládeže a duchovného asistenta, aby títo mladí rástli ako kresťania i ako františkáni, presvedčení o svojej identite a príslušnosti.

6. Povolanie a poslanie v GiFre

6.1. GiFra v Konštitúciách OFS

GiFra „ako súčasť františkánskej rodiny“⁵⁰⁰ nachádza zjavné len malý priestor v Generálnych konštitúciách Františkánskeho svetského rádu. Tie jej venujú len dva body: 96 a 97. No aj keď niečo nie je obsiahnuté v *Konštitúciách* a v Medzinárodnom štatúte CIOFS, ponecháva sa priestor tvorivosti GiFry v oblasti jej vlastných Medzinárodných alebo národných štatútov a uznáva sa jeho „špecifická má svoju zvláštnu organizáciu a metódy formácie, ako aj pedagogické metódy primerané svetu mladých a prispôbené reálnym potrebám zeme, v ktorej žijú“⁵⁰¹.

Aspekty, ktorými by sme sa tu chceli zaoberať sú: povolanie a poslanie, ako vyzerajú

⁴⁹⁶ Por. *Regula OFS*, 6.

⁴⁹⁷ *Konšt.* 97.1.

⁴⁹⁸ *Konšt.* 97.1

⁴⁹⁹ *Konšt.* 97.2.

⁵⁰⁰ *Konšt.* 96.6.

⁵⁰¹ *Konšt.* 96.5.

podľa Konštitúcií OFS.

Konštitúcie definujú povolanie mladých v GiFre. Tie tvrdia, že títo mladí sú „povolani Duchom Svätým, aby v bratstve nadobudli skúsenosť v kresťanskom živote vo svetle spoločenstva sv. Františka z Assisi a prehĺbili si svoje vlastné povolanie v prostredí Františkánskeho svetského rádu“⁵⁰². V týchto slovách nachádzame základné prvky povolania: výzvu žiť v bratstve kresťanskú skúsenosť, vo svetle Františkovej charizmy a prehĺbiť si svoje vlastné povolanie.

Poslanie GiFry na spôsob OFS mu dodáva osobitný svetský charakter, v súlade so spiritualitou, nakoľko jeho členovia sú povolani prispievať k „budovaniu Božieho kráľovstva účasťou v realite a v činnosti súčasnej doby“⁵⁰³. A pokračuje slovami: „sa inšpirujú evanjelióvymi ideálmi sv. Františka z Assisi a zaväzujú sa pokračovať vo svojom poslaní s ostatnými zložkami františkánskej rodiny“⁵⁰⁴. Tieto polia poslanca sú dostatočne definované v *Regule*⁵⁰⁵ a v *Generálnych konštitúciách OFS*⁵⁰⁶.

6.2. Volanie a povolanie

Je vhodné začať tento predslav niektorými všeobecnými vlastnosťami, ktoré síce poznáme, ale môžu nám pomôcť naplno vstúpiť a dostatočne pritom postúpiť k matérii⁵⁰⁷.

Povolanie bolo v dejinách spásy a pri nasledovaní Ježiša chápané ako nezaslužené volanie zo strany Boha. Keď Boh volá, tvorí. Vidíme to konkrétne na zmene mena: keď bol uzatvára zmluvu s Abrahámom, hovorí mu: „Nebudeš sa už volať Abram, ale Abrahám“ (Gn 17, 5). Jakub po boji s Pánovým anjelom povie: „nebudeš sa už viac volať Jakub, ale Izrael“ (Gn 32, 29). Podobne, keď je Simeon predstavený Ježišovi, Učiteľ mu povie: „Budeš sa volať Kéfás, čo znamená skala“ (Jn 1, 42); Šaul zmení zasa meno na Pavol (porov. Sk 13, 9).

Boh koná a zachraňuje svojím volaním. V Starom zákone sa môžeme dočítať o povolaniach, ako napríklad: Abrahámom (Gn 12-25; Hebr 11, 8-19; Rím 4; Gal 3), Mojžišom (Ez 2, 23.24-18; 6, 2-12; 7, 1-8), Jozuom (Joz 1, 1-18), Gedeonom (Sd 6, 11-24), Izaiášom (Iz 6, 1-13), Jeremiášom (Jer 1, 4-19), Ezechielom (Ez 1, 1-3. 15).

V Novom zákone patrí medzi význačné a všeobecne známe povolania povolanie dvanástich (Mk 3, 13-16), povolanie štyroch prvých učeníkov (Mk 1, 16-20; Mt 4, 18-22; Lk 5, 1-11), Matúšom (Mt 9, 9), Andrejom, Petrovom, Filipom a Natanaelom (Jn 1, 35-51) či Pavlom (Sk 9, 1-30; 22, 3-21; 26, 9-23; Gal 1, 11-24; 1 Kor 15, 8-11).

Božie volanie je vždy nezasluženým výberom a jeho požehnanie sa rozlieha na všetkých ostatných. Volanie a požehnanie Abraháma predstavuje a požehnanie pre neho i jeho potomstvo (Gn 12, 3; 18, 18; 22, 18). Povolanie Márie a jej odpoveď so sebou prináša požehnanie a radosť pre celý svet: narodenie Mesiáša, Pána Ježiša (Lk 2, 10-11).

⁵⁰² Konšt. 96.2.

⁵⁰³ Konšt. 3.2.

⁵⁰⁴ Tamtiež.

⁵⁰⁵ Por. *Regula OFS*, 14-19.

⁵⁰⁶ Por. Konšt. 17-27.

⁵⁰⁷ Por. URIBARRI, Gabino, *La vida cristiana como vocación*, Revista de Pastoral Vocacional: Todos Uno, n. 149, enero-marzo 2002, s. 40-62.

Povolanie v Biblii nepredstavuje dokonalých mužov alebo ženy. Všetci majú svoje „muchy“. Abrám, aby si zachránil kožu v Egypte, súhlasil, aby Sára vstúpila do faraónovho háremu (porov. Gn 12, 10-20); tá istá Sara sa smiala, keď počula, ako hovoria jej budúcom tehotenstvu (porov. Gn 12, 10-20); Jakub klame svojho brata Ezaua (porov. Gn 25, 29-34); Dávid vyzerá ako človek bez veľkých škrupulí (porov. 2 Sam 11, 1-27 – 12, 1-25). Samotní učeníci sú zradcami – podobne ako Judáš (porov. Mt 26, 14-16; Mk 14, 10-11; Lk 22, 3-6; Mt 26, 48-50; Mk 14, 44-45; Lk 22, 47-48; Jn 18, 2-3), zapierajú ako Peter (Mt 26, 69-75; Mk 14, 66-72; Lk 22, 55-62; Jn 18, 15-18.25-27), všetci učeníci sa rozutekajú (Mt 26, 56; Mk 14, 50); odchádzajú do Emauz (Lk 24, 13-14), prenasledujú podobne ako Pavol (Sk 9, 1-2. 13-14). Pri volaní nie je tým najdôležitejším to, aké má povolaný človek vlastnosti, ale Božie nezaslužené konanie.

Ježišovo volanie k učeníctvu chápeme na základe nasledovania, ktoré si vyžaduje odpoveď na volanie či na pozvanie k nasledovaniu (Mt 8, 21-22; 9, 9; Mk 10, 17-22; Lk 9, 23).

Ježiš aj dnes naďalej povoláva. Kvalita tohto učeníctva a kresťanského života pozostáva v odpovedi každého jedného z nás, ako odpoveď na osobné Božie pozvanie. Každý z nás je povolaný a keďže sme spoločne povolani, vytvárame Cirkev: spoločenstvo povolaných bratov a sestier, ktorí boli vyvolení a spoločne volaní⁵⁰⁸.

Svetských i laikov Pán volá, aby uskutočňovali svoj kresťanský život v bežných podmienkach sveta, v rodine, vo svete, v práci. Vo vlastnom kresťanskom povolaní odkrývajú svoju osobitnú cestu: vo voľbe profesie, vo svojej politickej úlohe, počas oddychu i vo voľnom čase, v spôsobe zaobchádzania s peniazmi, svojou aktívnou účasťou vo farnosti, dobrovoľných činnostiach, na pôde univerzity pri vyučovaní, pri výskume, v kultúre i umení...

Svetskí bratia sú povolani žiť svoju vieru v realite sveta, ktorá by sa mala obrátiť na Božie kráľovstvo.

Najväčšími nepriateľmi pri odpovedi na povolanie sú: strach, komfort, chvat (prahnutie po istotách ...), komplex menejcnosti (nedôvera k sebe samému), nerozhodnosť, sklamanie (beznádej), sebadostačivosť (osoba nechce byť vedená, netuží po pomoci), zvyky, pokrytectvo, nedostatok viery (osobnej, živej a zrelej viery)... Potrebujeme mať účasť na slávení. Často sa len prizeráme. Prizeráť sa neznamena to isté, ako zúčastňovať sa. Spomeňme si, že na svadbe v Káne práve sluhovia naplnili kamenné nádoby, preto vedeli, odkiaľ pochádza nové víno, kým starejší, ktorý nemal účasť na tejto práci, to nevedel (por. Jn 2, 6-9). Povolanie si od nás vyžaduje uvažovanie, štúdium a modlitbu.

Ak sa zahľadíme na povolanie sv. Františka z Assisi, môžeme nájsť niektoré body, ktoré môžu byť podnetné aj pre františkánsku mládež. Aj František bol mladíkom, tiež potreboval dostatočne dlhý čas, rôzne formy podnetov, aby vyzrel vo svojom povolaní. Hoci to vyzerá, že tieto kroky robil po sebe, mohol ich robiť súčasne alebo postupne a predstavovať ich vzájomnú závislosť⁵⁰⁹.

⁵⁰⁸ Por. *Lumen Gentium*, 9.

⁵⁰⁹ Por. URIBE, Fernando, *El proceso vocacional de Francisco de Asís: los seis encuentros que determinaron su vida*, Revista de Pastoral Vocacional: Todos Uno, n. 151, julio-septiembre 2002, s. 5-31.

6.3. Vstúpiť sám do seba

František žil normálny život, mal viac či menej jasné plány: išlo o plány mestského občana v bežnom meste, akým bolo Assisi. V tomto meste si chcel získať cestu do spoločnosti a vystúpiť na vrchol. Všetko vyzeralo v jeho živote jasné, až kým nenadšiel deň, keď bol uväznený počas bitky v Collestrade, neďaleko Ponte San Giovanni (Perugia). Dostal sa do väzenia v Perugii. Tu sa začína zamýšľať sám nad sebou a nad svojou budúcnosťou a začínajú sa na jeho osobe prejavovať niektoré základné zmeny – plod vnútorného boja, v ktorom dlhý čas odolával.

Počas dialógu so svojimi spoluväzňami, smutnými z toho, že stratili slobodu, kvôli putám a temnote, pocíti František v sebe radosť a povie im: „Podľa vás, čím sa počas svojho života stanem? Vezďte, že sa mi bude klaňať celý svet“⁵¹⁰. Myslel na veľké veci. Ale aké veľké? Sociálne chcel rásť, dostať sa až na rytiera alebo šľachtica?

Choroba, ktorá ho sprevádzala po tom, čo dosiahol slobodu, ho zaväzuje v tom, aby konštatoval a hlbšie spoznal svoje vlastné hranice, ale dáva mu schopnosť, aby dokázal čo najreálnejšie čeliť životu. Vstupuje sám do seba a neberie vôbec ohľad na seba, ale pohŕda tým, čo predtým uctieval a miloval. Nie však dokonale a skutočne, pretože ešte nebol slobodný od týchto osídlel⁵¹¹. Väzenie a choroba, nepohodlie a utrpenie, dopomohli Františkovi, aby sa čo najreálnejším spôsobom zahľad do budúcnosti.

Sen o paláci plnom chudobných, ktorý sa mu prisnil v Assisi⁵¹², ho povzbudzuje v tom, aby sa stal rytierom a šľachticom. František „si predstavoval, že by sa mohol stať veľkolepým vladárom“⁵¹³.

Sen zo Spoleta⁵¹⁴, spolu so správou o smrti Jána z Briene, ktorú sa dozvedel pri svojom vstupe do mesta, spôsobuje, že začína uvažovať o svojich osobných plánoch. Už nechce putovať do Puglie, ale vracia sa do Assisi. Pavlov význam ho posúva od osobného záujmu „počúvať sám seba“ k otázke postoja, v ktorom vstupuje na scénu Pán: „Pane, čo chceš, aby som robil?“. „Vráť sa do svojho rodného mesta – povedal mu hlas – aby si urobil to, čo ti Pán zjaví“⁵¹⁵.

František sa vracia do Assisi. Znova stretne svojich priateľov, oddá sa niektorým slávnostiam, bol zvolený za kráľa slávnosti, ale František nad tým všetkým premýšľa, medituje. Ešte kým mal v rukách palicu, žezlo, zostáva sám, vzdáva sa od svojich priateľov. Tí sa začínajú čudovať a trápia ich, že „vidia, ako sa ako keby zmenil na iného človeka“⁵¹⁶.

František na to opúšťa zbytočné veci: „Táto zmena však nebola úplná, pretože Františkovo srdce bolo ešte dotknuté príťažlivosťou sveta“⁵¹⁷. Nastupuje cestu neustáleho rastu v modlitbe, cestu zvnútorňovania. Františkov prvý biograf tvrdí, že sa často utiahol do

⁵¹⁰ *Legenda troch druhov*, 4 [FF 1398].

⁵¹¹ 1 *Cel*, 4 [FF, 324].

⁵¹² Porov. *Peruž. Leg.*, 5 [FF, 1491]; 1 *Cel*, 5 [FF, 326]; 2 *Cel*, 6 [FF, 586]; *LegM*, 1,3 [FF, 1031]; *Legenda 3 druhov*, 5 [FF, 1399].

⁵¹³ *Peružská legenda*, 1491].

⁵¹⁴ *Tamtiež*, 6 [FF, 1492]; 2 *Cel*, 6 [FF, 587]; *LegM*, 1,3 [FF, 1032]; 3 *Com*, 6 [FF, 1401].

⁵¹⁵ *Tamtiež*, 6 [FF, 1492].

⁵¹⁶ *Legenda troch druhov*, 7 [FF, 1402].

⁵¹⁷ *Legenda troch druhov*, 8 [FF, 1403].

samoty, takmer každý deň sa modlí⁵¹⁸. Františkovi to umožní vnútorne sa oslobodiť, zostúpiť až k samotným koreňom svojho bytia.

Stretnutie so sebou samým, ktoré zakúsil František, môžu získať aj mladí františkáni. Je to však pomalá a často aj bolestná cesta, pretože si vyžaduje zmeny v osobnom prístupe. Okolnosti života si vyžadujú, aby sme primerane čítali znamenia čias. Stretnutie so sebou predpokladá vnútorné zahĺbenie, modlitbu, úvahu a to, aby sme spoznali základné hodnoty života, ak máme dosiahnuť vnútornú slobodu.

6.4. Vystúpiť zo seba

Keď už sme spoznali sami seba, musíme vystúpiť zo seba, aby sme sa stretli s inými, otvorili tým druhým – napr. chudobným. Znamená to: otvoriť nový priestor vlastnej oblasti a často musíme pritom prekonať vlastné predsudky. U Františka sa tento proces prejavuje kontaktom s chudobnými, ktorých prijíma zdvorilo, príjemne, s radosťou a štedrosťou. A tak sa stáva pre lásku Božiu, ktorá štedro odpláca lásku, sám stáva štedrým a priateľským voči chudobným. „Od toho dňa radostne sprevádzal chudobných a rozdával im dostatok almužny“⁵¹⁹.

Keď raz zabudol dať almužnu chudobnému, ktorý ho o to žiadal pre lásku Božiu, hneď sa vo svojom srdci rozhodol, že už „nikdy neodmietne nič tomu, kto ho o niečo požiada v mene tak veľkého Pána“⁵²⁰. Svätý Bonaventúra dodáva: „no hneď vstúpil do seba, utekal za ním, dal mu štedrú almužnu a s ľúbil Pánu Bohu, že oteraz už nikdy, keď bude mať možnosť, nepovie nie tomu, kto ho bude o to prosil pre lásku Božiu“⁵²¹. František sa otvára druhým ľuďom prostredníctvom štedrosti, rozhodnutý neuprieť almužnu žiadnemu chudobnému človeku: ak nebude mať peniaze, dá mu opasok, košeľu...“⁵²²

František vyšiel sám zo seba v ústrety ostatným ľuďom, predovšetkým chudobným. V tom okamihu sa zmenili povaha Františkových vzťahov a postupne zanecháva solidarnosť a naliehavosť, s ktorou predtým udržoval svoje priateľstvá. „Teraz už mal srdce len pre jedno: len pre chudobných. Miloval chvíle, keď na nich mohol hľadieť a počúvať ich, aby im mohol byť štedro naporúdzi“⁵²³.

Úcta a láska k chudobným vedie Františka k tomu, aby sa s nimi stotožnil pri schodoch do baziliky sv. Petra vo Vatikáne⁵²⁴. Navyše, vo Františkovom horizonte nastáva podstatná, radikálna zmena, pretože si vyvolil práve chudobných. František sa pri stretnutí s chudobnými stretáva aj s trpiacim Kristom: „Čokoľvek čo ste urobili jednému z mojich najmenších, mne ste urobili“ (Mt 25, 40). Odtiaľ už je len krok k stretnutiu s malomocným, odvrhnutým zo sociálneho života. Františkove životopisy hovoria, že jedného dňa, keď zostúpil z koňa, dal malomocnému almužnu a pobožkal ho na ruku⁵²⁵. Prv, než začal svoju cestu obrátenia, utiekol a odmietol sa stretnúť s malomocnými: „Keď som bol ešte v hriechoch, zdalo sa mi

⁵¹⁸ *Por. 1 Cel*, 6 [FF, 329].

⁵¹⁹ *Legenda troch druhov*, 3 [FF, 1397].

⁵²⁰ *Legenda troch druhov*, 3 [FF, 1397]. Podobne ho nájdeme aj v Peruž. legende, 4 [FF, 1490]; 1 *Cel*, 17 [FF, 349]; 2 *Cel*, 15 [FF, 601].

⁵²¹ *LegM*, 1,1 [FF, 1028].

⁵²² *Por. 2 Cel*, 8 [FF, 589]; *LegM*, 2,6 [FF, 1045]; *Legenda troch druhov*, 8 [FF, 1403].

⁵²³ *Legenda troch druhov*, 9 [FF, 1404].

⁵²⁴ *Por. 2 Cel*, 8 [FF, 589]; *LegM*, 1,6 [FF, 1037]; *Legenda troch druhov*, 10 [FF, 1406].

⁵²⁵ *Por. 1 Cel*, 17 [FF, 348]; 2 *Cel*, 9 [FF, 592]; *LegM*, 1,5 [FF, 1034]; *Legenda troch druhov*, 11 [FF, 1407].

príliš horké vidieť malomocných⁵²⁶. Keď vyšiel zo seba, v ústrety ostatným ľuďom, hlavne tým na okraji spoločnosti, chudobným a malomocným, vo svojom Testamente rozpráva, že „sám Pán ho voviedol medzi nich a prejavil som voči nim milosrdenstvo. A keď som od nich odchádzal to, čo sa mi zdalo byť horkým, zmenilo sa na sladkosť duše i tela“⁵²⁷. Teda stretnutie s malomocným pre Františka znamenalo úsilie zvíťaziť nad sebou samým, postúpiť ďalej v povolani a objasniť človeka odsunutého spoločnosťou.

Po tomto prvom stretnutí sa František vracia a znovu s nimi stretáva. Chce byť v spoločnosti malomocných ľudí z Assisi: dáva im almužnu a bozká im ruky⁵²⁸, stáva sa „pre malomocných spoločníkom i priateľom“⁵²⁹. Františkove životopisy neustále spomínajú, ako sa so svojimi spoločníkmi stretával s malomocnými⁵³⁰. „Od tých čias – píše Bonaventúra – sa odel do ducha chudoby, vnútornej pokory a hlbokého milosrdenstva. Kým predtým nenávidel nielen spoločnosť malomocných, ale aj to, keď už ich zďaleka zazrel – teraz kvôli ukrižovanému Kristovi, ktorý podľa slov proroka prijal na seba ničomný stav malomocného, im slúžil s pokorou a láskavosťou, aby zámerne začal sám sebou pohádať“⁵³¹.

Z tohto stretnutia s malomocným František získava hlbšie základy pre svoje povolanie a začína *fuga mundi* – čiže zostal vo svete, aj keď nebol zo sveta. Františkov bozk malomocnému, prostredníctvom ktorého bol malomocný prijatý do spoločnosti a do Františkovej komunity, hoci neprestal byť malomocným, predstavuje pre neho samotného sociálne i morálne vzkriesenie. Toto stretnutie s malomocným a služba núdnym ľuďom ukazujú, že František kráča dopredu vo svojom povolaní a pri stretnutí s Cirkvou.

6.5. Stretnúť sa s Cirkvou

Stretnutie s Cirkvou nastáva v stretnutí s Ukrižovaným. Ponechajme teda stranou text z *Legenda maior* – v ktorom sa mimochodom hovorí, ako František dostal Kristovo zjavenie na kríži⁵³² a skôr zdôrazníme práve to stretnutie a dialóg Františka s obrazom Ukrižovaného v San Damiano. Ide o biografický text, ktorý sa nachádza v Druhom životopise od Celana⁵³³. František vstúpi do kostolika San Damiano, aby sa modlil. Ukrižovaný ho poprosí, aby uskutočnil jednu vec: „František, choď, oprav môj dom, ktorý sa – ako vidíš – rúca“⁵³⁴. A František odpovie: „Rád to urobím, Pane“⁵³⁵.

Mystické slová, ktorými túto udalosť opisujú životopisci – od toho okamžiku bolo tak zranené a preniknuté jeho srdce spomienkou na Pánovo utrpenie, že stále, kým žil, nosil vo svojom srdci rany Pána Ježiša⁵³⁶ – nás priamo vovádzajú do mystického objatia medzi

⁵²⁶ 2 Test, 1 [FF, 110].

⁵²⁷ 2 Test, 2-3 [FF, 110].

⁵²⁸ Por. 1 Cel, 17 [FF, 349]; 2 Cel, 9 [FF, 592]; LegM, 1,6 [FF, 1036]; Legenda troch druhov, 11 [FF, 1408].

⁵²⁹ Legenda troch druhov, 11 [FF, 1408].

⁵³⁰ Por. 1 Cel, 39 [FF, 389], 103 [FF, 500]; 2 Cel, 66 [FF, 652], 122 [FF, 707]; LegM, 2,6 [FF, 1045-1046], 10,2 [FF, 1178], 14,1 [FF, 1237]; Legenda troch druhov, 55 [FF, 1464]; Legper, 22 [FF, 1569], 23 [FF, 1570], 102 [FF, 1658]; Zrkadlo dokonalosti, 44 [FF, 1730], 58 [FF, 1748], 59 [FF, 1749].

⁵³¹ LegM, 1,6 [FF, 1036].

⁵³² Por. LegM, 1,5, [FF, 1035].

⁵³³ 2 Cel, 10-11 [FF, 593-595]; LegM, 2,1 [FF, 1038-1039]; Legenda troch druhov, 13 [FF, 1411].

⁵³⁴ 2 Cel, 10 [FF, 593].

⁵³⁵ Legenda 3 druhov, 13 [FF, 1411].

⁵³⁶ Legenda 3 druhov, 14 [FF, 1412]. „Avšak od chvíle, keď k nemu Milovaný prehovoril, bola jeho duša ako roztavený vosk. Láska Františkovo srdca sa potom prejavila v ranách na jeho tele“ (2 Cel, 11 [FF 594]).

Františkom a Ukrižovaným, k samotným odtlačkom Pánových rán, ktoré sa zobrazili na sluhovi na vrchu La Verna.

Dialóg s Ukrižovaným v San Damiano má aj cirkevný zmysel. František potrebuje istý čas, aby pochopil onen krok, ktorým musí prejsť od materiálnej obnovy kostolika v San Damiano až k rekonštrukcii Cirkvi – tohto spoločenstva viery, ktoré bolo získané Kristovou krivou⁵³⁷.

V tomto teste vidíme dôležitosť modlitby pre Františka, ktorá mu pomáha dosiahnuť vnútornú radosť a úplnú pohotovosť, keď začuje hlas Ducha. František badá v kostole určitú materiálnu stavbu. Tú bude spočiatku uctievať⁵³⁸ a cirkev chápe ako spoločenstvo viery, pri nohách ktorej túži po tom, aby on i jeho bratia zostali „pevne ukotvení v katolickej viere“⁵³⁹.

6.6. Stretnutie s evanjeliom

Práve vďaka Cirkvi sa František stretáva s evanjeliom. Toto evanjelium jasne, definitívne osvetlí jeho cestu povolania a stane sa preňho neustálym prameňom. Od tohto momentu sa stal vytrvalým poslucháčom evanjelia.

Tento krok vo Františkovom povolaní nastáva vo chvíli, keď začul evanjelium o rozposlaní učeníkov⁵⁴⁰. Nepochopí ho, vyžiada si vysvetlenie od kňaza. Počas celej tejto Františkovej cesty cíti, že je vedený niekým, kto mu pomáha rozlíšiť jeho povolanie. Preto plný radosťou skríkne: „Toto chcem, po tomto prahnem, toto túžim robiť z celého srdca!“⁵⁴¹. Rýchlo zmení svoj šat za pustovnícky odev, vzal na seba habitu apoštolského misionára: bosý, bez palice, s jednou tunikou v tvare kríža a opásaný povrazom začína hlásať pokánie. František robí dôležité kroky, pretože sa chce pripodobniť evanjeliu – ako hovorí svätý Bonaventúra: „počúva“, „chápe“, „uchováva si v pamäti“ a „naplnia“⁵⁴².

Evanjelium je určujúce pre Františkovo povolanie a utvrdzuje nás v tom, že jeho (povolanie) nie je len evanjeliové, ale aj evanjelizačné – ako sme si už spomenuli: „Od tej doby začal s veľkým nadšením a s radosťou kázať všetkým ľuďom pokánie“⁵⁴³. Tomáš z Celana píše, že keď dokončoval opravu kostolika v Porciunkule, bol to už „tretí rok od jeho obrátenia“⁵⁴⁴. Naznačuje nám aj dlhý proces, ktorý František žije svoju púť povolania.

6.7. Otvoriť sa bratom

Františkovo povolanie – ktoré je v tomto momente charakteristické prechodom od „ja“ k „my“, dáva samotnému Františkovi možnosť, aby sa stretol s odsunutým blížnym, s Cirkvou a evanjeliom, aby sa priblížil (stal sa blížnym) tým, čo chcú žiť podľa formy jeho života.

⁵³⁷ Por. 2 Cel, 11 [FF, 594].

⁵³⁸ „Pán mi dal takú vieru v kostoloch, že som sa taktu jednoducho modlil a hovoril: „Klaniam sa ti, Pane Ježišu Kriste, tu i všetkých tvojich chrámoch, ktoré sú po celom svete a dobrorečím ti, lebo si svojím svätým krížom svet vykúpil“ (2 Test, 4-5 [FF, 111]).

⁵³⁹ Regula, 12,4 [FF, 109].

⁵⁴⁰ Tento príbeh nachádzame v 1 Cel, 22 [FF, 356]; LegM, 3,1 [FF, 1051]; Legenda 3 druhov, 25 [FF, 1427].

⁵⁴¹ 1 Cel, 22 [FF, 356].

⁵⁴² Porov. LegM, 3,1 [FF, 1051].

⁵⁴³ 1 Cel, 23 [FF, 358].

⁵⁴⁴ 1 Cel, 21 [FF, 355].

František sa mení podľa evanjelia a svedectvom evanjelia.

„Takmer všetci ho považovali za blázna. Ale on sa o to nestaral, ani im neodpovedal, ale veľmi starostlivo sa snažil vykonať to, čo mu ukazoval Pán (...) Ako to počuli, zaradovali sa s veľkou radosťou a vraveli: „Hľa, to je to, po čom sme túžili, čo sme hľadali“. Jedným z nich bol aj brat Bernard, ďalším brat Peter. Povedali im jednoducho: „Chceme odtiaľ zostať s tebou a robiť, čo chceš. Povedz nám, čo máme robiť pre naše dobro“. František sa zaradoval z ich príchodu a túžby a odpovedal im s nadšením: „Poďme poprosiť o radu nášho Pána“⁵⁴⁵.

František ich odprevadí do kostola v San Nicoló di Assisi a tam trikrát otvorí evanjelium, aby poznali kritériá Kristovho nasledovania. Keď si prečítali evanjeliové texty „boli zaplavení živou radosťou a riekli: 'Hľa, to je to, po čom sme túžili, čo sme hľadali'. A blahoslavený František im odvetil: 'Toto bude našou Regulou'. A keď sa obrátil k spomínaným dvom bratom, riekol: 'Choďte a uskutočňujte radu, ktorú ste počuli od Pána'“⁵⁴⁶.

Keď sa postupne k bratom pridávali ďalší⁵⁴⁷: kňaz Silvester,⁵⁴⁸ ďalší občan Assisi nazývaný Egíd⁵⁴⁹, bratia Sabbatino, Ján Capella a Moricus Parvus⁵⁵⁰, brat Filip Longo a ďalší anonymný brat⁵⁵¹. Rozmnožia sa aj na základe poslania, ktoré nastúpia po tom, čo ich František poučí⁵⁵². To im dodá schopnosť prijať tých, čo chcú žiť rovnaký život a prídu do Porciunkuly⁵⁵³.

Františkove životopisy nehovoria nič o tom, že by vyšiel do sveta a hľadal bratov. Žije ako kajúcnik a bratia prichádzajú za ním, pretože ich posielal Pán – ako píše vo svojom Testamente: „A potom, čo mi Pán dal bratov...“⁵⁵⁴. František dobrovoľne a s úctou prijíma bratov, ktorých mu Pán posielal. Bratia sú Pánovým darom. Sú ovocím svedectva, ktoré prináša Františkovo evanjeliové život.

Keď už vytvoria bratstvo dvanástich, František sa rozhodne ísť do Ríma, aby pán pápež potvrdil toto bratstvo: „Bratia, vidím, že Pán chce našu rodinu premeniť na veľké spoločenstvo. Poďme teda k našej matke – rímskej Cirkvi – a oznámme najvyššiemu kňazovi to, čo našim prostredníctvom Pán koná. A tak na základe jeho vôle a príkazu naplníme svoje poslanie“⁵⁵⁵.

6.8. Povolanie mladého františkána

Povolanie v prípade členov františkánskej mládeže môže mať rovnaké etapy, ktoré

⁵⁴⁵ *Peruž. legenda*, 9-10 [FF, 1496-1497]; *Porov. 1 Cel*, 24 [FF, 360]; *2 Cel*, 15 [FF, 601]; *LegM*, 3,3 [FF, 1053-1054]; *Legenda 3 druhov*, 17 [FF, 1417].

⁵⁴⁶ *Anper*, 11 [FF, 1497].

⁵⁴⁷ *Por. 2 Cel*, 15 [FF, 601]; *LegM*, 3,4 [FF, 1055].

⁵⁴⁸ *Por. 2 Cel*, 109 [FF, 696]; *LegM* 3,5 [FF, 1056]; *Peruž. legenda*, 12-13 [FF, 1499-1500]; *Legenda 3 druhov*, 30-31 [FF, 1433-1434].

⁵⁴⁹ *Por. 1 Cel*, 25 [FF, 362]; *LegM*, 3,4 [FF, 1055]; *Peruž. legenda*, 14 [FF, 1502]; *Legenda 3 druhov*, 32 [FF, 1435].

⁵⁵⁰ *Por. Peruž. legenda*, 17 [FF, 1506]; *Legenda 3 druhov*, 35 [FF, 1438].

⁵⁵¹ *Por. 1 Cel*, 25 [FF, 362].

⁵⁵² *Por. 1 Cel*, 26-28 [FF, 363-365]; *LegM*, 3,7 [FF, 1058-1060]; *Peruž. legenda*, 18 [FF, 1508]; *Legenda 3 druhov*, 36-37.40 [FF, 1440-1441.1444].

⁵⁵³ *Por. Peruž. legenda*, 24 [FF, 1514]; *Legenda 3 druhov*, 41 [FF, 1445-1446].

⁵⁵⁴ *2 Test*, 14 [FF, 116].

⁵⁵⁵ *Peruž. legenda*, 31 [FF, 1523]. *Porov. 1 Cel*, 32 [FF, 372-373]; *LegM*, 3,8 [FF, 1061]; *Legenda 3 druhov*, 46 [FF, 1455].

vidíme aj na živote Františka z Assisi, niekedy ich môže byť aj viac. Ale skôr než tieto samotné procesy, ktoré sa vždy menia podľa osôb a v súlade s povolaním, ku ktorému sú povolané, ide o proces a stimul, ktoré môžeme vybadať u mladíka z Umbrie v 13. storočí tak ako aj v časoch Františka z Assisi.

Sú to hodnoty povolania, ktoré spájajú Františka, Františkánsky svetský rád a františkánsku mládež: povolanie k svätosti⁵⁵⁶, zachovávanie svätého evanjelia nášho Pána Ježiša Krista v šľapajach Františka z Assisi⁵⁵⁷, zrieknutie sa seba samého kvôli životu v bratstve⁵⁵⁸ a „prehlbovanie vlastného povolania v prostredí Františkánskeho svetského rádu“⁵⁵⁹.

Povolanie františkánskej mládeže znamená „nadobudnúť bratskú skúsenosť z kresťanského života vo svetle poslania sv. Františka z Assisi“⁵⁶⁰ a zároveň „vykonať rozhodnutie života zakotveného v Kristovi a úplne venovaného pre Cirkev“⁵⁶¹. Františkánsky svetský rád a Františkánska mládež musia uprednostniť a „podporovať stretnutia mladých, aby posilnili a rozšírili kresťanské povolanie a toto povolanie aj správne utužovali a formovali. Týmto spôsobom podporia aj atmosféru vzájomného počúvania a modlitby (...) a tak im ukázali cestu svätosti, povzbudili ich k vykonaniu záväzných pri nasledovaní Krista (...) a aby sa sami stali františkánskou mládežou, ktorá by dokázala v sebe prejavovať kresťanskú a františkánsku spiritualitu vo všetkých oblastiach existencie, dokonca aj vo sfére zábavy a pri relaxu“⁵⁶².

7. Poslanie GiFry

7.1. Na ceste od poslania k poslaniu

Krok, ktorý máme urobiť od povolania k poslaniu, znamená, že mám dávať dôraz na nezištnosť, na záväzok a solidárnosť v oblasti nášho projektu života. Znamená – ako hovorí K. Barth: počúvať Boha s Bibliou v jednej ruke a s novinami v druhej“. Keď Boh volá, je to znamenie jeho poslania. To konkrétne vidíme na veľkých predstaviteľoch dejín spásy: na Abrahámovi, Mojžišovi, Dávidovi, Márii, apoštoloch... a na Františkovi a Kláre z Assisi. Všetci povolaní sa nachádzajú medzi mečom a múrom. Odpoveď na povolanie sa zameriava na poslanie. Preto musíme stále potvrdzovať svoje povolanie.

Poslanie ťa na základe princípu spravodlivosti pozýva k láske, k dôvere, solidárnosti, záväzkom, k angažovanosti sa za dôstojnosť človeka..., vyzýva darovať svoj život na mieste, kde - ako sa zdá - nič dobré nemôže vzkličiť. Tento povolaný, respektíve poslaný človek musí prejavovať city milosrdenstva, aby mohol byť Božím hovorcom. Boh miluje vrúcny, hlbokým spôsobom. Preto takýto kandidát povolania musí vedieť smútiť so smútiacimi, radovať sa s radujúcimi, povzbudzovať k nádeji toho, kto sa nachádza v pochybnostiach a nepokoji.

⁵⁵⁶ *Por. Lumen Gentium*, 40; *Konšt.* 1.1; 96.1.

⁵⁵⁷ *Por. Regula OFS*, 4; *Konšt.* 1.2; 96.1.

⁵⁵⁸ *Ecclesia in Europa*, 40 (= EE).

⁵⁵⁹ *Konšt.* 96.2.

⁵⁶⁰ *Konšt.* 96.2.

⁵⁶¹ *EE*, 40.

⁵⁶² *Tamtiež*, 62. Kurziva je pridaná autorom. *Porov. Konšt.* 97.1.

Poslanie prostredníctvom toho, kto nás povolal a v mene koho sme povolani – Ježiša z Nazareta, prostredníctvom Otcovho Syna – nám ukazuje hodnotu služby, aby sme boli kvasom v mase nespravodlivosti. Kvasom prežívajúcim onú pôrodnú bolesť novej skutočnosti, ktorá sa na horizonte rodí. Umožňuje nám, aby sme sa ako slnečnice obracali k slnku, k prameňu nášho vlastného života.

Poslanie nás zaväzuje k dôvere v Boha, aby sme sa vložili do jeho rúk ako hlina do hrnčiarových rúk (Jer 18, 4) a nechali sa ním pretvárať na cestách života. Mária v Magnifikáte predstavuje celé poslanstvo zvestovania, a to vďaka Božiemu dielu, ktoré na nej a prostredníctvom nej vykonal. Mária nás učí, aby sme upriamili pohľad na Boha a zároveň nás učí, aby sme mu dovolili, aby na nás dohliadal (porov. Lk 1, 46-49). Po týchto slovách nasleduje blahorečenie (porov. Lk 1, 51-53), kde Mária spomína všetkých dúfajúcich v Božiu spásu: chudobní, pokorní, ľudia vylúčení na okraj spoločnosti.

Nachádzame sa tak v určitom parodoxe – Boh sa stavia na našu stranu a dáva pocítiť silu svojho ramena všetkým, čo utláčajú bezbranného. Mária zakľučuje tento spev ďalšou chválou na Boha (porov. Lk 1, 54-55), ktorý prejavuje svoju vernosť z generácie na generáciu. Boh ako alfa a omega dostihne každého. Jeho prísľub sa vyplnil, ale aj naplní. Boh totiž nemiluje človeka podľa vernosti, ale podľa hĺbín jeho srdca.

7.2. Slúžiť evanjeliu

Zastavme sa teraz pri niektorých textoch, ktoré by mali preniknúť naše poslanie, aby sme slúžili „evanjeliu nádeje prostredníctvom evanjelizujúcej lásky, čo je záväzná úloha a zodpovednosť všetkých. Pretože nech sú naše charizmy a úrady akékoľvek, láska je hlavnou cestou, ktorá bola ukázaná všetkým a po ktorej všetci môžu ísť. Celé cirkevné spoločenstvo by malo kráčať po tejto ceste v stopách svojho Učiteľa“.⁵⁶³

Potrebuje mať čistý pohľad, aby sme dokázali rozlíšiť zrna od kúkoľ. Často musíme prosiť Pána o postupné uzdravenie zraku, ako o tom rozpráva príbeh o uzdravení slepého (Mk 8, 23). Musíme získať dostatok času, aby sme videli. Naučme sa vystaviť ohňu, aby sme mali ostrý, prenikavý pohľad, ktorý by nám ukázal ľuď, že sú zranení, odstrčení na okraji ulice: aby sme videli opustených, prisťahovaných, narkomanov, chorých na AIDS, týrané a vykorisťované ženy, deti nútené ku kriminalite.

Vidieť uzdravenými a zdravými očami znamená vyniesť bratské tváre z anonymity na svetlo poznania. Takýto pohľad nič nepredstiera, nevyhýba sa realite, ale ponúka nádej. Tento pohľad je humánný a priaznivý. Pred nami totiž kráča sám Ukrižovaný a ten je zárukou našej spásy.

Musíme Pána prosiť, aby otvoril naše uši – aby sme počuli (por. Iz 50, 4). Ak by sme sa ponorili do svojho srdca – kdesi v najtemnejšom kúte by sme našli slová, gestá, mlčanie, strach, starosť o to (...), ak by niekto chcel vstúpiť do našich osobných dejín. Môžeme pritom pomyslieť na toľkých ľuď, ktorým chýba chlieb, strecha nad hlavou, na tých, ktorých telá sú miestom vlastných chŕtôk, využitia či miestom zavrhnutia... Dostať sa s nimi do kontaktu, počúvať ich príbehy, túžbu po slobode, pády a vôľu postaviť sa na nohy, počúvať ich strach a obavy – to všetko nám umožňuje poznať tajomné, skryté zákutia nášho vlastného vnútra.

⁵⁶³ EE, 33.

Počúvanie sa spája s videním, pretože prekračuje slová, spája gestá a pohľady i ruky sa nám skrížia... Videnie a počúvanie nám umožňuje byť misionármi kráľovstva ako samaritáni. Počas toho by sme ale nesmieme mať široký záber ako levita a kňaz, aby sme prišli načas do chrámu, ale máme sa priblížiť bratovi, ktorý leží vystretý na ceste zostupujúcej z Jeruzalema do Jericha a predstavuje súčasne svojím telom a existenciou Ježišovu sviatosť.

Čas pre ticho, čas určený pre mlčanie. Jób si od svojich priateľov žiada, aby ho nemliaždili slovami (Jób 19, 1), aby ho nepotešila prázdnota (Jób 21, 34). Často, keď sa nachádzame v ťažkých životných situáciách kvôli problémom, ktoré nás presahujú, musíme sa v prvom rade stíšiť – prv než dáme vyhýbavé alebo situácii neprimerané odpovede.

Mária je znakom a príkladom mlčania. Mlčania, ktoré cítime vo všetkých evanjeliách. Ticho kráča cez hory Judey, v lone ukrýva Ježiša a je celá ustaraná o svoju staršiu sesternicu, ktorá potrebuje pomoc. V tichu sprevádza svojho syna. Mlčky stojí povedľa križa. V tichu a modlitbe pozoruje príchod Ducha Svätého. V tichu zomiera a je vzatá do neba s telom i dušou. Počas ticha, reflexie a modlitby sa spoľiehame na Boha života a nádeje. Útecha, ktorú od neho dostávame, nám umožňuje potešovať každého, koho stretneme na ceste (por. 2 Kor 1, 4).

V príbehu o žene s krvotokom (Mk 5, 25-34) sa dozvedáme, že práve tieto krvavé vredy robili ženu nábožensky i sociálne nečistou – miznú vo chvíli, keď sa dotýka Ježišových plášťa. Učiteľ obklopoval síce dav, ale tento dotyk ženy s krvotokom mu ubral zo sily. Preto sa Ježiš pýta: „Kto sa ma to dotkol?“ (Mk 5, 3). Už to, že sa začal zbierať, prinavrátilo ženu do synagógy i do spoločnosti.

Telo je dôležité, je to spôsob bytia vo svete a pred svetom. Telo predstavuje množstvo pocitov a vzťahov. Nebojme sa bozkov, objatí, nežných a veľavravných dotykov, ktoré vystihujú viac než slová.

Nechať sa dotknúť niekým znamená veľkú zraniteľnosť. Mnoho ľudí je na okraji spoločnosti, veľmi zraniteľných práve v našej spoločnosti. Samotný kontakt s našou komplikovanou spoločnosťou nás zraňuje a burcuje kvôli výhľadu do budúcnosti. Poslanie si vyžaduje, aby sme boli zraniteľní, aby sme ľudí a dnešné pomery postavili do stredobodu svojho života. Musíme dovoliť, aby takéto púčky – tak ako v Ježišovi a Františkovi – a najlepšie v nás samých, aby mohli prekonať práve tieto zraniteľné miesta a pomohli nám sociálne, psychologicky i duchovne sa vyliečiť.

V knihe proroka Izaiáša nachádzame text, ktorá nám ukazuje Boží nekľud a nepokoj, jeho starosť o ľud a pohotovosť ľudí. Nachádzame tu tento výkrik: „Koho pošlem, kto tam pôjde?“ Na túto Božiu otázku nachádzame aj odpoveď: „Hľa tu som, mňa pošli“ (Iz 6, 8).

Boh potrebuje prorokov aj dnes – tak ako včera – poslov svojho poslania, potrebuje dôverných a vierohodných ľudí, ktoré by hovorili v jeho mene, spolupracovali na Otcovom poslaní, viedli jeho ľud – možno sa budú chvieť – ako Izaiáš, alebo nebudú vedieť hovoriť,

lebo ešte sú mladí – tak ako Jeremiáš (Jer 1, 6-7). Pohotový misionár je „ako oheň v noci, ktorý ukáže cestu, kam treba ísť – a ako mrak počas dňa“ (Dt 1, 33).

7.3. Chudoba

Ak sa máme vydat' na cestu poslania je vhodné, aby sme šli bez záťaže: bez mošny, bez sandálov, bez brašny, bez palice (por. Lk 9, 1-6). František pochopil a potešil sa. Tomáš z Celana hovorí, že v istý moment, keď pochopil evanjeliový text o rozposlaní učeníkov, „ihneď zaplesal v Duchu Svätom a vykrikol: 'Toto chcem, po tomto túžim, toto prahnem robiť s celým srdcom!'“⁵⁶⁴.

Mať príliš veľa vecí so sebou – ako mladík z evanjelia (Mk 10, 7) by nám bránilo vydat' sa na cestu. Nasledovať Ježiša môžeme len vtedy, ak predáme všetky veci. Z tohto dôvodu sa pri poslaní svetského františkána tak veľmi zdôrazňuje vyvlastnenie (*expropriatio* – zbaviť sa všetkého, pozn. prekl.): „Preto svetskí františkáni nech sa usilujú správne využívať pozemské majetky a odpútať sa od nich a nech zjednodušia svoje hmotné potreby“⁵⁶⁵. A na inom mieste: „Duch spoločenstva ich obšťastní a pripraví na to, aby sa považovali za rovných so všetkými ostatnými ľuďmi, najmä s ľuďmi nízkeho stavu, pre ktorých sa vynasnažia vytvoriť životné podmienky, hodné stvorenia vykúpených Kristom“⁵⁶⁶.

Aby sme mohli byť blízki týmto ľuďom nízkeho stavu v spoločnosti i v Cirkvi, musíme sa stať menšími. Môžeme pomôcť druhým, aby sa dostali vyššie len vtedy, ak sa my znížime, ak sami umožníme, aby mohli vystúpiť zo svojich nížin. Najlepšou skúsenosťou v tomto zmysle je spôsobom, akým Boh prebýval v Ježišovi. On sám, aby zachránil človeka, nebál sa stať človekom. Ba čo viac, zostupuje ešte nižšie než človek: až na smrť, do úplnej prázdnoty, do nebytia, do pekla tohto sveta a nechal si znetvoriť tvár (Iz 53, 2). Chcel tak zohavenému človeku pomôcť vystúpiť vyššie a navrátiť mu tvár. To vlastne znamená, že máme žiť Ježišovu „kenózu“, ako nám ju opísal Pavol (Flp 2, 5-11).

Vo Vyznaní viery hovoríme, že Ježiš „zostúpil k zosnulým“⁵⁶⁷. Chceme, aby osvietil a otvoril nám „vstup do života“. Boha nachádzame, pretože zostúpil do pekiel, kde život je strýzaný, dôstojnosť pošliapaná, nádej popretá, kde hlad nikdy netichne, ani smäd, kde je každý vnútorným i vonkajším spôsobom otrokom. To je jeho miesto, lebo život nedokáže pohliť smrť⁵⁶⁸. Práve to je miesto pre mladého františkána, ak chce zakúsiť vzkriesenie a okúsiť nádej zo života.

Pravá a dokonalá radosť je radosť Františka z Assisi, ako to vyžaduje Pavol od Filipanov (Flp 4, 4), je plná nádeje, ktorá musí skrásťovať misionára i okolie, v ktorom sa šíri. Šťastie musí mať hlboké korene, dlhé, široké vetvy, aby mohli uchrániť vedomé

⁵⁶⁴ 1 Cel, 22 [FF, 356].

⁵⁶⁵ Regula OFS, 11.

⁵⁶⁶ Regula OFS, 13.

⁵⁶⁷ Vyznanie v latinskom origináli hovorí „zostúpil do pekiel“, v slovenskom preklade „zostúpil k zosnulým“ (pozn. prekl.)

⁵⁶⁸ LÓPEZ ALONSO, Marta, *Sintonizar con la frecuencia del Reino: diez actitudes bíblicas para vivir la llamada del Dios de los pobres*, Revista de Pastoral Vocacional Todos Uno, n. 151, Júl-September 2002, s. 42

znepokojenie, hlbokú radosť, úprimné vcítenie a sympatiu, osobné zaangažovanie pri zmene našej spoločnosti, pri ohlasovaní dobrej zvesti tým, čo trpia momentálne bezprávie a nespravodlivosťi.

Vďaka poslaniu by sme mali medzi nebom a zemou vztýčiť schody modlitby (por. Gn 28, 12). Každý by mal vstúpiť do svojho príbytku, zavrieť dvere a modliť sa k Otcovi (Mt 6, 6).

Ježiš ako vyslanec Otea vždy zostával v úzkom spojení so svojim Bohom Otcom. Všetky veľké rozhodnutia: voľba apoštolov (Lk 6, 12), umučenie (Mk 14, 32-42) boli pripravované s modlitbou. Často sa utiahol na horu a modlil sa tam (Jn 6, 15), vzdialil sa od davu, aby spolu s Otcom v modlitbe spoznával svoju cestu, aby si živo uvedomoval, že Božie kráľovstvo je živým, reálnym a účinným spôsobom prítomné.

Avšak - ak máme byť angažovanými misionármi, musíme sa zosúladiť s Božím kráľovstvom. A to získame len vtedy, ak nám nebude chýbať modlitba (Mt 7, 7-11).

7. 4. GiFra: nádej nášho poslania a nádej v poslaní

Po niekoľkých bodoch, ktoré dopĺňajú a špecifikujú naše poslanie, sa na chvíľu zastavme pri poslaní mladého františkána v Cirkvi i spoločnosti. Cirkev je po celom svete zaviazaná k tomu, aby vzbudzovala nádej. Pri tomto poslaní „je neodmysliteľný prínos veriacich laikov k cirkevnému životu: ich miesto pri ohlasovaní evanjelia nádeje a ich službu naozaj nemožno nahradiť, lebo 'cez nich sa sprítomňuje Kristova Cirkev v najrozličnejších oblastiach sveta ako znamenie a prameň nádeje a lásky“⁵⁶⁹.

Regula OFS opisuje poslanie svetských františkánov a františkánskej mládeže ako verné zachovávanie svojich povinností: „nech verne plnia svoje stavovské povinnosti v rozličných okolnostiach života“⁵⁷⁰, pretože súčasný človek „počúva radšej svedkov než učiteľov, a tých počúva len vtedy, ak sú zároveň svedkami“⁵⁷¹. A v Generálnych konštitúciách sa potvrdzuje, že poslanie je ako zrelé ovocie, ktoré sa rodí z bratského života: „Vernosť vlastnej charizme, františkánskej i svetskej, a svedectvo úprinného a otvoreného bratstva je ich hlavnou službou Cirkvi, ktorá je spoločenstvom lásky. Nech ich v ňom možno rozpoznať už pre samo ich bytie, z ktorého prameni ich poslanie“⁵⁷².

Františkánski mladí, vedomí si toho, že ich miesto je v Cirkvi i v spoločnosti, „sú povolani budovať bratskejší a evanjeliom naplnený svet, aby sa uskutočnilo kráľovstvo Božie“⁵⁷³.

Poslanie si žiada od všetkých veriacich, ale aj od svetských františkánov „šírenie spravodlivosti svedectvom svojho ľudského života a odvážnymi podujatiami. V súlade so svojou vierou nech sa rázne rozhodujú najmä na poli verejného života“⁵⁷⁴. Aby sa toto poslanie podarilo uskutočniť, navrhuje sa trvalá formácia a základ pre hlboký duchovný život a modlitby, aby sme stále mohli byť odvážnymi svedkami „za ich odvážne svedectvo lásky a oddanosti: za hodnoty, ktoré evanjelizujú široké oblasti politiky, spoločenského pôsobenia,

⁵⁶⁹ EE, 41.

⁵⁷⁰ Regula OFS, 10; Porov. Konšt., 17.1; 20.2.

⁵⁷¹ Pavol VI., apoštolská exhortácia Evangelii Nuntiandi, 41.

⁵⁷² Konšt., 100.3.

⁵⁷³ Regula OFS, 14.

⁵⁷⁴ Regula, 15; Cf. Cost., 23.1.

hospodárstva, kultúry, ekológie, medzinárodného života, rodiny, výchovy, rozličných profesií, práce i sveta utrpenia⁵⁷⁵.

Do všetkých týchto aspektov, oblastí poslania svetských františkánov sú pozvaní aj františkánski mladí, „ozajstná nádej Cirkvi i sveta, výrečný znak Ducha Svätého, ktorý neúnavne prebúda nové sily“⁵⁷⁶.

7. 5. Základné charakteristiky poslania Františkánskej mládeže

Na záver tejto témy by mohlo byť vhodné, aby sme poukázali na niektoré charakteristiky povolania a poslania Františkánskej mládeže. Z tohto povolania spontánne vyplýva aj poslanie.

Povolanie:

- prináša so sebou exodus, odchod z poznanej krajiny do krajiny neznámej a novej;
- predstavuje zmenu života;
- sprevádza ho:

1. *Radosť*, lebo každé povolanie je nezaslúžené, je darom a dobrom pre celú komunitu, bratstvo;
2. *Vďačnosť*, pretože povolanie predstavuje požehnanie, ale aj hľadanie odpovede na Božie pozvanie, hľadanie odpovede na službu bratom⁵⁷⁷. Predstavuje úsilie o svedectvo kresťanského a františkánskeho života⁵⁷⁸, lebo „zaväzujú sa pokračovať vo svojom poslaní s ostatnými zložkami františkánskej rodiny“⁵⁷⁹;
3. *Sloboda* ako otvorenosť voči povolaniu so slobodnou odpoveďou, v poslušnosti a pohotovosti voči Božiemu plánu, pretože povolaný človek dostal pozvanie, nebol k tomu donútený a povolanie sa uskutočňuje v rozdielnosti, v slobodnom odovzdaní sa Bohu, Božiemu kráľovstvu, Cirkvi, chudobným⁵⁸⁰;
4. *Sila Ducha, jeho darov a ovocia*, ktorý je „prameňom ich povolania, oživovateľom ich bratského života a poslania“⁵⁸¹;
5. *Rozlišovanie* na základe neodmysliteľných faktorov, aby žil ako kresťan a františkán.

Poslanie, ktoré sa spája s naším povolaním je vždy:

- pre dobro ľudu, ale nerealizuje sa vlastnými silami a osobnými vlastnosťami, ale s pomocou Ducha a Božej milosti;
- navodzuje a implikuje vnútorný, osobný a nemenný vzťah k Bohu, k Ježišovi, a to na základe modlitby: „nech sa modlitba a rozjímanie stanú dušou celého ich života a konania“⁵⁸²;
- poslanie vždy predstavuje určité opúšťanie a dôveru v toho, kto povoláva;

⁵⁷⁵ EE, 41.

⁵⁷⁶ EE, 62.

⁵⁷⁷ Por. Regula OFS, 14.

⁵⁷⁸ Por. Regula OFS, 15.

⁵⁷⁹ Konšt., 3.2; Porov. Konšt., 20.1.

⁵⁸⁰ Por. Regula OFS, 13.

⁵⁸¹ Konšt., 11; Porov. Konšt., 12.1

⁵⁸² Regula OFS, 8.

- predstavuje aj zrelosť vo viere a kresťanský záväzok⁵⁸³;
- úprimnosť a transparentnosť;
- štedrosť i odstup;
- službu⁵⁸⁴ i ochotu⁵⁸⁵;
- pozitívnu schopnosť napraviť niektoré chyby.

8. Duchovná asistencia v GiFre

Bežným duchovným asistentom v GiFre je asistent OFS. Náplňou jeho činnosti je duchovná asistencia. Domáha sa úzkej spolupráce medzi bratským animátorom a Radou GiFry.

8.1. Perspektíva asistencie

Osobitnými úlohami duchovného asistenta sú hlavne tieto: svedčiť o františkánskej spiritualite, bratská láska k GiFre a spoločenstvo medzi františkánskymi rehoľníkmi a františkánskou mládežou. To však neznamená len dávať, ale aj schopnosť prijímať, nechať sa za členiť do bratského spoločenstva a bratskej lásky v GiFre. Asistencia z nich vytvára akýsi komunikačný most, ktorým si obe bratstvá ponúkajú pomocnú ruku: ide teda o rehoľné bratstvo a bratstvo GiFry. Duchovná asistencia v GiFre si od samotného asistenta vyžaduje, aby bol aktívnym činiteľom pri formáčnom procese mladých františkánov. Jeho povinnosťou je spolupracovať s bratským animátorom na formácii a procese rozlišovania. Asistent by nemal ani zabúdať, že jeho úlohou je spolupracovať, nechávať teda priestor aj svetským františkánom.

Duchovný asistent by mal vedieť načúvať, čakať, byť trpezlivý a spoľahlivý. Spoľahlivý hlavne vo chvíľach sklúčenosti a bezútešnosti. Mal by žiť spolu s GiFrou, mať účasť na tom, čo takýto život ponúka a uvedomovať si, že základný východiskový bod i cieľ celej františkánskej mládeže je rovnaký. A musí aj pamätať na to, že nie všetci môžu prejsť túto cestu s rovnakým rytmom, dynamikou - musí teda upierať svoj pohľad na tých, čo ho najviac potrebujú. Zodpovednosť samotnej GiFry, jej členov nie je o nič menšia len preto, že majú svojho duchovného asistenta a bratského animátora. Tieto spomínané osoby sú doplnkové, nenahrádzajú prácu GiFry, ktorú predstavuje jednak Rada, jednak bratstvo i jednotlivci.

GiFra si dopomáha samotnými obrazmi zo sveta mladých, z pedagogie mladých⁵⁸⁶, a tak predstavuje pre svojich členov bratský život, s cieľom rozvíjať v nich cirkevný zmysel a kresťanské a františkánske povolanie: napr. začlenenie do života miestnej Cirkvi, služba ako poslanie v Cirkvi i v spoločnosti, spoločná modlitba, kontemplácia a sviatosti v rámci spirituality, dialóg a spolupráca s františkánskymi bratstvami a inými cirkevnými skupinami, primeraná formácia adekvátna mladíckemu veku jednotlivých členov, slávenie rekreácie – to všetko svedčí o tom, že sa stávajú „sami schopnými ukázať kresťanské zmýšľanie vo všetkých oblastiach života, zvlášť v oblasti zábavy a relaxu“⁵⁸⁷.

⁵⁸³ Por. EE, 62.

⁵⁸⁴ Por. Konšt., 17.1.

⁵⁸⁵ Por. Konšt., 32.2.

⁵⁸⁶ Por. Konšt. 96.5.

⁵⁸⁷ EE, 62.

Na druhej strane je GiFra zodpovedná aj za bratskú Radu OFS na príslušnej úrovni⁵⁸⁸. Obe bratstvá – OFS ale aj GiFra – môžeme považovať za spojené nádoby, prostredníctvom ktorých majú obe bratstvá účasť na hodnotách toho druhého, ale jeden za druhého nesú aj vzájomnú zodpovednosť.

Bratstvá GiFry sa veľmi vážne podnecujú OFS a duchovnú asistenciu Prvého Rádu a TOR:

- Františkánsky svetský rád, pretože františkánski mladí chcú mať účasť na františkánskej a svetskej charizme. Majú talenty, ktoré by nemali zostať ukryté, ale je potrebné, aby zostali v hre. OFS dostal takýto talent a podstupuje riziko. Aj život predstavuje riziko a život z evanjeliového hľadiska získavame len vtedy, keď ho darujeme. GiFra je ovocím daru zo strany svetských františkánov, ak ho akceptujú ako súčasť svojej pastorácie mladých a ako súčasť podpory povolania;

- Prvý Rád a TOR, pretože podnecujú ich slová o “duchovnej asistencii” v Cirkvi. Nielen z tohto dôvodu, ale aj ako členovia františkánskej rodiny musia poznávať a milovať GiFru, “cestu jej povolania”, na ktorej spôsobom odlišným od rehoľníkov, dáva najavo charizmu spoločného serafínskeho Otca.

Na záver tohto treba povedať, že bratstvá GiFry môžu pocítiť ľudské a duchovné teplo svojho asistenta, ale musia cítiť aj svoje prepojenie s bratstvami OFS, ktoré sa cítia “osobitne zodpovedné” za Františkánsku mládež⁵⁸⁹.

8.2. Metodológia asistencie

Asistovať GiFre znamená pohrúžiť sa do formačnej metódy a skúsenosti, ktorá napomáha mladým, aby si zvolili svoj život prostredníctvom živej skúsenosti, než na základe teoretického poznania.

GiFra predstavuje bratskú skúsenosť. Mládež si tak utužuje svoje povolanie a necháva sa inšpirovať evanjeliovou voľbou sv. Františka. Prvým, najdôležitejším aspektom je život v bratstve, život františkánskych mladých medzi sebou, ale aj s duchovnými asistentom. Asistent musí žiť s týmito mladými a mať spolu s nimi účasť na živote bratstva. Musí byť pri nich, aby ich lepšie spoznal, lepšie spoznal ich názory, túžby, obavy, nádeje, optimistické výhľady, ale aj krízy. Musí byť pri nich – svojím srdcom, dušou, svojím idealizmom.

Takáto prítomnosť asistenta je nevyhnutná. Nie kvôli tomu, čo robí – lež kvôli tomu, čím je. Nie je dôležité, aby veľa konal, ale aby bol prítomný, aby mal účasť na diskusiách, mal rovnaké skúsenosti a vyslovoval vlastné myšlienky. Asistent musí vedieť načúvať, čakať, byť trpezlivý a spoľahlivý. Nestačí byť prítomný niekoľkokrát. Je potrebné, aby bol prítomný vždy, pravidelne a nikdy sa nenechal odradiť. Mládež potrebuje vedieť, že asistent je spoľahlivý, že je s nimi aj v ťažkých chvíľach, keď ich prepadá sklúčenie. A to je dôležité ukázať, nestačí to povedať ústami. Spoľahlivá prítomnosť je absolútnym základom asistencie, pretože zrejším spôsobom vyjadruje skutočnosť, že asistent má mládež rád.

Často – a hlavne na začiatku – je nevyhnutné vykročiť mladým v ústrety, by ť tam, kde sú mladí a nečaka ť, že mladí podídu k nám. Znamená to vystúpiť zo seba, aby sme mohli byť s nimi a podieľať sa na ich živote. Mladí sa takto presvedčia o kráse spoločného života a

⁵⁸⁸ Por. *Konšt.*, 97.4.

⁵⁸⁹ *Konšt.* 96.2.

privedú aj priateľov, aby sa podieľali na rovnakej skúsenosti.

Spoločný život neznamena nechať všetko plynúť len tak. Naopak, znamená to vedieť sa zdieľať, darovať sám seba, ponúknuť svoje vnútro. Mali by sme mať svoj pripravený program, vedieť, čo chceme povedať a mať predstavu o tom, ako to povedať. A to s veľkou pružnosťou, pretože vždy nastanú chvíle, kedy načerpáme nové skúsenosti, ešte dôležitejšie ako boli tie predtým. Osobitne dôležité sú tieto jasné myšlienky a hodnoty pre nás samých, ale aj pre iných a treba vedieť rozlišovať medzi podstatnými vlastnosťami a tými druhoradými.

8.3. Kráčať spoločne

Spoločný život je východiskovým bodom, ako môžeme kráčať spoločne. Skúsenosť v GiFre predstavuje rast, či už individuálny alebo skupinový. Je to proces, cesta a mladí ju aj tak musia chápať. Určité veci sa robia, pretože vytvárajú určitú časť našej cesty k jasnému a vopred definovanému cieľu. A asistent by mal vedieť, kam smerujeme. Mohli by sme o tejto stanovenej ceste pochybovať. Nemôžeme ale pochybovať o cieľi, ktorý sa snažíme dosiahnuť.

Počas tejto spoločnej cesty si musíme uvedomiť, že nie každý možný napredovať v rovnakom rytme. Niektorí rastie rýchlo, iní zasa potrebuje viac času. Touto spoločnou trasou ale kráčame spoločne, tí prví pritom počkajú na posledných a poslední sa snažia dobehnúť prvých. Týmto spôsobom môžu jedni pomôcť druhým, môžu sa vzdať sami seba kvôli spoločnej ceste s inými. Všetci by mali rásť a všetci by mali kráčať spoločne.

Práve toto predstavuje pre asistenta „diferencovaný plán“. V ňom jednotliví členovia nachádzajú príslušné výzvy primerané svojim schopnostiam. Asistent by mal všetkých sprevádzať, ale prejavovať osobitnú pozornosť jednotlivým. Musí byť pri všetkých, nielen s predným alebo zadným vojom, ale spomalit vlastný krok, aby ho prispôbil tým posledným, prípadne krok zrýchliť, aby nestratil z dohľadu tých prvých.

8.4. Rozlišovanie povolania

V GiFre sa kráča spoločne. Týmto spôsobom si GiFra utužuje svoje povolanie vo svetle františkánskeho ideálu. Cieľom tohto je získať jasnú predstavu ohľadom svojho povolania, teda odpoveď na otázku: „Pane, čo chceš, aby som robil?“ A práve skúsenosti, ktoré dotýčajú ziska s kresťanským životom v bratstve, mu majú pomôcť pri dosahovaní tohto cieľa.

Tieto zážitky z komunity však GiFra musí prehodnocovať, a tak odhaliť ich význam, aby zároveň zistila, čo znamenajú pre onoho mladíka. Každú takúto skúsenosť musia vopred naplánovať, pripraviť, prežiť, ale aj zhodnotiť. A úloha asistenta spočíva práve v tom, aby dopomohol mladému pri rozlišovaní: či to, čo cíti vo svojom srdci, je správne, či to pochádza od Boha alebo ani nie. Duchovný asistent musí vedieť „rozlišovať“ duchov“.

Na začiatku sa otázka kladie naliehavejším spôsobom: „Čo chcem urobiť so svojim životom? Čo by som chcel počas svojho života uskutočniť? V čom by som sa mohol realizovať naplno?“. Postupne nájdeme práve celý zmysel otázky, pretože sa zameriava na sebarealizáciu celej osobnosti – tela i ducha, prirodzeného i nadprirodzeného. Postupne sa teda prejde od „toho, čo chcem ja“ k „tomu, čo chce Boh“. Musíme preto vedieť načúvať, skúmať spolu s mladým človekom, pomôcť mu zachytiť hlas, ktorý cíti vo svojom srdci, aby vedel rozlíšiť medzi jednotlivými podnetmi a nakoniec sa aj rozhodnúť. Musíme tomuto

mladíkovi asistovať, byť s ním trpezlivý, vedieť vyčkávať a vyzvať ho, aby otvoril svoju dušu Bohu, dopomôcť mu pri obrátení sa k Bohu (*metanoia*), pri obnove svojho ducha.

Rozlišovanie povolania je službou mladým, nie celému svojmu Rádu. Predstavuje novú pozíciu ohľadom apoštolátu povolani: pomôcť mladému, aby vedel rozoznať svoje povolanie. Ide o službu vo vlastnom zmysle tohto slova. Vyžaduje si od nás veľkú ochotu a otvorenú myseľ, aby sme dokázali mladému človekovi ukázať rôzne prejavy františkánskeho života. Z nich si svojich vyvolených vyvolí sám Pán. My môžeme len dopomôcť mladíkovi, aby objavil Boží spásonosný plán s ním.

8.5. Formácia

Rozlišovanie povolania spočíva na celostnej formácii: jednak ľudskej, ale aj kresťanskej a františkánskej. Základom tejto formácie je požiadavka sformovať mladíka k zrelej osobnosti, lebo len zrelá osoba si dokáže voľiť niečo slobodne a na stálo.

Pre kresťanský život v bratstve je nevyhnutná *dôkladná kresťanská formácia*. Mladík by mal poznať svoje náboženstvo, katechizmus, cirkevné učenie. Dôležité je, aby sa v Cirkvi cítil ako doma, aby vedel prijať Cirkev takú, aká je. Teda nielen ako ideálnu Cirkev, ale ako konkrétnu Cirkev: spolu s týmto pápežom, týmto biskupom, farárom, týmito kňazmi, rehoľníkmi a laikmi. Preto úlohou asistenta bude pomôcť mladým pri utužení svojej viery, sprostredkovať im skúsenosť viery v bratstve GiFry, vo farnosti, a to rôznymi pastoračnými aktivitami vo farnosti alebo v diecéze.

Touto cestou kráčať vo svetle posolstva svätého Františka. Musíme mladým pomôcť pri tom, aby lepšie spoznali františkánsku rodinu, františkánsky ideál či evanjeliové voľby sv. Františka, sv. Kláry alebo ďalších členov františkánskej rodiny. Skrátka, aby poznali františkánstvo, františkánskych rehoľníkov a svetských františkánov, či už aktívnych alebo kontemplatívnych. Aj v tomto prípade myslíme skôr praktickú, než teoretickú kultúru, ktorá spočíva na kontaktoch živých osôb a skúsenosti spolu s ďalšími františkánmi, rehoľníkmi a svetskými františkánmi.

Asistent predstavuje znamenie bratského ducha medzi rehoľníkmi a mládežou. Veľmi dôležité je, aby bol asistent nadšený k vlastnému ideálu, ktorý aj osobne uskutočňuje. Mladým môžeme ponúknuť strašne veľa, ale predovšetkým musíme byť presvedčení o tom, že žiť tieto hodnoty v každodennom živote sa naozaj opláti. Františkánska formácia spočíva na priamych vzťahoch s členmi rôznych vetiev františkánskej rodiny. Pritom práve títo sú vyzvaní, aby svedčili svojím životom, ktorým budú mať účasť na ich živote a aktivitách. Práve asistent často musí odľahčovať tieto vzťahy, vopred ich pripraviť a neskôr aj spoločne zhodnotiť.

9. Heraldíni a heraldi⁵⁹⁰ vo Františkánskej rodine

Medzi mnohými narázkami na chlapcov sa najvýznamnejšie nachádza vo Františkánskych prameňoch, konkrétne v Perudzskej legende, ktorá spomína pustovníu v Greccio, kam sa sv. František často utiekal: „Povzbudení príkladom a kázňou Františka a jeho bratov a pod vplyvom Pánovej milosti sa mnohí obyvatelia toho kraja rozhodli vstúpiť do Rádu (...) A často, keď po večeroch bratia (...) spievali chvály Pánovi (...) samotní obyvatelia toho mesta, či už mladí alebo starí, vyšli zo svojich domov, stretli sa na cestách pred osadou a veľkým hlasom odpovedali na bratský spev (...) Dokonca aj chlapci, hoci sami nevedeli ešte ani hovoriť, len čo uvideli bratov, začali chváliť Pán ako len vedeli“⁵⁹¹.

Tento verš bol veľmi dôležitý pre dejiny OFS. Hovorí sa v ňom, že „mnohí obyvatelia toho kraja vstúpili do Rádu“, čo sa dá chápať, že sa stali členmi františkánskej rodiny ako bratia alebo mnisi alebo – a to bol častejší prípad – ako svetskí františkáni vrátane detí. Dostali motív k tomu, aby vstúpili: príklad, kázanie a liturgická modlitba sv. Františka a jeho bratov. Okrem toho sa zdôrazňuje aj Božia milosť.

Svätý František a bratia deti stále priťahujú, sú spokojní, že ich do františkánskej rodiny sprevádzajú rodičia. Ktokoľvek kedy stretol skupiny heraldínov alebo skupiny s iným názvom, ktoré dostávali spontánne v každom kraji iné, musel byť zasiahnutý prekrásnou Božou prítomnosťou medzi chlapcami a účinkom, ktorý mal sv. František na ich vnímavého ducha.

Kardinál Daneels si všimol istý dôležitý moment na deťoch. Počas jedného rozhovoru povedal: „Už pred šiestym rokom života sa (u detí) ukázali veľké náboženské prejavy. V ôsmych rokoch, keď je dieťa zverené pod ochranu školy, je už príliš neskoro; vtedy sa mu dostáva už niečoho neviditeľné: spoznáva marťanov, trpaslíkov a rozprávky. Preto je teda veľmi dôležité vychovávať už deti k modlitbe, k stretnutiu s Bohom“ (*L'humanité de Dieu*, 95).

9.1 Heraldíni (pubescenti)

Cieľom týchto heraldínov je v šľapajach sv. Františka vytvoriť zo zverenia človeka Vtelenia. Dokonalý vzor človeka sa naplnil vo Vtelenom slove – v Ježišovi z Nazareta. Sv. František prispôbilo tomuto vzoru všetky svoje hodnoty. Sami sme presvedčení, že plne uskutočnime svoj život len na základe rovnakého vzoru. Ten je význačný na základe niektorých črt, ktoré utvárajú základné črty našej formačnej metódy:

- dynamické a neúnavné skúmanie Božieho plánu a absolútna pohotovosť k postupnému stotožneniu s myšlienkou, že pochopenie utužujeme modlitbou, reflexiou a skúsenosťou, či už osobnou alebo spoločnou;

⁵⁹⁰ Heraldí boli v stredoveku verejní tajomníci na panovníckych dvoroch alebo u feudálov či rytierskych rádoch. Nemajú asi žiadnu spojitosť s gréckymi a rímskymi heraldmi (známymi pod termínmi *calatores* a *apparitores*, ktorí zohrávali určitú náboženskú funkciu, kým tí druhí verejnú). Heraldí chudobných sa objavili pravdepodobne v XII. storočí (ako dosvedčuje Chrétien de Troyes ku koncu tohto storočia) a tí boli úzko prepojení s vývojom heraldiky (veda o erboch), odkiaľ pochádza ich názov. Vykonávali tak občianske ako aj vojenské úlohy (pozn. prekl.)

⁵⁹¹ *Perudzská legenda*, 34; FF, 1581.

- dokonalá ochota voči bratom, s neustálym postojom služby. Láska, ktorá darúva celého seba až „bez miery“ (smrť nevinného spôsobená dokonalým páchatelom).

Tieto základné Kristove črty František berie na seba. Pridávajú sa k nemu ďalšie a spolu s ním ich stvárnajú, pomáhajú dokonca zviditeľňovať aj dôsledky, ktoré z nich vyplývajú. Len duch chudoby (teda oslobodenie sa od podmienosti materiou a statkami vo všeobecnosti – nie preto, že by sme nimi pohŕdali, ale kvôli ich správne zaradeniu do hierarchie hodnôt), duch minority (znamená prekonať nadvládu nad druhými, aby sme „boli pri nich“ a pojem moci na spôsob služby), prijatie stvorenia ako nádherného Božieho diela, ktoré bolo dané bez výnimiek do užívania človekovi (preto si zaslúži úctu, starostlivosť a vyzdvihovanie), zmysel pre relatívnosť (všetky veci a aj tie najvznešenejšie hodnoty nachádzajú svoje miesto a správnu hodnotu len vo vzťahu k Bohu. Ten je jediným, stabilným referenčným bodom a zároveň je jediným Pánom života).

„Človek Vtelenia“ prijíma v mene zákona lásky všetky tieto myšlienky a uskutočňuje ich. Láska ho vedie k tomu, aby neprestajne hľadal Boha a miloval ho ako najvyššie dobro, od ktorého pochádza každé iné dobro. Láskou vychádzajúcou od Boha, ktorá sa obracia k bratom a ku všetkému stvorenému tým najautentickejším a najistejším spôsobom. Boží syn, ktorý sa stáva človekom z lásky, je spoločnou metou, cestou, vzorom, povzbudením i zárukou. Práve preto kladieme do základu výchovy zákon lásky. Preto tento zákon bez prestania odporúčame vo všetkých spôsoboch a všetkých, čo pri tom pomáhajú prekonať každodenné prejavy egoizmu (často aj mierne hájené niektorými vychovávateľmi v mene dobrovoľnosti a slobody – hodnoty, ktoré sa majú podporovať len po dôkladnom prešetrení).

Zhrnutie:

- Boh nás miloval, miluje a vždy nás bude milovať absolútne spoľahlivou láskou (1 Sol 5, 23-24; 2 Tim 2, 13; 1 Pt 4, 19; 1 Jn 2, 3-11; Jn 14, 23-24);
- Boh nás miluje a tým vzbudzuje v nás lásku k bratom. Len od Boha môžeme načerpať myšlienku i schopnosť milovať bez rozdielu, naplno a dôsledne všetkých ľudí (1 Jn 4, 7-21);
- Božia láska k nám zašla až do krajnosti (Ef 2, 1-5), ktorú vyjadril osobitným spôsobom svojou smrťou na kríži;
- Je to láska, ktorá „slúži“ (Mt 20, 28; Jn 13, 1-20);
- Je to láska vyjadrená v chudobnom postoji k veciam i moci (Mt 8, 18-21; Lk 2, 1-20; 2 Kor 8, 9);
- Láska prijímajúca stvorenie ako prejav lásky, ktorú nám daroval sám Boh.

9.1.1. Pedagógia

Medzi základné zákony heraldína patrí:

1. má rád Boha, svojho Otca;
2. má rád všetkých synov Boha, svojho Otca.

Dieťa potrebuje určité nasmerovanie, ktoré prevyšuje všetko a všetkých ľudí a zároveň sa týka len „jeho“ – jeho skupiny, jeho činnosti, hry, ale aj vzťahov s ostatnými. Taktiež potrebuje, aby toto nasmerovanie bolo jednoduché, nie však banálne. „Jeho“ znamená, že mu táto norma prináleží od chvíle, keď sa rozhodol, že sa stane súčasťou skupiny, ktorá ju

zachováva, aj keď nejde o osobitne platnú normu. Zákon sa snaží naplniť tieto požiadavky. K nemu by sme sa mali neustále uchýľovať, pretože celé spoločenstvo závisí od neho a necháva sa ním viesť. Miesto takéhoto zákona požíva osobitnú úctu. Na to, ako ho máme chápať a zachovávať, by sa mohol opýtať kandidát, ktorý sa chce stať heraldínom a zložiť prísľub. Prírodné – spôsobom, ktorý zodpovedá jeho schopnostiam. Aj v tomto bode by bolo potrebné, aby animátor uplatnil svoju citlivosť a rovnováhu.

Ten istý animátor by mal preukázať, že uskutočňuje zákon z hľadiska svojich požiadaviek – teda z hľadiska väčších súvislostí.

9.1.2. Prísľub

Prísľub predstavuje akt, ktorým sa heraldíni zaväzujú zachovávať Zákon. Na základe tohto prísľubu začínajú byť súčasťou skupiny. Skupina heraldínov sa volá „blok“ (Ceppo). Kandidát zloží prísľub po primeranom čase prípravy, v ktorom hrou, modlitbou a ostatnými aktivitami Ceppo preukáže, že zo svojej strany pochopil, čo sa od neho žiada. Príprava na prísľub nesmie trvať viac ako tri mesiace, ale nesmie byť kratšia ako čas potrebný na účasť na minimálne piatich alebo šiestich stretnutiach.

Obsah tohto prísľubu, ktorý môže sformulovať každý blok inak v zmysle skonkrétnenia Zákona, musí implikovať nasledujúce prvky úloh: nasledovať Ježiša s Františkom, priate Istvo so všetkými, každodenný „pokoj a dobro“. Zákon sa tak prispôsobuje, jednak v čase prípravy, kedy si musíme uvedomovať schopnosti a efektívnu prípravu každého človeka, jednak kvôli dobe prípravy. Heraldíni musia vnímať prísľub ako osobný záväzok života, ktorý uskutočňuje s pomocou Ceppo – touto malou bunkou Cirkvi.

Láska, ktorú nám Kristus preukázal a ku ktorej chceme priviesť heraldínov znamená bytostným spôsobom ducha služby. Služby (aj) bez nejakých veľkých gest, služby uskutočňovanej hlavne v každodennom živote s veľkou pozornosťou, vnímavosťou, príležitostnou pomocou atď. Prostredníctvom týchto malých vecí si môže navyknúť na ochotný postoj k bratom. Od týchto mladých nemôžeme žiadať viac než takýto začiatok. Samozrejme, že prispeje k vytvoreniu nového myslenia, Kristovho myslenia. Nazvime toto gesto termínom „Pax et Bonum“, pretože je to gesto pokoja, je to ponuka dobra. Pretože len tak sa františkánsky pozdrav/priane konkrétne stáva podstatným. Heraldíni sú na tejto úrovni neustále stimulovaní fantáziou a tvorivosťou. Určite zareagujú výborne, pretože sú ešte „nepoškvrnení“!

Ale aj heraldíni dostávajú svoje „slovo“. Slovo vyjadrujúce podstatu ich úlohy, slovo zhrňujúce záväzok života, slovo umožňujúce účasť na jazyku, ktorý z psychologického hľadiska potrebujú. Toto slovo môžu užívať rôznymi spôsobmi: môžu kričať, aby iniciovali hru, môžu ho vnímať ako motto dňa vo svojom zápisníku, medzi ostatnými poznámkami a plánni, ale aj ako slovo, ktorým sa medzi sebou navzájom nazývajú a podobne. Tieto slová sú „stále lepšie a lepšie!“ Poukazujú na záväzok, ktorý sa neustále vylepšuje a nestále rastie. Práve to sa prekrýva s Lukášovou vysvetľovkou v evanjeliu vzhľadom k Ježišovi, ktorý „rástol v múdrosti, vo veku a v milosti pred Bohom i ľuďmi“ (Lk 2, 52).

9.1.3. Chudoba

Františkánska chudoba neznamená útek, je to voľba z lásky: Kristus si ju zvolil, aby nám bol na blízku a František kvôli tejto láske urobil rovnaký krok. Prostredníctvom evanjeliovkej chudoby sa každá vec hodnotí vo vzťahu k Bohu, jedinému Pánovi všetkého. A pomocou evanjeliovkej chudoby chápeme lepšie hodnotu samotného blahobytu, bohatstva – lebo vieme, že sme len správcami vecí a nie vlastníkmi toho, čo patrí Bohu a čo Boh darúva všetkým. Ak sa srdce nezriekne moci a vlastníctva, nevie milovať. Ak miluje majetok, nie je oslobodené od matérie, konzumizmu, od samotného konformizmu (teda to, keď nazývame „potrebným“ to, čo všetci zháňajú, hoci to nepotrebujú).

Snažme sa pomôcť heraldínom pri docenení a aktualizovaní podstatných vlastností (významný aspekt chudoby) čo do požiadaviek, užívania i voľby. A k dokázu sa zaobísť sami a nezaťažovať iných, dokonca ak dokázu poslúžiť navyše, je to znak chudoby, ktorá musí nájsť svoje miesto vo vzdelávacom procese. V tomto zmysle je pre nich dôležité získať určitú manuálnu schopnosť podporujúcu tvorivosť a tým aj získať správny postoj k matérii.

9.1.4. Akt zodpovednosti

Povinnosti k Bohu, k bližnému a k stvoreniu si vyžadujú zodpovednú účasť. To znamená vedomú, motivovanú, konštruktívnu a kompetentnú angažovanosť.

Naučiť sa zodpovednosti môžeme prostredníctvom jednoduchých povinností, ktoré sú primerané schopnostiam dieťaťa. Hoci sú jednoduché, nesmú byť zdanlivé, ale reálne a so všetkým dôsledkami, ktoré z toho vyplývajú. Môžu to byť formačné úlohy: napríklad ochranné heslo (kvôli šíreniu informácií), čiastočná alebo všeobecná ochrana materiálov ohľadom činnosti, overovať si, či tí najmenší (alebo aspoň niektorí z nich) majú to, čo potrebujú pre svoju aktivitu a pod.

Formačným prvkom bude aj to, že nebudú chcieť príliš odčiniť nespĺnenú zodpovednosť tým, že budú zasahovať *in extremis*. Každý si musí postupne a bez okolov (aj keď povinne) zvyknúť, že si musí uvedomovať ťarchu, ktorú spôsobuje iným, ak si nespĺni svoje povinnosti.

9.1.5 Vzťahy s inými

Vzťahy s inými ľuďmi, ale hlavne s ostatnými skupinami a inštitúciami musíme chápať ako dôležité okamihy z hľadiska formácie. Preto by mali byť aj vhodne pripravené, respektíve treba ich buď vždy zväziť jednotlivito alebo vo všeobecnosti, aby boli zaistené a poistené dialógom.

9.2. Heraldí (adolescenti)

Chlapec v dospievajúcom veku, ktorého máme pred sebou, sa nám predstavuje asi takto (s rozličnými formami, časom a prejavmi, ktoré sú odlišné medzi chlapcami a dievčatami):

- potrebuje dobrodružstvo;
- zmysel pre určitú „partiu“, výlučnú skupinu svojich vrstovníkov;

- túžba konfrontovať sa so skutočnosťou (ktorá sa prejavuje vďaka dobrodružstvu a partii);
- požaduje jednotnosť, spravodlivosť, absolútnu loajlnosť;
- potrebuje skúmať nové vzory (čo sa tendenčne odmieta);
- hľadá odlišnú emotívnosť ako hľadal predtým a upresňuje svoje hľadanie i opačného pohľavia, pričom zostáva nerovnovážny medzi láskou-nenávisťou;
- na náboženskej úrovni akceptuje len konkrétneho Krista (s dejinami a osobou, nie doktrínou), s ním sa chce na niečo podujat' (kvôli chalanom) a s ktorým chce aj zostať (kvôli dievčatám).

Odpovede robí len po dlhom čase, postupne, pričom je poznačený jednotlivými etapami (porov. etapy heraldínov).

Práve na potrebu dobrodružstva by sme mali odpovedať:

- vhodným prostredím;
- naplánovanými a zrealizovanými výpravami.

Na potrebu konfrontácie sa s realitou (osobami, vecami) by sme mali odpovedať:

- tým, o čom sme sa zmienili vyššie;
- pomocou Zákona a Prísľubu;
- jednotou a vzájomným dohľadom;
- s pozdravom „Pokoj a dobro“.

Na emočnú potrebu a sexuálne impulzy musíme reagovať:

- neustálym dovzdelaním;
- duchom služby;
- presnou morálnou a pozitívnou katechézou.

Na potrebu „partie“, teda výlučnej skupiny musíme reagovať:

- dohliadaním.

9.2.1. Pedagógia

Ako sme už videli, dospievajúce deti, ktorým venujeme svoju službu, si vyžadujú určité body a na tie by sme mali odpovedať počas formácie. Vhodná pedagogická metóda sa predkladá chlapcovi ako skúsenosť života veriaceho, ktorá sa inšpiruje františkánskym duchom bratstva, jednoduchosti a záväzku, ktorý bol silne motivovaný Kristovým nasledovníkom a láskou k stvoreniu.

Základné črty tejto metódy sa členia takto na:

Formačné prostriedky: nástroje rastu na základe realizovania svojej záväzku (Zákon a Prísľub), ďalej ide o pripravenosť pomôcť („Pokoj a Dobro“), zodpovednosť (vzájomný dohľad, artikulovanie služieb v rámci skupiny), chudobu (používanie vecí, nie otrocká závislosť od nich, zmysel pre patričnú zmluvu s Božou láskou), ponížený postoj pri tejto

úlohe, aj keď si uvedomuje svoju vlastnú krehkosť („naše slovo“).

Formačné faktory: osoby a skutočnosti, ktoré používaním formačných prostriedkov podporujú vzrast osobnosti. Len animátor, ako sme si o ňom hovorili vyššie, „vyšší brat“, „puto“ alebo „puto bratstva“ (skupina alebo spojenie ako miesto formačnej skúsenosti), prispôbenie sa životnému prostrediu (psychologické miesto bratstva, kreativity i dobrodružstva), cesta (formačné prostriedky zväžené v súlade s dynamikou činnosti pod dohľadom animátora a protagonicky prežívaný mladíkom), spoločné dovozdelávanie (vzájomná účasť zo strany chlapcov i dievčat na formačnom období, aby sa medzi nimi vytvoril bohatý vzťah).

Mladík sám potrebuje určitú normu, ktorá ho presahuje, ktorou sa stotožňuje so svojim ideálom, spája sa s ním a spolu s ostatnými na základe vzájomnej rovnosti a povzbudenia.

Pod heraldov Zákon patrí:

1. Hľadám a snažím sa objaviť Boha, svojho Otca za pomoci Ježiša Krista, ktorý mi ho zjavuje vo svojom evanjeliu;
2. Chcem prijímať a používať všetky dary, ktoré Boh – Pán môjho života – mi dáva (slovo, sviatosti, modlitba, vzťahy s inými, so stvorením, s Ním);
3. Celým mojím predsavzatím budem víťaziť nad sebou, chcem byť jednoduchým a pokorným, štedrým a otvoreným voči ostatným, úctivým vo svojom dome, ktorým je celé stvorenie a s úctou pristupujem k svojmu telu, ktoré mi daroval Boh;
4. Snažím sa každý deň urobiť niečo dobré pre druhých a s druhými, aj keď ma o to nežiadajú;
5. Som vždy loajálny a pravdivý k sebe a k ostatným, aby som si zaslúžil ich dôveru.

Mladí hľadajú inštinktívne normu, o ktorú by sa mohli oprieť, aby ich práva mali nejakú cenu. Ide o veľmi striktný a utilitaristický pojem zákona, z ktorého by sme mali vychádzať a získať týmto spôsobom normu – čiže plán svojho života. Morálna norma umožňuje rast vo vzťahu k Bohu a bližnému, aj keď niektorí tento vzťah odmietajú. A keďže ide o normu ako určitého plánu života, uprednostňujeme pozitívnu formuláciu, ktorá by zvýrazňovala náš záväzok.

Hlavné vo svojom priamom dialógu s heraldom by animátor mal mieriť k tomuto záväzku, ktorý potom napodobňuje aj svojím príkladom evanjeliový príkaz lásky a tak ho môže obzvlášť povzbudiť v tom, čo je potrebné. Dialóg o zákone s celou skupinou by mal neustále pokračovať ako zámer a podnet k prevereniu.

Prirodzene, tento zákon nezastupuje dekalóg a už vôbec evanjeliové prikázanie. Aj jedno aj to druhé je v ňom obsiahnuté a zasahuje mladíka po psychologickú i morálnu stránku. Nie však úplne, ale zdôrazňuje aspekty, z ktorých by bolo potrebné chlapca najviac podnieť.

9.2.2. Prísľub

Prísľub predstavuje záväzok – žiť Zákon, ktorý sa teda stáva vôľou k realizácii. Záväzok v podstate znamená nechať sa viesť cestami duchovnej skúsenosti, akú nadobudol František z Assisi

Túto skúsenosť získame po príslušnom období prípravy, počas ktorej sa príslub vykladá, aby mladík mohol hneď pocítiť presne, čo záväzok znamená a primerane svojmu veku, reálne pochopil, aj čo obsahuje. Prísľub sa skladá - pokiaľ je to možné - po viac ako mesiaci od prijatia kandidáta. Ak prichádza z Ceppo, čas sa môže skrútiť o polovicu.

Obsah príslubu znamená záväzok zachovávať zákon platný pre heralda, kladie silný dôraz na Krista, Pána života a celého stvorenia, na pohotovosť voči ostatným. Prísľub sa môže prispôsobiť či už čo sa týka prípravy, ale aj čo sa týka doby. V každom prípade je to silná udalosť pre celú skupinu.

Kristova preukázaná láska, ku ktorej chceme heraldov priviesť, obsahuje základný prvok a tým je duch služby. Služba môže síce vyzeráť ako veľké gesto, ale je to predovšetkým každodenná skutočnosť, teda citlivá pozornosť voči maličkostiam, vnímavosť, príležitostnú pomoc a pod. Vďaka týmto maličkostiam si zvykáme na ochotný postoj voči bratom. Nemôžeme od mladíka žiadať viac, než takýto začiatok, a to umožní vytvoriť nový spôsob myslenia: Kristovho myslenia. Nazvime toto gesto „Pax et Bonum“, pretože ide o gesto pokoja, ponuku dobra. Tento františkánsky pozdrav sa prejavuje len v konkrétnosti. Heraldí sa v tomto zmysle nechávajú podnecovať fantáziou a tvorivosťou.

Aj heraldí dostávajú svoje „slovo“, slovo sumarizujúce vlastný záväzok. Môžu ho používať tisícorakým spôsobom: slovo na spôsob kriku, slovo pri hre, ako motto do svojho notesa s poznámkami či plánmi, ako slovo, ktorým sa vzájomne nazývajú atď. Slovo je „vždy lepšie a lepšie!“. Poukazuje na neutíchajúci záväzok – zlepšovať a rásť. Všetko toto nastáva v rámci Lukášovej poznámky nachádzajúcej sa v evanjeliu vo vzťahu k Ježišovi, ktorý „rástol v múdrosti, vo veku a v milosti pred Bohom i ľuďmi“ (Lk 2, 52).

9.2.3. Akt zodpovednosti

Formácia vedomou účasťou – motivovanou, konštruktívnou, kompetentnou – má podporovať povinnosti voči Bohu, bližnému i stvoreniu postupuje cez každodenné veci a na základe skúsenosti primeranej intelektuálnym a psychologickým schopnostiam človeka.

Skupina heraldov by mala prežívať túto skúsenosť- ktorá „priviedla“ mladíka k pochopeniu zodpovednosti. V rámci svojej skupiny môže vykonávať množstvo povinností, aby takáto skupinka vytvárala ako keby telo s mnohými údmi, z ktorých každý má svoju osobitnú funkciu. V tomto veku je dobré, ak sú tieto úlohy stabilné alebo aby lehota zmeny bola dlhšia (napr. trvala jeden mesiac).

Počas týchto skupinových previerok by malo ísť nie tak o zachovávanie Zákona, ale o chod rozvrhnutých úloh. Nemá preto vytvárať procesy, ale poskytnúť pomoc tomu, kto má ťažkosti a pozmeniť to, čo by mohlo byť užitočnejšie a účinnejšie vykonané. Ešte viac než v Ceppo by animátor nemal utekať k „čarodejovi“, ktorý by *in extremis* odčiniť nedostatky mladíkov. Trpezlivo a jasne by mal znášať ťažkosti, ktoré vyplývajú z nedostatočnej

zodpovednosti tých druhých, pričom sa majú snažiť pomáhať im, ale bez nejakých výnimočných zásahov zo strany dospelých. Mladík by si mal zvyknúť, že poniesie dôsledky svojej činnosti a nemal by sa rozčuľovať. Tieto dôsledky sú tichým a pokojným trestu, ktorý so sebou prináša pýcha a ľahkovážnosť.

9.2.4. Chudoba

Pre heraldov platí to, čo sme už povedali v predošlom paragrafe ohľadom heraldínov.

9.2.5. Vzťah k ostatným

Vzťah k iným jednotlivcom, ale aj k celým skupinám, inštitúciám, sa považuje za osobitne dôležitý okamih z hľadiska formácie. K tomu, aby mohli formovať predmet dialógu, skúmania, mali by byť vhodne pripravený – či už jednorázovo alebo v globále.

VI. KAPITOLA SPOLUPRÁCA OFS S OSTATNÝMI SKUPINAMI

1. Predslov

Keď myslíme na to, že mnohí považovali svätého Františka z Assisi za Boží dar, venovaný nielen katolíckej Cirkvi, ale aj každému človeku dobrej vôle a uvážime, že mnohí ľudia aj mimo katolíckej Cirkvi, sa cítia byť rôznym spôsobom povolani k tomu, aby svojim životom nadviazali na život svätého Františka a pritom nemuseli vstúpiť do Františkánskeho svetského rádu, *Generálne konštitúcie OFS* v článku 103 ponúkajú možnosť rôznych foriem spolupráce a výmeny v rámci bratstiev OFS so sympatizantmi, čo nemôžu alebo netúžia patriť do bratstva. Z týchto spomeňme tieto tri situácie, keď títo mladí môžu byť:

- prívrženec bratstva;
- priateľmi svätého Františka;
- príslušníkmi ostatných cirkevných skupín alebo hnutí.

2. Príslušníci bratstva

Dôvody, ktoré im bránia k plnej účasti, môžu byť rôzne: v niektorých prípadoch ide o nekatolíkov, v ostatných sú to osobné dôvody, ktoré neumožňujú alebo znemožňujú odstránenie týchto požiadaviek k plnej účasti.

Práve preto, že postavenie tých, čo sa chcú zúčastňovať na živote bratstva Rádu bez právnych záväzkov, je odlišné od statusu profesov, nám *Generálne konštitúcie* v článku 53.5 ustanovujú: „*Národné štatúty môžu zabezpečovať rôzne formy, na základe ktorých by sa mohli tí, čo nechcú stať príslušníkmi OFS, môžu pripojiť k bratstvu a podieľať sa na jeho živote a aktivitách*“. Na jednej strane je dôležité, aby zaručovali väčšiu otvorenosť františkánskej charizmy voči všetkým. Na druhej strane je tiež dôležité, aby bola zaručená identita OFS, keďže ide o Rád katolíckej Cirkvi, ktorý formujú profesii zachovávajúci Regulu života a ktorého bratstvá nadobudli právnu subjektivitu v súlade s Kódexom kanonického práva

Na to, aby bratstvo OFS mohlo prijímať kandidátov túžiacich podieľať sa na živote a bratských aktivitách, je potrebné, aby aj toto bratstvo OFS bolo príslušným spôsobom ustanovené a vedené vlastnou zvolenou Radou a aby ho právoplatne sprevádzal duchovný asistent. Okrem toho by mal percentuálny počet príslušníkov bratstva zostať nízky, aby tak bola garantovaná samotná identita bratstva. Národné štatúty musia za týmto účelom poskytnúť rôzne ukazovatele a ustanoviť maximálny percentuálny počet prijatých kandidátov pre jedno bratstvo.

2.1. Závazok

Počas tejto forme prijímania kandidátov by sme sa sledovať podobnú procedúru, aká existuje pre prijatie kandidátov bežného druhu: teda počas dialógu s kandidátom sa miestny minister (alebo príslušný zodpovedný za formáciu či ktokoľvek iný, kto nesie v daných podmienkach za to zodpovednosť) má presne uisťovať o tom, či táto osoba aspirujúca po prijatí je pripravená vziať na seba takýto záväzok. Podobne ako pri bežnom prijímaní musí preskúmať aj motiváciu tohto kandidáta a jeho schopnosť podrobiť sa formácii a zúčastňovať sa na pravidelných stretnutiach – či vôbec na živote bratstva. Tak ako aj v prípade riadnych členov sa bratská rada rozhodne za alebo proti tomu, aby bolo kandidátovi umožnené prijatie. Pozícia tohto kandidáta, keď prejde celým formačným procesom, sa verejne potvrdí pred celým bratstvom OFS.

Títo prívrženci majú rovnaké práva a povinnosti (vrátane tých ekonomických) ako riadni členovia – s tou výnimkou, že nemajú aktívny a pasívny hlas pri voľbách. Národné štatúty môžu ustanoviť, aby samotní prívrženci dostali svoj vlastný dozor.

2.2. Katolícki členovia-prívrženci

V prípade, že by sa nejaký katolík chcel pridať, nie však plne vstúpiť do bratstva na základe profesie, treba skúmať motiváciu jeho voľby pri tomto type menšieho záväzku. Toto prijatie možno odsúhlasiť aj v osobitnom prípade, keď jestvujú činitele, ktoré neumožňujú kandidátovi zložiť profesiu, alebo keď má isté psychologické, kultúrne alebo iné prekážky, ktoré mu bránia zložiť profesiu v bratstve OFS. S prijatím možno súhlasiť aj vtedy, ak je kandidát schopný podstúpiť formáciu a žiť normálnym spôsobom bratský život. V opačnom prípade nemožno s takýmto prijatím súhlasiť. Aké sú to však prekážky, ktoré mu bránia k plnej príslušnosti, treba preskúmať a rozhodnúť individuálne v každom prípade.

2.3 Prívrženci ostatných kresťanských vyznaní

Táto forma účasti na skúsenostiach a aktivitách bratstva otvára veľké možnosti pre ekumenizmus, ale dôležité pritom je, aby tak bežní členovia ako aj prívrženci v sebe pestovali v každej situácii autentické ekumenické vedomie. Prívržencov nemusíme považovať za kandidátov obrátenia, skôr by sme ich mali chápať ako predstaviteľov svojich cirkevných spoločenstiev. Tí zasa by nemali považovať bratstvo OFS za možnosť nezávislého spojenia s katolíckou vierou. Mali by práveže ako riadni členovia neustále prehľbovať, hlbšie chápať vlastnú vieru. Len týmto spôsobom môžu jedni i druhí rozvíjať ekumenického ducha, ktorý by mal byť oslnivým a zodpovedným. Prítomnosť týchto prívržencov by mala v podstate u všetkých členov vyvolať hlbšie ekumenické vedomie spočívajúce v úcte k vlastnej cirkvi a cirkvi tých druhých. Aj z tohto dôvodu by prijatie do katolíckeho bratstva OFS nemalo byť schválené, ak sa v rámci rozumnej vzdialenosti nachádza františkánske bratstvo pre laikov

toho istého vyznania.

Všetci členovia majú dbať na momentálne dispozície k účasti na eucharistii jednak zo strany prívržencov v katolíckej Cirkvi, ale aj v iných kresťanských cirkvách. Momentálnu indispozíciu pri eucharistickej slávnosti zdôraznil aj svätý Otec vo svojej encyklike *Ecclesia de Eucharistia*, kde okrem toho hovorí: „Cesta k plnej jednote nemôže nastať inak ako prostredníctvom pravdy. V tomto zmysle je cirkevný zákaz neponecháva priestor pochybnostiam, ak zachováme mravné predpisy, ktoré prehlásil II. vatikánsky koncil“ (b. 44).

2.4. Príslušníci ostatných náboženstiev

Môžu jestvovať osobitné okolnosti, za akých by sa bratstvu OFS. Toto pričlenenie by nemalo žiadnym spôsobom zahmlievať kresťanskú prirodzenosť, či katolícku a františkánsku povahu bratstvu.

3. Priatelia svätého Františka (ASF)

Skupinky nazývané „Priatelia svätého Františka“ alebo „Spoločníci svätého Františka“ alebo pod ďalšími názvami, ktoré jestvujú už aj v iných krajinách, predovšetkým anglických či francúzskych.

Tieto skupinky často vyrastajú spontánne, bez ohľadu na Františkánsky svetský rád alebo akýkoľvek Rád bratov, dokonca nezávisle od katolíckej Cirkvi. Františkánsky svetský rád sa voči takejto skutočnosti môže rozhodnúť, že sa do toho nezapojí, alebo sa môže otvoriť takýmto skupinkám v duchu článku 103 a článku 45 Generálnych konštitúcií, ktoré hovoria o podpore povolania v bratstve OFS. Miestne bratstvo OFS sa môže rozhodnúť, že podstúpi apoštolskú iniciatívu a bude viesť vlastnú skupinu Priateľov svätého Františka. Z hľadiska tejto možnosti sa ponúkajú tieto nasledujúce základné línie udávajúce smer.

3.1 Príslušnosť

Osoba akéhokoľvek veku môže požiadať o členstvo u Priateľov svätého Františka (ASF), vrátane najmladších i najstarších ľudí, katolíkov, kresťanov či nekresťanov. Predpokladom však je, aby sa ten človek chcel pripodobniť svätému Františkovi, aby ho aspoň chcel poznať. Prijatie tohto kandidáta musí schváliť skupina, o ktorej sa hovorí v nasledujúcom paragrafe 2.2.

Takýto člen nemá povinnosti ani záväzky okrem toho, že ho zaväzuje vlastný životný stav aspoň v tom, aby dobrovoľne prijal zodpovednosť v hnutí ASF. Člen nie je pozvaný na stretnutia bratstva OFS, ani na stretnutia Františkánskej mládeže či heraldínat, ak nebol predtým pozvaný kvôli nejakej osobitej príležitosti.

Dospelí katolíci by mali byť o OFS informovaní. Ak je nádej, že sa môžu vyskytnúť nejakí vhodní členovia, mali by sme ich povzbudiť k tomu, aby vstúpili do miestneho bratstva. Tam, kde existuje alebo kde sa organizuje Františkánska mládež a/alebo heraldíni, dospievajúci či katolícka mládež by mali byť odkazovaní skôr k týmto bratstvám, než k Priateľom svätého Františka.

3.2. Zodpovednosť za OFS

Predstaveným hnutia ASF nech je františkán alebo svetský brat s profesiou zvolený na miestnej rade bratstva OFS alebo nominovaný Radou (v tomto prípade však nemá právo hlasovať v Rade).

Predstaveným je duchovný animátor hnutia OFS. Ak by mali vzniknúť nejaké problémy teologického, duchovného či pastoračného charakteru, predstavený by sa ich mal snažiť vyriešiť spolu s duchovným asistentom miestneho bratstva OFS. Predstavený bude formovať skupinku spolupracovníkov, ktorými nemusia byť nutne františkáni či katolíci, ba ani kresťania. Členovia tejto skupinky, ak nie sú zvolení Priateľmi svätého Františka, musia byť schválení Radou miestneho bratstva OFS.

Skupinka spolupracovníkov preberá zodpovednosť za vhodné posúdenie kandidátov, ktorí sa usilujú o vstup do hnutia ASF, aby ich prijali a aj organizovali pravidelné stretnutia ASF.

3.3. Stretnutie hnutia ASF

Toto stretnutie sa stará o osobitné požiadavky samotných členov ASF. Môže pritom ísť tak o mladíkov alebo starších, alebo o obe skupiny súčasne. Stretnutie sa začína i končí modlitbou svätého Františka, aby týmto spôsobom potvrdili františkánske vnuknutie ASF. Tieto stretnutia majú aj formačný charakter po ľudskej, kresťanskej či františkánskej stránke – v súlade s potrebami členov.

Tieto stretnutia vykazujú ale aj charakter bratskosti medzi členmi vďaka tomu, že sa vzájomne poznajú a vzájomne si komunikujú svoje záujmy. Členovia sú vyzývaní k tomu, aby sa aktívne zapájali do služby občianskej spoločnosti či do spoločenstva viery, do ktorého prináležia.

Základná súčasť stretnutia predstavuje osvieženie a sociálnu interakciu, respektíve určitú sviežosť pred tým, než sa navrátime domov.

3.4. Vstup do bratstva OFS, Františkánskej mládeže alebo k heraldínom

Dospelí členovia ASF, ak sú praktizujúcimi katolíkmi, ktorí sa cítia priťahovaní miestnym bratstvom OFS, sa môžu obrátiť na Bratskú radu, aby mohli byť prijatí. Podobným spôsobom sa aj mladí a deti, ak praktizujú katolícku vieru, môžu požiadať o vstup do Františkánskej mládeže alebo k heraldínom tam, kde tieto hnutia existujú alebo kde sa môžu zhromažďovať.

Po prijatí už viac nepríslúchajú k hnutiu ASF. Vstupujú do etapy iniciácie a postupujú ďalej cez počiatočnú formáciu až k profesii svetského františkána alebo k prisľubu v hnutí Františkánskej mládeže alebo heraldínov.

4. Príslušníci a ostatné cirkevné skupinky či hnutia

Františkánske hnutie už od počiatok prijalo Božie slovo, ktoré prežívalo v bratstve, za

svoj vlastný program života, a týmto spôsobom, svojim evanjeliovým životom zapôsobilo na obnovu Cirkvi a spolupracovalo pri misii vo svete. Avšak Duch Svätý neustále obohacoval a obohacuje svoju Cirkev: už niekoľko desaťročí sú vlastne prítomné v Cirkvi nové charizmy a nové hnutia, ktoré môžeme považovať za najnovšie dary Ducha svätého určené tejto dobe. Pripomína nám to aj pápež Ján Pavol II. svojimi slovami: „Jedným z darov Ducha dnešnej doby je bezpochyby rozkvet cirkevných hnutí, ktoré už od počiatku môjho pontifikátu neustále označujem ako dôvod nádeje dnešnej Cirkvi a dnešných ľudí“⁵⁹².

Keď hľadáme na krásu a rozmanitosť chariziem, ktoré si Pánov duch vzbudzuje vo svojej Cirkvi, cítíme potrebu uskutočňovať väčšie spoločenstvo medzi týmito rozličnými charizmami. Treba teda na tomto mieste prízvukovať, že „spoločenstvo“ nie je narušené kvôli „dvojakej príslušnosti“. Inými slovami, jednotliví členovia musia zostať verní svojej príslušnosti OFS a odmietať v podstate to, aby sa zapájali do mnohých laických združení, z ktorých každé má svoju vlastnú charizmu a stanovuje si osobitné ciele.

V rámci týchto hnutí zakúšame veľmi hlboký život v komunite, ale aj ich predsavzatia zasahujú všetky rozmery kresťana, preto by členstvo v OFS muselo napokon skončiť stratou obsahu.

Pozvanie do spoločenstva sa teda týka celého miestneho bratstva ako celku, ktorý sa musí usilovať o svedectvo, že vytvára jeden Boží ľud spolu s ostatnými združeniami. Preto je nanajvýš dôležité, aby sme sa navzájom poznali a milovali, aby sme získavali aj iné skúsenosti a hlavne počas svojej vlastnej františkánskej formácie poskytovali čoraz väčší priestor Duchu Svätému – ten nám pomáha poznávať a prijímať jeho dary ale aj jeho plány.

Aby sme sa vyhli zbytočnému riziku, že dôjde k zmätkom a odklonom, je potrebné, aby práve bratstva zdôrazňovali kritériá rozlišovania laických združení (nazývané aj „kritériá cirkevnosti“), na základe čoho sa identifikujú hnutia a spoločenstvá, s ktorými má spolupracovať. Na tieto kritériá poukázal už aj pápež Ján Pavol II. vo svojej apoštolskej exhortácii *Christifideles laici* – o povolani a poslaní laikov v Cirkvi a vo svete:

- primát sa kladie na povolanie každého veriaceho kresťana k svätosti, ktoré sa dokazuje „ovocím milosti, ktorú si Duch vytvára vo veriacich“⁵⁹³ ako vzrast k plnosti kresťanského života a dokonalosti lásky⁵⁹⁴;

- zodpovednosť pri vyznávaní katolíckej viery, keď prijímajú a hlásajú pravdu o Kristovi, o Cirkvi a o človeku v poslušnosti cirkevnému magistériu, ktorá ho autenticky interpretuje;

- svedectvo o jasnom a presvedčenom spoločenstve, so synovským postojom k pápežovi, tomuto trvalému a viditeľnému stredobodu jednotu univerzálnej Cirkvi⁵⁹⁵, k biskupovi – „základnému a viditeľnému princípu jednoty“⁵⁹⁶ v partikulárnej Cirkvi a vo „vzájomnej úcte k ostatným formám apoštolátu v rámci Cirkvi“⁵⁹⁷;

⁵⁹² Homília počas vigílie Turic. In: *“Insegnamenti di Giovanni Paolo II”* XIX, 1 (1996), 1373.

⁵⁹³ Por. *Lumen Gentium*, 39.

⁵⁹⁴ Por. *Lumen Gentium*, 40.

⁵⁹⁵ Por. *Lumen Gentium*, 23.

⁵⁹⁶ Por. *Lumen Gentium* 23.

⁵⁹⁷ Por. *Apostolicam Actuositatem*, 23.

- prispôbenie a účasť na apoštolskom ciele Cirkvi, poprípade „evanjelizácia a posvätenie ľudí a kresťanská formácia vlastného svedomia tým spôsobom, aby evanjeliový duch mohol prenikať rôzne spoločenstvá a rôzne sféry“⁵⁹⁸;

- záväzok prítomnosti v spoločnosti ľudí, ktorá sa vo svetle sociálneho učenia Cirkvi, vloží do služby celostnej dôstojnosti človeka.

KAPITOLA VII REGULY OFS A ŠTATÚT PRE DUCHOVNÚ ASISTENCIU

1. Regula kajúcich bratov a sestier založených svätým Františkom – Memoriale Propositi alebo Regula Antiqua
2. Regula a spôsob života kajúcich bratov a sestier od Mikuláša IV.
3. Regula Tretieho svetského rádu svätého Františka z Assisi od Leva XIII.-teho
4. Regula Františkánskeho svetského rádu napísaná Pavlom VI.-tym
5. Štatút duchovnej a pastoračnej asistencie OFS

⁵⁹⁸ *Ibidem*.